

De reis van de Ziel

De reis van de Ziel

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAᅆA GOSVĀMĪ MAHARAJA

Onderbouwd met bewijsmateriaal uit

Jaiva-dharma door

ŚrĪla Bhaktivinoda ᅇhākura

en de werken van

ŚrĪ ŚrĪmad Bhaktivedānta SvāmĪ Mahārāja

Jaya Radhe

DE REIS VAN DE ZIEL

Oorspronkelijke titel: Journey of the Soul

Auteur: Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja, 1921

2de Druk 2011 Gaudiya Vedanta Publications – Delhi, India

Nederlandse titel: De reis van de Ziel

Nederlandse vertaling: 2020 Indira dasi

Tenzij anders aangegeven zijn de Engelse vertalingen van verzen uit Bhagavad-gita, Srimad-Bhagavatam en Caitanya-caritamrta door Srila Bhaktivedanta Svami Maharaja courtoisie van © Bhaktivedanta Book Trust International, Inc., www.Krishna.com. Gebruikt met toestemming.

De foto van Sri Srimad Bhaktivedanta Svami Maharaja en de kunstwerken van Syamarani dasi op pp. 17, 19, 20, 28, 40, 47-49, 74, 134-135 zijn courtoisie van © Bhaktivedanta Book Trust International, Inc., www.Krishna.com. Gebruikt met toestemming.

Ontwerp schema op p. 33, schilderij op p. 52 en pentekening op p. 57:

© Syamarani dasi. Gebruikt met toestemming.

Tekeningen op pp. 96, 106, 117 en 269 zijn courtoisie van © Sucitra dasi.

Schilderij universum op p. 71 is courtoisie van © Jaya-gopala dasa.

Vector art: Vecteezy.com; Freepik.com

Pro Deo Uitgever Jaya Radhe: <https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

Email: banyantree@duck.com

Drukwerk: www.pumbo.nl

Papier: HVO biotop

Paperback: www.boekenbestellen.nl/boek/reisvandeziel

Alle Nederlandse titels van deze auteur op één pagina:

www.boekenbestellen.nl – Zoekterm: BV Narayana Maharaja

Kosteloos Nederlandse titels in eBookformaten: jayaradhe.nl/boeken.html;
purebhakti.com/resources/ebooks-magazines/bhakti-books/dutch

Nederlandse vertalingen van het literaire erfgoed van Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja worden als Nederlands cultureel erfgoed geconserveerd door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het World Book Archive in Vrindavan.

Gaudiya Vedanta Filosofie; Caitanya; Vaisnavisme

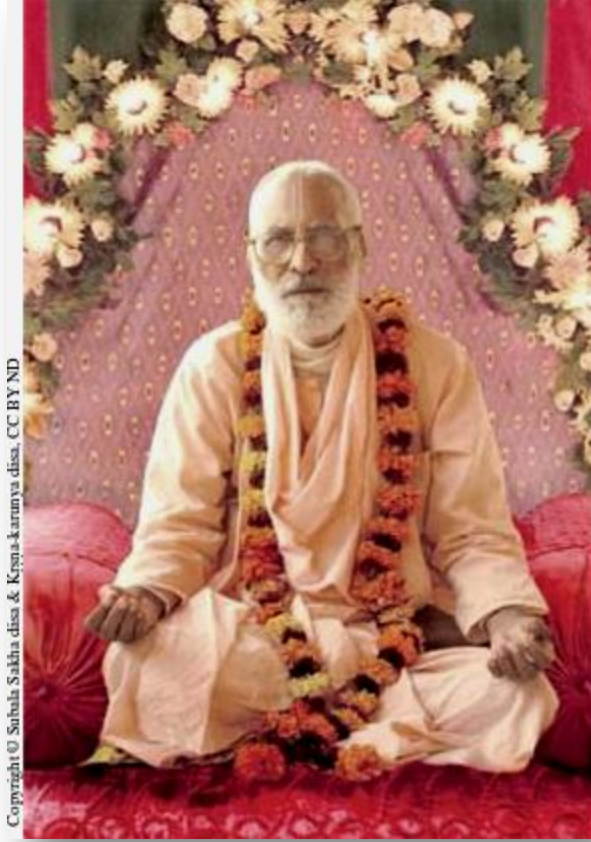
NUR: 718 Oosterse religies

COPYRIGHT 2020 © I.H.M. GOESEN – ENKELE RECHTEN VOORBEHOUDEN

BEHALVE WAAR ANDERS VERMELD VALT ALLEEN DE TEKST (NIET OPMAAK, FOTO'S EN KUNST) IN DIT BOEK ONDER CREATIVE COMMONS NAAMSVERMELDING-GEENAFGELEIDWERKEN 4.0 INTERNATIONALE PUBLIEKE LICENTIE

Overzicht licentie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.nl>

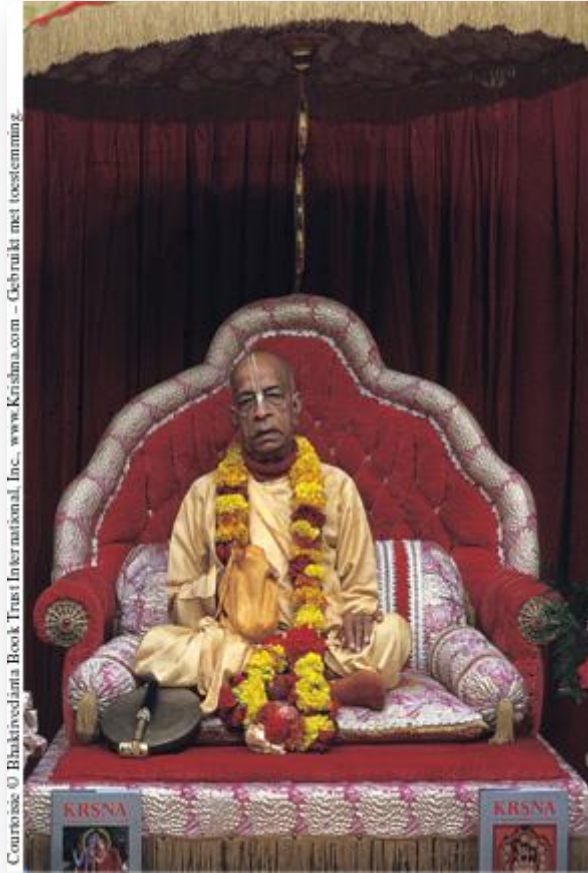

Copyright © Subhā Sakhā dīśā & Kṛṣṇa-karūṇyā dīśā. CC BY ND

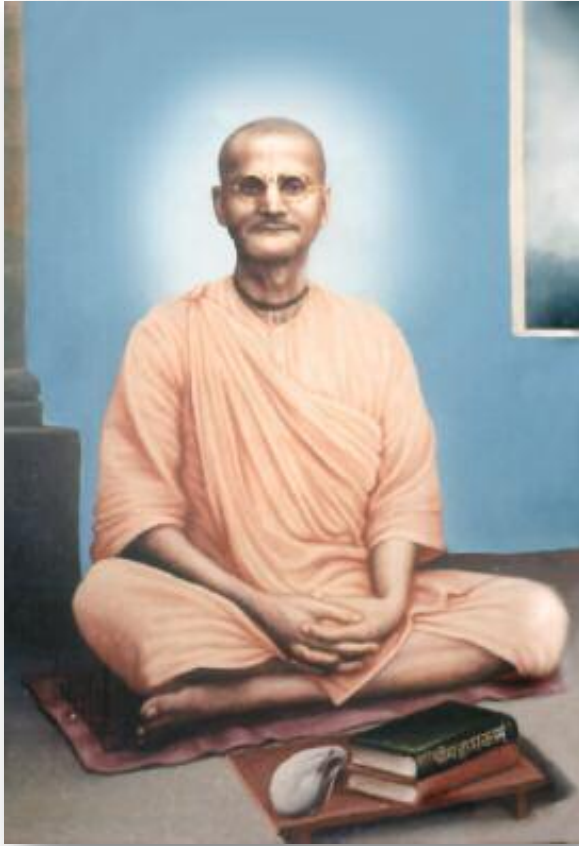
ŚRĪ ŚRĪMAD
BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOŚVĀMĪ MAHĀRĀJA

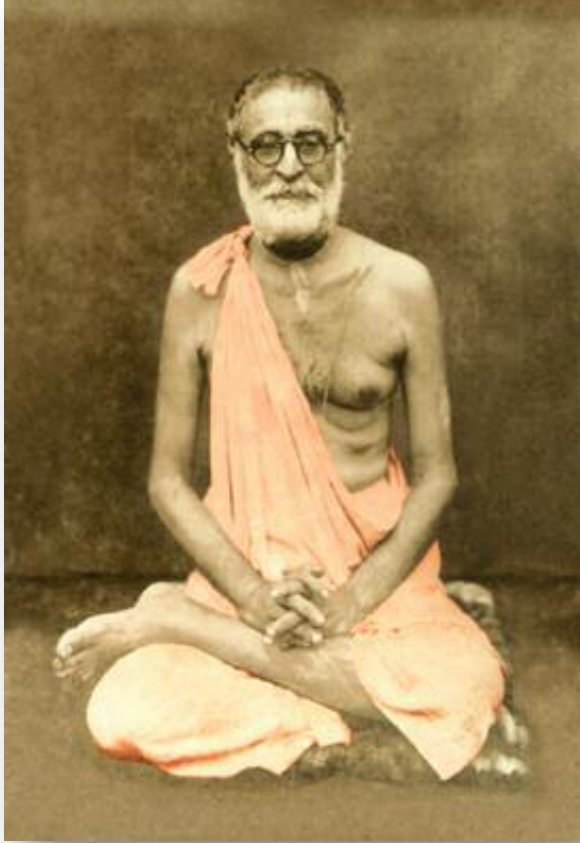
ŚRĪ ŚRĪMAD
BHAKTIVEDĀNTA VAMANA MAHARAJA

ŚRĪ ŚRĪMAD
BHAKTIVEDĀNTA SVĀMĪ MAHĀRĀJA

ŚRĪ ŚRĪMAD
BHAKTI PRAJÑĀNA KEŚAVA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

ŚRĪ ŚRĪMAD
BHAKTISIDDHĀNTA SARASVATĪ GOŚVĀMĪ PRABHUPĀDA

ŚACCIDĀNANDA ŚRĪ ŚRĪMAD
BHAKTIVINODA ṬHĀKURA

Medewerkers

Om de Engelse uitgave van *Journey of the Soul* tot stand te brengen hebben velen meegewerkt als vertaler, redacteur en Sanskriet redacteur, proeflezer, kunstenaar, ontwerper, typist en degenen, die het boek hebben opgemaakt. Hun namen staan hieronder vermeld.

Śrīpāda Bhāgavata Mahārāja, Śrīpāda Mādhava Mahārāja; Acyuta dāsa, Ānitā dāsī, Bhakti-latā dāsī, Brajanāth dāsa, Devānanda dāsa, Govinda-priya dāsī, Haladara dāsa, Haridāsa dāsa, Hari-vallabha dāsī, Īśa dāsa, Jāhnavā dāsī, Jaya-gopāla dāsa, Jānakī dāsī, Kṛṣṇa-bhakti dāsī, Kṛṣṇa-kāminī dāsī, Kṛṣṇa-kāruṇya dāsa, Kṛṣṇa-vallabha dāsī, Kumudīnī dāsī, Lalitā dāsī, Mana-mohana dāsa, Nārāyaṇī dāsī, Prema-prayojana dāsa, Premavatī dāsī, Rādhikā dāsī, Raghunātha-bhaṭṭa dāsa, Sitā dāsī, Sucitrā dāsī, Sudevī dāsī, Śukada dāsī, Sumaṅgala dāsī, Svātī dāsī, Śyāmarāṇī dāsī, Vaijayantī-māla dāsī, Vasanta dāsa, Vasantī dāsī, Vijaya-kṛṣṇa dāsa, Vṛndāvaneśvari dāsī.

Inhoud

Voorwoord – Een opmerking van de Redacteuren _____ *i*

Deel Een – Lezingen

<i>Inleiding – Wie kun je vertrouwen?</i>	<i>1</i>
Volmaakte werelden	4
De ziel in het lichaam	5
Het verbinden van twee zielen	9
De drie gebieden	12
Het enige object van liefde	15
<i>Hoofdstuk Een – Het principe van de ziel</i>	<i>23</i>
We stonden aan de kust	24
Wij zijn oneindig klein, Hij is oneindig groot	35
Onze keuze om te dromen	39
Ons ontwaken	43
<i>Hoofdstuk Twee – Kaart van de werelden</i>	<i>51</i>
Eén zonder tweede	53
Een wonderbaarlijk feit	59
Drie werelden	64
Vertrouwen in het spirituele gebied	69

<i>Hoofdstuk Drie – De oorsprong van het levend wezen</i>	73
Het kroonjuweel van de navraag	73
Twee soorten zielen	78
Alles is aanwezig in het goddelijk zaad	84
<i>Hoofdstuk Vier – Niemand valt uit de eeuwige woonplaats</i>	91
We waren God ‘vergeten’	93
Diverse bronnen, diverse bestemmingen	94
Werkelijk bevrijde zielen blijven bevrijd	98
<i>Hoofdstuk Vijf – Maan op de tak</i>	105
Nārada Muni is niet gevallen	110
Ogenblikkelijke bevrijding	114
‘Verlevendiging’ van onze relatie met Kṛṣṇa	115
<i>Hoofdstuk Zes – Zowel keuze als toeval</i>	121
Een kans om te kiezen	121
Een gelegenheid op de denkbeeldige demarcatielijn	126
De juiste keuze was toereikend	127
Het vermogen van Gods vermogen	128
Een kans op Bhagavāns zoete spel	130
Geen controle over vrijheid	133
<i>Hoofdstuk Zeven – Onbevattelijke Jiva-tattva</i>	139

Deel Twee – Jaiva-dharma

<i>Inleiding op Jaiva-dharma</i>	147
<i>Hoofdstuk Vijftien – Jiva-tattva</i>	149

Hoofdstuk Zestien – Jivas en Māyā _____ 179

Hoofdstuk Zeventien – Jiva's bevrijding van Māyā _____ 205

Deel Drie

De nalatenschap van Srila Prabhupada

Vanuit het Raakvlak _____ 239

Uit het grensgebied _____ 240

Voor de eerste keer in Kṛṣṇa's woongebied _____ 241

Geen māyā in de spirituele wereld _____ 242

Vaikunṭha – het perfecte woonoord _____ 244

Vṛndāvana – het meest perfecte woonoord _____ 247

Gods genade – de vrije wil van de ziel _____ 249

Dezelfde boodschap _____ 253

Inleiding – Geen contradictie _____ 253

We hebben Kṛṣṇa nog niet gezien _____ 255

Hoe zijn we in Kṛṣṇa's līlā geweest? _____ 256

Wij zijn bij Kṛṣṇa als Superziel _____ 262

We zijn nog niet thuisgeweest _____ 262

Geen heengaan en terugkeer _____ 264

We hebben nog nooit met onze Hoogste Vader gesproken _____ 267

Terug naar huis, terug naar God _____ 270

Voor de nieuwkomers _____ 272

Inwoners van Vaikunṭha wagen de kans niet _____ 274

Niets verkeerd met Vaikunṭha toegewijden _____ 275

Zelfs ware toegewijden in deze wereld vallen niet	276
Brahmā en Śiva vallen ook niet	278
Andere voorbeelden	281
De volmaakten blijven volmaakt	286
Onze oorspronkelijke positie	289
Onze natuurlijke positie	292

Deel Vier - Overzicht

<i>Overzicht – Een laatste opmerking van de Redacteuren</i>	297
---	-----

Deel Vijf - Over de Auteurs

<i>Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura</i>	311
<i>Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja</i>	315

<i>Glossarium</i>	325
-------------------	-----

Overzichten

<i>Śrī Kṛṣṇa's Expansies</i>	33
<i>Puruṣa-avatāras</i>	46
<i>Śrī Kṛṣṇa's Śakti's</i>	61

Voorwoord

Een opmerking van de Redacteuren

“ WIE BEN IK?”

“Waar kom ik vandaan?”

“Hoe kom ik van het lijden en de beperkingen af, die deze wereld me oplegt?”

“Is er een manier om kennis te krijgen over mijn verborgen spirituele zelf, die zich buiten de ketenen van de materie bevindt?”

“Wat is mijn hoogste bestemming en hoe kan ik die bereiken?”

Deze vragen zijn millennia lang gesteld door oprechte zoekers naar waarheid. Volgens de oude vedische wijsheid van India leven de antwoorden op deze tijdloze vragen in het hart van grote, zelfgerealiseerde geestelijk leermeesters. De wijzen van India hebben deze antwoorden gerealiseerd door middel van een perfect deductief proces in de transcendente, ononderbroken ketting van disciplinaire opvolging.

Neem in dit verband de analogie van een mangoboom in ogenschouw. In de top van de boom hangt een heerlijke rijpe vrucht. Als iemand die mango naar beneden zou gooien, zou hij te pletter vallen. Daarom wordt die vrucht van de ene persoon in de boom naar de andere doorgegeven, zodat de mango beneden heelhuids aankomt.

De heerlijke rijpe vrucht in de top van de boom is analoog met het vedische proces van goddelijke kennis, dat van persoon op persoon neerdaalt via transcendente autoriteiten, zodat iedere ziel deze kennis op een zachte manier maar met een zeer sterk effect kan ontvangen. *De reis van de Ziel* is naar ons toegekomen in de disciplinaire opvolging van geestelijk leraren – een spirituele opvolging, die het doel heeft om de ziel bij te staan op zijn reis naar de hoogste bestemming.

OVER DE AUTEUR

Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja wordt door vooraanstaande geestelijk leiders en honderdduizenden geestelijk zoekers erkend als een gerealiseerde ziel in deze ononderbroken opvolging van zuivere spirituele voorgangers. Hij is de meest vooraanstaande discipel van zijn geestelijk leermeester, Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja, en heeft diepgaande instructie gekregen van de wereldberoemde prediker van Kṛṣṇabewustzijn en *bhakti-yoga*, Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja.

Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja is de volledige, gerespecteerde naam van de auteur en zijn eretitel is zelfs nog langer – Tridaṇḍisvāmī Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja. Omdat we zijn naam in dit boek zo vaak

gaan schrijven, zullen we ons voor het gemak en de toegankelijkheid van onze lezers over het algemeen tot hem richten als Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja is een geleerde met een veerkrachtige geletterdheid op het gebied van vedische wijsheid en heeft zoekers naar spirituele en filosofische waarheid meer dan zestig jaar inspiratie gegeven. Hij heeft talloze devotionele werken over de tijdloze wetenschap van *bhakti-yoga* gepubliceerd, zowel in het Hindi als in het Engels, die op hun beurt zijn vertaald in de grote wereldtalen. Hij is nu [2010] negentig jaar oud en blijft in de hele wereld lezingen geven, waarmee hij aan oprechte zielen geestelijke bescherming en leiding biedt. Hij heeft op dit moment zijn dertigste wereldtournee afgerond.

In antwoord op brandende vragen van talloze geestelijk aspiranten heeft Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja zijn redacteuren verzocht om een boek samen te stellen van zijn lezingen en informele gesprekken over de eeuwige ziel (*jīva-tattva*) en de relatie van de individuele ziel met de Allerhoogste Ziel. Hij had in zijn mededogen de wens, dat alle mensen geschikt worden gemaakt om in oneindige zegen en onpeilbare kennis Gods koninkrijk van eeuwig leven binnen te gaan. Hij wilde in het hart van de mensen inspiratie geven tot een sterk vertrouwen in dat geestelijke koninkrijk met een devotionele gretigheid om daar binnen te gaan.

Evenals andere zuivere leermeesters in zijn transcendente ascendentie wilde Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja het volgende met zijn dochters en zonen delen: we zijn niet dit sterfelijke lichaam en deze wereld is niet ons ware thuis. Als een

eeuwig onderdeelje van God, die door de hele vedische literatuur wordt gekend als Śrī Kṛṣṇa, zijn we gemanifesteerd uit een gebied tussen de zuivere spirituele wereld en deze materiele onderwereld, dit schimmenrijk. Met het juiste onderwijs kunnen we het gebied van God binnengaan, ons ware thuis, waar we nooit eerder zijn geweest en dat buiten de beperkingen van ons voorstellingsvermogen ligt.

DE ONDERDELEN VAN DIT BOEK

De reis van de Ziel bestaat uit drie delen. Deel Een is het hoofdbestanddeel en bestaat uit geselecteerde lezingen, interviews en informele gesprekken met Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja over het onderwerp *jīva-tattva*, die over een tijdsbestek van ongeveer twaalf jaar zijn gegeven.

Als redacteurs stonden we voor twee opties met betrekking tot de presentatie van deze materie. We konden zijn lezingen en discussies met zijn aandachtspunten in de volgorde houden, waarin hij ze had besproken, of we konden onze eigen bewerking gebaseerd op zijn woorden schrijven. Als we zijn discussies in tact hadden gelaten, had dit betekend, dat er veel ideeën zouden worden herhaald. Dat komt, omdat iedere lezing het hele thema van *jīva-tattva* behandelt. De lezingen vormen geen vervolg op de ontwikkeling van een voorgaande lezing of interview over hetzelfde onderwerp. Bovendien werden zijn woorden gesproken tegen een levend gehoor of tegen individuen, waardoor hij zich heeft uitgedrukt in spreektaal in plaats van literaire schrijftaal.

Als we hadden gekozen voor de optie van bewerking, hadden we door het hele boek een stap voor stap ontwikkeling

van ideeën moeten maken zonder herhaling van ideeën. Dan zou het echter een boek worden, dat door geconditioneerde zielen was geschreven. Het zou niet het complete vermogen bevatten, dat deze belangrijke literatuur behoeft om de lezer te kunnen inspireren tot en te voorzien van de ware spirituele begripsvorming.

Dit is de reden, waarom we ervoor hebben gekozen om de discussies van Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja in tact te houden, zodat op die manier op iedere pagina het vermogen van de zuivere toegewijde wordt gepresenteerd. We hebben deze lezingen en interviews niet chronologisch samengesteld, maar op een manier, die het thema van het boek het beste laat verlopen. Onder leiding van Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja hebben we met zijn goedkeuring zijn gesproken woord met een grammaticale precisie opgemaakt, omdat Engels niet zijn moedertaal is. We hebben de teksten tevens opgemaakt om een vloeiender taalgebruik te bewerkstelligen vanwege het feit, dat de lezingen en interviews werden gesproken tegen toehoorders en niet tot uitdrukking werden gebracht in de vorm van schrijftaal. Ook al zal u herhaling van hetzelfde thema aantreffen, we bidden, dat deze repetities zullen bijdragen aan de verheldering van een diepgaande boodschap en u zullen helpen om de geheiligde waarheden hierin gemakkelijker in zich op te nemen.

Deel Twee is een uittreksel van drie hoofdstukken uit het boek, *Jaiva-dharma*, van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, die handelen over *jīva-tattva*, een Sanskriet woord, dat letterlijk betekent ‘de fundamentele waarheid van de eeuwige spirituele ziel’. Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja prijst *Jaiva-dharma*

in zijn eigen lezingen. In een van die lezingen heeft hij gezegd, “Als je vooruitgang wilt maken in Kṛṣṇabewustzijn, probeer dan dit boek keer op keer met zeer sterk vertrouwen te lezen. In dit boek kun je heel gemakkelijk de essentie van alle vedische literatuur ervaren, dat wil zeggen, de Veda’s, de Upaniṣaden, *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Śrī Caitanya-caritāmṛta*. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft *Jaiva-dharma* geschreven in de vorm van een dialoog met vragen en diepzinnige antwoorden. Als je zorgvuldig leest, krijg je zoveel nieuwe spirituele realisaties en begrippen. Ikzelf heb *Jaiva-dharma* niet minder dan 108 keer gelezen.”

Deel Drie van *De reis van de Ziel* is samengesteld uit citaten uit de boeken, lezingen en brieven van een andere goddelijke vertegenwoordiger van de persoonlijke opvolging van Bhagavān Śrī Kṛṣṇa, Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja, die in de hele wereld vermaard is onder de naam, Śrīla Prabhupāda. De geïnspireerde en gezaghebbende uitspraken van Śrīla Prabhupāda verlichten de gevestigde conclusies over de oorsprong, de aard en de volkomen excellente bestemming van de spirituele ziel. Ofschoon hij internationaal wordt toegejuicht vanwege het stichten van een wereldwijde confederatie van bijna honderd *āśramas*, scholen, tempels, instituten en boerderijgemeenschappen, heeft hijzelf altijd de schat aan devotionele literatuur als zijn belangrijkste bijdrage aan de wereld beschouwd. De Bhaktivedānta Book Trust (BBT) opgericht in 1972 om uitsluitend zijn werk te publiceren, staat in feite bekend als ’s werelds grootste uitgever van boeken op het gebied van Indiase religie en filosofie. Alle citaten uit zijn boeken, lezingen, discussies en brieven in Deel Drie en alle cita-

ten in Deel Een zijn afkomstig uit zijn Vedabase folio, de digitale verzameling van al zijn oorspronkelijk geschreven en gesproken woord.

In Deel Een maakt Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja uitgebreid gebruik van oude vedische teksten en verwijst dikwijls naar vertalingen en commentaren van Śrīla Prabhupāda. We hebben de citaten van Śrīla Prabhupāda geciteerd in de vorm van voetnoten en tenzij anders aangegeven zijn alle citaten in gekleurde kaders, die in deze tekst staan afgebeeld, ook afkomstig uit zijn Vedabase folio. De kaders met uitspraken uit *Bhakti-rasāyana*, *Going Beyond Vaikuṅṭha*, *Veṅu-gīta* en *Jai-va-dharma* zijn afkomstig uit de lezingen en vertalingen van Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja.

We hebben getracht de taal van het boek simpel te houden om het gemakkelijk te begrijpen. Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja heeft in zijn lezingen veel Sanskriete termen gebruikt en we hebben ze in de tekst laten staan om het gevoel en de precisie van de betekenis te behouden. Ten behoeve van de lezers worden deze termen altijd in het Engels uitgelegd, hetzij in de tekst zelf of in voetnoten. Indien de uitleg in de tekst of een voetnoot ontoereikend is, kunt u altijd nog het Glossarium achterin het boek raadplegen.

In navolging van de traditie van onze geestelijk voorgangers gebruiken we standard diacritische tekens om de uitspraak van Sanskriete woorden aan te geven. Spreek *ā* uit als een lange aa in vader, *ī* als een lange ie in vergiet, *ū* als een lange oe in voet, *r* als ri in riet, *m* en *n* als ng in ring, *ś* en *ṣ* als sj in sjofel en *c* als tsj in tsjonge.

We bidden, dat u, onze gerespecteerde lezers, nieuw licht ontvangt met betrekking tot deze uiterst diepgaande uiteenzetting van de reis van de spirituele ziel, wier zuivere wezen sterker straalt dan miljoenen zonnen en het vermogen heeft om een persoonlijke metgezel van God Zelf te worden.

Welkom in het boek, *De reis van de Ziel*, het venster, dat uitkijkt op uw eigen reis. We vragen u ons te verontschuldigen voor mogelijke vergissingen in de presentatie van deze compilatie.

Het Team van Redacteuren,
Gaura-Purnima,
februari 2010

Deel Een

Lezingen

Inleiding – Wie kun je vertrouwen?

WE VERTROUWEN DIVERSE GEZAGSDRAGERS, die ons inlichten over materiële kwesties, maar in wie moeten we vertrouwen hebben met betrekking tot transcendente kwesties en de transcendente wereld? We kunnen de transcendentie niet ervaren met materiële zintuigen. Hoe kunnen we dan een idee van die zuivere realiteit krijgen? We kunnen het lichaam zien, maar niet de ziel. Hoe kunnen we verifiëren, dat er achter de materie een ziel aanwezig is?

Hoewel God overal aanwezig is, kunnen we Hem niet zien. Hoe kunnen we dan bepalen, wie God is? Het is duidelijk, dat wij de wereld niet onder controle hebben. Hoe kunnen we weten, dat er een God is, van wie deze schepping afkomstig is. En hoe kunnen we zeker weten, dat Hij degene is, die haar beheert? Er worden iedere dag miljoenen mensen geboren en

er sterven dagelijks ook miljoenen. Wie heeft dit enorme getij van geboorte en dood onder beheer? Golfstromen gedragen zich volgens schema, de zon verschijnt volgens schema en de dagen verschijnen met een constante regelmaat. Wij zijn niet degenen, die deze ritmes onder controle hebben, toch wordt alles op de een of andere manier in stand gehouden.

Onze zintuigen zijn niet perfect en daarom kunnen we hun informatie niet vertrouwen. De ogen kunnen niet eens de binnenkant van de oogleden zien, die het meest nabij zijn, laat staan, dat we de binnenkant van het lichaam kunnen bekijken – en wat nog belangrijker is, de ziel in het lichaam. De materiele zintuigen, zoals ogen, oren en huid, beschikken over enkele vermogens, maar ze zijn uitermate beperkt. Vooral wat betreft transcendente onderwerpen, kunnen we dus de imperfecte zintuigen niet vertrouwen, maar ook de autoriteiten niet, die zich verlaten op die zintuigen om hun conclusies te formuleren.

Pragmatisten zeggen, dat we alleen datgene kunnen vertrouwen, dat we zien, maar er zijn in feite veel gevallen, waarin we datgene vertrouwen, dat buiten ons gezichtsveld valt. Ik zat bijvoorbeeld eens met mijn Gurudeva in de trein, toen een conducteur naar hem toekwam.

“Gelooft u in God?” vroeg hij.

Gurudeva antwoordde, “Ja.”

De conducteur zei, “Ik geloof niet in God, want ik kan Hem niet zien. Ik vertrouw alleen mijn ogen.”

Gurudeva antwoordde, “Dit is niet waar. U gelooft veel dingen, die u nooit hebt gezien. Kunt u zeggen, wie uw vader is?”

De conducteur zei, “Ja,” en noemde de naam van zijn vader.

Gurudeva zei, “Hoe weet u, dat hij uw vader is? Hebt u daarvan een bewijs?”

Toen hij zich realiseerde, dat hij geen bewijs had, werd de conducteur ongemakkelijk en een beetje nerveus. Zijn moeder had hem verteld, “Hier is jouw vader,” en op basis van dit ‘bewijs’ zei hij, “Hij is mijn vader.” Maar als moeder liegt, hebben we geen andere toevlucht. We vertrouwen erop, dat moeder ons niet bedriegt.

Toen vroeg de conducteur, “Wie is God?”

Gurudeva antwoordde, “Kṛṣṇa is de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods.”

De conducteur vroeg, “Waarom zegt u dat? Op welke manier is Hij God?”

Gurudeva antwoordde, “Sommigen zeggen, dat God geen vorm, attributen en kwaliteiten heeft, maar de vedische geschriften laten ons weten, dat Hij wel een gedaante en vele eigenschappen heeft. Als Hij geen gedaante zou hebben, waaruit zou deze wereld zich dan hebben gemanifesteerd? De wereld is verzadigd van een eindeloze diversiteit aan vormen. ‘Iets’ kan niet voortkomen uit ‘niets’. God moet daarom een gedaante hebben en Zijn gedaante moet de mooiste zijn. Niemand is zo mooi en vol waardige kwaliteiten als Hij. Bijvoorbeeld, Hij kan de hele materiële wereld in een ogenblik genereren, reguleren en vernietigen. Hij kan in één seconde miljoenen werelden, zonnen en manen scheppen en daarom is Hij zeker almachtig – wij kunnen niet datgene doen, dat Hij doet. Hij is bovendien uiterst genadig. Hoe kan Hij anders

onze problemen, ons verdriet en lijden kennen. En hoe kan Hij ons helpen? Hij is de belichaming van liefde en genegenheid. Als Hij dat niet zou zijn, als Hij niet in staat zou zijn om ons lief te hebben en ons in onze ellende te helpen, wat zou dan de noodzaak van die God zijn?”

VOLMAAKTE WERELDEN

Volgens de grote wijzen en heiligen van India kunnen alleen transcendente woorden worden vertrouwd. Dergelijke woorden kunnen het ware pad openbaren. Hetgeen ze beschrijven is vlekkeloos. Transcendente aangelegenheden worden besproken in de Veda's, de Upaniṣaden en vooral in *Śrīmad-Bhāgavatam*, het oudste van alle geopenbaarde geschriften.

De woorden van de Veda's zijn betrouwbaarder dan die van moeder, vader, of ieder ander in deze wereld. Een moeder kan een leugen vertellen, maar transcendente woorden dragen geen gebrek in zich.

Oude vedische wijsheid

“De Veda's zijn niet samengesteld uit menselijke kennis. Vedische kennis is afkomstig uit de spirituele wereld van Śrī Kṛṣṇa... De Veda's worden beschouwd als de moeder en Brahmā (de schepper van dit universum) wordt grootvader genoemd, de voorvader, omdat hem het eerst instructie over vedische kennis is gegeven. In den beginne (van de schepping) was Brahmā het eerste levende schepsel. Hij kreeg deze vedische kennis en gaf deze door aan Nārada en andere discipelen en zonen en zij hebben de kennis ook aan hun

leerlingen doorgegeven.

“Op deze manier daalt de vedische kennis neer door een disciplinaire opvolging. Ook in de *Bhāgavad-gītā* wordt bevestigd, dat vedische kennis op deze wijze wordt gekend. Als je een experimentele poging onderneemt, zal je tot dezelfde conclusie komen, maar om jezelf tijd te besparen, kun je dit aanvaarden... De Veda's geven de instructie, dat we transcendente kennis van de autoriteit moeten horen om het te bevatten. Transcendente kennis is kennis afkomstig van buiten dit universum.”

Lezing door Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja,
Londen, 6 oktober 1969

Volgens de wijzen zijn de Veda's de meest gezaghebbende boeken over goddelijke wijsheid. Dit geldt vooral voor *Śrīmad-Bhāgavatam*, de allerhoogste bewijsvoering.

Soms speculeren we over hetgeen we zien. Bijvoorbeeld, we kunnen iemand van een afstand naderbij zien komen en denken, dat die persoon onze vader is. Als die persoon dan dichterbij komt, zien we dat hij vader niet is, maar iemand die op hem lijkt. Aangezien de ogen zelf geen sluitend bewijs kunnen leveren, kunnen ze de visie van gezaghebbende vedische literatuur, zoals *Śrīmad-Bhāgavatam*, de Veda's en de Upaniṣaden, aanvaarden en zodoende wel worden vertrouwd.

DE ZIEL IN HET LICHAAM

Volgens de zieners, die de goddelijke kennis van de Veda's hebben gerealiseerd, zijn we niet dit materiële lichaam, maar een geestelijke ziel. De ziel zit op dit moment in dit lichaam

gevangen als een prachtige vogel in een kooi. Hoewel we niet willen, dat ons lichaam oud wordt en afsterft, wordt het gedwongen te verouderen; dat wil zeggen, als het niet op jonge leeftijd sterft. Het haar op dit lichaam wordt grijs, de ogen worden zwakker en de dag zal komen, dat dit lichaam niet meer zonder wandelstok kan lopen. Dan zal de ziel het op zekere dag helemaal opgeven.

In dit materiële lichaam bevindt zich nog een ander transcendent persoon. Ofschoon die andere persoon zich in dit lichaam bevindt, is Hij echter niet gekooïd. Hij is nooit geboren geworden, wordt nooit oud en is niet onderhevig aan de dood. In tegenstelling tot ons wordt Hij geen materieel kind, jongere of bejaarde. Hij is de bestuurder van de totale schepping en van alle zielen. Hij is God en Zijn positie als God verandert nooit. Hij is almachtig. Hij kent het verleden, het heden en de toekomst. Hij is alwetend en almachtig.

 Ziel en Superziel

De individuele ziel en de Superziel wonen samen in het lichaam. Dit wordt bevestigd door de Upaniṣaden met de analogie van twee vogels, die vrienden zijn en in één boom wonen – de ene vogel eet de vruchten van de boom en de andere zit eenvoudig te kijken en geeft aanwijzingen. Ook al zit het individuele levende wezen, dat wordt vergeleken met de vogel, die eet, naast zijn vriend, de Superziel, kan het individuele levende wezen Hem niet zien.

Śrīmad-Bhāgavatam (6.4.24)

Purport door Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja

Alle vermogens zijn eeuwig gehuisvest in die transcendente persoonlijkheid, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Omdat Zijn innerlijke vermogen zich altijd in Hem bevindt, kan Hij miljoenen universa scheppen, kan Hij overal spel uitvoeren en kan Hij iedere heldendaad verrichten. Op basis van hetzelfde intrinsieke vermogen, dat in de Veda's *svarūpa-śakti* wordt genoemd, manifesteert Hij Zijn voltallige en deelincarnaties, zoals Rāma, Balarāma en Nṛsiṃhadeva.

God manifesteert ook Zijn marginale energie genaamd *taṭastha-śakti*, die zich tussen de spirituele en materiële werelden bevindt en die bestaat uit geestelijke zielen. Hoewel wij, zielen, onderdelen van Hem zijn, hebben we er nu voor gekozen om Hem te vergeten. Om die reden heeft een ander vermogen van Hem, Zijn begoochelende vermogen genaamd *māyā*, ons in deze wereld geworpen en ons afgedekt. Op die manier bevinden we ons in een illusie met betrekking tot de vraag wie God is en zitten we gevangen in een eindeloze cyclus van geboorte, dood en verdriet.

Een nauwgezet onderzoek van deze wereld toont aan, dat zelfs hooggeplaatste persoonlijkheden, zoals keizers, minister presidenten en staatshoofden te lijden hebben; iedereen lijdt en niemand weet waarom. Ook al ervaren mensen een beetje geluk in hun jeugd, ze lopen tegen veel problemen aan en er komt een dag, dat ze dit lichaam moeten opgeven. Zelfs al zijn ze niet in staat om te bepalen, of God al of niet bestaat, kunnen ze wel gemakkelijk zeggen, dat de dood bestaat. Zelfs mensen, die niet in God geloven, moeten toegeven, “De dood is zeker.” Ze eten, slapen, reproduceren en verdedigen zich of

maken ruzie en denken, dat ze met hun materiële ondernemingen gelukkig zijn.

Van alle levenssoorten in deze wereld beschikt de mens over het meest ontwikkelde bewustzijn. Mensen kunnen de toekomst voorzien, terwijl minder ontwikkelde diersoorten deze capaciteit ontberen. Dieren, zoals apen, ezels en koeien kunnen vooruitlopen op de zeer nabije toekomst, maar niet meer dan dat.

Stel je voor, dat er een aantal koeien en geiten naar het slachthuis wordt gebracht. Als ze een pluk gras te eten wordt gegeven, beginnen ze ruzie te maken, “Dit is voor mij!” “Nee, het is voor mij!” ook al naderen ze het moment van de dood. Ze kunnen over het algemeen niet weten, dat ze op het punt staan te sterven.

Maar als mensen kunnen we zaken over leven en dood overdenken en vooruitlopen op een toekomstige situatie. Toch zijn we niet gelukkig. We worden pas gelukkig door onze identiteit als geestelijke ziel te realiseren en te weten, dat er een universum is buiten het rechtsgebied van geboorte, ouderdom, ziekte en dood.

Waarom wordt de ene persoon geboren als een dochter of zoon van een minister president en een ander als kind in een arme familie? Waarom wordt de ene persoon knap en gezond geboren en een ander verlamd? Waarom wordt een bepaalde arme man later president of eerste minister en een andere pauper blijft arm ondanks zijn grote moeite om die positie te bemachtigen? In deze menselijke levensvorm moet men nadenken over zaken als, “Waarom heb ik zoveel te lijden?” “Waarom begeef ik me naar de dood?” “Wie ben ik?” en

“Wie is God?” Deze vorm van overdenking is het verschil tussen een geboorte als dier en een geboorte als mens.

Alle levenssoorten, zoals mensen, bomen, klimplanten en lagere diersoorten, kennen een of andere lustbevrediging en ze hebben allemaal in zekere mate ervaringen met liefde en genegenheid. Stel je voor, dat je op een lieve manier een hond roept en hem genegenheid toont; hij beantwoordt dat met kwispelen van blijdschap. Als je die liefde toont, gedraagt zelfs een tijger zich niet bloeddorstig jegens jou.

Overall is liefde en genegenheid – zelfs in bomen. Als je een blad van een boom streelt, wordt die boom helemaal gelukkig. Als je daarentegen een mes pakt om zijn takken af te snijden, staat die boom van angst te trillen. Kleine boomklimmers tonen hun liefde voor bomen door ze te omstrengelen.

Ware religie is zuivere, goddelijke liefde en genegenheid en de belichaming van ware religie is God, die in de vedische literatuur als Kṛṣṇa bekend staat. God is zeer genadevol en oneindig machtig en wij zijn Zijn onderdeeltjes. Als we ons dit feit realiseren, zullen we zeker aan de kettingreactie van verdriet en lijden ontsnappen. Deze kennis evenals het proces om het te bereiken wordt *bhakti-yoga* genoemd.

HET VERBINDEN VAN TWEE ZIELEN

Yoga is een Sanskriet woord, dat betekent ‘verbinden’ of ‘combineren’. Er moeten twee objecten zijn om een verbinding te leggen en er moet een proces zijn om die twee objecten te verbinden. Als je bijvoorbeeld twee bakstenen aan elkaar wilt zetten, heb je cement en water nodig. Op dezelfde manier betekent *yoga* het verbinden van twee personen, de

Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa, en iedere ziel door middel van het proces van *bhakti* of zuivere toewijding. Met andere woorden, *yoga* is het proces, waarmee een ziel kan associëren met Kṛṣṇa door middel van toewijding.

De ziel is een onderdeel van God, Zijn eeuwige dienaar. Dienaren van Kṛṣṇa zijn niet zoals wereldse bedienden. Dienst verleend aan Kṛṣṇa is liefdevol en mooi, zoals de dienstverlening van een vriend, of van een moeder en vader aan een zoon, of van de ene geliefde aan de andere. *Bhakti* betekent liefdevolle toewijding en Kṛṣṇa's dienaren zijn in hun toegewijde dienst allemaal zeer liefdevol.

Nu we deze menselijke levensvorm hebben gekregen, moeten we trachten erachter te komen, wie we werkelijk zijn. Er zijn in deze wereld verheven persoonlijkheden, die de ziel en God hebben gerealiseerd en over een transcendente verbinding met Hem beschikken. Ze kunnen ons met hun eigen bezigheden het pad laten zien om Hem te bereiken en met onze eigen bezigheden kunnen wij hiervan ook realisatie krijgen. Een dergelijke leraar wordt *ācārya*, *guru*, heilige meester, of geestelijk leermeester genoemd. Een dergelijke *guru* is niet onderhevig aan de begoocheling van deze wereld en daarom is het van essentieel belang om zijn associatie te krijgen.

De vermaarde, zelfgerealiseerde geestelijk leermeester, Śrīla Rūpa Gosvāmī, heeft het pad in perfectie uiteengezet, "In het begin moet men een verlangen naar zelfrealisatie hebben. Dit brengt je naar het stadium, waarin je probeert te associëren met personen, die geestelijk zijn gevorderd. In het volgende stadium word je door een verheven geestelijk leermeester ingewijd en onder zijn leiding begint de neofiete toegewij-

de het proces van toegewijde dienstverlening. Door onder leiding van de geestelijk leermeester toegewijde dienst uit te voeren wordt men vrij van alle materiële gehechtheid, krijgt men stabiliteit in zelfrealisatie en ontwikkelt men een smaak voor het horen over de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa. Deze smaak geeft geleidelijk gehechtheid aan Kṛṣṇabewustzijn, dat rijp wordt in *bhāva* of het stadium, dat voorafgaat aan transcendente liefde voor God. Ware liefde voor God wordt *prema* genoemd, het hoogste geperfectioneerde levensstadium” (*Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu* 1.4.15-16).

Het is de inherente natuur van de individuele ziel om God, de Allerhoogste Ziel, te dienen en het verlangen of de neiging om Hem te dienen manifesteert zich door de associatie van Zijn zuivere toegewijde. Als we God willen dienen, maar na enige tijd associëren we niet meer met degenen, die Hem dienen, droogt dat verlangen op. Je kunt het met een boom vergelijken, die een paar bladeren heeft ontwikkeld, maar dood gaat door gebrek aan water.

Zonder goed gezelschap en zonder deze hogere realisatie van het levensdoel degenerereert het menselijk bestaan tot dat van lagere diersoorten. We zien in feite, dat wereldleiders als dieren met elkaar ruzie maken en dat ze zelfs wreder zijn dan dieren. Dieren worden van nature gedwongen met hun nagels en tanden een paar andere dieren te doden, maar deze figuren maken atoombommen en vernietigen het leven van miljoenen mensen en dieren. Omdat ze geen geestelijke leiding hebben, omdat ze naar liefde en geluk zoeken door middel van lustbevrediging en niet in staat zijn hun zintuigen te beheersen, willen dergelijke personen de wereld onder controle hebben.

DE DRIE GEBIEDEN

De grote heilige, Śrīla Jīva Gosvāmī, heeft uitgelegd, dat er drie soorten schepping zijn – het transcendente gebied, de ontelbaar vele zielen en miljoenen materiële werelden.

De transcendente wereld bevindt zich buiten of boven de wereld der materie; herhaaldelijke geboorte, dood en pijn bestaan daar niet.

Wat betreft het oneindige aantal zielen, zij bestaan in twee categorieën. Eén categorie betreft degenen, die bevrijd zijn en verzonken zijn in het geluk van hun liefdevolle dienstverlening aan God in de transcendente wereld van Vaikuṅṭha (het spiritueel planetaire stelsel). De andere categorie betreft degenen, die zich in deze wereld bevinden, die God zijn vergeten en geconditioneerde zielen worden genoemd.

In deze wereld wordt de ziel afgedekt door een lichaam samengesteld uit vijf inerte elementen – aarde, water, vuur, lucht en ether. Wanneer het lichaam sterft en wordt verbrand of begraven, keren de vijf elementen terug naar hun oorspronkelijke bron – aarde keert terug naar aarde, vuur naar vuur enzovoort – maar de ziel sterft nooit en wordt nooit geboren.

Individuele geestelijke zielen zijn in sommige opzichten dezelfde als God en in andere opzichten zijn ze verschillend. Zoals God een prachtig lichaam heeft met veelvoudige vermogens en onpeilbaar goede eigenschappen, zo zijn de levende wezens ook gezegend met deze eigenschappen. Het verschil is, dat God oneindig omvangrijk is, terwijl zielen oneindig klein zijn. De kleine zielen kunnen geen werelden scheppen en beheren, terwijl God alles orchestreert en meester is

van de begoochelende energie van deze wereld. De Allerhoogste God en Zijn talloze incarnaties staan buiten iedere transformatie. Zijn incarnaties staan niet onder beheer van de begoochelende energie en Ze zijn nooit onderhevig aan ellende.

Geconditioneerde zielen, die hun onafhankelijkheid hebben misbruikt en God zijn vergeten, ondergaan allerlei materiële transformaties en invloeden. Ze zijn door het begoochelende vermogen van God in deze wereld geworpen en denken, “Ik ben dit lichaam, ik ben de doener, ik ben de bestuurder en ik ben de levensgenieter van deze wereld.” Deze mentaliteit is het symptoom van geconditioneerde zielen. In werkelijkheid zijn alle zielen voortgekomen uit de Allerhoogste Godheid, Kṛṣṇa, en alle universa zijn ook uit Zijn vermogen voortgekomen.

Deze wereld is voortgekomen uit Zijn begoochelende vermogen genaamd *māyā* en daarom is zij eveneens verschillend en niet-verschillend van Hem. De oude vedische geschriften zeggen, “*Śakti-śaktimator abhedah* – er is geen verschil tussen de vermogende (God) en het vermogen (Zijn macht).” Deze vedische filosofie wordt *acintya-bhedābheda-tattva* genoemd, onbevattelijke gelijktijdige eenheid en verschil.

Deze waarheden kunnen we niet bevatten door alleen boeken te lezen. Het is voor ons van essentieel belang om dergelijke waarheden te horen van toegewijden, die deze kennis hebben gerealiseerd. We kunnen de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods of de positie van onze eigen ziel niet realiseren door middel van wereldse kennis, het beoefenen van *aṣṭāṅga-yoga*, het uitvoeren van soberheden, of het weggeven van do-

naties in liefdadigheid. Transcendente realisatie is alleen mogelijk door het beoefenen van zuivere *bhakti-yoga*, betrokkenheid in transcendente liefdevolle dienstverlening.

We kunnen deze waarheden begrijpen door eerst de natuur van God te erkennen. Als God geen individuele gedaante zou hebben, zouden deze wereld en alle zielen geen individueel bestaan kunnen hebben. Als God geen gestalte of gedaante zou hebben, hoe zou Hij dan een menselijk lichaam kunnen maken? Het feit, dat Hij de hoogste persoonlijkheid is, wordt niet alleen in de vedische geschriften en in de Bijbel vermeld, maar ook in de Koran van de moslims, “*Inallah kalaka mein suratihi* – Khoda (of Allah) heeft menselijke lichamen gelijk Zijn eigen gedaante geschapen.” God is een Persoon, Hij heeft een gedaante en Hij is zeer genadig. In deze overtuiging kunnen we Hem vertrouwen.

We kunnen aan God gehecht raken door middel van *bhakti-yoga*, terwijl ons dat niet lukt met louter theoretische kennis. Je kunt bijvoorbeeld zeggen, “Door water te drinken kun je dorst lessen.” Als we echter geen water drinken, verdwijnt de dorst niet. We moeten een glas water drinken om de dorst te lessen. Stel je voor, dat je hongerig bent en je hebt voedsel nodig. Ik kan jou vertellen, dat door *capatis*, rijst, brood, boter en een paar *burfis* te eten jouw honger verdwijnt, maar door dit alleen te weten heb je nog geen voedingsmiddelen binnen gekregen om jouw honger te stillen. Zo is ook intellectuele kennis niet toereikend om op een praktische manier voorde-ningen in het spirituele leven te maken. *Bhakti-yoga* is praktische activiteit en door deze uit te voeren kunnen we alle kennis realiseren.

HET ENIGE OBJECT VAN LIEFDE

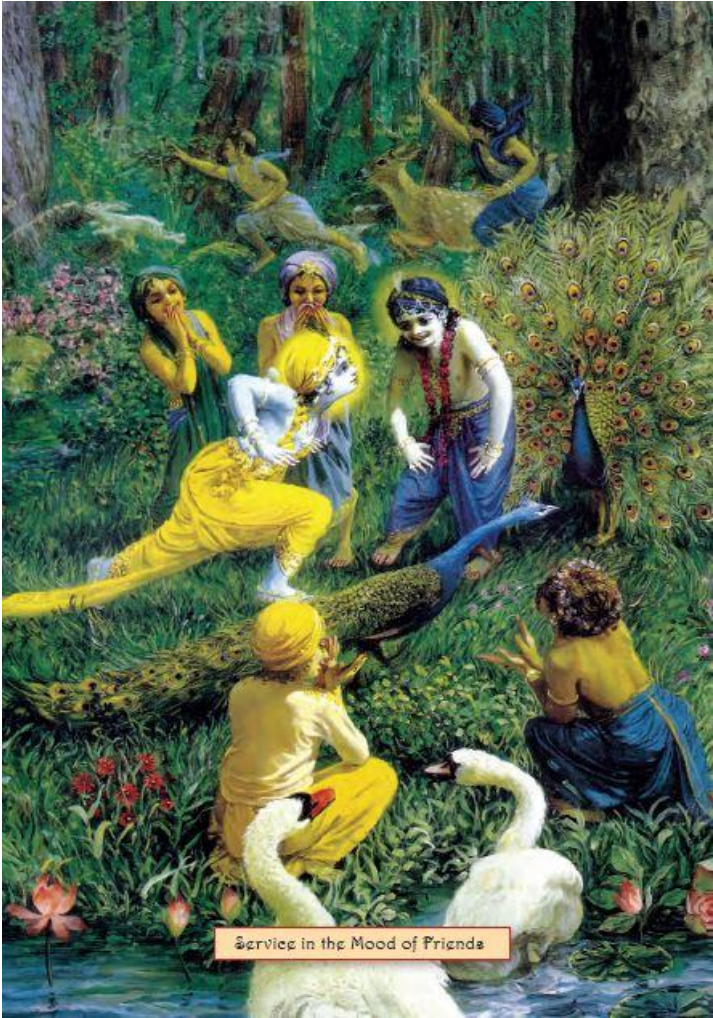
Zoals eerder gezegd, we beschikken allemaal over een zekere mate van liefde en genegenheid. Een mooie jongedame en een jongeheer zien elkaar, ze worden tot elkaar aangetrokken en dan gaan ze trouwen. Als ze daarna ruzie krijgen, kunnen ze gaan scheiden en hun verlangens proberen te vervullen door een andere vrouw of man te nemen. Als ze dan in hun gezinsleven nog niet gelukkig zijn, nemen ze een hond en zeggen, “De hond kunnen we wel vertrouwen. Echtgenotes en echtgenoten kunnen van ons scheiden, maar een hond doet dat niet.” Dan gaat na enige tijd de hond dood. Op die manier kunnen we met liefdevolle uitwisselingen in deze wereld niet werkelijk of duurzaam gelukkig worden. Het enige ware object van liefde is God. De aard van onze ziel is, dat we een reservoir van goddelijke liefde zijn, maar op dit moment is onze liefde onzuiver en zelfzuchtig. Een man kan zijn mooie vrouw liefhebben, maar uitsluitend als zij hem ten dienste staat en gehoorzaamt. Als ze twistziek is, of als ze verliefd wordt op een andere man, wordt die liefde verstoord.

Dus in de huidige staat van lichaamsbewustzijn zijn onze liefde en genegenheid niet zuiver; ze zijn vermengd met zelfzucht. Maar als we *bhakti-yoga* uitvoeren door de namen van God te chanten en regelmatig over Hem te horen, gaan Zijn geliefde toegewijden ons leiding geven om onvermengde liefde voor Hem te ontwikkelen. Alleen dergelijke toegewijden zijn echt gelukkig. Ze begrijpen de dynamiek van deze wereld en daarom zijn ze niet aan het lichaam gehecht. Op de een of andere manier houden ze hun leven in stand, chanten altijd,

herinneren en mediteren op God. Als we met hen associëren, geven ze ons leiding en geestelijke vooruitgang.

Het beginstadium van *bhakti-yoga* heet *sādhana-bhakti*, het stadium van spirituele beoefening. Met die praktijk bereikt de beoefenaar door het ontwikkelen van een schijn van liefde en genegenheid en met een verstand en een intelligentie in zuivere goedheid het stadium *bhāva-bhakti*. In *bhāva-bhakti* kan een ziel enige liefde voor Kṛṣṇa realiseren evenals de manier, waarop hij Hem kan dienen. Na enige tijd manifesteert zich dan goddelijke absorbtie in Hem en liefde voor Hem en dit laatste stadium wordt *prema* genoemd.

Prema is één principe, maar het is in dienstverlening verdeeld in vijf gemoedsgesteldheden: *sānta-rasa* (neutrale liefde), *dāsyā-rasa* (dienaarschap), *sakhyā-rasa* (vriendschap), *vātsalyā-rasa* (ouderlijke liefde) en *mādhuryā-rasa* (amoureuze liefde). *Sānta* is liefde en genegenheid voor God zonder speciale dienstverlening. In *sānta-rasa* denk je, “God is groot en wij zijn Zijn kleine onderdeeljes. We moeten Hem eerbetuigingen aanbieden. Hij is zo genadevol.” Iemand in *sānta-rasa* is niet aan de wereld gehecht. De toegewijde bidt niet, “O God, geef me een boterham, geef me de zegen, geef me bevrijding.” *Sānta-rasa* manifesteert zich na bevrijding, zoals het geval was met de vier broers Kumāra, Śanaka, Sanandana, Sanātana en Sanat Kumāra. Ze hadden geen wereldse gehechtheden, maar ze hadden ook geen bepaalde smaak van liefde en genegenheid voor God.

Met het gevoel van *dāsyā-rasa* verleent men diensten aan God als meester. Een toegewijde in *dāsyā-rasa* denkt over Kṛṣṇa als volgt, “U bent mijn meester. U bent de bron van het universum, van de schepping en de vernietiging.” In *dāsyā-rasa* is

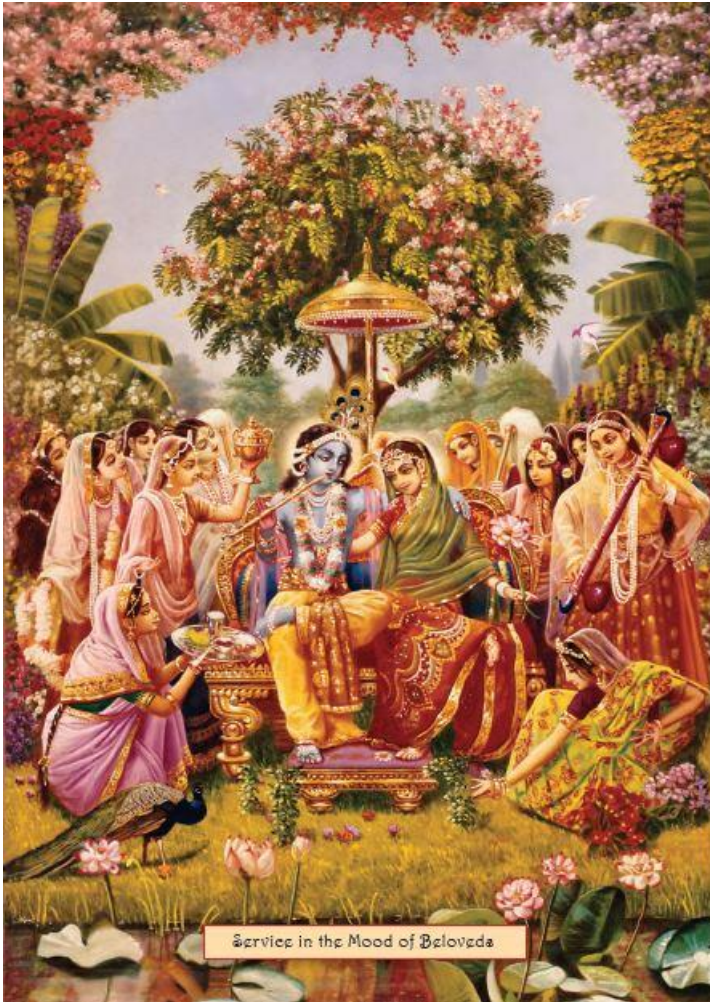
bovendien actieve dienstverlening, zoals in het geval van Hanumān, die Śrī Rāma trouw diende.

De volgende relatie is het gevoel van *sakhya-rasa*, dienstverlening aan Kṛṣṇa als vriend. Een toegewijde in *sakhya-rasa* denkt, “Kṛṣṇa is mijn vriend.” Er zijn twee soorten vrienden: vrienden in Ayodhyā en Dvārakā (de woonplaatsen van Śrī Kṛṣṇa’s expansies, Śrī Rāma en Dvārakādhīśa) en vrienden in Vraja (de woonplaats van Śrī Kṛṣṇa Zelf). Gods vrienden in Ayodhyā en Dvārakā ervaren enig ontzag en eerbied in hun gevoel van vriendschap, maar Kṛṣṇa’s vrienden in Vraja zijn boezemvrienden. Kṛṣṇa en Zijn intieme vrienden tonen genegenheid voor elkaar op gelijk niveau. De vrienden van Kṛṣṇa kunnen op hetzelfde bed slapen als Hij en Hij eet samen met hen en verdeelt Zijn voedselrestanten met hen. Ze zien Hem niet als Godheid.

Je kunt ook denken, “Kṛṣṇa is mijn zoon.” Deze relatie genaamd *vātsalya-rasa* is hoger verheven dan de voorgaande relaties. Als we God willen dienen met een ouderlijk gevoel, kunnen we Hem dienen als Zijn ouders. De vader neemt zijn zoon op schoot, omarmt Hem en geeft Hem snoepjes. Zelfs al is de vader oud geworden, hij blijft zijn zoon toch diensten verlenen. Het idee van God als onze vader is strijdig met ons verlangen naar liefdevolle dienstverlening, want als God vader zou zijn, zou Hij ons van dienst moeten zijn. We zeggen tegen onze eigen vader, “Oh pa, kun je dit voor me regelen, kun je dat voor me regelen. Geef me water, geef me brood.” Als we daarentegen aan God denken als onze zoon, willen wij juist diensten verlenen aan Hem.

Bovengeschiedt aan ouderliefde is amoureuze of echtelijke liefde, die *mādhurya-rasa* wordt genoemd. *Mādhurya-rasa* is in twee afzonderlijke amoureuze stemmingen verdeeld: echtelijke liefde en buitenechtelijke liefde.

De koninginnen van Kṛṣṇa onder leiding van Rukmiṇī en Satyabhāmā zijn exemplarisch voor degenen, die door middel van vedische *mantra* en volgens de wet met Kṛṣṇa zijn getrouwd. De andere stemming is buitenechtelijke liefde. De jonge vrouwen in deze categorie hebben geen andere reden

voor hun liefdesrelatie met Kṛṣṇa dan liefde en genegenheid zelf. De *gopīs* van Vraja zijn exemplarisch voor dit hoogste stadium van extatische liefde genaamd paramour of overspelige liefde (*upapati-bhāva*).

Bhakti-yoga is heel gemakkelijk om uit te voeren. Je kunt de naam van God overdag of 's nachts chanten, ongeacht of je hindoe, moslim, christen bent of uit een andere religieuze richting komt. Zelfs dieren kunnen het horen, als je hardop chant, waardoor zij ook spiritueel voordeel krijgen. Je kunt de namen van God – “Hare Kṛṣṇa” – chanten, als je arm bent en je kunt chanten, als je rijk bent. Je kunt na het baden chanten of zonder dat je in bad bent geweest; vóór, na of tijdens maaltijden, zittend of staand en in iedere andere conditie. Het is niet afhankelijk van rijkdom of situatie. De essentie van alle vedische geschriften is de Hare Kṛṣṇa *mantra*: “Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.”

We hebben allerlei verdelingen gemaakt en denken, “Dit is India, dit is Amerika, dit is Australië,” en dan gaan we paspoorten en visa uitgeven. Maar God is één zonder tweede. We kunnen voor Hem chanten en aan Hem bidden om ons genadig te zijn. Dit chanten van de heilige naam is het hoogste proces voor de perfectie van het leven.

[Deze lezing werd in Perth, Australië, gegeven op 27 december 1998 op de verdwijningsdag van de grote heilige, Śrīla Jīva Gosvāmī.]

Hoofdstuk Een
Het principe van de Ziel

DE KENNIS MET BETREKKING TOT DE FILOSOFISCHE principes van het levend wezen (*jīva-tattva*) is zeer vergevorderd. Toch is het van essentieel belang om deze principes te kennen, vooral voor degenen, die spirituele onderwerpen op actieve wijze met anderen bespreken. Heldere kennis over filosofische grondbeginselen is het fundament van een sterk spiritueel leven.

siddhānta baliyā citte nā kara alasa
ihā ha ite kṛṣṇe lāge sudṛḍha mānasa

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 2.117)

Een oprechte student mag de discussie over dergelijke conclusies niet verwaarlozen door ze controversieel te beschouwen, want die discussies versterken het verstand. Op die manier raakt het verstand gehecht aan Śrī Kṛṣṇa.

Hoewel dit onderwerp hoog verheven is en diep reikt, wordt het geleidelijk gemakkelijker om te begrijpen en na verloop van tijd wordt het lezen en spreken erover smaakvol. Wees niet ontmoedigd door te denken, “Oh, dit is zo een hemelhoog onderwerp. Mijn verstand kan dit niet bevatten.”

WE STONDEN AAN DE KUST

In alle *vaiṣṇava* of devotionele literatuur treffen we iemand aan, die vragen stelt en iemand die vragen beantwoordt. Dit terugkerende thema wijst op de fundering van het spirituele leven: nederig informeren om de waarheid te leren kennen. God Zelf heeft dit voorbeeld gegeven, zoals we zien in de conversaties tussen de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Caitanya Mahāprabhu¹, en Zijn metgezellen, Śrīla Rāmānanda Rāya en Śrīla Sanātana Gosvāmī.

Met deze nederigheid informeert de grootkoning, Parīkṣit Maharaja, bij de wijze, Śrīla Śukadeva Gosvāmī, “De transcendente constitutie van het levend wezen is spiritueel en bewust, terwijl het begoochelende materiële vermogen van Bhagavān, *māyā*, traag, inert en sloom is. Hoe is het levend wezen dan in *māyā* verstrengeld geraakt? Dit is verbazingwekkend.”

---

¹ “Śrī Caitanya Mahāprabhu, de incarnatie die in het tijdperk van Kali de gevallen, geconditioneerde zielen bevrijdt, is direct de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods Śrī Kṛṣṇa Zelf. Vrajendra-nandana Śrī Kṛṣṇa werd overweldigd door een intens verlangen om een bepaald gevoel te ervaren en nam de hartgrondig extatische stemming en lichaamskleur aan van Śrīmatī Rādhikā, de belichaming van Zijn eigen pleziergevend vermogen (*hlādinī-śakti*), en gaf de hele wereld de godsgeschenken van Zijn heilige naam en goddelijke liefde voor Hem” (Śrī Śikṣāṣṭaka, Inleiding).

Śrī Śukadeva Gosvāmī antwoordt als volgt.

*bhayaṁ dvitīyābhiniveśataḥ syād
 īśād apetasya viparyayo 'smṛtiḥ
 tan-māyayāto budha ābhajet taṁ
 bhaktyaikayeśaṁ guru-devatātmā*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.2.37)

Angst verrijst, wanneer een levend wezen zich vanwege zijn absorbtie in de externe, begoochelende energie van God identificeert met zijn materiële lichaam. Als hij zich vervolgens van God afkeert, vergeet hij ook zijn eigen constitutionele positie als dienaar van God. Deze angstige conditie is het effect van het begoochelend vermogen, genaamd *māyā*. Daarom dient een intelligent persoon zich op onwankelbare wijze bezig te houden met onvermengde toegewijde dienst aan God onder leiding van een bonafide geestelijk leermeester, die hij dient te aanvaarden als zijn vererenswaardige godheid en als zijn hele ziel en zaligheid.

Dit vers wijst erop, dat Śrī Kṛṣṇa de bron van al het bestaan is. Hij is de Absolute Waarheid, 'één zonder tweede'. Hij is de hoogste persoon; Hij is de eerste zonder een tweede. Hij is de personificatie van het complete en totale bestaan. Hij manifesteert verscheidene vermogens, onbepaalde aantallen levende wezens (*jīvas*) en ontelbaar veel werelden; en zelfs Zijn vader, Nanda Mahārāja, Zijn moeder, Yaśodā-maiyā, en al Zijn metgezellen zijn manifestaties van Hem. Hij is daarom de vererenswaardige Godheid van allemaal.

Vanwege de constitutie (grondrecht) van het levend wezen is hij een eeuwige dienaar van de Allerhoogste vererenswaar-

dige Godheid, Śrī Kṛṣṇa. In Śrī Caitanya-caritāmṛta (*Madhyalīlā* 20.108) staat het volgende.

jīvera 'svarūpa' haya—kṛṣṇera 'nitya-dāsa'
kṛṣṇera 'taṭasthā-śakti' 'bhedābheda-prakāśa'

De constitutionele positie van het levend wezen is een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa te zijn, want hij is de marginale energie van Kṛṣṇa en een manifestatie, die tegelijkertijd één met Hem en verschillend van Hem is.

Omdat de *jīva* een onderdeelje van Kṛṣṇa is, is het zijn intrinsieke (onvervreembare) natuur om naar Kṛṣṇa te kijken – waarom heeft hij het dan op *māyā* gemunt? Het antwoord is, omdat Kṛṣṇa de *jīva* onafhankelijkheid heeft gegeven. Als de *jīva* zijn onafhankelijkheid misbruikt, wordt hij toevertrouwd aan de jurisdictie (rechtsgebied) van *māyā* en wordt hij gestraft. Hij wordt door *māyā* aangeprepen en raakt materieel geabsorbeerd en uit deze penibele situatie kan een ander materieel geabsorbeerd persoon hem niet redden.

In het bovenstaande vers van Śrīla Śukadeva Gosvāmī (*Śrīmad-Bhāgavatam* 11.2.37) bevestigen de woorden *īśād apetasya viparyayo 'smṛtiḥ*, dat de *jīva* op de scheidslijn tussen de transcendente wereld en de inerte, materiële wereld stond. Hij koos ervoor om naar zijn 'prachtige' *māyā* te kijken, die hem de manier toonde, waarop hij zich onafhankelijk van Kṛṣṇa kon amuseren. Door *māyā* betoverd dacht de *jīva*, "Ik heb recht op plezier." *Māyā* voorzag hem onmiddellijk van een subtiel materieel lichaam (gemaakt van materieel verstand, materiële intelligentie en vals-ego) en van een grofstoffelijk lichaam (gemaakt van beenderen, bloed, huid, urine,

ontlasting enzovoort) en hij ging denken, “Ik ben dit lichaam en alles in relatie tot dit lichaam is van mij.”

Dus als de *jīva* zich met zijn vrije wil en onafhankelijkheid van Kṛṣṇa afkeert, wordt hij omkleed door het misverstand van dit lichamelijke idee van het leven en wordt gemagnetiseerd door de prachtige vormen, die door *māyā* worden gecreëerd. Als hij dit bestaan is binnen gegaan, kan hij op eigen kracht de weg naar buiten niet terugvinden. De enige ontsnapping is bescherming van degenen, die de weg naar buiten wel kennen. Na een lange tijd in deze wereld van geboorte en dood gebonden te zijn geweest kan de fortuinlijke *jīva* door een zuivere toegewijde worden benaderd, die zegt, “Waarmee zijn jullie bezig, mijn broers en zusters? Jullie worden misleid. Jullie zijn ontspoord van het pad van liefde voor God. Kom met me mee, dan leid ik jullie naar het pad van het ware geluk.”

Alleen door de juiste associatie kan men spiritueel bewustzijn ontwikkelen en de waarheid in ogenschouw nemen, “Ik ben een eeuwige dienaar van Śrī Kṛṣṇa en ik kan Hem met liefde en genegenheid dienen, zoals degenen in de geestelijke gebieden van Vraja en Vaikuṅṭha. Deze wereld is slechts een schaduw van dat sublieme, spirituele bewustzijn van liefde en dienstverlening.”

In het vers uit *Śrīmad-Bhāgavatam* hierboven legt Śrīla Śukadeva Gosvāmī aan Parikṣit Mahārāja het belang uit van associatie met heilige, verheven toegewijden van Bhagavān. Een heilige toegewijde kan het hart van een door ellende getroffen, geconditioneerde ziel in een ogenblik transformeren.

*‘sādhu-saṅga’, ‘sādhu-saṅga’—sarva-śāstre kaya
lava-mātra sādhu-saṅge sarva-siddhi haya*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.54)

De strekking van de geopenbaarde geschriften is, dat men alle succes kan boeken door zelfs maar een moment te associëren met een zuivere toegewijde.

Śrīmad-Bhāgavatam verklaart, dat iedereen, die onder leiding van een *sādhu* oprecht chant en Kṛṣṇa herinnert, bestemd is om gelukkig te worden. Zelfs een neofiete toegewijde (*kaniṣṭha-adhikārī*), die chant en oprecht om Kṛṣṇa huilt en zijn gevallen staat betreurt, is bestemd om gelukkig te worden door middel van de bescherming van heilige associatie. Men kan verstrikt zitten in talloze ongewenste mentaliteiten en gewoonten, maar als men oprecht chant, wordt men gelukkig.

Die gelukkige toegewijde zal iemand anders het spirituele pad wijzen en hem adviseren, “Ik ken een bonafide, zelfgerealiseerde *guru* en met zijn hulp ben ik zo blij geworden. Kom mee, ik zal jou aan hem voorstellen.” Deze persoon wordt *vartma-pradarśaka guru* genoemd, de *guru* die het pad toont.

Śrī Kṛṣṇa is zeer genadig. Hij is de *guru* in het hart (*caitya-guru*). Samen met de *vartma-pradarśaka guru* leidt Hij een persoon naar de bonafide, zelfgerealiseerde *guru*. De persoon aanvaardt de bonafide *guru* en begint toegewijde activiteiten (*bhajana*) uit te voeren in dienst van Śrī Kṛṣṇa en geleidelijk verdwijnen al zijn ongewenste gewoonten en mentaliteiten.

In Canto Elf van *Śrīmad-Bhāgavatam* zegt Śrī Kṛṣṇa tegen Uddhava, Zijn belangrijkste metgezel, het volgende.

*ekasyaiva mamāṁśasya / jīvasyaiva mahā-mate
bandho 'syāvidyayānādir / vidyayā ca tathetarah*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.11.4)

O zeer intelligente Uddhava, het levend wezen genaamd *jīva* is een deel van Mij, maar vanwege onwetendheid heeft hij sinds

onheuglijke tijden in materiële gebondenheid te lijden gehad.

Door kennis kan hij echter worden bevrijd.

In dit vers prijst Śrī Kṛṣṇa Uddhava voor zijn intelligentie. Een oprechte toegewijde van Kṛṣṇa is intelligent, omdat hij het pad van *bhakti*, zuivere toewijding, heeft gekozen. Er zijn in de wereld allerlei zogenaamde intelligente personen, zoals wetenschappers en politici, maar volgens de standaard van hogere intelligentie – de keuze om God lief te hebben en Hem te dienen – is de intelligentie van dergelijke personen verloren gegaan.

Volgens dit vers zegt Kṛṣṇa tegen Uddhava, “Uddhava, je moet weten, dat op deze Aarde en in alle andere materiële werelden de geestelijke ziel een onderdeel van Mij is. Omdat hij sinds onheuglijke tijden door deze werelden heeft gezworven, kan het begin van zijn onwetendheid niet worden vastgesteld en daarom kan de duur van zijn geconditioneerde staat niet worden gemeten. Onder invloed van de spirituele energie genaamd *yogamāyā*, de belichaming van tijdloze, transcendente kennis, kan de geconditioneerde ziel worden bevrijd.” Wat behelst die transcendente kennis, die de ziel bevrijdt? Het is kennis van de grootheid van God en de eeuwige relatie van de ziel met Hem.

Als iemand een blaadje uit een bloem trekt, is de bloem niet langer een geheel en als hij hem verder uit elkaar trekt, valt de bloem uit elkaar en is hij kapot. De hele materiële wereld is hierop gebaseerd. Als iets in deze wereld wordt verdeeld en verder wordt gedifferentieerd, gaat het geheel verloren. Dit principe geldt niet voor het spirituele gebied. Kṛṣṇa blijft compleet, ook al komen een onbeperkt aantal onder-

deeltjes uit Hem voort. Deze realiteit staat op diverse plaatsen in de vedische geschriften beschreven en één van die uitspraken wordt aangetroffen in *Bhāgavad-gītā*.

*mamaivāṁśo jīva-loke / jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ
manaḥ-śaṣṭhānīndriyāṇi / prakṛti-sthāni karṣati*

Bhāgavad-gītā (15.7)

De levende wezens in deze geconditioneerde wereld zijn Mijn eeuwige fragmenten. Wanwege het geconditioneerde leven hebben ze zwaar te kampen met de zes zintuigen, waartoe ook het verstand behoort.

Het is van wezenlijk belang te weten op welke manier de *jīva* een onderdeel van het Allerhoogste Geheel, Śrī Kṛṣṇa, is, aangezien God niet in onderdelen kan worden verdeeld. Er is geen grens aan Zijn lengte of breedte; Hij heeft geen eind – geen bovenkant en geen onderkant. De hele wereld bevindt zich in Hem, toch is Hijzelf niet verdeeld.

We kunnen bijvoorbeeld wel een scherp van een rotsblok afhakken, maar we kunnen van Kṛṣṇa niet iets afhakken. De *jīva* is niet een onderdeel van Kṛṣṇa op dezelfde manier, als waarop een scherp onderdeel uitmaakt van een groter rotsblok. Omdat Śrī Kṛṣṇa het Complete Geheel vormt, de complete Absolute Waarheid, de personificatie van het complete bestaan – ook al komen zoveel manifestaties en expansies uit Hem voort – blijft Hij het complete evenwicht.

De Allerhoogste Persoonlijkheid Gods Kṛṣṇa heeft twee soorten expansies (uitbreidingen). Zijn *viṣṇu-tattva* expansies genaamd *svāṁśa* zijn Zijn plenaire (rechtstreekse en volkomen) incarnaties. De levende wezens genaamd *vibhinnāṁśa*

zijn geen volkomen of rechtstreekse expansies. Ze zijn Zijn oneindig kleine, afgezonderde onderdeeltjes of fragmenten.

De volgende analogie kan ons God helpen begrijpen in relatie tot Zijn plenaire incarnaties. God kan worden vergeleken met een gheelamp², die andere gheelampen aansteekt. Sommige lampen stralen bijna dezelfde hoeveelheid licht uit als de originele lamp en andere lampen hebben alleen een klein vlammetje; het is afhankelijk van de omvang van de lamp. Bovendien kan de vlam van de ene gheelamp worden gebruikt om een andere lamp aan te steken, waarbij de eerste vlam onveranderd blijft. Hij wordt niet kleiner en raakt niet zijn vermogen kwijt. Op dezelfde manier zijn ontelbaar veel plenaire incarnaties uit Kṛṣṇa voortgekomen, terwijl de originele bron van alle incarnaties niet in vermogen is afgenomen.

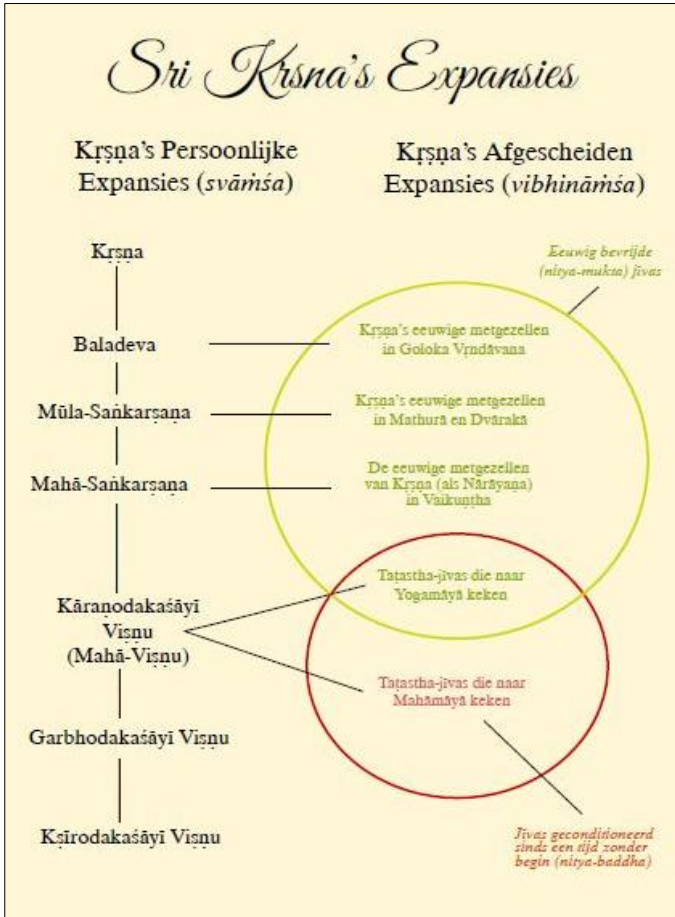
*om pūrṇam adah pūrṇam idaṁ pūrṇāt pūrṇam udacyate
pūrṇasya pūrṇam ādāya pūrṇam evāvaśiṣyate*

Śrī Īsopaniṣad (Invocation)

De Persoonlijkheid Gods is volmaakt en compleet en omdat Hij volkomen volmaakt is, is alles, dat uit Hem voortkomt, zoals deze fenomenale wereld, volmaakt toegerust als compleet geheel. Alles, dat uit het Complete Geheel afkomstig is, is in zichzelf ook compleet. Omdat Hij het Complete Geheel is, blijft Hij, ondanks dat zoveel complete gehelen uit Hem voortkomen, het complete evenwicht.

---

² Een gheelamp is een katoenen lont gedoopt in geklaarde boter, die wordt gebruikt in de eredienst van het Godsbeeld.

In het perspectief van filosofische waarheid (*tattva*) zijn de plenaire incarnaties van Śrī Kṛṣṇa, zoals Rāma en Nṛsimhadeva, één met Hem. Tegelijkertijd zijn deze incarnaties verschillend in het licht van transcendente relaties (*rasa*). Kṛṣṇa is de bron van alle incarnaties, zoals de *līlā-avatāras* (spelincarnaties) en de drie *puruṣa-avatāras*, namelijk Kāraṇodakaśāyī

Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu en Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, die de drie verschillende aspecten van het materiële bestaan besturen: schepping, instandhouding en destructie. [Zie hiervoor het overzicht aan het eind van dit hoofdstuk, pp. 46-49.]

De analogie van de gheelamp draagt bij aan ons begrip van Kṛṣṇa en Zijn volkomen expansies (*svāṁśa* incarnaties). Om nu het begrip van Bhagavāns expansies van oneindig kleine levende wezens te verhelderen kunnen we de analogie van *cintāmaṇi*³ gebruiken.

Het woord *cintā* betekent ‘gedachte’ of ‘wens’ en *maṇi* betekent ‘juweel’ of ‘edelsteen’. De *cintāmaṇi* edelsteen kan zoveel goud manifesteren, als iemand wenst, maar dat goud is niet direct *cintāmaṇi* zelf. Op dezelfde manier komt ieder van ons voort uit Śrī Kṛṣṇa, maar wij zijn niet Kṛṣṇa Zelf.

Cintāmaṇi kan een onbeperkte hoeveelheid rijkdom manifesteren om iemands wens te vervullen, maar ongeacht de hoeveelheid goud, die het juweel voortbrengt, *cintāmaṇi* blijft zoals het was zonder enige transformatie of afname. Op dezelfde manier blijft Kṛṣṇa altijd compleet, ondanks dat een onbeperkte hoeveelheid kleine onderdelen (*vibhinnāṁśa jīvas*) uit Hem zijn voortgekomen.

Als het goud zich in de *cintāmaṇi* steen bevindt, heeft het zijn oorspronkelijke staat of positie, maar zodra het zich bui-

---

³ In vedische geschriften wordt dikwijls verwezen naar de *cintāmaṇi* steen. In *Brahma-saṁhitā* (5.29, 56) worden bijvoorbeeld Śrī Kṛṣṇa en Zijn woning als volgt omschreven, “Ik vereer die hoogste woonplaats, Śvetadvīpa, waar dierbare heldinnen een menigte transcendente geluksgodinnen vormen en waar de Allerhoogste Persoonlijkheid, Śrī Kṛṣṇa, de enige minnaar is; waar alle bomen spirituele wensbomen zijn en waar de aarde bestaat uit transcendente *cintāmaṇi* wensjuwelen.”

ten die *cintāmaṇi* manifesteert, wordt het getransformeerd. Als het levend wezen zich op dezelfde manier in de ‘*cintāmaṇi*’ van vol Kṛṣṇabewustzijn bevindt, beschikt hij over spirituele kwaliteiten, zoals die van Kṛṣṇa, maar zodra hij zich buiten zuiver Kṛṣṇabewustzijn bevindt – met andere woorden, zodra hij in *māyā* verstrikt raakt – lijken die kwaliteiten verloren of geperverteerd te zijn. Als hij dan verzonken is in *māyā*, beschikt hij alleen nog over materiële kwaliteiten.

WIJ ZIJN ONEINDIG KLEIN, HIJ IS ONEINDIG GROOT

*ekaḥ śuddhaḥ svayaṁ-jyotir / nirguṇo ‘sau guṇāśrayaḥ
sarva-go ‘nāvṛtaḥ sākṣī / nirātmātmātmanaḥ paraḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (4.20.7)

De Allerhoogste Ziel is één. Hij is zuiver, niet-materieel en lichtgevend. Hij is het reservoir van alle goede kwaliteiten en Hij is alomtegenwoordig. Hij heeft geen materiële bedekking en Hij is getuige van alle activiteiten. Hij is volkomen onderscheiden van andere levende wezens en Hij is transcendent aan alle belichaamde zielen.

Dit vers beschrijft de eigenschappen van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, waarmee verscheidene verschillen tussen Hem en de individuele ziel worden aangegeven. Sommigen beweren, dat alle levende wezens God zijn, maar de voorstanders van dit idee interpreteren de vedische aforismen verkeerd, zoals *tat tvam asi* [hetgeen betekent ‘het levend wezen is een geestelijk deel van de hoogste geest’], waarvan zij maken ‘jij bent dat, die onpersoonlijke God’; *sarvaṁ khalv idam brahma* [hetgeen betekent ‘er is geen bestaan buiten *brahma*,

de Absolute Waarheid’], waarvan zij maken ‘alles is God’; *prajñānaṁ brahma* [hetgeen betekent ‘zuivere kennis is transcendent en is dezelfde spirituele substantie als *brahma*’], waarvan zij maken ‘*brahma* is onpersoonlijk bewustzijn’; en *ahaṁ brahmāsmi* [hetgeen betekent ‘ik ben niet dit lichaam, ik ben een geestelijke ziel’], waarvan zij maken ‘ik ben dat geestelijke geheel, ik ben *brahma*’.

De leider van dergelijke doctrines was Śaṅkarācārya, een incarnatie van Śaṅkara, Śrī Śiva. Hij was zeer doortrapt. Hoewel hij de leider van het onpersoonlijke pad leek te zijn, was zijn werkelijke missie het vervullen van de wens van Śrī Kṛṣṇa. Kṛṣṇa had Śaṅkara de opdracht gegeven, “Ga naar de materiële wereld en zorg, dat Ik verborgen blijf voor iedereen, die tegen Mijn zuivere toewijding is gekeerd, degenen die Mij dienen en vereren met de wens om zeer machtig te worden, zoals de demonen, Hiranyakaśipu en Rāvaṇa. Dergelijke valse toegewijden veroorzaken grote verstoring, dus houd ze ver uit Mijn buurt. Ga naar hen toe en begoochel hen door de Veda’s verkeerd te interpreteren. Vertel hen het volgende, ‘Waarom ben je Kṛṣṇa aan het vereren? Je bent zelf God in ieder opzicht. We zijn allemaal één met die onpersoonlijke God.’”

Het impersonalisme is dus geen idee van de Veda’s zelf. In werkelijkheid zijn wij niet God en God is niet onpersoonlijk. God is een persoon en wij zijn onderdelen van Hem, Zijn eeuwige dienaren. De Allerhoogste Persoonlijkheid Gods is één zonder tweede, terwijl er een onbeperkt aantal *jīvas* bestaan.

Wat wil dat zeggen, dat er een onbeperkt aantal *jīvas* bestaan? Stel je voor, dat alle personen in dit universum worden bevrijd, zodat er geen mensen meer in het materiële universum aanwezig zijn. Dan zijn er nog zoveel *jīvas* aanwezig in het bloed van één mens, dat honderdduizenden universa zouden overlopen van menselijke bevolking. Dit gelokaliseerde voorbeeld geeft een idee van het onbeperkte aantal levende wezens in het universum en er zijn ook onbeperkte aantallen *jīvas* in de spirituele werelden van Vaikuṅṭha en Goloka Vṛndāvana. Deze omvangrijke veelvoud is een van de belangrijkste verschillen tussen de *jīva* en God.

Beschouw ook eens het volgende onderscheid. De individuele ziel is niet aanwezig in een object, zoals een microfoon, maar de Paramātmā, de gedaante van Kṛṣṇa als Superziel, is daar wel aanwezig. Niets in deze wereld bestaat zonder de aanwezigheid van Paramātmā.

In ieder lichaam zijn twee zielen aanwezig – die van de oneindig kleine *jīva* en de manifestatie van Bhagavān als Paramātmā. De *jīva* zit verstrikt in baatzuchtige activiteiten (*karma*) en probeert de vruchten van zijn arbeid te proeven. Bhagavān is geen geconditioneerde ziel en Hij is niet gediend van de materiële energie. Hij is eenvoudig de getuige in het hart van de *jīva*.

Bhagavān is eeuwig zuiver en *māyā* of illusie is ver van Hem en Zijn woonplaats verwijderd. *Māyā* kan Bhagavān niet aantrekken, maar de *jīva*, die minuscuul is, kan ieder moment door *māyā* worden aangetrokken. Śrī Kṛṣṇa is altijd zuiver en lichtgevend, terwijl de *jīva* geneigd is te worden beïnvloed

door de duisternis van illusie en kan daardoor worden afgedekt door het verkeerd gerichte lichaamsbewustzijn.

Kṛṣṇa verschijnt in Zijn schitterende gedaante van Vrajendra-nandana, de zoon van Nanda Mahārāja, persoonlijk aan degenen, die *bhajana*, devotionele meditatie en dienstverlening aan Hem uitvoeren. Aan degenen, die Bhagavān in Zijn weelderige gedaante met vier handen dienen, verschijnt Hij als Śrī Nārāyaṇa van Vaikuṅṭha. In deze wereld woont Hij als getuige in het hart van ieder individueel levend wezen en Hij bevindt Zich ook als Paramātmā in ieder atoom. Bhagavān manifesteert Zich in een verbazingwekkende reeks gedaanten en vormen van energie, terwijl de *jīva* zeer beperkt is, want hij bevindt zich maar op één plek en is minuscuul.

Śrī Kṛṣṇa is de eeuwige Absolute Waarheid. *Kaṭha Upaniṣad* (2.2.13) zegt, “*nityo nityānām cetanaś cetanānām* – van alle levende wezens is Hij het Hoogste Levende Wezen en van alle eeuwige wezens is Hij het Primair Eeuwige Wezen.” Of-schoon we weten, dat de *jīva* Zijn afgezonderde deeltje is, is de *jīva* eigenlijk niet afgezonderd. De *jīva* heeft geen afzonderlijk bestaan van Kṛṣṇa en hij zal altijd aan Hem ondergeschikt blijven, zowel in deze wereld als in de geestelijke wereld.

Kṛṣṇa is vrij van materiële eigenschappen en beschikt tegelijkertijd over alle transcendentale eigenschappen. De *jīva* kan het stadium bereiken, waarin hij kwaliteiten heeft als die van Bhagavān, wanneer hij zich door de genade van Bhagavān en *guru* zijn eeuwige natuur van ondergeschiktheid aan Hem realiseert.

ONZE KEUZE OM TE DROMEN

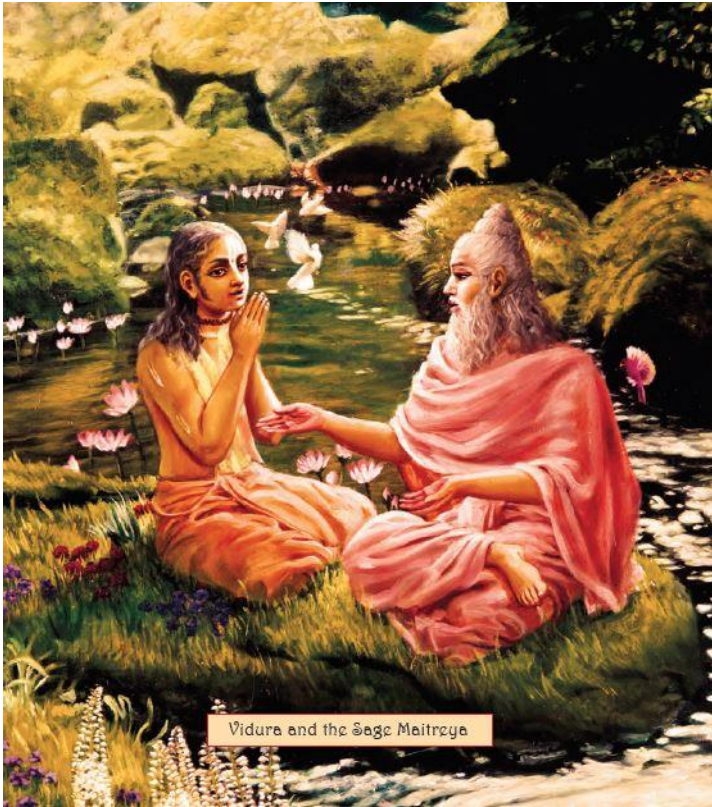
De grote heilige, Vidura, ging eens naar Badrikāśrama in de bergen van de Himalaya's om Maitreya Ṛṣi te zien, een geleerde wijze en ontvanger van de genade van Śrī Kṛṣṇa. Vidura benaderde Maitreya Ṛṣi en informeerde, "Het is eigenlijk verbazingwekkend, dat de *jīva* in *māyā* verstrikt raakt, terwijl hij een bewust wezen is en altijd is verbonden met de gedaante van Śrī Kṛṣṇa als Superziel. Hoe kan dat?"

Maitreya Ṛṣi antwoordde, "Ik zal jou in het kort vertellen, welke de enige reden is, waarom Kṛṣṇa beshikt over een onbevattelijk vermogen genaamd *aghaṭana-ghaṭana-paṭīyasiśakti*, het vermogen, dat het onmogelijke mogelijk maakt. Dit vermogen verhult Zijn genade voor de *jīva*, die ervoor kiest om zich van Hem af te keren, waarmee Hij die *jīva* dwingt een geconditioneerde ziel te worden."

Vergeet niet, dat *māyā* ook een van Kṛṣṇa's vermogens is en daardoor niets tegen Zijn wil kan uitrichten. Daarom is Kṛṣṇa in hoogste instantie de oorzaak van *māyā*'s doen en laten. Waarom heeft Kṛṣṇa dan een milieu aangelegd, dat zoveel *jīvas* te lijden geeft? Het antwoord is, dat het scheppen van de materiële wereld een onderdeel van Zijn ongelimiteerde tijdverdrijf is. Dit is er één van. God is volslagen onafhankelijk om te doen, wat Hij wil. We kunnen Hem niet uitdagen en zoals in de vedische geschriften staat, we kunnen Hem met redenering en logica niet begrijpen.

acintyāḥ khalu ye bhāva na tāṁs tarkeṇa yojayet

Mahābhārata (Bhīṣma-parva 5.22)

We mogen niet proberen om door middel van argument en tegenargument zaken te begrijpen, die buiten ons materiële bevattingsvermogen liggen.

Het is niet mogelijk om transcendente kwesties met het beperkte, aardse verstand te begrijpen en daarom verlaten we ons op beschrijvingen over dat gebied uit de Veda's. We verlaten ons op de essentie van de Veda's – dat is *Śrīmad-Bhāgavatam* – en op de grote heiligen, de Zes Gosvāmī's, die

ons de essentie van *Śrīmad-Bhāgavatam* in hun eigen werken hebben gegeven.

Zoals hierboven reeds gezegd, wordt de *jīva* alleen onder invloed van de onbevattelijke energie van Śrī Kṛṣṇa, die het onmogelijke mogelijk maakt, door *māyā* begoocheld met ideeën van ‘ik’, ‘mij’ en ‘mijn’, die zijn gebaseerd op de illusie van lichamelijke vereenzelving. In zijn natuurlijke staat, in zijn constitutionele gedaante, is de *jīva* zuiver. Hoewel hij minuscuul is, is hij een atomisch deeltje van *cit-śakti*, Kṛṣṇa’s eigen transcendente vermogen.⁴ Nu is hij geconditioneerd door een materieel lichaam, maar er is niets materieels – geen *māyā* - aanwezig in zijn natuurlijke, spirituele constitutie.

Materiële conditionering wordt ‘gebondenheid’ genoemd, maar deze gebondenheid is niet echt. Het is geen realiteit, want het raakt de transcendente ziel niet. Iemand, die slaapt, kan in zijn droom ervaren, dat hij wordt onthoofd, maar wanneer hij wakker wordt, merkt hij, dat er niets is gebeurd. Zodra we ontwaken voor Kṛṣṇabewustzijn, denken we door de genade van *guru* en Kṛṣṇa op dezelfde manier, “Wat heb ik al die tijd gezien? Het leek wel een droom.” Als je te lijden krijgt, hoef je niet van streek te raken of zenuwachtig te worden. Herinner je gewoon, dat je dit schijnbare lijden zoals in een droom in illusie ondergaat.

Maitreya Ṛṣi vervolgde zijn uitleg aan Vidura en zei, waar geen zon is, is duisternis, maar in werkelijkheid bestaat er geen duisternis, want duisternis is afwezigheid van licht. Waar

---

⁴ Zie het schema van de vermogens (*śaktis*) van Śrī Kṛṣṇa in Hoofdstuk Twee.

geen dienstverlening is aan Kṛṣṇa, die als een zon is, heerst op dezelfde manier *māyā* of duisternis.

Maitreya gaf de volgende vergelijking. In een maanverlichte nacht staat de maan aan de hemel en een boom staat aan de oever van een vijver en ze worden alletwee in het water weerpiegeld. Als de wind rimpels op het wateroppervlak maakt, lijkt het, alsof de maan en de boom heen en weer zwaaien. In werkelijkheid staan ze stil en staan niet te zwaaien. Op dezelfde manier accepteren we reflectie als realiteit. Het lijkt, alsof we in allerlei materiële condities te lijden hebben, maar in feite zijn we transcendent aan materie.

Het is met materiële zintuigen of het verstand niet mogelijk te begrijpen, dat de *jīva* een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa is, ook al lijkt hij dat in zijn geconditioneerde staat niet te zijn. Als je een doek over een uurwerk legt, kun je de beweging van de wijzers niet zien, maar ze bewegen wel. Op dezelfde manier nemen we alleen onze lichamelijke en mentale activiteiten waar. We kunnen niet begrijpen, dat er een eeuwige ziel in het lichaam woont en dat het lichaam zonder die ziel niet in staat is te functioneren. We zijn bewuste, oneindig kleine deeltjes van Bhagavān, die Hem zelfs in dit stadium van gebondenheid op de een of andere manier van dienst zijn, maar zich dat niet realiseren.

De demon Kaṁsa bijvoorbeeld diende Kṛṣṇa op een indirecte manier. Kaṁsa's gruweldaden waren een integrale oorzaak voor de verschijning van Kṛṣṇa in deze wereld. Als er geen Kaṁsa was geweest, was er geen zoet spel en vermaak van Śrī Kṛṣṇa in Vṛndāvana geweest. Op dezelfde manier waren de verschrikkingen van Rāvaṇa een integrale oorzaak van

de verschijning van Śrī Rāma. Als er geen Rāvaṇa, de vijand van Śrī Rāma, was geweest, zou in deze wereld geen zoet spel van Śrī Rāma zijn geweest.

Op dezelfde manier verleent de geconditioneerde *jīva* indirecte dienst aan God. Hij verleent op dit moment Gods begoochelende vermogen *māyā* een dienst. Hij bevindt zich in een droom en denkt, dat hij zijn uiteenlopende, materiële lichamen is.

ONS ONTWAKEN

Iedere *jīva* beschikt in het hart van het materiële lichaam over een prachtig mooie gedaante. Met deze transcendente gedaante (genaamd *siddhā-deha*) kan de *jīva* Kṛṣṇa rechtstreeks dienen. Deze spirituele gedaante is nu afgedekt, maar door de genade van *guru* en Kṛṣṇa verdwijnen geleidelijk alle ongewenste gewoonten en mentaliteiten en wordt deze gedaante geleidelijk geopenbaard. Wanneer men het stadium van *bhāva* bereikt, spirituele emotie (ook *svarūpa-siddhi*⁵ genoemd), manifesteert zich in het hart een toewijding, die transcendent is aan de geaardheden van de materiële natuur, en kan men ontwaken voor de realisatie van zijn of haar eigen goddelijke gedaante. Dan krijgt men de genade van Śrī Kṛṣṇa en wordt men geheel bevrijd van dit grofstoffelijke lichaam, het verstand, de intelligentie, het vals-ego en het gecontamineerde bewustzijn.

---

⁵ *Svarūpa-siddhi* is het stadium, waarin de *svarūpa* of de innerlijke spirituele gedaante en identiteit van de toegewijde in zijn hart manifest wordt. Dit komt in het stadium van *bhāva-bhakti*.

Wat Śrī Kṛṣṇa Zelf betreft, Hij heeft nooit een materieel lichaam. Hij liet geen materieel lichaam achter, toen Hij deze planeet verliet en uit het gezichtsveld van de wereld verdween. Kṛṣṇa's gedaante is niet alleen transcendent aan ieder materieel lichaam, Zijn gedaante is de oorzaak van alle spirituele en materiële werelden.

Laten we om deze diepgaande onderwerpen te kunnen begrijpen en ons oorspronkelijke, innerlijke zelf te kunnen realiseren het verlangen hebben om de genade te krijgen van de bonafide geestelijk leermeester en laten we via hem de aspiratie ontwikkelen om *bhajana* uit te voeren.

*evam-vrataḥ sva-priyā-nāma-kīrtiyā
jātānurāgo druta-citta uccaiḥ
hasaty atho roditi rauti gāyaty
unmāda-van nṛtyati loka-bāhyah*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.2.4)

Door het chanten van de heilige naam van God komt men tot het stadium van liefde voor God. Dan is de toegewijde verankerd in zijn gelofte een eeuwige dienaar van God te zijn en hij raakt geleidelijk zeer gehecht aan een bepaalde naam en gedaante van Bhagavān. Als zijn hart van extatische liefde smelt, lacht hij luid of roept of schreeuwt het uit. Soms zingt en danst hij als een gek, want hij is onverschillig voor de publieke opinie.

Een dergelijke zuivere toegewijde schaamt zich niet om zijn devotie tot uitdrukking te brengen. Hij chant hardop en is zich niet bewust van zijn omgeving en of hij al of niet is aangekleed. Hij herinnert zich constant het spel van Kṛṣṇa en soms huilt hij, “Kṛṣṇa, waar ben Je?” en soms rolt hij over de grond

en licht. Gewone mensen denken, dat hij gek is, maar hijervaart eenvoudig liefde voor God. Deze spirituele realisatie is onze ware positie en is het doel van ons leven. Laten we moeite doen om ons verstand bezig te houden met horen (*śravaṇam*), eredienst (*arcanam*) en vooral met het chanten van de heilige namen van Bhagavān (*nāma-saṅkīrtanam*).

Vraag: Is de *jīva* zich bewust van hetgeen hij doet, wanneer hij ervoor kiest om zich van Kṛṣṇa af te keren en door *māyā* te worden begoocheld?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Nee, hij is zich niet gewaar van de implicaties van zijn keuze. Hij denkt, “Ik doe hetgeen voor mezelf het beste is. Ik ga plezier maken.” Hij is als een baby, die met zijn blote handjes het vuur probeert te pakken. Hij denkt, dat het vuur iets is om te eten, terwijl dat vuur hem gaat verslinden. Zo kijkt de *jīva* naar deze wereld om ervan te genieten, maar wordt juist zelf verslonden door de cyclus van herhaaldelijke geboorten en dood, verdriet en ellende.

Als je constant bezig blijft met een of ander onderdeel van *bhakti*, is *māyā* – de vergetelheid van jouw relatie met Bhagavān – niet in staat jou aan te trekken.

[Deze lezing werd gegeven in Badger, Californië, op 15 juni 2005 en is gebaseerd op het boek van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, *Śrī Śrīmad Bhāgavata Arka Marīcīmāla*, hetgeen betekent “Een bloemenslinger van verzen uit *Śrīmad-Bhāgavatam*”.]

De drie Visnu Incarnaties

[**puruṣa-avatāras**]

De drie *puruṣa-avatāras* zijn de Meesters van de universele schepping. Ze zijn verantwoordelijk voor het scheppen, instandhouden en ontbinden van de totale materiële kosmos. Ze zijn de Superziel van alles, dat bestaat. (Het woord *viṣṇu* wil zeggen, “Hij die alomtegenwoordig is.”)

(Bronnen:

Śrīmad-Bhāgavatam 1.3.2, purport;

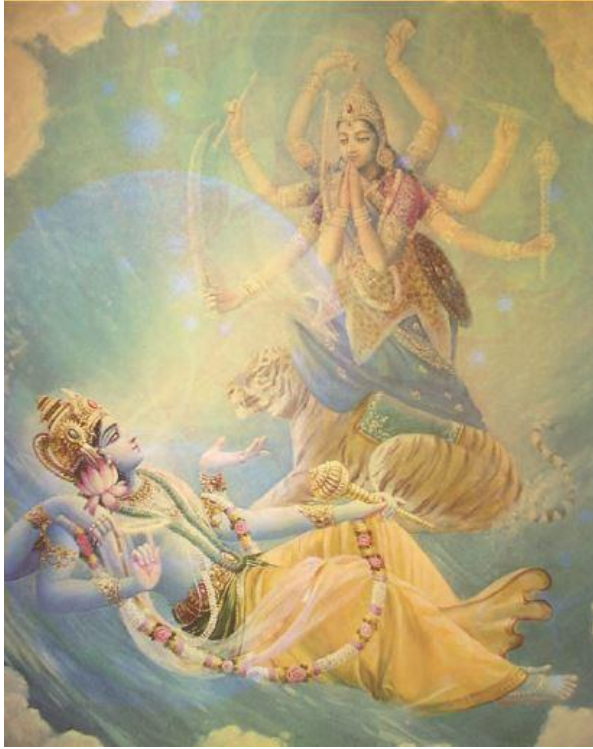
Śrīmad-Bhāgavatam 2.5.33, purport;

Śrī Caitanya-caritāmṛta, *Ādi-līlā* 2.52, purport;

Śrī Caitanya-caritāmṛta, *Madhya-līlā* 2.244, purport;

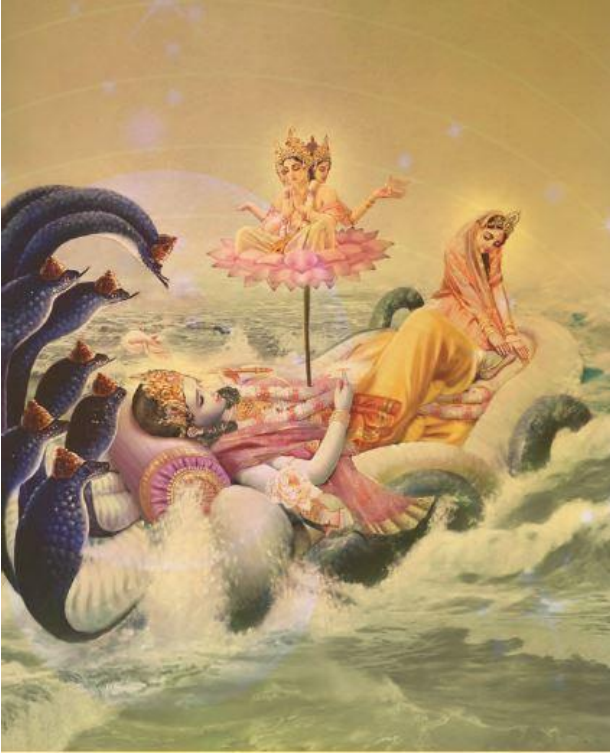
Śrī Caitanya-caritāmṛta, *Madhya-līlā* 20.251;

Kamerconversatie, Genève, 4 juni 1974.)

Śrī Mahā-Viṣṇu

De eerste *puruṣa-avatāra* heet Mahā-Viṣṇu of Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu. Hij ligt op de Kāraṇa Oceaan (Causale Oceaan) en is de schepper van de totale materiële energie. Met Zijn ademhaling komen ontelbaar veel universa uit de poriën van Zijn lichaam voort. Hij werpt een vluchtige blik over de materiële natuur (hier vertegenwoordigd door Durgā) en impregneert haar met levende wezens, die ervoor hebben gekozen om daar naartoe te gaan en die uit Zijn blik voortkomen. Hij is de oorspronkelijke Superziel van de totale materiële schepping, het totaal van materiële universa.

Śrī Garbhodakaśāyī Viṣṇu

De tweede *puruṣa-avatāra* is Garbhodakaśāyī Viṣṇu. Hij gaat ieder universum binnen, waar Hij op de Garbha Oceaan ligt, die ontstaat door de transpiratie uit Zijn eigen lichaam. Hij is dus de Superziel in ieder individueel universum. Uit Zijn navel verschijnt een lotusstengel en op de bloembladeren van die lotus wordt Śrī Brahmā geboren, het eerste levende wezen in het universum. Hij geeft Śrī Brahmā de opdracht om de Veda's, de materiele objecten en alle levenssoorten in dat universum te scheppen.

Śrī Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu

De derde *puruṣa-avatāra* is Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. In ieder universum gaat Hij binnen in ieder atoom van de materiële schepping en in het hart van alle levende wezens in die schepping. Daarom is Hij de Superziel van alle individuele levende wezens en de Superziel in alle materiële objecten. Hij is getuige van alle activiteiten. Van Hem zijn kennis, herinnering en vergetelheid afkomstig en Hij kent de resultaten van materiële activiteiten toe.

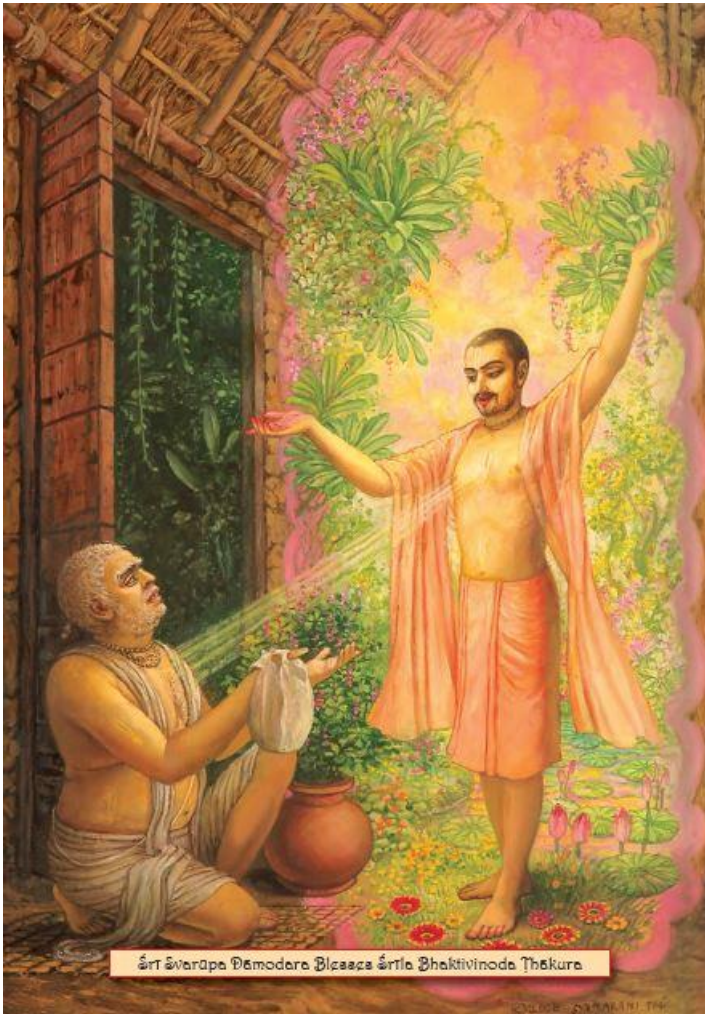
Hoofdstuk Twee

Kaart van de werelden

HOE EN WAAROM IS DEZE WERELD TOT stand gekomen? We moeten het antwoord op deze vraag weten. Het antwoord wordt in het eerste vers van *Śrīmad-Bhāgavatam* gegeven en dit vers vormt het centrale thema van deze discussie.

*janmādy asya yato 'nvayād itarataś
cārtheṣv abhijñāḥ svarāt
tene brahma hṛdā ya ādi-kavaye
muhyanti yat sūrayaḥ
tejo-vāri-mṛdām yathā vinimayo
yatra tri-sargo 'mṛṣā
dhāmnā svena sadā nirasta-kuhakaṁ
satyaṁ paraṁ dhīmahi*

O mijn Heer, Śrī Kṛṣṇa. zoon van Vasudeva, O alomtegenwoordige Persoonlijkheid Gods, ik bied U mijn eerbiedige eer-

betuigingen aan. Ik mediteer op Śrī Kṛṣṇa, want Hij is de Absolute Waarheid en de Oorzaak der oorzaken van schepping, instandhouding en vernietiging van de gemanifesteerde universa. Hij is Zich rechtstreeks en indirect bewust van alle manifes-

taties en Hij is onafhankelijk, want er is buiten Hem geen andere oorzaak. Hij alleen heeft voor het eerst de vedische kennis doorgegeven aan het hart van Brahmāji, het eerste levende wezen. Door Hem worden zelfs grote wijzen en halfgoden begoocheld, zoals men wordt begoocheld door de illusie van water in vuur of land op water. Alleen vanwege Hem lijken de materiele universa echt te zijn, die tijdelijk worden gemanifesteerd door de reacties van de drie geaardheden van de natuur. Daarom mediteer ik op Hem, Śrī Kṛṣṇa, die Zijn eeuwige bestaan heeft in de transcendente woonplaats, die voor altijd vrij is van de illusoire verschijnselen van de materiële wereld. Ik mediteer op Hem, want Hij is de Absolute Waarheid.

Śrī Svarūpa Dāmodara heeft dit belangrijke vers uiteengezet aan Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, die deze uitleg op zijn beurt heeft overgebracht naar zijn boek, *Śrī Bhāgavata Arka Marīcimāla*. Ik ga de lessen van dit belangrijke vers verder uiteen gezet volgens de inzichten van deze twee voorgaande *ācāryas*. Dit is een zeer diepgaand onderwerp, maar we moeten ons bekend maken met de belangrijke filosofie ervan.

EÉN ZONDER TWEEDE

Er bestaat in deze wereld een onbeperkt aantal levende wezens in de 8.400.000 levenssoorten en het is niet mogelijk om de omvang van de diversiteit van hun aard en eigenschappen in te schatten. Al deze geconditioneerd levende wezens zijn uitbreidingen van de energie van Śrī Kṛṣṇa.

Tegelijkertijd heeft Kṛṣṇa een ontelbaar aantal metgezellen in de transcendente wereld – Zijn ouders, Nanda Bābā en Moeder Yaśodā, Zijn talloze koeherdsvrienden, zoals Dā-

mā, Śrīdāma, Subala en Madhumaṅgala, en Zijn miljoenen *gopī* geliefden – allemaal met hun ontelbaar vele naturen en kwaliteiten.

Kṛṣṇa heeft een ongekend aantal expansies, zowel in de spirituele wereld als in de materiële wereld. Toch zegt *Śrīmad-Bhāgavatam*, dat de Absolute Waarheid, Śrī Kṛṣṇa, één is zonder een tweede (*advaya-jñāna*). Dit betekent, dat Hij zonder dualiteit is. Hij vormt de optelsom van al het bestaan en behalve Hij is er niemand anders. In het licht van de voorgaande uitspraken over de omvang en de diversiteit van geconditioneerd levende wezens en transcendente metgezellen kan men zich afvragen, waarom *Śrīmad-Bhāgavatam* heeft gezegd, dat Kṛṣṇa één zonder een tweede is?

[Van de redactie – Zoals gezegd in ‘Een opmerking van de Redacteuren’ aan het begin van dit boek gebruikt Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja diverse Sanskriete termen uit de vedische literatuur. Er bestaan geen Engelse equivalenten voor deze spiritueel wetenschappelijke termen. Daarom hebben we ten behoeve van de precisie van de oorspronkelijke betekenis als toevoeging op de Engelse vertaling de originele Sanskriete termen in stand gelaten. Aangezien deze begrippen door het hele boek in verschillende contexten worden gebruikt, zal u ze snel kunnen begrijpen en waarderen. Als u voor het eerst met dit onderwerp kennismaakt en vindt, dat het lastig is om alle Sanskriete termen te blijven lezen, sla ze dan over, totdat u er beter aan bent gewend. We willen dit juist op deze plek vermelden, omdat in de volgende alinea’s veel Sanskriete terminologie voorkomt.]

Kṛṣṇa is één zonder tweede, omdat niets en niemand een onafhankelijk bestaan heeft. Alles en iedereen is voor zijn bestaan van Hem afhankelijk. In de transcendente wereld breidt Hij Zich uit als Zijn eigen persoonlijke vermogen (*cit-śakti* of *svarūpa-śakti*), dat ook wel Zijn innerlijke vermogen (*antaraṅga-śakti*) wordt genoemd.¹ De levende wezens zijn manifestaties van Zijn marginale energie (*jīva-śakti* of *taṭastha-śakti*), die zich tussen de transcendente en materiële werelden in bevindt. Tenslotte wordt Zijn begoochelende vermogen in deze materiële wereld *māyā-śakti* genoemd, dat ontelbaar veel verschijningsvormen van de statische materie manifesteert, die voor ons zichtbaar zijn. Geen van deze vermogens heeft een bestaan, dat onafhankelijk van Hem is.

Śrī Kṛṣṇa wordt in dit vers niet alleen beschreven als één zonder tweede, maar Zijn vermogen (*śakti*) is ook één zonder tweede. Zijn vermogen wordt tegelijkertijd onder diverse namen gekend, zoals het innerlijke vermogen (*antaraṅga-śakti*), het pleziergevend vermogen (*hlādinī-śakti*) en het transcendente of spirituele vermogen (*cit-śakti* of *svarūpa-śakti*). Er zijn verschillende namen voor die ene *śakti*.²

De levende wezens (*jīva-śakti* of *taṭastha-śakti*) en deze indolente wereld (*māyā-śakti*) zijn niet-verschillend van het non-duale spirituele vermogen (*cit-śakti* of *svarūpa-śakti*) in die zin, dat ze er geen onafhankelijk bestaan van hebben. Wan-

¹ “De *cit-śakti*, die ook *svarūpa-śakti* of *antaraṅga-śakti* wordt genoemd, vertoont veel uiteenlopende manifestaties. Dit vermogen draagt het koninkrijk van God en zijn toebehoren” (*Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Ādi-līlā* 2.101).

² Zie het schema van Śrī Kṛṣṇa’s vermogens (*śaktīs*) op pagina’s 61-63.

neer dat innerlijke, transcendente vermogen miljoenen minuskule *jīvas* manifesteert, wordt het in overeenstemming met zijn activiteit *taṭastha-śakti* genoemd. Wanneer de schaduw van datzelfde innerlijke vermogen deze materiële wereld en zijn diversiteit aan statische materie manifesteert, wordt het in overeenstemming met zijn activiteit *bahiraṅgā-śakti* (externe energie) of *māyā-śakti* (begoochelende materiële energie) of eenvoudig *māyā* genoemd. Maar in hoogste instantie is dat innerlijke, spirituele vermogen één.

Wanneer de marginale energie (de levende wezens) in contact komen met *māyā-śakti* (de externe energie), manifesteert deze zich als de wereld van levende wezens. *Māyā-śakti* heeft deze trage, tijdelijke wereld met zijn diversiteit aan lichamen, soorten verstand, karakters enzovoort gecreëerd.

In deze wereld staan we onder illusie van *māyā* en er heerst een dominantie van *māyā*, dus we zien, dat deze wereld van verschijnselen vol *māyā* is. In hoogste instantie echter, zoals hierboven gezegd, is *māyā* een schaduwmanifestatie van Kṛṣṇa's intrinsieke innerlijke vermogen, Zijn *svarūpa-śakti* of *antaraṅga-śakti*, waarvan Śrīmatī Rādhikā de belichaming vormt.³ Dit komt, omdat *māyā* een macht of een *śakti* is en omdat alle *śaktīs* transformaties zijn van *svarūpa-śakti*.

---

³ “De *śaktīs* (vermogens) van God bestaan op twee manieren. Wanneer de vermogens van Bhagavān zich in Zijn gedaante bevinden en er één mee zijn, zijn ze manifest zonder vorm of gestalte. Wanneer ze in de gedaante van de presiderende godheid van die *śakti* manifest zijn, verschijnen ze als metgezellen van Bhagavān met hun verscheidene soorten dienstverlening en worden gepersonifieerd genoemd” (*Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī – His Life and Precepts*, Part Five).

Als we echter zouden zeggen, dat *māyā-śakti* rechtstreeks verwijst naar Śrīmatī Rādhikā Zelf, zou dit berusten op een misverstand. Als we zeggen, dat de gedaante van *māyā* Rādhikā Zelf is, is dit onjuist, maar als we zeggen, dat *māyā* (ge-

personifieerd als Durgā-devī) een schaduwexpansie van Rādhikā is en daarom geen onafhankelijk bestaan van Haar heeft, is dit correct.⁴

Het is dus niet zo, dat er vele *śaktīs* zijn. Er is maar één *śakti*, maar deze heeft verschillende namen naar gelang haar verschillende functies. Bovendien bestaat er geen dualiteit in *śakti* (het vermogen) en *śaktimān* (de eigenaar van dat vermogen). “*Śakti-śaktimatayor abheda – Śrī Kṛṣṇa en Zijn macht zijn niet-verschillend, dus non-duaal.*” Ze zijn één. [Zie het schema van Kṛṣṇa’s vormen van energie op pagina’s 61-63.]

De Sacrale Allerhoogste Macht

Śrī Kṛṣṇa is *pūrṇa-śaktimān*, de eigenaar van de hoogste energie in Zijn hoogst oorspronkelijke gedaante, en Śrīmatī Rādhikā is *pūrṇa-śakti*, Zijn hoogste energie in Haar hoogst oorspronkelijke gedaante. Śrīmatī Rādhikā kan ook *pūrṇa-svarūpa-śakti* worden genoemd, de absolute belichaming van de oorspronkelijke, goddelijke energie van Bhagavān, die identiek aan Hem is. Bijvoorbeeld, muskus is herkenbaar aan en onafscheidelijk van zijn inherente geur. Zo wordt ook vuur gekend door zijn hitte en is onafscheidelijk van zijn hitte. Op dezelfde manier zijn Śrīmatī Rādhikā en Śrī Kṛṣṇa,

---

⁴ In de *Sammohana-tantra* staat de volgende uitspraak van Śrī Durgā, “De naam Durgā, waaronder ik bekend sta, is Haar naam. De eigenschappen, die mij beroemd maken, zijn Haar eigenschappen. De verhevenheid, waarmee ik schitter, is Haar verhevenheid. Die Mahā-Lakṣmī, Śrī Rādhā, is niet-verschillend van Śrī Kṛṣṇa. Ze is Zijn meest dierbare lieveling en het kroonjuweel van Zijn geliefden.”

die Hun transcendente spel proeven, eeuwigdurend onderscheiden persoonlijkheden en zijn tegelijkertijd niet-verschillend en onafscheidelijk van Elkaar. De drie actieve vermogens – *cit-śakti*, *jīva-śakti* en *māyā-śakti* – komen voort uit de *svarūpa-śakti*. Een andere naam voor *cit-śakti* is *antarāṅga-śakti*, het innerlijke spirituele vermogen, en een andere naam voor *jīva-śakti* is *taṭastha-śakti*, de marginale energie. Het synoniem voor *māyā-śakti* is *bahirāṅga-śakti*, externe energie. Ofschoon *svarūpa-śakti* één is, oefent Ze via deze drie extenties activiteiten uit. Alle eeuwige, inherente eigenschappen van de *svarūpa-śakti* zijn ten volle manifest in de *cit-śakti*, ze zijn minimaal aanwezig in de *jīva-śakti* en ze worden op perverse wijze gereflecteerd in de *māyā-śakti*.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 14)

EEN WONDERBAARLIJK FEIT

Het woord *anvayād* in het bovengenoemde eerste vers van *Śrīmad-Bhāgavatam* betekent ‘rechtstreeks’. Dit betekent, dat alle vermogens zich rechtstreeks uit Śrī Kṛṣṇa manifesteren. Het woord *itarataś*, dat ‘indirect’ betekent, wijst op het bestaan van iets zeer vreemds – een wonderbaarlijk feit. Ofschoon de *jīva* een onderdeel van Kṛṣṇa is en daarom spiritueel en bewust is, wordt hij nu door *māyā* gebonden en door materiële energie beïnvloed. De ziel is niet dit lichaam, maar hij denkt, “Ik ben dit lichaam”. Hoe is dit mogelijk, aangezien bewustzijn bovengeschied is aan bewegingloze materie? Hoewel het niet mogelijk is, dat de *jīva* door de inferieure materiële energie kan worden gebonden, vindt het toch plaats. Dit is een wonderbaarlijk feit.

Toen Śrī Kṛṣṇa de *jīvas* schiep, gaf Hij hen een zeer waardevolle gift, namelijk onafhankelijkheid. We kozen ervoor om onze onafhankelijkheid te misbruiken en nu worden we door de gevangenisbewaarder, Māyā-devī, in het bewaarhuis van deze materiële wereld heropgevoed.

Er zijn achtentwintig principes⁵ (*tattvas*) in de manifestatie van deze wereld en geen enkele ervan heeft een afzonderlijk bestaan van Bhagavān. Ook al weet de *jīva* niet, hoe deze wereld werd geschapen en hoe hij door *māyā* werd afgedekt, Kṛṣṇa weet alles. Onder invloed van Kṛṣṇa's *māyā* kunnen zelfs grote halfgoden, zoals Brahmā en Śaṅkara (Śiva), begoocheld raken, want zelfs zij zijn niet in staat de diepte en omvang van de macht van Zijn energie te peilen.

Omdat Kṛṣṇa wordt gediend door Zijn *svarūpa-śakti*, Zijn complete vermogen gepersonifieerd door Śrīmatī Rādhikā, is Hij compleet. In *Śrī Īsopaniṣad* staat het volgende.

*oṃ pūrṇam adaḥ pūrṇam
idaṃ pūrṇāt pūrṇam udacyate
pūrṇasya pūrṇam ādāya
pūrṇam evāvaśiṣyate*

---

⁵ De achtentwintig principes zijn: (1) de ongemanifesteerde materiële natuur (*prakṛti*); (2) Mahā-Viṣṇu (of Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu); (3) de ongemanifesteerde materiële wereld in de vorm van de aggregatie van materiële ingrediënten (*mahat-tattva*); (4) de Superziel (Paramātmā of Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu); (5) het levend wezen (*jīva*); (6) vals-ego; (7) intelligentie; (8) verstand; (9-13) de vijf grofstoffelijke elementen (ether, lucht, vuur, water, aarde); (14-18) de vijf zintuigobjecten (geluid, gevoel, vorm, smaak, geur); (19-23) de vijf kennisvergarende zintuigen (oren, huid, ogen, tong, neus) en (24-28) de vijf actieve zintuigen (handen, voeten, mond, anus, genitaliën).

OVERZICHT VAN ŚRĪ KRṢṢA'S VERMOGENS (ŚAKTĪS)

Kṛṣṣa wordt sarva-śaktimān genoemd. Sarva-śaktimān betekent de eigenaar (mān) van alle (sarva) vermogens (śaktīs).

Zijn ene spirituele vermogen heeft vele namen. De belangrijkste zijn:

- PARĀ-ŚAKTI, 'allerhoogste vermogen'
- SVARŪPA-ŚAKTI, 'persoonlijk, compleet, intrinsiek vermogen'
- CIT-ŚAKTI, 'transcendent, spiritueel, kennisvermogen'

Kṛṣṣa's oorspronkelijke svarūpa-śakti is één, maar manifesteert zich op verschillende manieren volgens

- FUNCTIE
- ACTIVITEIT

DRIE ACTIVITEITEN VAN SVARŪPA-ŚAKTI

MET ANDERE WOORDEN, HOEWEL SVARŪPA-ŚAKTI ÉÉN IS,
HANDELT ZE OP DE DRIE VOLGENDE MANIEREN

*als CIT-ŚAKTI
svarūpa-śakti*

ANDERE NAMEN
*antaraṅga-śakti
innerlijke energie*

ACTIVITEIT
*manifesteert de Dhā-
mas, Vaikuṅṅha,
Goloka, Vraja enz.*

CORRESPONDE-
REND GEBIED
VAN BESTAAN:
*cit-sarga, het trans-
cendente gebied*

als JĪVA-ŚAKTI

ANDERE NAMEN
*tatastha-śakti
marginale energie*

ACTIVITEIT
*manifesteert totaal
van onbeperkt aantal
jīvas*

CORRESPONDE-
REND GEBIED
VAN BESTAAN:
*jīva-sarga, gebied van
levende wezens*

*als MĀYĀ-ŚAKTI
acit-śakti (niet-cit)*

ANDERE NAMEN
*bahiraṅga-śakti
externe energie*

ACTIVITEIT
*manifesteert materiële
creaties, zoals onge-
perkte universa*

CORRESPONDE-
REND GEBIED
VAN BESTAAN:
*jaḍa-sarga, gebied
van bewegingloze
materie*

Alle eeuwige kenmerken van svarūpa-śakti zijn compleet aanwezig in cit-śakti, in een geringe mate aanwezig in jīva-śakti en op een vervormde manier (als een geperverteerde reflectie) in māyā-śakti.

DRIE FUNCTIES VAN SVARŪPA-ŚAKTI

KṚṢṂA'S OORSPRONKELIJKE, CONSTITUTIONELE GEDAANTE OF SVARŪPA BESTAAT UIT SAT (EEUWIGHEID), CIT (KENNIS) EN ĀNANDA (ZEGEN). DAAROM MANIFESTEERT ZIJN VERMOGEN OF SVARŪPA-ŚAKTI ZICH OOK IN DRIE VORMEN:

KṚṢṂA IS SAT
(vol eeuwigheid)

KṚṢṂA IS CIT
(vol kennis)

KṚṢṂA IS
ĀNANDA
(vol zegen)

KṚṢṂA HEEFT
SANDHINĪ-ŚAKTI
(bestaansvermo-
gen)

KṚṢṂA HEEFT
SAMVIT-ŚAKTI
(kennisvermogen)

KṚṢṂA HEEFT
HLĀDINĪ-ŚAKTI
(pleziergevend
vermogen)

De drie aspecten of functies van svarūpa-śakti (hlādinī, samvit en sandhinī) beïnvloeden volkomen alle activiteiten van de cit-śakti, jīva-śakti en māyā-śakti. Zowel jīva-śakti als māyā-śakti zijn afkomstig van Kṛṣṇa's oorspronkelijke svarūpa-śakti in die zin, dat jīva-śakti een atomisch deeltje is van svarūpa-śakti en dat māyā-śakti een geperverteerde reflectie ervan is.

activiteiten van				
		cit-śakti of svarūpa-śakti	jīva-śakti	māyā-śakti
beïnvloeden de	hlāḍīni	maakt Kṛṣṇa vrolijk. Door deze śakti proeven Kṛṣṇa (de belichaming van zegen) en Zijn toegewijden plezier (<i>cidānanda</i>). De essentie van <i>hlāḍīni</i> is <i>prema</i> en de geconcentreerde essentie van <i>prema</i> heet <i>mahābhāva</i> . De belichaming van deze <i>mahābhāva</i> is Śrīmatī Rādhikā. Ze geeft Kṛṣṇa op alle manieren geluk: (1) in Haar eigen transcendente gedaante (2) door acht extatische symptomen (<i>bhāvas</i>) gepersonifieerd als de acht belangrijkste <i>sakhīs</i> (3) door vier stemmingen te manifesteren gepersonifieerd als de vier verschillende groepen <i>sakhīs</i>	manifesteert als <i>brahmānanda</i> , de spirituele zegen van de <i>jīva</i>	manifesteert als werelds plezier (<i>jadānanda</i>)
	saṁvīt	manifesteert alle verschillende stemmingen in de relaties van toegewijden met Kṛṣṇa. Door dit <i>saṁvīt</i> vermogen trekt Kṛṣṇa de <i>gopīs</i> aan door op Zijn fluit te spelen, door koeien te hoeden, enz.	manifesteert als transcendente kennis	manifesteert als materiële kennis
	sandhīni	manifesteert alles in Kṛṣṇa's spirituele woonplaats, dat bestaat uit water, aarde, enz., zodals dorpen, bossen, tuinen, enz. Alle plaatsen van Kṛṣṇa's spel, alle transcendentale objecten in Kṛṣṇa's spel en de transcendentale lichamen van Kṛṣṇa, Śrīmatī Rādhikā, de <i>Vrajavāsīs</i> , de dieren, enz.	manifesteert de microscopische transcendentale gedaante van de <i>jīva</i>	manifesteert het hele materiële universum van veertien planetaire stelsels en het materiële lichaam van de <i>jīvas</i>

Bron: *Jaiva-dharma*, Hoofdstuk 14

De Persoonlijkheid Gods is volmaakt en compleet en omdat Hij volkomen volmaakt is, is alles, dat uit Hem voortkomt, zoals deze fenomenale wereld, volmaakt uitgerust als compleet geheel. Alles, dat door het Complete Geheel wordt voortgebracht, is in zichzelf ook compleet en omdat Hij het Complete Geheel is, blijft Hij het complete evenwicht, zelfs al komen zoveel complete eenheden uit Hem voort.

Bhagavān is altijd compleet, oneindig en onafhankelijk; niemand kan Hem overheersen. Hij heeft op genadevolle wijze Śrī Brahmā, de oorspronkelijke vedische geleerde (*ādi-*

kavi) inspiratie gegeven van de vier ‘kernverzen in een notendop’ van *Śrīmad-Bhāgavatam* genaamd *catuḥ-slokī*. Brahmā heeft dus met de genade van Bhagavān Gods glorie gerealiseerd en heeft daarna de Veda’s met hun onbeperkte kennis gemanifesteerd. Zelfs ’s werelds hoogst geletterde geleerden raken in de war van de omvang van deze vedische kennis. Ze kunnen niet begrijpen, hoe Kṛṣṇa al Zijn vormen van energie onder beheer houdt en hoe ze onder Zijn leiding te werk gaan.

DRIE WERELDEN

Het woord *tri-sargaḥ* in het bovengenoemde vers uit *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.1.1) verwijst naar de drie soorten schepping: het transcendente gebied (*cit-sarga*), het gebied van de levende wezens (*jīva-sarga*) en het materiële gebied of het oord van statische materie (*jaḍa-sarga*). *Cit-sarga*, de transcendente wereld, strekt zich uit van de Vaikuṅṭha planeten tot en met de hoogste gebieden van Bhagavān, Goloka Vṛndāvana. In Vṛndāvana zijn Nanda Bābā, Moeder Yaśodā, de koeherdersjongens, de *gopīs*, de bomen, struiken, rivieren en bergen allemaal transcendent. Daar is alles en iedereen vol eeuwig leven, oneindige zegen en onpeilbare kennis (*sat-cit-ānanda*).

 Liefde in vriendschap

Omdat de *sakhās*, Kṛṣṇa’s koeherdersvrienden, met grote liefde Zijn benen masseren, worden ze *mahātmās*, grote zielen, genoemd. Er zijn miljoenen *sakhās* en ze zijn allemaal verheven. Sommigen geven Hem verkoeling, maar niet met

een *cāmara*, ze geven Hem met grote liefde verkoeling met een waaier van bladeren en pauwenveren. Ze dienen Kṛṣṇa door hun schoot als kussen voor Zijn hoofd aan te bieden – kan een dergelijk groot geluk elders worden waargenomen? Hun genegenheid voor Kṛṣṇa is uiterst natuurlijk in de stemming van *nara-lilā*, hetgeen betekent, dat ze Hem als een gewoon kind beschouwen. Als ze zien, dat Kṛṣṇa vermoeid is geraakt door een worstelpartij met hen en het hoesden van de koeien, dienen de *sakhās* Hem met tedere gevoelens om Zijn uitputting weg te nemen... Om zelfs maar één druppel transpiratie van Kṛṣṇa's wenkbrauw weg te nemen zijn ze bereid hun eigen leven op te geven.

Bhakti-rasāyana (Chapter 10)

Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī bidt als volgt,

*yat kiñcit ṛṇa-gulma-kīkaṭa-mukhaṁ goṣṭhe samastam hi tat
sarvānandamayam mukunda-dayitam lilānukūlam param
śāstrair eva muhur muhuḥ sphuṭam idam niṣṭānkitaṁ yācñyā
brahmāder api sasprheṇa tad idam sarvaṁ mayā vandyate*

Stavāvalī (Vraja-vilāsa-stava 102)

Met groot verlangen vereer ik alle levende wezens van Vraja, inclusief het gras, de struiken, de vliegen en vogels, die vol transcendente zegen zijn. Hun geluk is zo groot, dat persoonlijkheden, zoals Śrī Brahmā en Uddhava, ernaar verlangen. *Śrīmad-Bhāgavatam* en andere *śāstras* hebben hun glorie herhaaldelijk en duidelijk uiteengezet. Ze zijn Śrī Mukunda zeer dierbaar en assisteren in Zijn spel en vermaak.

 Voor altijd in liefde

Vanwege excessief plezier vergeten de koeien en kalveren zichzelf en verliezen zich in het staren naar degene, die Zijn vollemaansgezicht versiert met de *veṇu*. Zodra ze Vrajendra-nandana zien, manifesteert Zijn beminnelijke en onvergelijkbaar schitterende gedaante Zich in hun hart, waarbij hun ogen zich vullen met tranen van plezier. Ze kunnen Hem dus niet eens zien, terwijl Hij pal vóór hen staat. Ze kunnen alleen de wonderbaarlijke, met *rasa* geladen klank van de *veṇu* via hun oren waarnemen. Ze staan roerloos en worden dronken van het proeven van de nectar van hun innerlijke visioen van die uiterst aantrekkelijke gedaante. Het lijkt alsof die koeien, de belichaming van de nectar van *vātsalya-prema* (moederliefde), hun leven tot een succes maken door Vrajendra-nandana in de schoot van hun hart te nemen, omdat ze dat uiterlijk niet in staat zijn te doen. Het gevolg is, dat ze verdrinken in extatische zegen.

Veṇu-gīta (Hoofdstuk 13)

In deze wereld is geen voorbeeld van *cit-sarga* (het spirituele gebied) en er is geen afdoende vergelijking om het uit te leggen. Toch heeft Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura in zijn commentaar op dit vers uit *Bhāgavatam* de vergelijking van vuur gegeven om het ons geleidelijk te laten begrijpen.

Wat is vuur? Vuur is een *śakti*, een vermogen. Hoewel we geen vuur kunnen zien, ondanks dat het overal (in zijn onzichtbare aspect als een vermogen) aanwezig is, worden vlammen pas zichtbaar door een lucifer aan te steken of twee stenen of stukjes hout tegen elkaar te wrijven. Met andere

woorden, vuur manifesteert zich, wanneer er een geschikte reden voor is.

Op dezelfde manier is Kṛṣṇa's spirituele vermogen transcendent en kan met materiële zintuigen niet worden waargenomen of ervaren. Zijn geestelijke woonplaats, Goloka Vṛndāvana, is altijd in het transcendente gebied aanwezig en ligt ver buiten het waarnemingsvermogen van onze zintuigen. Zoals vuur zich soms manifesteert, zo verschijnen Kṛṣṇa en Zijn incarnaties, zoals Śrī Rāmacandra en Śrī Nṛsiṃhadeva, van tijd tot tijd in deze wereld. Kṛṣṇa komt vooral om Zijn toegewijden een gunst te bewijzen en dan voert Hij een onbeperkte hoeveelheid uiteenlopende activiteiten uit om hen een plezier te doen.

De analogie van vuur is gegeven in relatie tot het spirituele gebied. Voor het gebied van de levende wezens geeft dit cruciale vers van *Śrīmad-Bhāgavatam* de analogie van water. In een zeer koud milieu wordt water ijs en als dat ijs tegen iemand wordt aangegooid, kan het die persoon beschadigen of zelfs zijn botten breken. Anderzijds kan iemand met water in zijn natuurlijke hoedanigheid zijn dorst lessen en het zoet vinden.

Zoals de natuurlijke hoedanigheid van water vloeibaar is, zo is de natuurlijke staat van de *jīva* dienaarschap aan Kṛṣṇa. Als hij de onafhankelijkheid, die Kṛṣṇa hem had gegeven, misbruikt, werpt *māyā* hem ver van Kṛṣṇa af en geeft hem grofstoffelijke en subtiel stoffelijke lichamen, waardoor de *jīva* als ijs wordt. Hij raakt in zijn eigen natuur bevroren, terwijl hij denkt, "Ik ben dit lichaam en het geluk en het lijden van dit lichaam is van mij."

Zodra de geconditioneerde *jīva* in het spirituele leven vooruitgang maakt, ziet hij, dat er eigenlijk geen sprake is van gebondenheid en bevrijding van die gebondenheid. In werkelijkheid is hij altijd bevrijd geweest, maar op dit moment bevindt hij zich in de illusie, dat hij gebonden is. Alleen door de genade van *guru* en daarna met de genade van Kṛṣṇa is hij in staat aan zijn lichaamsbewustzijn van gebondenheid te ontsnappen.

De analogie van vuur verheldert het karakter van het transcendente gebied (*cit-sarga*) en de tweede analogie van water verheldert het karakter van de levende wezens (*jīva-sarga*). Kijk nu eens naar de vergelijking van aarde om de schepping van statische materie (*jaḍa-sarga*) te begrijpen.

In deze materiële wereld is aarde – meer nog dan vuur en water – het belangrijkste element. Praktisch alles is gemaakt van aarde. Een aarden pot bijvoorbeeld is van aarde gemaakt. Hij kan water vasthouden, als hij eerst in een oven is gebakken, maar dan is hij nog steeds van aarde. Goud, koper, steenkool en diamant zijn in feite ook manifestaties van het element aarde.¹ Men kan een verscheidenheid aan producten met uiteenlopende functies maken, die allemaal anders lijken te zijn, maar uiteindelijk allemaal uit aarde bestaan.

Deze vergelijking wordt gegeven om het principe van *māyā-śakti*, de creatie van *māyā*, tot uitdrukking te brengen. Evenals de aarden pot, goud, koper, enzovoort afzonderlijke elementen lijken te zijn, terwijl ze niets anders zijn dan aarde,

---

¹ *Bhāgavad-gītā* zegt, dat er vijf grofstoffelijke elementen zijn: aarde, water, vuur, lucht en ether. Diamant, koper en goud worden niet genoemd als afzonderlijke elementen.

zo bestaat alles in de materiële wereld uit *māyā*. Ook al is deze wereld gemaakt van *māyā-śakti* en al is hij daarom vergankelijk en illusoir, die wereld lijkt onder invloed van Kṛṣṇa's *acintya-śakti* (Zijn onbevattelijke vermogen) een permanente waarheid te zijn.

VERTROUWEN IN HET SPIRITUELE GEBIED

Het bovengenoemde vers van *Śrīmad-Bhāgavatam* zegt, *dhāmnā svena sādā nirasta-kuhakam*. Deze zin betekent, dat de woonplaats van Śrī Kṛṣṇa volkomen vrij van *māyā* is. Dat gebied wordt alleen bezield door Yogamāyā. Yogamāyā is de manifestatie van Bhagavāns hoogste spirituele energie (*parā-śakti*) en verlevendigt de bewoners met zuivere liefde.

Land van transcendent vermogen

Deze *yogamāyā* en *mahāmāyā* worden respectievelijk de superieure en inferieure vermogens genoemd. Ze worden waargenomen in twee vormen. Eigenlijk zijn ze één, maar het originele vermogen is bovengeschikt en haar schaduw is ondergeschikt. [...] Alles in Goloka, Kṛṣṇa's *rasa-līlā*, Kṛṣṇa's geboorte, toegewijden die Kṛṣṇa dienen, Kṛṣṇa's gedaante, de gedaanten van de *gopīs*, de bomen en planten, alles is daar manifest onder invloed van *yogamāyā* en is echt en eeuwig."

Voorbij *Vaikuṇṭha* (Hoofdstuk 8)

Daar zijn alleen het spirituele pleziergevend vermogen (*hlā-dinī-śakti*), het eeuwige bestaansvermogen (*sandhini-śakti*) en het transcendente kennisvermogen (*saṁvit-śakti*) aanwezig, de drie aspecten van *svarūpa-śakti*. De illusie (*māyā*), die deze materiële wereld schept, is in het spirituele gebied niet aanwezig.

Degenen, die daar wonen, vallen dus nooit naar deze materiële wereld. Het is niet zo, dat de *jīvas* van deze wereld dat spirituele gebied zijn vergeten en hier naartoe zijn gekomen. Ze zijn juist vergeten, dat ze van oorsprong manifest waren in het grensgebied genaamd *taṭastha*, dat zich tussen de materiële en spirituele werelden bevindt.

De uitdrukking *stayam param* betekent, dat Śrī Kṛṣṇa, Vrajendra-nandana Śyāmasundara, de jonge zoon van de koning van Vraja, die de duizelingwekkende kleur van een regenwolk heeft, *param-satya*, de Allerhoogste Waarheid is. Het woord *dhīmaḥi*, hetgeen betekent ‘ik mediteer’, wil zeggen, “Ik mediteer op deze Allerhoogste Waarheid. Mag Hij genadig zijn en Zich in mijn hart manifesteren.” Of, “Ik mediteer op de Allerhoogste Absolute Waarheid Śrī Kṛṣṇa samen met de belichaming van Zijn *svarūpa-śakti*, Śrīmatī Rādhikā, en Haar lichamelijke expansies, de *gopīs*.” “*Dhāmnā sevā sadā* – Die Absolute Waarheid is eeuwig aanwezig in Goloka Vṛndāvana en soms manifesteert Hij Zich met zijn metgezellen in deze materiële wereld.”

In de *Bhāgavad-gītā* (15.6) zegt Śrī Kṛṣṇa, “*Yad gatvā na nivartante tad dhāma paramam mama* – degenen, die dat hoogste gebied van Mij bereiken, keren nimmer naar deze materiële wereld terug.”

Zoals eerder gezegd, de metgezellen van Bhagavān komen hier zo nu en dan naartoe, maar alleen om Zijn missie ten uitvoer te leggen. Door miljoenen levens lang grote soberheden uit te voeren kan men naar Goloka Vṛndāvana gaan. Hoe

kan men in Vṛndāvana, waar geen *māyā* is, in iets anders geïnteresseerd raken dan in Kṛṣṇa? Yogamāyā assisteert juist alle inwoners van dat gebied om Hem voor altijd op liefdevolle wijze van dienst te zijn.

Śrī Kṛṣṇa manifesteert met zijn ongelimiteerde macht de transcendente wereld, de wereld van *jīvas* en een onbeperkt aantal materiële universa – en tegelijkertijd houdt Hij Zijn eigen afzonderlijke en onafhankelijke bestaan in stand. Śrīla Vyāsadeva, de auteur van dit fundamentele vers van *Śrīmad-Bhāgavatam*, biedt die Absolute Waarheid, Śrī Kṛṣṇa, zijn eerbetuigingen aan.

Tenslotte, nemen jullie eens de analogie van iemand, die een bad neemt, in ogenschouw. Het meeste water loopt langs zijn lichaam weg en verdwijnt in de afvoer. Toch blijft er enig water op zijn lichaam achter en dat is voldoende om het te reinigen. Op dezelfde manier is dit onderwerp diepgaand en in het begin moeilijk te bevatten, maar probeer het alsjeblieft te begrijpen. Laat de kennis, die je wel kunt verteren, bij jullie blijven.

[Deze lezing werd gegeven in Badger, Californië, op 14 juni 2005, over het onderwerp van het boek, *Bhāgavata Arka Maṛicimāla*, van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura. De sectie onder de kop, “Vertrouwen in het spirituele gebied”, is een passage uit het boek, *Secret Truths of the Bhāgavatam*, door Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja.]

Hoofdstuk Drie

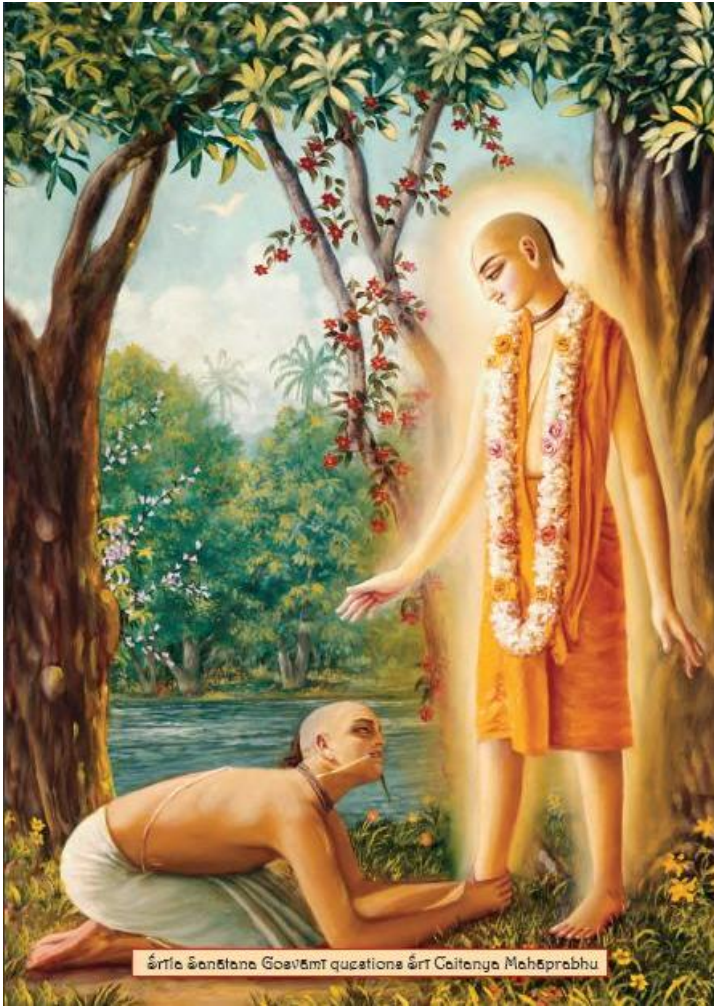
De oorsprong van het levend wezen

In deze lezing behandelt Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja een gesprek tussen Śrī Caitanya Mahāprabhu en Śrīla Sanātana Gosvāmī, zoals beschreven in Śrī Caitanya-caritāmṛta. Śrīla Sanātana Gosvāmī speelt hier de rol van een geconditioneerde ziel, die goddelijk zelfbewustzijn en vrijheid van materiële ellende zoekt. Hij informeert bij Śrī Caitanya Mahāprabhu naar zijn eigen ware identiteit, die zich buiten het lichaam uitstrekt.

HET KROONJUWEEL VAN DE NAVRAAG

SRĪLA SANĀTANA GOSVĀMĪ INFORMEERDE BIJ Śrī Caitanya Mahāprabhu, “Ik ben naar deze wereld gekomen, maar ik weet niet wie ik ben. Wie ben ik?”

Om dit onderwerp te kunnen begrijpen, zullen we ons richten tot de vertaling van Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja. In Śrī Caitanya-caritāmṛta, *Madhya-līlā* 20.102-103 zegt zijn vertaling het volgende.

Wie ben ik? Waarom geven de drie vormen van ellende me altijd problemen? Hoe kan ik worden begunstigd, als ik niet weet wie ik ben? Ik weet eigenlijk niet, hoe ik me over het doel van het leven en het proces om het te bereiken moet informeren. Wees me genadig en leg al deze waarheden uit, alsjeblieft.

Niemand van ons weet, wie we volgens het spirituele grondrecht zijn. De een kan denken, “Ik ben Īśa Prabhu,” de ander kan denken, “Ik ben Keśava Prabhu,” en weer anderen kunnen uitdokteren, dat ze die of die persoon zijn. Om op onze ware identiteit te wijzen ging Śrīla Sanātana Gosvāmī nederig bij Śrī Caitanya Mahāprabhu te rade.

Mahāprabhu antwoordde, “Jij weet alles al, maar je gaat inlichtingen inwinnen over jouw ware identiteit om anderen te begunstigen. Ofschoon een heilig persoon alles weet, blijft hij nederig en tracht zijn uitspraken te verifiëren door te informeren bij hogere autoriteiten.”

*kṛṣṇa-śakti dhara tumi, jana tattva-bhava
jani’ dardhya lagi’ puche, -sadhura svabhāva*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.105)

Aangezien jij beschikt over het vermogen van Śrī Kṛṣṇa, weet jij deze dingen. Het is echter de aard van een *sādhu* om te informeren. Hoewel hij deze zaken zeker weet, informeert de *sādhu* omwille van de precisie.

Mahāprabhu vervolgde, “Jij bent niet echt Sanātana in die zin, dat je dit fysieke lichaam bent.”

*jīvera ‘svarūpa’ haya—kṛṣṇera ‘nitya-dāsa’
kṛṣṇera ‘taṭasthā-śakti’ ‘bhedābheda-prakāśa’*

*sūryāmśa-kiraṇa, yaiche agni-jvālā-caya
svābhāvika kṛṣṇera tina-prakāra ‘śakti’ haya*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.108-09)

De constitutionele positie van het levend wezen is een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa te zijn, want hij is de marginale energie van Kṛṣṇa – een manifestatie, die tegelijkertijd één met en verschil-

lend van Bhagavān is, zoals een lichtdeeltje van de zon of een vonk uit een vuur. Kṛṣṇa heeft drie soorten energie.¹

Śrī Caitanya Mahāprabhu legde uit, dat alles, dat leeft – zoals mensen, vogels, zoogdieren, bomen, struiken en zelfs wormen en insecten – per spiritueel grondrecht eeuwige dienaren van Śrī Kṛṣṇa zijn. Al die zielen zijn transformaties van het marginale vermogen (*taṭastha-śakti parināma*) van Bhagavān. Ze zijn geen rechtstreekse transformaties van *svarūpa-śakti*.

Śrī Caitanya Mahāprabhu vervolgde,

*kṛṣṇa bhuli' sei jīva anādi-bahirmukha
ataeva māyā tāre deya saṁsāra-duḥkha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.117)

Het levend wezen is Kṛṣṇa vergeten en is sinds onheuglijke tijden door de externe energie aangetrokken geweest. Daarom

---

¹ “Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura legt deze verzen als volgt uit. Śrīla Sanātana Gosvāmī vroeg Śrī Caitanya Mahāprabhu, ‘Wie ben ik?’ Bhagavān antwoordde, ‘Jij bent een zuiver levend wezen. Je bent niet het grofstoffelijke lichaam en ook niet het subtiel stoffelijke lichaam van verstand en intelligentie. Je bent eigenlijk een geestelijke ziel, een eeuwig onderdeel van de Allerhoogste Ziel, Kṛṣṇa. Daarom ben je Zijn eeuwige dienaar. Jij behoort tot Kṛṣṇa’s marginale vermogen.

“Er zijn twee werelden – de spirituele wereld en de materiële wereld – en jij bevindt je tussen de materiële en spirituele vermogens in. Je hebt zowel een relatie met de materiële als de spirituele wereld en daarom word jij het marginale vermogen genoemd. Je bent aan Kṛṣṇa gerelateerd als tegelijkertijd één met en verschillend van Hem. Omdat je een spirituele ziel bent, ben je kwalitatief één met de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, maar omdat je een microscopisch kleine spirituele ziel bent, ben je verschillend van de Allerhoogste Ziel” (*Śrī Caitanya-caritāmṛta, Madhya-līlā 20.108-09, Purport*).

geeft de begoochelende energie *māyā* hem in dit materiële bestaan allerlei soorten ellende.

Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja citeert de versie van Śrī Caitanya Mahāprabhu. De *jīva*, de eeuwige dienaar van Kṛṣṇa, is het marginale vermogen (*taṭastha-śakti*) van Kṛṣṇa. Het is van essentieel belang om te begrijpen en te onthouden, dat de *jīva* geen zuivere *svarūpa-śakti* of innerlijk vermogen is. *Taṭastha-śakti* is weliswaar een van de vormen van energie van *svarūpa-śakti*, maar is het niet volkomen.

Svarūpa-śakti heeft drie functies (*vyrttis*), namelijk transcendent geluk (*hlādinī*), goddelijke kennis (*saṁvit*) en spiritueel bestaan (*sandhinī*). Śrī Nṛsimha, Śrī Rāma en andere rechtstreekse incarnaties van Kṛṣṇa manifesteren Zich uit de *svarūpa-śakti* en deze incarnaties worden *svāmśa* genoemd, Kṛṣṇa's persoonlijke expansies. [*Sva* betekent 'eigen' of 'plenair' (voltallig) of 'direct' en *aṁśa* betekent 'deel' of 'expansie'.] Dit geldt niet voor de *vibhinnāmśa-tattva jīvas* [*vibhinna* betekent 'afgescheiden' en '*aṁśa*' betekent 'deel'.]

*svāmśa-vibhinnāmśa-rūpe hañā vistāra
ananta vaikuṅṭha-brahmāṅḍe kareṇa vihāra*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.)

Kṛṣṇa breidt Zich in vele gedaanten uit. Sommigen zijn persoonlijke expansies en sommigen zijn afgescheiden expansies. Op die manier voert Hij spel uit in de spirituele en materiële werelden. De spirituele werelden zijn de Vaikuṅṭha planeten en de materiële universa zijn *brahmāṅḍas*, gigantisch grote globes bestuurd door Śrī Brahmā.

Er rijst een vraag. Als alle zielen eeuwige dienaren van Śrī Kṛṣṇa zijn, hoe konden ze dan tegen Hem gekeerd raken? Waarom hebben ze zich van Hem afgekeerd? Het antwoord is, dat de *jīvas*, die zich afkeerden, nog geen realisatie hadden van hun constitutionele positie als eeuwige dienaar.

TWEE SOORTEN ZIELEN

Er zijn twee categorieën *jīvas*, zoals staat beschreven in *Śrī Caitanya-caritāmṛta, Madhya-līlā* 22.10-13,

*sei vibhinnāṁśa jīva—dui ta' prakāra
eka—'nitya-mukta', eka—'nitya-saṁsāra'*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.10)

De levende wezens, de *jīvas*, zijn in twee categorieën verdeeld. Sommigen zijn *nitya-mukta*, eeuwig bevrijd, nooit geconditioneerd geweest, en anderen zijn blijvend geconditioneerd (*nitya-saṁsāra* of *nitya-baddha*).

De betekenis van *nitya-saṁsāra* in dit vers is niet 'altijd geconditioneerd'. Het wil zeggen, dat de tijd, waarin we geconditioneerd zijn geweest, zo uitgestrekt is, dat deze niet kan worden berekend.

Slechts twee soorten zielen

Er zijn twee categorieën *vibhinnāṁśa jīvas*, geen drie. De *jīvas*, die zich in de spirituele wereld manifesteren, zijn eeuwig bevrijde (*nitya-mukta*) *vibhinnāṁśa jīvas* en de *jīvas*, die in het *taṣṭha* gebied worden gemanifesteerd en van daaruit naar de spirituele wereld kijken, zijn ook eeuwig bevrijde

(*nitya-mukta*) *vibhinnāṁśa jīvas*. De *jīvas*, die vanuit de *taṭastha* sfeer naar de materiële wereld kijken, worden geconditioneerde zielen of *nitya-baddha* (of *nitya-saṁsāra*) *vibhinnāṁśa jīvas* genoemd.”

(Wordt nader besproken in Deel Vier, Overzicht)

‘*nitya-mukta*’—*nitya kṛṣṇa-carane unmukha*
‘*kṛṣṇa-parisada*’ *nama, bhunje seva-sukha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.11)

Degenen, die eeuwig bevrijd zijn, zijn altijd wakker in Kṛṣṇa-bewustzijn en leveren transcendente liefdevolle dienst aan de voeten van Śrī Kṛṣṇa. Zij dienen te worden beschouwd als eeuwige metgezellen van Kṛṣṇa en ze genieten eeuwigdurend de transcendente zegen van dienstverlening aan Hem.”

Dit punt is belangrijk om te weten. De bevrijde *jīvas* zijn eeuwige metgezellen van Śrī Kṛṣṇa in Zijn woonoord, ze zijn altijd bezig Hem diensten te verlenen en proeven de bekoring van hun dienstverlening aan Hem. Het vermogen, dat de geconditioneerde ziel betovert en hem aanmoedigt zich met zijn lichaam te identificeren, is in Gods woning niet aanwezig.

Nooit naar de rivier

“Er zijn veel levende wezens, die eeuwig bevrijd zijn. Ze komen nooit naar deze wereld. Dit is ook het geval met de vissen in de oceaan en de rivieren. In de rivier kom je vissen tegen en in de zee kom je vissen tegen. Soms gaat riviervis naar de zee, maar de vissen uit zee gaan nooit de rivier op.

Daar is geen plaats voor ze.”

(Lezing door Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja,
New York, 8 januari 1967)

Daar is alleen Yogamāyā, het spirituele vermogen, dat de dienstverlenende stemming van bevrijde zielen voedt. In de geestelijke wereld is niets, dat jou Kṛṣṇa laat vergeten en daarom zijn de metgezellen van Bhagavān nooit onderhevig aan vergetelheid van Hem en raken dan ook nooit tegen Hem gekeerd. De liefde en genegenheid van deze metgezellen zijn altijd fris en nieuw en blijven zich ontplooiën. Zelfs al zou de ‘nieuwigheid’ van de liefde en genegenheid haar grenzen bereiken en er zou geen ruimte meer zijn voor meer nieuwigheid, blijven de nieuwigheid en frisheid toch constant toemen.

Wat betreft de tweede categorie *jīva* het volgende,

*nitya-baddha’—kṛṣṇa haite nitya-bahirmukha
‘nitya-saṁsāra’, bhuñje narakādi duḥkha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.12)

Behalve eeuwig bevrijde toegewijden zijn er ook geconditioneerde zielen, die altijd van de dienstverlening aan Bhagavān zijn afgekeerd. Ze zijn blijvend in deze materiële wereld geconditioneerd en worden op die manier onderhevig aan materiële rampspoed veroorzaakt door verschillende lichaamsvormen in helse condities.

*sei doṣe māyā-piśācī daṇḍa kare tāre
ādhyātmikādi tāpa-traya tāre jāri’ māre*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.13)

Omdat hij zich verzet tegen Kṛṣṇabewustzijn, wordt de geconditioneerde ziel door de heks van de externe energie, *māyā*, gestraft. Hij is op die manier gereed om de drievoudige ellende te ondergaan, die wordt toegebracht door lichaam en verstand, door het vijandige gedrag van andere levende wezens en door natuurlijke verstorings veroorzaakt door de halfgoden.

Zielen in de tweede categorie – de geconditioneerde zielen – hebben nooit rechtstreeks met Kṛṣṇa geassocieerd. Ze hebben nooit Zijn dienst geproefd en dat is de reden, waarom ze *nitya-bahirmukha* worden genoemd, geconditioneerd sinds een tijd zonder begin.

In het vers hierboven staat, dat de zielen van de tweede categorie door *māyā* worden gestraft. Waarom worden ze gestraft? Wat hebben ze verkeerd gedaan? Hun gebrek is, dat ze ervoor hebben gekozen zich van Kṛṣṇa af te keren. Ze gaven er de voorkeur aan om naar de materiële wereld te kijken om plezier te maken. Om die reden worden ze beschouwd als afgekeerd te zijn van Kṛṣṇabewustzijn.

Hoewel ze de zoetheid van de dienstverlening aan Kṛṣṇa nooit hebben ervaren en ook niet over de kennis daarvan beschikken, zijn ze desondanks Kṛṣṇa's *taṭastha-sakti*, Zijn marginale energie, en zijn vanwege hun constitutionele positie niettemin Zijn eeuwige dienaren.

In de spirituele wereld manifesteert zich een bepaald type *jīva* uit Kṛṣṇa's eerste expansie, Śrī Baladeva. De *jīvas*, die uit Baladeva worden gemanifesteerd, worden *nitya-unmukha* genoemd, hetgeen wil zeggen, dat ze Kṛṣṇa altijd dienen. Hoewel alle *taṭastha-sakti jīvas* per spiritueel grondrecht dienaren zijn, is de tweede soort *jīva* niet uit Goloka Vṛndāvana

voortgekomen. De geconditioneerde zielen van deze wereld zijn nog nooit in Goloka Vṛndāvana geweest. Ze zijn afkomstig van Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu² in het gebied tussen de spirituele en materiële werelden.

Śrīla Jīva Gosvāmī verheldert ons begrip van de twee soorten *jīvas*. Hij zegt in zijn *Paramātma-sandharbha* het volgende.

*tad evam anantā eva jīvākhyās taṭasthāḥ śaktayaḥ / tatra tāsāṃ
varga-dvayam / eko vargo' nādīta eva bhagavad-unmukhaḥ /
anyastv anādīta eva bhagavat-parāṇmukhaḥ / svabhāvatas ta-
dīya jñāna-bhāvāt tadīya-jñānābhāvāt ca*

Paramātma-sandarbha (Anuccheda 47, Text 1)

Het marginale vermogen van Bhagavān bestaat uit individuele zielen. Deze individuele spirituele zielen zijn ontelbaar in aantal en kunnen in twee groepen worden onderverdeeld: (1) zielen, die sinds een tijd zonder begin Bhagavān gunstig gezind zijn geweest en (2) rebelse zielen, die sinds een tijd zonder begin tegen Bhagavān gekeerd zijn geweest. De ene groep is zich van de glorie van Bhagavān wel bewust en de andere groep is zich er niet van bewust.

Hier legt Śrīla Jīva Gosvāmī uit, dat er een onbeperkt aantal *jīvas* uit *taṭastha-śakti* voortkomen en dat van daaruit sommigen zich van Kṛṣṇa hebben afgekeerd. Ze hebben zich afgekeerd en kozen ervoor om de materiële wereld binnen te gaan. De materiële wereld is een 'droomoord' (*svapna-sthāna*). Het ziet ernaar uit, dat de een zich van de materiële wereld om zich heen gewaar is, dat een ander loopt te dromen

---

² Zie het schema van de drie *puruṣa-avatāras* in Hoofdstuk Een.

en dat weer een ander zo diep in slaap is, dat hij helemaal niet droomt. In feite loopt hier iedereen te dromen, want dit hele gebied is een droomoord. De slaap van *jīvas* in dit droomoord is niet zo diep, dat ze helemaal bewusteloos zijn, want ze zijn onderdeel van de spiritueel bewuste substantie (*cit-vastu*), ook al zijn ze niet bevrijd. Ze ervaren een droom over materiële aanduidingen.

Wat betreft de zielen, die voortkomen uit de vluchtige blik vol goddelijk licht van Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu: Kṛṣṇa geeft hen in dat licht in Zijn gedaante van Viṣṇu de intelligentie en vrijheid om te denken, “Wat moet ik doen?” Er ligt een zeer dunne, denkbeeldige lijn tussen de transcendente en materiële werelden. Kṛṣṇa geeft de *jīvas* enige vrijheid en zegt eigenlijk, “Van hieruit kun je naar deze wereld van *māyā* kijken en je kunt ook naar de spirituele wereld kijken. Wat je kiest, is afhankelijk van jou. Ik geef jou een ogenblik de tijd om een beslissing te maken.”

Bepaalde *jīvas* keken vanuit de *taṭastha* sfeer naar de spirituele wereld en werden daartoe aangetrokken. Yogamāyā gaf hen onmiddellijk de kracht van *bhakti* om daar naartoe te gaan en Kṛṣṇa voor de eeuwigheid van dienst te zijn. Anderen keken naar de materiële wereld, werden gemagnetiseerd, besloten deze wereld te ervaren en werden op die manier in hun wens vervuld.

De *jīvas* in dit gebied zaten in zaadvorm in het lichaam van Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu en toen ze via Zijn vluchtige blik naar buiten kwamen, zijn sommigen in *māyā* gevallen. Deze waarheid wordt in *Śrī Brahma-saṁhitā* onderbouwd,

De Godheid van de materiële wereld, Mahā-Viṣṇu (Kāraṇoda-kaśāyī Viṣṇu), beschikt over duizenden en duizenden hoofden, ogen en handen. Hij is de bron van duizenden en duizenden incarnaties in Zijn duizenden en duizenden subjectieve deelincarnaties. Hij genereert duizenden en duizenden individuele zielen.

Śrī Brahma-saṁhitā (Text 11)

Uit de spirituele stralen van Paramātmā komt een onbeperkt aantal atomisch bewuste deeltjes vrij als de aggregatie (het totaal) van levende wezens. Deze ontelbaar vele *jīvas* hebben geen relatie met de materiële wereld, wanneer ze erachter komen, dat ze eeuwige dienaren van God zijn. Op dat moment worden ze ingebed in het gebied van Vaikuṅṭha.

Śrī Brahma-saṁhitā (Text 16, Purport)

De *svarūpa-śakti* of het innerlijke vermogen van Kṛṣṇa, dat spiritueel is en functioneert als Zijn eigen persoonlijke macht, heeft Zijn spel van Goloka gemanifesteerd. Individuele zielen, die deel uitmaken van het marginale vermogen, kunnen met Haar zegen zelfs toegang krijgen tot dat spel en vermaak.

Śrī Brahma-saṁhitā (Text 6, Purport)

ALLES IS AANWEZIG IN HET GODDELIJK ZAAD

Spirituele identiteit is in zaadvorm reeds in de ziel aanwezig. Kijk eens naar de vergelijking met een mangozaad. Als je een mangozaad in vruchtbare grond legt en het water geeft, zal het geleidelijk ontkiemen en zal er een spruit verschijnen. Na enkele dagen ontrollen zich een paar blaadjes en daarna gaan er een paar takken groeien. Na een paar jaar wordt de plant behoorlijk groot met een overvloed aan bladeren, takken en

bloemen. Op zekere dag zwellen aan de takken mango's op en nadat ze rijp zijn geworden, zijn ze zoet en sappig.

Alles, dat nodig is om een mangoboom te produceren, is in het mangozaad aanwezig. Het vermogen van de bladeren, de takken en de vruchten is sluimerend in het zaad aanwezig evenals het aantal bladeren en het suikergehalte van de vrucht.

Op dezelfde manier is de persoonlijke gedaante van de ziel nu reeds in een latente staat aanwezig. Alles van de spirituele gedaante van de ziel, de kleding, het karakter, de woonplaats en de dienstverlening is reeds in de ziel aanwezig, zelfs al heeft de zuivere transcendente gedaante zich nog niet ontwikkeld en is voorheen ook nog nooit ontwikkeld geweest.

Het vermogen van het goddelijk zaad

Om verder in te gaan op jouw vraag over de vorm van de geestelijke ziel van het geconditioneerde levende wezen: er is altijd een spirituele gedaante aanwezig, maar het kan zich alleen ten volle ontwikkelen, wanneer het levende wezen terugkeert naar Vaikuṅṭha. Deze gedaante ontwikkelt zich volgens de wens van het levende wezen. Totdat dit geperfectioneerde stadium is bereikt, ligt de gedaante in een sluimer-toestand, zoals de vorm van een boom in het zaad latent aanwezig is.

Brief van Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja,
Los Angeles, 8 augustus 1969

Śrī Kṛṣṇa zegt in de *Bhāgavad-gītā* (15.6), *yad gatvā na nivar-tante tad dhāma paramam mama*. Dit wijst erop, dat door dui-

zenden en duizenden levens *bhakti-yoga* te praktiseren de spirituele gedaante wordt ontwikkeld. Zodoende wordt men bevrijd en wordt men de gunst toegekend om binnen te treden in de spirituele wereld, van waaruit men nooit meer naar deze wereld terugkeert. Degenen uit deze wereld, die door de beoefening van *bhakti-yoga* worden bevrijd, dienen Kṛṣṇa in Vaikuṅṭha in Zijn gedaanten als Rāma, Nṛsimha, Kalki, of Vāmana – of dienen Hem in Goloka als Mathureśa of Kṛṣṇa. Ze zijn allemaal bevrijd en keren nimmer meer terug naar de wereld van herhaaldelijke geboorte en dood.

 In Gods woonplaats

De conclusie is, dat niemand uit de spirituele wereld valt, of uit een Vaikuṅṭha planeet valt, want dit is de eeuwige woonplaats.

Śrīmad-Bhāgavatam (3.16.26, Purport)
Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja

Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja schrijft in zijn vertaling van het bovengenoemde vers het volgende.

Die allerhoogste woonplaats van Mij wordt niet verlicht door de zon of de maan, noch door vuur of electriciteit. Degenen, die deze plek bereiken, keren nimmer terug naar deze materiele wereld.

Bhāgavad-gītā (15.6, Purport)

Vraag: Iemand kan zeggen, “Ja, we aanvaarden hetgeen Kṛṣṇa in de *Bhāgavad-gītā* sprak – dat we niet meer naar deze wereld terugkeren, als we vanuit deze wereld eenmaal naar

Vaikuṅṭha zijn gegaan. Maar we *zijn* gevallen [uit Vaikuṅṭha], voordat we voor het eerst naar deze wereld kwamen.”

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Als dat waar zou zijn, zou het principe, dat wordt vastgesteld in de *Bhāgavad-gītā* en andere geschriften, een drogreden zijn. In onze geschriften wordt alleen realiteit uiteengezet. Voor de zielen, die reeds in dat gebied dienstbaar zijn, is helemaal geen *māyā* aanwezig. Daar bestaat geen gelegenheid om zich van Kṛṣṇa af te keren. Beide soorten zielen, degenen die eeuwigdurend in dat gebied zijn en degenen, die dat gebied vanuit deze materiële wereld hebben bereikt, vallen nooit, want in Gods woonplaats is geen *māyā*.

In dit verband moeten we proberen de lessen van Śrīla Jiva Gosvāmī te volgen, onze *tattva-ācārya*, evenals de lessen uit onze disciplinaire lijn van geestelijk leermeesters, zoals Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa, Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura en vooral Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura.³ Als er verwarring ontstaat bij het lezen van de woorden van een bonafide *guru*, kunnen we ons begrip harmoniseren en verhelderen door hulp te zoeken in de woorden van andere bonafide *gurus* in onze disciplinaire opvolging.

Śrīla Jiva Gosvāmī is een zeer bonafide *guru*. Hij heeft dit onderwerp en alle andere spirituele onderwerpen in zijn Sandarbha's uitgelegd zonder ruimte te laten voor twijfels. We moeten zijn woorden lezen om alles in overeenstemming te zien en op die manier kunnen we de uitwisselbaarheid, de

---

³ Zie Deel Vijf, *Over de auteurs*, voor een korte levensschets en de glorie van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura.

consistentie en de harmonie tussen de lessen van al onze *ācāryas* waarnemen.

Het is ook van essentieel belang om de boeken te lezen van de Zevende Gosvāmī, Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, die ook een bonafide *guru* is, zoals Jīva Gosvāmī en Rūpa Gosvāmī. Hij zet deze principes van de ziel helder uiteen in zijn boek, *Jaiva-dharma*. Daarin schrijft hij, dat ontelbaar veel eeuwige zielen zijn voortgekomen uit Baladeva Prabhu in Goloka Vṛndāvana, zoals de *sakhās*, Nanda Bābā en andere metgezellen. Wat betreft de *gopīs* daar, een beperkt aantal *gopīs* zijn lichamelijke manifestaties (*nitya-siddhā kāyavyūha-rūpa*) van Śrīmatī Rādhikā. De *gopīs*, die niet Haar lichamelijke manifestatie zijn, zijn afkomstig van Baladeva en zij zijn ook eeuwig bevrijd en verlenen eeuwigdurend dienst aan Kṛṣṇa.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura legt uit, dat dit principe eveneens van toepassing is op Dvārakā en Vaikuṅṭha. In Dvārakā komen de *jīvas* voort uit de expansie van Baladeva Prabhu, Mūla-Saṅkarṣaṇa – en in Vaikuṅṭha komen ze voort uit Zijn expansie genaamd Mahā-Saṅkarṣaṇa.

Al deze eeuwige zielen verlenen op een of twee manieren dienst in Kṛṣṇa's beminnelijke mensenspel en –vermaak (*mādhurya-līlā*); of in Zijn weelderige spel (*aiśvarya-līlā*) als Dvārakādhiṣa, de Prins van Dvārakā, en als Nārāyaṇa, de Meester van Vaikuṅṭha. Wat betreft de *jīvas*, die zijn gemanifesteerd uit Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu in het *taṭastha* of het grensgebied, zij bestaan uit twee soorten: bevrijd (degenen die zich naar de spirituele wereld hebben gekeerd) en geconditioneerd (sommigen die zich naar de materiële wereld hebben gekeerd).

Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja heeft deze *guru-paramparā* meer dan wij aanvaard. Hij is een gerealiseerde ziel. Hij zegt nooit iets anders dan de woorden van onze voorgaande *ācāryas*. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft alle voorgaande *ācāryas* in de lijn van Śrīla Rūpa Gosvāmī aanvaard. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Ṭhākura heeft Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura aanvaard en Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja heeft zijn Gurudeva, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Ṭhākura, aanvaard. Door dit te weten kunnen we alles in overeenstemming brengen.

[Deze lezing werd gegeven in Badger, Californië, op 2 juni 2000.]

Hoofdstuk Vier

Niemand valt uit de eeuwige woonplaats

LATEN WE EENS KIJKEN NAAR EEN PASSAGE UIT het boek, *Śrī Jaiva-dharma*, van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura. De scène in de volgende passage voltrekt zich op het eiland Godruma in Śrī Navadvīpa-dhāma, waar Sannyāsī Ṭhākura aan zijn *guru*, Paramahansa Bābāji Mahārāja, een vraag voorlegde.

Sannyāsī Ṭhākura zei, “Ik heb langdurig horen vertellen over het belang van *dharma*, of de eeuwige natuur, religie, karakter en functie van het levend wezen. Bij talloze gelegenheden heb ik aan diverse mensen de vraag gesteld, ‘Wat is *dharma*?’ Het doet me groot verdriet, dat de antwoorden van die mensen elkaar allemaal tegenspreken.

“Kunt u me alstublieft vertellen, wat de ware grondrechtelijke *dharma* van de *jīva* is en waarom verschillende leraren de aard van *dharma* op zulke uiteenlopende manieren uitleggen?

Als *dharma* één is, waarom cultiveren al die geleerden dan niet de universele *dharma*, die één is zonder tweede?”

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 1)

Paramahaṁsa Bābājī Mahārāja zei tegen zijn discipel, dat *dharma* één is. De enige ware *dharma* is liefde en genegenheid voor Bhagavān, welke in de antieke Veda's ook wel *vaiṣṇava-dharma* (toewijding aan Bhagavān) wordt genoemd, of *sanātana-dharma* (de eeuwige functie van de ziel) en *bhagavad-dharma* (de principes van *dharma*, zoals door de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods Śrī Kṛṣṇa Zelf zijn uiteengezet).

Deze liefde transformeert zich soms, zoals water kan veranderen in ijs, mist of stoom. Als water de vorm van ijs heeft, kan het iemand verwonden, terwijl water dat in zijn natuurlijke hoedanigheid niet doet. Zo is de liefde voor Kṛṣṇa, de intrinsieke natuur en de gevoelsstemming van de *jīva*, nu getransformeerd. Nu houden we van elkaar, of we houden van de hond en de kat, of van ons lichaam, of van het lichaam van ons vriendje of vriendinnetje.

Deze zogenaamde liefde is vals *dharma*, hetgeen betekent, dat het niets te maken heeft met de natuurlijke functie van de ziel. Liefde vindt zijn oorsprong in de woonplaats van Bhagavān, Goloka Vṛndāvana, want de wortels liggen daar. Die zuivere liefde bevindt zich in het hart van ieder levend wezen, maar is getransformeerd, zoals water zich onder bepaalde condities in ijs transformeert. Hoewel we het idee hebben, dat we van elkaar houden, is de liefde, die we in deze wereld ervaren, slechts een geperverteerde reflectie van de ware liefde en komt in feite neer op de wellust van zintuiglijke bevrediging. Liefde in zijn zuivere staat is liefde en genegenheid voor

Kṛṣṇa en die vindt zijn oorsprong in het hart van de *gopīs* en andere inwoners van Vṛndāvana.

WE WAREN GOD ‘VERGETEN’

In antwoord op de vraag van zijn discipel in relatie tot *dharma* citeerde Paramahaṁsa Bābāji Mahārāja verzen uit het boek van Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī, *Śrī Caitanya-caritāmṛta*,

*jīvera ‘svarūpa’ haya—kṛṣṇera ‘nitya-dāsa’
kṛṣṇera ‘taṭasthā-śakti’ ‘bhedābheda-prakāśa’
sūryāṁśa-kiraṇa, yaiche agni-jvālā-caya
svābhāvika kṛṣṇera tina-prakāra ‘śakti’ haya*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.108-09)

De constitutionele natuur van het levend wezen is eeuwige dienstbaarheid aan Kṛṣṇa, want hij maakt deel uit van de marginale energie van Kṛṣṇa en is een manifestatie, die tegelijkertijd één met en verschillend van Hem is, zoals een lichtdeeltje uit de zon of uit vuur. Kṛṣṇa heeft drie soorten energie.

*kṛṣṇa bhulī’ sei jīva anādi-bahirmukha
ataeva māyā tāre deya saṁsāra duḥkha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.117)

Het levend wezen is Kṛṣṇa vergeten en is sinds onheuglijke tijden door het externe aspect aangetrokken geweest. Daardoor geeft de begoochelende energie, *māyā*, hem in zijn materiële bestaan alle soorten ellende.

De woorden *kṛṣṇa bhulī* in het bovenstaande vers schijnen te betekenen ‘Kṛṣṇa vergeten’, maar wat is de diepere betekenis ervan? Wil het zeggen, dat de *jīva* ooit betrokken is geweest

bij de dienstverlening aan Kṛṣṇa in Zijn spirituele woonplaats en die dienst nu is vergeten?

De bedoelde betekenis is heel iets anders. Alle wereldtalen hebben gebreken en kunnen de aard van onze constitutionele gedaante (*svarūpa*) niet zuiver overbrengen. Om de betekenis te verhelderen schrijft Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī ‘*taṭasthā-śakti*’ ‘*bhedābheda-prakāśa*’ hetgeen betekent, dat de *jīva* een manifestatie is van Kṛṣṇa’s marginale energie.

DIVERSE BRONNEN, DIVERSE BESTEMMINGEN

Noteer het volgende alsjeblieft zorgvuldig in jullie aantekeningenschrift en in jullie hart. In *Jaiva-dharma*, Hoofdstuk Zestien, staat het volgende.

Er komen uit Śrī Baladeva Prabhu ontelbaar veel *jīvas* voort om Vṛndāvana-vihārī Śrī Kṛṣṇa als eeuwige metgezellen in Goloka Vṛndāvana dienst te verlenen en anderen komen voort uit Śrī Saṅkarṣaṇa om de Meester van Vaikuṅṭha, Śrī Nārāyaṇa, in de spirituele hemel te dienen. Deze *jīvas* proeven eeuwigdurend *rasa*, houden zich bezig met dienstverlening aan hun vererenswaardige Heer en blijven altijd in hun constitutionele positie verankerd. Ze streven ernaar om de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods een plezier te doen en zijn Hem altijd gunstig gezind. Dankzij het spirituele vermogen hebben ze de kracht om in hun toewijding verankerd te blijven en hebben geen verbinding met de materiële energie. Ze zijn zich in feite niet bewust, dat er een begoochelende energie genaamd *māyā* bestaat. Voor zover ze in de spirituele wereld wonen, blijft *māyā* ver van hen uit de buurt en heeft op hen geen enkele invloed.

Ze zijn altijd verzonken in de zegen van de dienstverlening aan hun vererenswaardige Heer. Ze zijn eeuwig bevrijd en

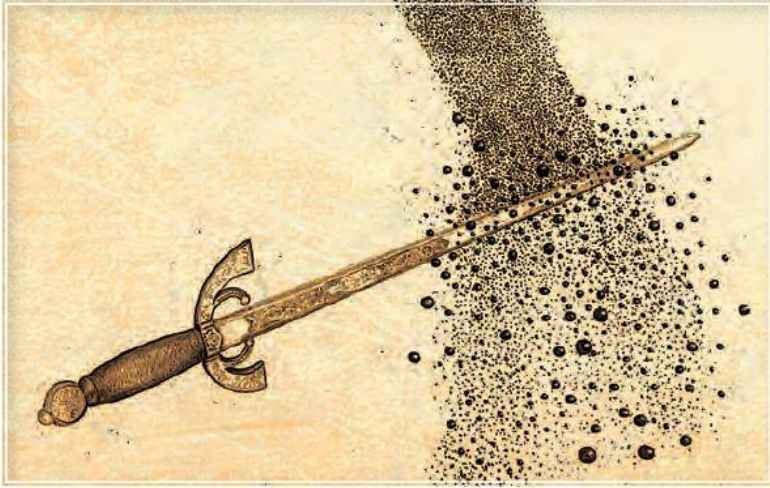
kennen totaal geen materieel geluk en verdriet. Hun leven bestaat alleen uit liefde en ze zijn zich niet eens bewust van ellende, dood of angst.

De inwoners van de spirituele wereld zijn bevrijd, hetgeen betekent, dat ze geen idee hebben van *māyā* en deze materiële wereld. Wie zijn zich daarvan wel bewust? Wij, *jīvas* in deze materiële wereld zijn zich daarvan wel bewust.

Wij zijn afkomstig uit het *tatastha* gebied uit een manifestatie van Baladeva Prabhu genaamd *Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu*, de incarnatie van *Bhagavān*, die Zich in de Causale Oceaan op de demarcatielijn tussen de spirituele en materiële werelden bevindt.

Śrī Kṛṣṇa heeft de *jīva* geschapen als een onafhankelijk wezen en die onafhankelijkheid is een bijzonder geschenk. Als de *jīva* zijn onafhankelijkheid goed gebruikt, maakt hij snel vorderingen naar *Vaikuṅṭha* en als hij haar misbruikt, krijgt hij te lijden.

Kijk eens naar deze vergelijking. Als kleine ronde mosterdzaadjes op de scherpe rand van een zwaardblad worden gestrooid, vallen sommige zaadjes naar de ene kant en andere naar de andere kant. Evenals die mosterdzaadjes, die naar de ene of de andere kant vallen, zo worden vanuit het gebied van *tatastha-śakti* de *jīvas* hetzij naar de geestelijke wereld verheven of naar deze materiële wereld gedegradeerd. Nadat ze zijn voortgekomen uit de vluchtige blik van *Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu*, kijken een aantal *jīvas* naar *Goloka Vṛndāvana*, waarbij *yogamāyā* hen onmiddellijk gaat helpen om daar naartoe te gaan.

Degenen echter, die naar de materiële wereld kijken, worden aangetrokken door *mahāmāyā*, waardoor *mahāmāyā* hen naar deze bewegingloze onderwereld trekt. Kṛṣṇa is hiervoor niet aansprakelijk, want het is hun vrije keuze om hier of daar naartoe te kijken.

Natuurlijk kan geen enkele analogie een perfect beeld van de spirituele waarheid schetsen, maar er zijn een paar vergelijkingen mogelijk om ons dit te helpen begrijpen. De scherpe snede van het zwaard vertegenwoordigt het *taṭastha* gebied en de mosterdzaadjes vertegenwoordigen de ontelbaar vele *jīvas*. Evenals de scherpe snede van het mes is de *taṭastha* sfeer geen plek om uit te rusten. De *jīva* kan daar niet blijven. Hij moet over zijn bestemming snel een beslissing nemen. Hetgeen niet overeenkomt in deze vergelijking is, dat de mosterdzaadjes in tegenstelling tot de *jīvas* niet bewust zijn en daarom ook geen mogelijkheid hebben om een keuze te maken.

Kṛṣṇa heeft deze wereld niet gemaakt met de wens om de *jīvas* te laten lijden. Integendeel, de materiële schepping is een van de zeer waardevolle, plezierige en zoete vormen van tijdverdrijf van Kṛṣṇa, die de *jīva* alleen kan begrijpen en waarderen, wanneer hij zijn materieel geconditioneerde bewustzijn transcendeert en een gevorderd stadium van Kṛṣṇabewustzijn heeft bereikt.¹

Kṛṣṇa zegt persoonlijk in de *Bhāgavad-gītā* het volgende.

na tad bhāsayate sūryo / na śaśāṅko na pāvakaḥ
yad gatvā na nivartante / tad dhāma paramam mama
Bhāgavad-gītā (15.6)

Die allerhoogste woonplaats van Mij wordt niet verlicht door een zon of een maan, noch door vuur of electriciteit. Degenen, die deze plek bereiken, keren nimmer terug naar deze wereld.

Iemand die serieus chant, herinnert en het proces van toegewijde dienst volgt, loopt door de stadia van aanvankelijk vertrouwen (*śraddhā*), standvastigheid (*niṣṭhā*), smaak (*ruci*), gehechtheid aan het proces van toewijding en aan Śrī Kṛṣṇa Zelf (*āsakti*) spirituele emoties (*bhāva*) en zuivere liefde (*prema*). Als hij *prema* bereikt, is hij gekwalificeerd om Goloka Vṛndāvana binnen te gaan en Śrī Kṛṣṇa daar te dienen. Heeft hij deze positie eenmaal bereikt, is hij gevrijwaard van de mogelijkheid om naar deze wereld terug te vallen.

---

¹ Zie Deel Twee, *Jaiva-dharma*, Hoofdstuk Zestien, voor een meer uitgebreide uiteenzetting hiervan.

WERKELIJK BEVRIJDE ZIELEN BLIJVEN BEVRIJD

Het is nogal absurd om te denken, dat bevrijde zielen in Goloka Vṛndāvana ooit nog door *māyā* bedekt kunnen worden. In dit verband beschrijft Canto Zes van *Śrīmad-Bhāgavatam* de geschiedenis van de metgezel van Bhagavān, Citraketu Mahārāja. Een oppervlakkige lezing van deze geschiedenis kan de indruk wekken, dat Citraketu Mahārāja uit de spirituele wereld (Vaikuṅṭha) viel. Men kan die indruk als bewijs zien voor het vallen van de *jīva* uit dat gebied. Citraketu Mahārāja is echter nooit van zijn positie als metgezel van Bhagavān gevallen.

Citraketu Mahārāja ging zijn vriend en godbroeder, Śrī Śiva, een bezoek brengen. Śiva zat bij zijn vrouw, de prachtige Pārvatī. Śrī Śiva, die ook een eeuwig bevrijde ziel is, was naakt en Pārvatī zat op zijn schoot, terwijl beiden werden omringd door een gezelschap van *siddhas*, Cāraṇa's en grote wijzen.

Citraketu begon grappen met zijn vriend te maken, “Wat doe jij nou? Je bent compleet naakt en deze prachtige jongedame zit bij jou op schoot. Wat moet iedereen daarvan denken?” Hij lachte en Śiva glimlachte, maar Pārvatī kon zijn plagerij niet verdragen. Onmiddellijk vervloekte ze hem en verklaarde, “Jij zal een demoon worden.”

Toen Śiva deze onverdiende vervloeking van Pārvatī hoorde, zei hij tegen haar, “Hij is een bevrijde ziel. Of hij nu in deze wereld of in de geestelijke wereld is, hij blijft een zuivere toegewijde. Hij kan niet in iets anders worden getransformeerd. Hij heeft het vermogen om jouw vervloeking te weerstaan en als hij zou willen, zou hij jou ook kunnen vervloeken. Moet je zien, hoe nederig hij is. Omdat hij een Vaiṣṇava is,

kent hij geen hunkering en beklag en daarom heeft hij jouw woorden getolereerd en jouw vervloeking aanvaard.”

Citraketu Mahārāja stemde er intentioneel en bereidwillig in toe om het lichaam van een demoon te aanvaarden om de volgende waarheid vast te stellen: of een toegewijde zich nu in deze wereld of in de hel bevindt, hij zal zijn Heer loven en iedereen instructies geven om Hem te dienen. Om deze reden heeft hij zijn volgende geboorte als de ‘demon’ Vṛtrāsura genomen en heeft een korte tijd in dat lichaam doorgebracht.

In het lichaam van die demoon werd hij betrokken in een gevecht met zijn vijand, de halfgod Indra. In die strijd zei hij tegen Indra, “Maak me dood. Ik kan mijn Heer in dit lichaam niet dienen.” Nadat hij een poging had gedaan om Vṛtrāsura om te brengen en er niet in was geslaagd, dacht Indra in grote ontsteltenis, “Hoe kan ik hem doden? Hij zegt me dat te doen, maar het lukt me niet.” Zelfs de bliksemflits van Indra was machteloos.

Vṛtrāsura bad aan God (*Śrīmad-Bhāgavatam* 6.11.26),

O Heer met lotusogen, zoals babyvogels, die hun vleugels nog niet hebben ontwikkeld, altijd uitkijken naar de terugkeer van hun moeder om ze te voeden; zoals kleine kalfjes aan het touw bezorgd staan te wachten op de tijd van het melken en ze de melk van hun moeder mogen drinken; of zoals een bedroefde echtgenote, wier echtgenoot van huis is, constant wacht op de thuiskomst van haar man, zodat ze hem in alle opzichten tevreden kan stellen – zo hunker ik constant naar de gelegenheid om rechtstreekse dienst aan U te verlenen.

In dit hoogst verheven vers onthult Vṛtrāsura, dat zijn gevoel van dienstverlening aan Kṛṣṇa hetzelfde was als dat van de

gopīs. Met dit gebed van Vṛtrāsura hebben in feite Śrīla Vyāsa-deva en Śukadeva Gosvāmī de liefde en genegenheid van de *gopīs* verheerlijkt. Citraketu Mahārāja is niet uit Vaikuṅṭha gevallen. Hij kwam doelgericht naar deze materiële wereld om bepaalde waarheden aan te tonen.

Śrīmad-Bhāgavatam verhaalt ook de geschiedenis van de heilige, Bharata Mahārāja.² Soms wordt verondersteld, dat Bharata Mahārāja van zijn verheven devotionele platform van *bhāva-bhakti*, het voorstadium van liefde voor God, was gevallen en dat hij daarom zijn volgende geboorte als hert had genomen. Eigenlijk heeft Bharata Mahārāja dit spel uitgevoerd om specifieke lessen aan geconditioneerde zielen, zoals wij, na te laten. Hij wilde aantonen, dat men zeer oplettend moet zijn bij de ontwikkeling van zuivere *bhakti*, ongeacht hoe verheven men zich ook kan beschouwen, omdat men anders kan vallen.

Een ander voorbeeld van een zeer verkeerd begrepen ‘val’ is die van Jaya en Vijaya, de poortwachters van Vaikuṅṭha.³ Ze hadden het verlangen om de wens van Śrī Nārāyaṇa, die het gevoel van een gevecht wilde proeven, in vervulling te brengen. Bhagavān trok vervolgens de vier Kumāra’s aan om Hem in Vaikuṅṭha een bezoek te laten brengen met het specifieke doel om Jaya en Vijaya door hen te laten vervloeken, zodat ze naar deze wereld konden afdalen en Hij de gelegenheid zou krijgen om met hen een partij te vechten.

In Vaikuṅṭha zijn geen woede, noch lust of enige andere verdierlijkste kwaliteiten aanwezig. In het geval van de zoge-

---

² Zie Glossarium voor een korte schets van Bharata Mahārāja.

³ Zie Glossarium voor een korte schets van Jaya en Vijaya.

naamde vervloeking van Jaya en Vijaya had Śrī Nārāyaṇa Zijn transcendente vermogen *yogamāyā* persoonlijk de inspiratie gegeven om de vier Kumāra's zo boos te maken, dat ze Jaya en Vijaya zouden vervloeken. Nadat ze hen hadden vervloekt, betreurden de vier Kumāra's dat onmiddellijk, maar Śrī Nārāyaṇa verzekerde hen, “Maak je niet ongerust. Ik wilde persoonlijk, dat dit zou gebeuren. Jaya en Vijaya gaan zich gedurende drie levens als demonen in de materiële wereld manifesteren en Ik ga met hen een spel spelen in de geest van ridderlijkheid. In de tussentijd blijven ze tegelijkertijd in hun oorspronkelijke gedaanten in de spirituele wereld aanwezig.” Dus Jaya en Vijaya bleven in hun oorspronkelijke gedaanten in Vaikuṅṭha wonen en hun manifestaties kwamen naar deze wereld der verschijnselen om op te treden als demonen.

Omdat ze zuivere toegewijden zijn, kunnen Jaya en Vijaya zich in veelvuldige gedaanten manifesteren, evenals Kṛṣṇa's moeder, Yaśodā, een onbeperkt aantal gedaanten heeft. Nārada Ṛṣi heeft ook miljoenen gedaanten in Vaikuṅṭha, in Dvārakā en in alle oneindig grote aantallen universa. Śrī Brahmā heeft gezegd, dat iemand in staat kan zijn de sterren aan de hemel te tellen en de korrels zand op Aarde te berekenen, maar dat hij het zoete spel van Kṛṣṇa en Zijn metgezellen nooit ten volle kan verheerlijken. Wij kunnen ons die dingen niet voorstellen.⁴

---

⁴ “Er zijn in de geestelijke wereld Vaikuṅṭha planeten en de toegewijden daar zijn allemaal bevrijd. Deze toegewijden zijn *akṣara*, hetgeen betekent, dat ze niet in de materiële wereld kunnen vallen. Ze blijven in de geestelijke wereld van de Vaikuṅṭha's aanwezig. Zij zijn ook personen, zoals wij, maar zij zijn eeuwige personen, compleet met alle kennis en

Terwijl er op geen enkel moment of onder geen enkele omstandigheid zielen uit Goloka Vṛndāvana of Vaikuṅṭha kunnen vallen, kunnen ze wel met Kṛṣṇa naar deze wereld komen om Hem in Zijn spel te assisteren, zoals Zijn koeherdsvrienden, Śrīdāma en Subala deden. Of Kṛṣṇa kan een bevrijde ziel, Zijn metgezel, naar deze wereld sturen en tegen hem zeggen, “Ga daar naartoe en help de geconditioneerde zielen.” Een bevrijde ziel heeft in deze wereld een groter begrip van de overweldigende angst en het lijden van geconditioneerde levende wezens dan bevrijde zielen, die zich in Goloka bevinden, want hij realiseert zich de realiteit van de geestelijke wereld en ziet tegelijkertijd de ellende in deze wereld.

Niemand in deze wereld is gelukkig. Zelfs degenen in hun jonge jeugd zijn onbevredigd en zullen nooit bevredigd raken. Ze zullen oud moeten worden en gaan sterven en wanneer ze sterven, kunnen ze niets meenemen van hetgeen ze tijdens hun leven bijeen hadden gebracht. Dus probeer aan Kṛṣṇa te blijven denken en volg dit principe: God is één, religie is één en die ene religie is liefde en genegenheid voor de Allerhoogste Persoonlijkheid, Śrī Kṛṣṇa.

Vraag: U zei, dat de metgezellen van Kṛṣṇa met Hem naar ontelbaar veel universa gaan en dat ze ook expansies hebben.

---

zegen. Dat is het verschil tussen hen en ons. Dat is *tattva-jñāna*. Met andere woorden, deze metgezellen van Bhagavān, Jaya en Vijaya, waren naar de materiële wereld afgedaald om Bhagavān te dienen door Zijn wens om te vechten in vervulling te brengen. Anders, zoals Yudhiṣṭhira Mahārāja zegt, ‘*āsraddheya ivābhāti* – lijkt de uitspraak, dat een dienaar van God uit Vaikuntha kan vallen, onaannemelijk’ (Śrīmad-Bhāgavatam 7.1.35, Purport).

Is dit ook mogelijk voor het levend wezen, die ooit geconditioneerd was, maar door de praktijk van toegewijde dienst perfect wordt? Als wij perfect worden, vergezellen we Kṛṣṇa dan ook naar al die universa?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Ja. Als je perfect wordt, zoals Kṛṣṇa's metgezellen, kun jij dat ook doen.⁵ Geperfectioneerde toegewijden, degenen die constant mediteren op het dagelijkse vierentwintigjarige transcendentale liefdevolle tijdverdrijf van Śrī Rādhā en Kṛṣṇa (*aṣṭa-kāliya-lilā*), zullen Goloka Vṛndāvana bereiken.

Degenen die Gaura-Nityānanda Prabhu vereren en constant op Hun spel mediteren, zullen naar Śvetadvīpa gaan, de woonplaats van Caitanya Mahāprabhu, zoals het manifest is in Goloka. [Dit Śvetadvīpa is anders dan het eiland in de Melkoccean.]

Degenen die zowel aan Gaurāṅga als Rādhā-Kṛṣṇa denken en beiden willen dienen, hebben twee constitutionele gedaanten en gaan naar beide woonplaatsen.⁶ Buiten de oneindig veel aantallen materiële universa zijn Śvetadvīpa en Goloka Vṛndāvana op glorieuze wijze manifest en dergelijke geperfectioneerde, bevrijde zielen resideren in beide plaatsen.

[Deze lezing werd gegeven in Murwillumbah, Australië, op 16 februari 2002 als onderdeel van een reeks lezingen over het boek, *Jaiva-dharma*, van Śrīla Bhaktivinoda Thākura.]

⁵ De metgezellen van Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa en Mahāprabhu in de spirituele wereld assisteren Hen ook in Hun goddelijk spel, dat wordt uitgevoerd in de talloze materiële universa.

⁶ Meer informatie over dit onderwerp in Deel Twee, *Jaiva-dharma*, Hoofdstuk Zeventien.

Hoofdstuk Vijf

Maan op de tak

IN HET SANSKRIT WORDT DE LOGICA, DIE wordt gebruikt om iets uit te leggen, dat buiten ons bevattingsvermogen ligt, *sākhā-candra-nyāya*, of ‘maan-op-de-tak logica’ genoemd.

Je kunt iemand vragen, “Waar staat de maan?” En hij kan antwoorden, “Kijk, daar. De maan staat op de tak van die boom.” In werkelijkheid staat de maan miljoenen kilometers van de Aarde af, maar zijn positie aan de hemel kan worden aangegeven door ernaar te wijzen, omdat het lijkt, alsof hij op de tak van een boom staat.

Wat betreft het eeuwige spirituele bestaan kan een wereldse taal op dezelfde manier slechts een schrale indicatie van de waarheid geven. Geen voorbeeld of analogie kan deze waarheid volkomen overbrengen. Bij wijze van illustratie kan men zeggen, “Kṛṣṇa is prachtig, Zijn gelaatskleur is zo donker als een verse regenwolk of als een *tamala*-boom.” Maar is Hij

eigenlijk zo zwart als een wolk of een *tamala*-boom? Bestaat er een vergelijking, die geheel accuraat is? Zijn schoonheid is ongeëvenaard.

Buiten materieel woordgebruik

Alles, dat we in de materiële wereld zeggen en schrijven, staat onder jurisdictie van materiële tijd en ruimte. Als we zeggen, “De *jīvas* werden geschapen,” “De spirituele wereld werd gemanifesteerd,” of “Er is geen invloed van *māyā* op het scheppen van de gedaante van de *jīvas*,” wordt de materiële tijd gedwongen om onze taal en uitspraken te beïnvloeden. Deze invloed van materiële tijd is in onze geconditioneerde staat onvermijdelijk, dus we kunnen dit niet wegne-

men uit de beschrijving van de atomisch kleine *jīva* en spirituele objecten. Het idee van verleden, heden en toekomst sluipt op de een of andere manier altijd onze beschrijving binnen.

Toch kunnen degenen met het juiste onderscheidingsvermogen de toepassing van het eeuwige heden bevatten, wanneer ze de intentie van de beschrijvingen over de geestelijke wereld begrijpen. Wees hiermee zeer voorzichtig. Geef de onvermijdelijke basaleiteit op, het aspect van de beschrijving, dat geschikt is te worden afgewezen, en krijg spirituele realisatie.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 15)

Evenzo kan wereldse taal *jīva-tattva*, de waarheid van het eeuwig levende wezen, niet geheel vertolken. Met de regelmatige uitvoering van *bhajana*, door dagelijks de Hare Kṛṣṇa *mahā-mantra* te chanten en door *hari-kathā* te horen (vertellingen over Kṛṣṇa en Zijn metgezellen) met een sterk vertrouwen in het doel van het leven, zullen we vooruitgang in toewijding maken. Dan kunnen we volgens ons niveau van ontwikkeling alle gevestigde filosofische waarheden realiseren.

Bewijsvoering gebaseerd op wereldse logica maakt ons niet voldaan, want het ene logische argument kan andere argumenten overschrijven en weer een ander logisch argument kan alle voorgaande argumenten falsificeren. Wereldse logica en bewijsgrond krijgen geen toegang tot de spirituele atmosfeer. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft het volgende gezegd,

*tathā pratyakṣādī-pramiti-sahitarṁ sādhayatī naḥ
na yuktis tarkakhyā praviṣati tathā śakti rahitā*

Daśa-mūla (1)

Redenering, die alleen op logica is gebaseerd, is in de evaluatie van onbevattelijke kwesties altijd gebrekkig, aangezien logica en dispuut geen toegang hebben tot het gebied van hetgeen onbevattelijk is.

In *Jaiva-dharma* vraagt Sannyāsī Ṭhākura zijn geestelijk leermeester, Paramahansa Bābāji Mahārāja, nederig, “Prabhu, ik wil iets weten over de eeuwige ziel. Ik wil de waarheid realiseren. Ik ben niet tevreden met alleen intellectuele kennis. Ik wil alles weten.” Paramahansa Bābāji Mahārāja antwoordde, “Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī, die een object van de genade van Śrī Nityānanda Prabhu was, liet me een manuscript zien, dat hij zelf had geschreven. In die goddelijke compilatie, *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, heeft Śrī Caitanya Mahāprabhu ons over dit onderwerp instructies gegeven.

*jīvera svarūpa haya kṛṣṇera nitya-dāsa,
kṛṣṇera taṭastha-śakti bhedaḥbheda prakāśa*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.108)

De grondrechtelijke natuur van de *jīva* is eeuwige dienstbaarheid aan Śrī Kṛṣṇa. Hij is het marginale vermogen van Kṛṣṇa en is een manifestatie, die tegelijkertijd één met Hem en verschillend van Hem is.

*kṛṣṇa bhulī’ sei jīva anādī-bahirmukha
ataeva māyā tāre deya saṁsāra-duḥkha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.117)

De *jīva*, die Kṛṣṇa is vergeten, heeft zichzelf sinds een tijd zonder begin in het externe vermogen verloren. Het gevolg is, dat Kṛṣṇa's begoochelende vermogen, *māyā*, hem ellende geeft in de vorm van het materiële bestaan.

Kan het kwaad doen om te geloven, dat dit vers een bevestiging is van de voorgaande residentie van de *jīva* in Goloka en van zijn val van daaruit in de materiële wereld? Het kwaad is het volgende. Indien het mogelijk zou zijn om uit de geestelijke wereld te vallen, als je daar kwetsbaar zou zijn, wat zou het dan voor zin hebben om je met spirituele oefeningen (*sādhana*) en devotionele absorbtie (*bhajana*) bezig te houden om die woonplaats te bereiken? Als je met de uitvoering van *bhajana* de spirituele wereld bereikt en later terugvalt naar de materiële wereld, wat heeft het dan voor zin om met grote vastbeslotenheid pogingen te doen om daar een bestemming te vinden? Het zou geen zin hebben. Het zou beter zijn om hier in de materiële wereld te blijven. Bovendien suggereert het idee van de val van de *jīva* uit Goloka Vṛndāvana, dat het begoochelende materiële vermogen daar ook aanwezig is.

 Causale Oceaan

De Virajā of Causale Oceaan vormt de grens tussen de spirituele wereld en de materiële wereld. De materiële energie bevindt zich aan de ene kust van die oceaan en kan de andere kust, de spirituele wereld, niet bereiken.

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.269)

Het idee, dat *māyā* in Goloka aanwezig is, impliceert dat zelfs Kṛṣṇa's koeherdersvrienden, zoals Sudāmā, Śrīdāmā en Madhumaṅgala, Zijn ouders, Moeder Yaśodā en Nanda Bābā, en de *gopīs* inclusief Śrīmatī Rādhikā, Kṛṣṇa ook kunnen vergeten en van daaruit kunnen vallen. Maar het is voor hen niet mogelijk om Kṛṣṇa te vergeten.

We hebben hier onder invloed van de materiële energie een bepaalde vocabulaire ontwikkeld, waardoor we bepaalde woorden gebruiken – zoals *kṛṣṇa bhulī* – hetgeen betekent 'Kṛṣṇa vergeten'. We kunnen het begrip van die woorden zuiveren door *sādhana-bhajana* uit te voeren. We kunnen spirituele onderwerpen niet begrijpen met behulp van woorden alleen, want zoals hierboven gezegd strekt wereldse taal zich niet buiten de materie uit. Niettemin gebruiken we taal als een uitdrukkingsvorm en daarom hebben we voor een juiste begripsvorming de hulp van zuivere toegewijden nodig.

NĀRADA MUNI IS NIET GEVALLEN

De verzen van *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Śrīmad-Bhāgavatam* en andere vedische geschriften staan vol met diepgaande betekenissen en vereisen een zorgvuldige uiteenzetting. Er wordt bijvoorbeeld soms gedacht, dat de grote wijze, Nārada Muni, ondanks dat hij een bevrijde ziel is, bij gelegenheid in *māyā* valt. In werkelijkheid zijn zijn schijnbare valpartijen een rollenspel, dat hij uitvoert met de bedoeling om Bhagavān in Zijn diverse incarnaties te dienen. Al dat spel wordt uitgevoerd om Bhagavān een plezier te doen en om ons een lesje te leren.

In het volgende spel behaalde Nārada Muni een overwinning op Kāmadeva (Cupido) en dacht toen vol trots, “Oh, zelfs mijn eigen *guru*, Śaṅkara (Śiva), rende achter *māyā* aan. Toen Kṛṣṇa Zijn vrouwelijke gedaante van godin Mohinī-mūrtī had aangenomen, raakte Śiva in vervoering en ging Haar achterna, omdat hij Haar ware identiteit even was vergeten.”¹ Śrī Nārada Muni verkneuterde zich, “Toen Kāmadeva naar mij toekwam, kon hij me totaal niet aantrekken.”

Nārada benaderde Śiva en pochte, “Ik heb Kāmadeva wel overwonnen.” Śrī Śiva lachte en zei, “Vertel dat maar niet aan Śrī Brahmā en Śrī Nārāyaṇa.” Hij luisterde er niet naar en ging naar Śrī Brahmā, bij wie hij op dezelfde manier stond op te scheppen. Śrī Brahmā dacht, “Er is bij hem een doorn van vals-ego naar binnen gekomen. Deze moet worden verwijderd.” Brahmā antwoordde, “Heel goed, maar vertel dat niet aan Śrī Nārāyaṇa.” Hier luisterde hij ook niet naar en benaderde tenslotte Śrī Nārāyaṇa.

Toen Śrī Nārāyaṇa de zelfverheerlijking van Nārada had aangehoord, dacht Hij, “Nu heeft vals-ego zijn hart als een ziekte geïnfecteerd. Deze ziekte is dezelfde als hemorrhoiden en kan zonder een operatie niet worden genezen. Ik moet

---

¹ “In *Bhāgavad-gītā* (7.14) staat, ‘*daivī hy eṣā guṇa-mayī mama māyā duratyayā* – Het externe vermogen van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods is extreem sterk.’ Iedereen raakt dan ook door haar activiteiten volkomen bevangen. Śrī Śambhu (Śiva) werd niet door het externe vermogen geboeid, maar omdat Śrī Viṣṇu hem ook wilde verleiden, spreidde Hij Zijn innerlijke vermogen tentoon om Zijn externe vermogen zodanig te laten optreden, dat het gewone levende wezens kon boeien. Śrī Viṣṇu kan iedereen verleiden, zelfs een sterke persoonlijkheid als Śrī Śambhu” (*Śrīmad-Bhāgavatam* 8.12.21, Purport).

deze ziekte genezen. Ik moet opereren.” Hij verborg Zijn ware gevoelens en antwoordde Nārada, “Jij bent Mijn beste toegewijde. Ik ben zeer trots op jou.”

Toen Nārada na zijn bezoek aan Bhagavān naar dit universum terugkeerde, zag hij onderweg een geweldig mooi koninkrijk, waar een koning met zijn prachtige dochter woonde. Śrī Nārada raakte in verrukking en dacht, “Ik heb nooit eerder zo een verbijsterende schoonheid gezien!” Hij ging naar de koning en zei, “Ik ben astroloog. Ik wil de hand van uw dochter lezen, zodat ik u haar toekomst kan mededelen.” Toen las hij in de handpalm van de prinses, dat de man, die ze ging trouwen, over alle grote eigenschappen in hun geheel zou beschikken. Hij vroeg zich af, “Hoe kan ik dit meisje trouwen?” Toen vertrok hij en ging op zijn vererenswaardige Śrī Nārāyaṇa mediteren.

Onmiddellijk verscheen Nārāyaṇa in zijn meditatie en informeerde, “Welke gunst wil je hebben?” Nārada bad, “Help me alstublieft. Ik wil de dochter van de koning huwen. Geef me alstublieft een gezicht, dat even mooi is als dat van U.” Śrī Nārāyaṇa antwoordde, “Jij krijgt alle voorspoed. Jij krijgt alle zegeningen. Ik zal datgene doen, dat voor jou het beste is.”

Nu Nārada overtuigd was, dat Śrī Nārāyaṇa zijn wens had vervuld, ging hij terug naar het paleis van de koning. De koning bevond zich juist midden in de uitvoering van de *svayamvara* van zijn dochter, de ceremonie waarin een prinses haar echtgenoot kiest. De dochter van de koning had een bloemenslinger in de hand en was zich aan het voorbereiden om deze om de hals van de man te leggen, die haar het meest aantrok en die ze zou kiezen voor de rest van haar leven.

Nārada volgde de prinses, toen ze de diverse mededingers overzag, en toonde zijn gezicht in de hoop, dat ze de bloemenslinger aan hem zou geven. Toen hij binnen haar gezichtsveld viel, keek ze hem echter vol walging aan en liep verder. In een poging om toch haar aandacht te trekken, bleef hij achter haar aanlopen.

De metgezellen van Śrī Śiva waren bij die gelegenheid aanwezig en bij het zien van de herhaalde pogingen van Nārada zeiden ze tegen hem, “Oh, jij bent zo knap!” Nārada dacht, dat hij werd geprezen, maar hij werd in feite uitgelachen.

In de tussentijd arriveerde Śrī Nārāyaṇa bij het paleis op Zijn vogelvliegtuig, Garuḍa, en zodra de prinses Hem zag, versierde ze Zijn hals met haar bloemenslinger. Zonder een moment van uitstel zette Hij haar op Zijn schoot en beiden vlogen snel op Garuḍa weg.

Nārada overdacht, “Wat een verdorven figuur is Hij! Ben ik Hem mijn hele leven onzelfzuchtig van dienst geweest en vraag ik slechts één keer om een gunst van Hem, omdat ik dat meisje wilde trouwen, waarvoor ik Hem vroeg om een gezicht, dat even aantrekkelijk is als dat van Hem, en dan steelt Hij de show. Ik zal eens gaan kijken, welk type gezicht Hij me heeft gegeven.” Toen hij in een spiegel keek, zag hij, dat hij het gezicht had van een baviaan.

Nārada was woedend en vloog onmiddellijk naar Vaiṅkṇa, waar hij diezelfde prinses op de zetel van Lakṣmī-devī zag zitten. “U hebt me bedrogen!” verweet hij Hem. “Ik geef U een vervloeking, dat U evenveel om deze dame zal huilen als ik. Uw vrouw zal U worden ontnomen en om haar terug te krijgen zal U de hulp van apen moeten inroepen!”

Śrī Nārāyaṇa nam het volgende moment de illusie weg, die door Zijn *yogamāyā* vermogen was gecreëerd, waardoor Nārada zag, dat het meisje, dat hem had betoverd, in feite Lakṣmī-devī Zelf was.

“Deze operatie heb Ik alleen uitgevoerd om jouw vals-ego en trots weg te nemen,” legde Śrī Nārāyaṇa vriendelijk uit. Nārada viel onmiddellijk aan de lotusvoeten van Bhagavān en bood uitgebreid zijn verontschuldigen aan.

Dit transcendente spel werd de oorzaak van de verschijning van Śrī Rāmacandra. Het had zich gemanifesteerd om geconditioneerde zielen te leren, wat ze wel en niet moeten doen. We moeten niet denken, dat Nārada voorheen in Goloka Vṛndāvana of Vaikuṅṭha was en later door *māyā* werd afgedekt. Als Śrī Kṛṣṇa het wil, kunnen toegewijden alles doen om Zijn wensen in vervulling te brengen.

OGENBLIKKELIJKE BEVRIJDING

Vraag: Waarom heeft het levend wezen eigenlijk een minimale onafhankelijkheid?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Omdat hij een bewust wezen is. Hij is niet onbewust. Onafhankelijkheid is het symptoom van de bewuste entiteit, die altijd onafhankelijkheid heeft, of hij nu hier in gebondenheid leeft of bevrijd is in de geestelijke wereld.

Vraag: Door zijn onafhankelijkheid te gebruiken heeft het levend wezen de keuze om van het *taṭastha* gebied naar Goloka te gaan of van het *taṭastha* gebied naar de materiële wereld.

Over het algemeen leert men tussen *māyā* en Kṛṣṇa te differentiëren door met zuivere toegewijden te associëren. Aan-

gezien de *jīva* in het *taṭastha* gebied geen associatie heeft van zuivere toegewijden, kan hij niet weten, wat *māyā* is en wat Kṛṣṇa is. Hoe zou hij een juiste keuze kunnen maken?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Kṛṣṇa wil, dat iedereen naar Hem toekomt en Hem in de spirituele wereld dient. Hij wil niet, dat iemand van Hem is afgezonderd en op die manier ongelukkig is. Hij regelt datgene, dat voor de *jīva* gunstig is om Hem gemakkelijk te kunnen bereiken. Omdat Hij alles weet en almachtig is, regelt Hij alles op een dusdanige manier, dat die ziel naar de spirituele wereld kan gaan en daar met Hem kan associëren, als Hij ziet, dat een ziel een kleine maar oprechte wens heeft om Hem van dienst te zijn. Śrīla Sanātana Gosvāmī beschrijft in zijn boek, *Bṛhad-bhāgavatāmṛta*, hoe Bhagavān uitgebreide regelingen voor het levend wezen treft om naar de spirituele wereld te gaan.

‘VERLEVENDIGING’ VAN ONZE RELATIE MET KṚṢṆA

Vraag: Als wij, geestelijke zielen, niet uit Kṛṣṇa’s spel in Goloka Vṛndāvana zijn gevallen, waarom zeggen de geschriften dan, dat we onze relatie met Kṛṣṇa ‘verlevendigen’, of dat we die relatie zijn ‘vergeten’? Als we het nooit hebben ervaren, hoe kan er dan sprake zijn van ‘verlevendiging’ of ‘vergeten zijn’?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Dat kunnen we weten van het volgende vers.

*kṛṣṇa bhuli’ sei jīva anādi bahirmukha
ataeva māyā tāre deya saṁsāra-duḥkha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.117)

Het levend wezen is Kṛṣṇa vergeten en is sinds een tijd zonder begin door het externe aspect aangetrokken geweest. Daarom geeft de begoochelende energie, *māyā*, hem in zijn materiële bestaan allerlei soorten ellende.

Het antwoord op jouw vraag is gegeven met het woord *anādi*. *Anādi* betekent ‘geen *ādi*’ of ‘geen begin’. Dit wil zeggen, dat de geconditioneerde *jīva* Kṛṣṇa nooit heeft ontmoet.

Vraag: Waarom wordt het woord ‘vergeten’ zo vaak gebruikt?
Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Dit woord en meer van dergelijke woorden zijn gebruikt voor beginners, voor degenen, die geen waar begrip hebben van spiritueel bewustzijn. Bovendien is er geen ander woord beschikbaar.

 Opdat je kunt herinneren

Toegewijde: ... als we nooit bij Kṛṣṇa zijn geweest, als we nooit in Kṛṣṇa-loka zijn geweest, hoe komt het dan, dat we Zijn spel en Zijn gedaante beginnen te ‘herinneren’?

Prabhupāda: Je herinnert Kṛṣṇa’s spel door *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen. Je kunt Kṛṣṇa’s spel horen. Dat kun je je herinneren.

Toegewijde: Maar hoe kunnen we herinneren, als we er nooit eerder van hebben geweten?

Prabhupāda: Hoe je kunt herinneren?

Toegewijde: We hebben het nooit geweten.

Prabhupāda: Je kunt het weten door *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen. Waarom citeren we zoveel geschriften, zoals *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Bhāgavad-gītā*? Om ze te herinneren.

Kamerconversatie met Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja,
Boston, 27 april 1969

Iemand kan zeggen, “De zon staat op de takken van die boom.” Dit wordt gezegd om een indicatie te geven van de richting, waarin de zon kan worden waargenomen. Als de zon werkelijk op de takken van de boom zou staan, zou de boom meteen in de as liggen.

Zo kunnen verzen met woorden als ‘vergeten’ en ‘verlevendigen’ ons alleen een gedachtenrichting van de spirituele waarheid geven. Het is zeker, dat men nooit meer de neiging heeft om in de val van *māyā* te lopen, als men in staat is Kṛṣṇa te zien. Het is niet mogelijk. Als een ware *sādhaka* (gevoerde spirituele beoefenaar) niet meer in de val van *māyā* loopt, laat staan, dat een *siddhā* dat doet, een geperfectioneerde bevrijde ziel, die altijd verzonken is in het proeven van de nectar van Kṛṣṇa’s persoonlijke dienstverlening.

Hoe kan een *jīva*, die in Goloka Vṛndāvana aanwezig is, Kṛṣṇa vergeten? Het volgende vers uit *Bhāgavad-gītā* beschrijft de toegewijde in *prema-bhakti*, die in zijn *siddhā* gedaante in het spirituele gebied een metgezel van Kṛṣṇa is.

*viṣayā vinivartante nirāhārasya dehinaḥ
rasa-varjaṁ raso 'py asya param drṣtvā nivartate*

Bhāgavad-gītā (2.59)

De belichaamde ziel kan zich kunstmatig in zijn zintuiglijke bevrediging beperken door de zintuigen van hun objecten terug te trekken, maar dan blijft zijn smaak voor zintuigobjecten echter wel bestaan. Iemand daarentegen, die een hogere smaak ervaart, is in bewustzijn verankerd. Een toegewijde van Bhagavān onthoudt zich automatisch vanwege een hogere smaak.

Als je een mooi voorwerp ziet en even later zie je een veel mooier voorwerp, word je tot het laatste aangetrokken. Als iemand een smaak heeft voor bepaalde objecten en daarna een hogere smaak krijgt voor een beter object, zal zijn lagere smaak automatisch verdwijnen.

Zuivere Gauḍīya Vaiṣṇava's, die in het voetspoor van Śrī Caitanya Mahāprabhu volgen en een hogere smaak hebben ontwikkeld, hoeven hun best niet te doen om hun verstand slechts een beetje te beheersen. Integendeel, ze beheersen het zonder moeite door zich altijd bezig te houden met *hari-kathā*, met chanten en met denken aan Śrī Kṛṣṇa.

Rasa-varjaṁ raso 'py asya param drṣtvā nivartate. Spirituele *rasa* (de zachte, zoete smaak, die wordt ervaren in een relatie met Kṛṣṇa) is smaakvoller dan deze wereldse *rasa* (de smaak van een aardse relatie). Het verstand is gemaakt van materie en houdt zich daarom altijd bezig met wereldse *rasa*. Als het

echter een betere smaak ervaart, liefdevolle dienstverlening aan Śrī Kṛṣṇa, is er geen aanleiding meer om aan deze wereld te denken.

 Een hogere smaak

Het hoofd en het hart van de *gopīs*, die beschikken over de hoogste goddelijke liefde, *mahābhāva*, raakten zo in Kṛṣṇa verzonken, dat ze niet langer meer als zichzelf konden worden beschouwd. Zoals een stukje katoen, dat op een paar druppels water wordt gelegd, het water onmiddellijk absorbeert, werd het ‘water van het hart van de *gopīs*’ onmiddellijk in het ‘katoen van Kṛṣṇa’ geabsorbeerd op een manier, waarop het leek, alsof hun individuele bestaan verloren was gegaan...

Terwijl de *gopīs* meer en meer Zijn deugden bezongen, werden ze *tadātmika*, in hun hart één met Kṛṣṇa. Ze vergaten hun eigen lichaam, relaties, huis en de rest volkomen. Ze liepen onophoudelijk naar Kṛṣṇa te zoeken en vroegen de klimranken, de bomen, *tulasī* en de herten, of ze Hem hadden gezien... Ze namen Śrī Kṛṣṇa’s identiteit over en gingen zijn activiteiten imiteren en zeiden tegen elkaar, “Kijk eens, hoe mooi mijn wandelgang is! Hoe mooi ik fluit speel!” Omdat ze volkomen in Kṛṣṇa waren verzonken, was hun karakter veranderd, zoals ijzer in het vuur de eigenschappen van vuur aanneemt.

Bhakti-rasāyana (Chapter 15)

Zelfs zonder een bewuste wens van de zuivere toegewijde om zijn verstand te beheersen, wordt het op deze manier automa-

tisch beheerst door het veel interessantere onderwerpen aan te bieden. De materiële wereld is min of meer mooi, maar Śrī Kṛṣṇa en de *gopīs* en Goloka Vṛndāvana zijn veel mooier.

Er zijn in deze wereld zoveel *rasas*, maar ze lijken eigenlijk allemaal op vergif. Als je ze voor het eerst proeft, lijken ze zoet, maar na verloop van tijd wordt de smaak laf. Als bijvoorbeeld een man en een vrouw van een intieme relatie proberen te genieten, lijkt hun relatie in het begin zo zoet, maar deze wordt zonder uitzondering zuur. Een mango is heerlijk, maar als men meer mango's eet dan men kan verteren, gaat die mango als vergif tekeer. Je kunt van ghee (geklaarde boter) houden, maar als je meer ghee gebruikt dan je kunt verteren, gaat het optreden als vergif. Dit verschijnsel komen we telkens tegen, als we van deze wereld proberen te genieten. Als het verstand daarentegen op alle manieren op Śrī Kṛṣṇa gericht wordt gehouden, blijft het verstand automatisch onder controle en kan nooit door *māyā* worden begoocheld.

[*“Maan op de tak” werd gesproken in Paderborn, Duitsland, op 15 december 2001. De sectie onder de kop “Verlevendiging van onze relatie met Kṛṣṇa” is de transcriptie van een darśana gegeven in Vṛndāvana, India, in juni 1992.*]

Hoofdstuk Les

Zowel keuze als toeval

Het volgende hoofdstuk is een uittreksel van conversaties op twee ochtendwandelingen. In alle andere hoofdstukken vormen de ingekaderde citaten een onderdeel van de lezing en gesprekken zelf. Op ochtendwandelingen echter zijn de onderwerpen divers en springen snel van het ene thema op het andere. Daarom hebben we in de kaders van dit hoofdstuk relevante citaten toegevoegd om de presentatie te helpen verduidelijken en vloeiend te laten verlopen.

EEN KANS OM TE KIEZEN

VRAAG: WANNEER DE *JĪVAS* VANUIT DE VLUCHTIGE blik van *Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu* voor het eerst in deze wereld terecht komen, krijgen ze hetzij een menselijk lichaam of een niet-menselijk lichaam. In de menselijke levensvorm voert de *jīva* materialistische activiteiten uit en lijdt of geniet als gevolg van de vruchten van zijn werk.

Mensen voeren karmische (baatzuchtige) activiteiten uit, maar andere levenssoorten doen dat niet. Andere soorten krijgen alleen te lijden als gevolg van karmische acties, die ze hebben uitgevoerd in een voorgaand mensenleven. Betekent dit, dat alle *jīvas* vanuit het *taṭastha* gebied eerst als menselijke wezens in deze wereld komen en dat ze daarna vanwege hun *karma* andere levenssoorten binnengaan?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Nee, dit is niet het proces. De levenssoort, waarin de *jīva* wordt geboren, is afhankelijk van Kṛṣṇa. De *jīva* krijgt een lichaam in overeenstemming met de mate, waarin hij van deze wereld wil genieten. Als hij een sterk verlangen heeft om onafhankelijk van Kṛṣṇa plezier te maken, wordt hij geboren in het dierenrijk. Als zijn verlangen om onafhankelijk te zijn bescheiden is, krijgt hij een menselijke geboorte. Dus het verschijnen van de *jīva* in verschillende levenssoorten is afhankelijk van de wil van Kṛṣṇa en ook van de mate, waarin hij afzonderlijk van Kṛṣṇa wil genieten.

Vraag: Heeft de *jīva* geen *karma*, wanneer hij voor het eerst besluit om naar deze wereld te gaan?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Hij heeft op dat moment geen *karma*, maar hij heeft onafhankelijkheid in de zin van een vrije wil.

Kṛṣṇa's kwaliteiten zijn ook in de *jīvas* aanwezig, maar slechts in geringe mate. Kṛṣṇa is uiterst onafhankelijk, dus de wens om onafhankelijk te zijn is ook eeuwig in de *jīvas* aanwezig. Als de *jīva* zijn onafhankelijkheid correct gebruikt, blijft hij Kṛṣṇa toegenegen, maar als hij haar misbruikt, wordt hij onverschillig

voor Hem. Vooral deze onverschilligheid geeft in het hart van de *jīva* aanleiding tot het verlangen om van *māyā* te genieten.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 15)

Niet alle onafhankelijkheid is dezelfde. Er is gradatie. Sommige *jīvas* willen een beetje onafhankelijkheid, of minimale autonomie, terwijl anderen totale onafhankelijkheid wensen.

Vraag: Gisteren hebt u in de lezing beschreven, hoe levende wezens in de *taṭastha-śakti* naar deze materiële wereld vallen. U gaf de vergelijking van mosterdzaad, dat op de scherpe snede van een mes valt en naar de ene of de andere kant valt. U zei, dat de *jīva* evenals die mosterdzaadjes naar de materiële wereld of naar de spirituele wereld kunnen gaan. Ik probeer erachter te komen, of dit gebeurt vanwege onze minimale onafhankelijkheid, of dat het toeval ons hier naartoe brengt.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Op de eerste plaats onafhankelijkheid en op de tweede plaats toeval. Hoe kan de *jīva* zonder onafhankelijkheid naar *yogamāyā* of *mahāmāyā* kijken?

Vraag: Dus het is een keuze, Gurudeva? De *jīva* is dus verantwoordelijk?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Ja, de *jīva* heeft onafhankelijkheid en Kṛṣṇa bemoeit Zich daar niet mee. Hier is een analogie om dit principe te helpen uitleggen. In de regering zit een afgevaardigde van iedere provincie. Als iemand iets doet voor het welzijn van het publiek, wordt hij door die afgevaardigde beloond en als hij een misdaad pleegt, wordt hij gestraft.

Er zijn mensen, die weten dat er een straf op het plegen van misdaden staat, die zelfs tot de dood kan leiden, en die toch een misdaad plegen. Er zijn talloze misdadigers, die naar de gevangenis gaan en zodra ze worden vrijgelaten, de misdaad opnieuw plegen, omdat ze liever in de gevangenis zitten. Sommige *jīvas* doen hetzelfde. Zelfs al hebben ze in deze materiele wereld herhaaldelijk te lijden, zijn ze er in hun onwetendheid aan gehecht om hier te blijven.

Vraag: In *Jaiva-dharma* wordt gezegd, dat Kṛṣṇa de *jīva* manifesteert, wanneer Hij Zich in de *taṭastha-śakti* plaatst. Wat wil dat zeggen?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Op dat moment is Kṛṣṇa alleen met Zijn *taṭastha-śakti*. Dan houdt Hij op de een of andere manier Zijn *cit-śakti* (transcendent vermogen), *hlādinī-śakti* (spiritueel pleziergevend vermogen) en alle andere vermogens verborgen. Wanneer alle andere vermogens verborgen zijn, manifesteert Hij de *jīva*.

Śrī Kṛṣṇa vestigt Zich in al Zijn *śaktīs* en manifesteert Zijn *svarūpa* in overeenstemming met het karakter van die *śakti*. Als Hij zich in Zijn *cit-svarūpa* bevindt, manifesteert Hij Zijn essentiële *svarūpa* als Śrī Kṛṣṇa Zelf en als Nārāyaṇa, de Meester van Vaikuṅṭha. Als Hij zich in de *jīva-śakti* bevindt, manifesteert Hij Zijn *svarūpa* als *vilāsa-mūrti* (spelexpansie) van Vraja, Baladeva. Als Hij Zich in de *māyā-śakti* plaatst, manifesteert Hij de drie gedaanten van Viṣṇu: Kāraṇodakaśāyī, Garbhodakaśāyī en Kṣīrodakaśāyī.

In Zijn gedaante van Kṛṣṇa manifesteert Hij alle spirituele aangelegenheden in de overtreffende trap. In Zijn Baladeva *svarūpa* als *śeṣa-tattva* manifesteert Hij *nitya-mukta-pārṣada-jīvas* (eeuwig bevrijde metgezellen), die acht soorten diensten

verlenen aan Kṛṣṇa Zelf, de oorsprong van *śeṣa-tattva*. En weer als *śeṣa-rūpa* Saṅkarṣaṇa in Vaikuṅṭha manifesteert Hij acht typen dienaren om acht soorten diensten te verlenen als eeuwig bevrijde metgezellen van Nārāyaṇa. Mahā-Viṣṇu, een expansie van Saṅkarṣaṇa, plaatst Zich in het hart van de *jīva-śakti* en als Paramātmā manifesteert Hij de *jīvas* in de materiële wereld.

Deze *jīvas* zijn ontvankelijk voor de invloed van *māyā* en tenzij ze door de genade van Bhagavān de bescherming van *hlādinī-śakti* krijgen, kunnen ze door *māyā* worden verslagen. De talloze geconditioneerde *jīvas*, die door *māyā* zijn begoocheld, staan onder beheer van de drie geaardheden van de materiële natuur. De *siddhānta* is, dat alleen de *jīva-śakti* – en niet de *cit-śakti* – *jīvas* manifesteert.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 15)

Het hoofd van *taṭastha-śakti* is Baladeva Prabhu. Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, die talloze *jīvas* manifesteert in het gebied tussen de materiële en spirituele werelden, is een expansie van Mahā-Saṅkarṣaṇa in Vaikuṅṭha en Mahā-Saṅkarṣaṇa is een expansie van Baladeva.

Dus jouw vraag was, “Wat betekent de uitspraak, ‘Wanneer Kṛṣṇa Zich in de *taṭastha-śakti* plaatst, manifesteert Hij de *jīva*?’” Het antwoord is, dat Kṛṣṇa Zijn gedaante als Baladeva manifesteert en dat Baladeva de *jīva* manifesteert.

Vraag: Zijn de *jīvas*, die voortkomen uit Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu aanzienlijk verschillend van de *jīvas*, die rechtstreeks uit Mahā-Saṅkarṣaṇa in Vaikuṅṭha of uit Baladeva in Vraja voortkomen?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Hun kwaliteiten zijn dezelfde behalve, dat degenen, die voortkomen uit Baladeva en

Mahā-Saṅkarṣaṇa in de spirituele wereld, de eeuwige bescherming van *cit-śakti* hebben.

Er is ook een ontelbaar aantal atomisch bewuste *jīvas*, die als stralen voortkomen uit de vluchtige blik van Kāraṇodakaśāyī Mahā-Viṣṇu, die Hij op Zijn *māyā-śakti* werpt. Omdat deze *jīvas* zich direct naast *māyā* bevinden, kunnen ze haar wonderbaarlijke werken zien. Ofschoon ze beschikken over alle eigenschappen van de *jīvas*, die ik eerder heb beschreven, kijken ze vanwege hun microscopische en marginale natuur soms naar de spirituele wereld en soms naar de materiële wereld.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 16)

GELEGENHEID OP DE DENKBEELDIGE DEMARCATIELIJN

Vraag: Als de *jīva* bewust en transcendent (*cit*) is, waarom wordt hij dan via de *taṭastha-śakti* en niet via de *cit-śakti* gemanifesteerd, aangezien de *taṭastha-śakti* ondergeschikt is aan de *cit-śakti*?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: De *jīva* is eigenlijk *cit-śakti*. De filosofie van *taṭastha-śakti* is alleen als indicatie gegeven. In werkelijkheid is er geen specifiek geografisch gebied tussen de spirituele en materiële werelden genaamd *taṭastha*. *Taṭastha* is een denkbeeldige demarcatielijn tussen de twee werelden. Er bestaat wel degelijk *jīva-śakti* en *taṭastha-śakti*, maar het idee van *taṭastha* als een geografisch gebied is een voorlopige voorziening. *Taṭastha-śakti* is in hoogste instantie ook *cit-śakti* in die zin, dat de *jīva* bewust (*cit*) is en niet statisch (*acit*).

De *taṭa-ṛekha*, de demarcatielijn tussen het water van de rivier en de oever, bestaat zowel uit water als land, omdat hij zich op

de plek bevindt, waar de twee elkaar raken. Aangezien de goddelijke *taṭastha-śakti* zich op de grens tussen materie en geest bevindt, vertoont zij de kenmerken van beide. Het is één principe, dat twee karakters vertoont.

De *jīva* is een geestelijke vonk, een product van de hogere spirituele natuur, maar omdat hij goddelijke *taṭastha-śakti* is, heeft hij een karakter, dat hem in staat stelt zich te relateren aan de wereldse materiële energie en altijd de neiging heeft om onder haar invloedsfeer te komen. Dus enerzijds kan de *jīva* niet helemaal gelijk worden gesteld aan de zuivere spirituele natuur, die transcendent is en zich volkomen buiten de invloed van de materiële natuur bevindt. Anderzijds kan hij niet worden ingedeeld in de categorie materie, omdat hij volgens zijn intrinsieke constitutie spiritueel is.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 1)

DE JUISTE KEUZE WAS TOEREIKEND

Vraag: Waar komt de bekwaamheid van de *jīvas* vandaan om de keuze te maken om vanuit de *taṭastha-śakti* naar Kṛṣṇa en de geestelijke wereld te kijken? De keuzen in het huidige leven worden over het algemeen gemaakt op basis van *sukṛti* (voorgaande en huidige spiritueel vrome activiteiten) en *saṁskāras* (indrukken van voorgaande vrome of onreligieuze daden in het hart).

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Op dat moment zijn er *sukṛtis* noch *saṁskāras* (indrukken in het hart of reformatoische procedures).

Vraag: Niets?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Niets, niets. Alleen het feit, dat ze naar de Vaikuṅṭha planeten kijken, is hun *sādhana*

(spirituele praktijk), *sukṛti* en *saṁskāra*. Er is geen andere *sukṛti* of *saṁskāra* nodig. Die *jīvas* hebben hun onafhankelijkheid op de juiste wijze aangewend en dat is voldoende.

Alles, dat we in de materiële wereld zeggen of schrijven, staat onder juridictie (rechtsgebied) van materiële tijd en ruimte. Als we zeggen, “De *jīvas* werden geschapen,” of “De geestelijke wereld werd gemanifesteerd,” of “*Māyā* heeft geen invloed op het scheppen van de gedaante van de *jīvas*,” worden onze taal en uitspraken onvermijdelijk beïnvloed door materiële tijd. In onze geconditioneerde staat is dit onvermijdelijk, dus we kunnen de invloed van het materiële tijdsbesef niet isoleren van onze beschrijvingen van de atomische *jīva* en spirituele objecten. Op de een of andere manier sluipt altijd het idee van verleden, heden en toekomst naar binnen.

Toch kunnen degenen, die dit onderscheid op de juiste wijze kunnen aanleggen, de toepassing van het eeuwige heden bevatten, wanneer ze de intentie van de beschrijvingen over de spirituele wereld begrijpen. Geef de onvermijdelijke basaliteit op, het aspect van de beschrijving, dat geschikt is te worden afgevoerd, en ontwikkel spirituele realisatie.

Ik wil jullie adviseren om bij niemand over dit filosofische onderwerp te informeren, maar het zelf te realiseren. Ik heb jullie zojuist een indicatie of een inzicht gegeven.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 15)

HET VERMOGEN VAN GODS VERMOGEN

Vraag: Śrīla Gurudeva, u zei gisteren in uw lezing, dat onze *sampradāya* (disciplinaire opvolging) van Śrī Caitanya Mahāprabhu een specialiteit heeft, die in andere *vaiṣṇava sampradāyas* niet aanwezig is. De leer in ander *vaiṣṇava sampra-*

dāyas zegt, dat de *jīva* een deel van Kṛṣṇa's lichaam is, maar in onze *sampradāya* zegt de leer, dat de *jīva* voortkomt uit Kṛṣṇa's spirituele vermogen (*śakti*) en niet rechtstreeks uit Kṛṣṇa's lichaam. Ik dacht, dat alle vier *vaiṣṇava sampradāyas* het feit hadden aanvaard, dat Bhagavān vermogens heeft en dat de *jīva* een van Zijn vermogens is.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Vertegenwoordigers van de andere *sampradāyas* weten, dat de *jīva* een van Bhagavāns vermogens is en ze hebben dit ook geschreven, maar hun inzicht is, dat het marginale vermogen, het levend wezen, rechtstreeks afkomstig is uit Kṛṣṇa's lichaam. Ze aanvaardden niet, dat de *jīva* een manifestatie van Kṛṣṇa's vermogen genaamd *jīva-śakti* is, dat op haar beurt een deelmanifestatie van het spirituele vermogen genaamd *cit-śakti* is.

Ze hebben de filosofie van *śakti-pariṇāma-vāda* niet geaccepteerd, het inzicht dat alle manifestaties transformaties zijn van de vermogens (*śaktīs*) van Bhagavān. Alleen Śrī Caitanya Mahāprabhu en Zijn *sampradāya* hebben deze filosofie aanvaard.

Śrīla Madhvācārya heeft de theorie van *vastu-pariṇāma-vāda* aanvaard. Hij heeft geschreven, dat de *jīva* en deze materiële wereld worden vergeleken met twee afzonderlijke bijvoeglijk naamwoorden, die een zelfstandig naamwoord kwalificeren, waarbij het zelfstandig naamwoord in deze analogie *brahma* is (dat wil zeggen, de Absolute Waarheid). Hij schreef, dat de materiële wereld het externe lichaam van *brahma* is en dat de *jīva* het subtiële lichaam van *brahma* is, zoals ons subtiel materiële lichaam is samengesteld uit verstand, intelligentie en vals-ego. Madhvācārya heeft deze ver-

gelijking gegeven om een begrip te vormen over de Realiteit, die één is met specialiteiten (differentiaties). Hoewel hij de filosofie heeft aanvaard, dat Kṛṣṇa en Viṣṇu over *śakti* beschikken, is het duidelijk, dat hij *śakti-pariṇāma-vāda* niet heeft aanvaard. Met andere woorden, hij heeft het verkeerde idee aangenomen, dat Kṛṣṇa Zelf wordt getransformeerd, terwijl het in werkelijkheid Zijn goddelijke vermogen is, dat zich getransformeert.

Śrī Viṣṇusvāmī, Śrī Nimbāditya en Śrī Rāmānujācārya hebben dezelfde filosofie als die van Śrī Madhvācārya in die zin, dat zij ook *vastu-pariṇāma-vāda* hebben aanvaard. Volgens hun filosofie wordt Kṛṣṇa's eigen gedaante (*vastu*) getransformeerd. Śrī Caitanya Mahāprabhu heeft deze filosofie niet goedgekeurd. Hij heeft *śakti-pariṇāma-vāda* gepredikt.

EEN KANS OP BHAGAVĀNS ZOETE SPEL

Vraag: Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura zegt in *Jaiva-dharma*, dat de reis, die de *jīva* door het materiële bestaan maakt, Kṛṣṇa's spel is. Dit begrijp ik niet. Ook al heeft het lijden plaats in de geest, de *jīva* heeft niettemin te lijden. Dit lijkt een wrede opzet van Kṛṣṇa.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Als je *Jaiva-dharma* goed leest, zal je zien, dat dit een onderdeel van Kṛṣṇa's zoete spel is.

Vraag: Maar de *jīva* denkt niet, "Wat een zoet spel." Hij denkt, "Dit is een lijdensweg." Bovendien heeft hij dat lijden niet gekozen. U zei gisteren, dat het misbruik van onafhankelijkheid wordt vergeleken met het vallen van mosterdzaad op het blad van een mes en naar de ene of de andere kant rolt.

Het lijkt meer toeval dan keuze, dat de *jīva* hier in deze materiële wereld te lijden krijgt. Hoe moeten we dat harmoniseren? Hoe kan ‘toeval’ een spel van Kṛṣṇa zijn?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Kṛṣṇa heeft alle *jīvas* onafhankelijkheid gegeven en die wil Hij niet afpakken. De *jīva* kijkt hier of daar, want hij heeft ogen, dus hij moet ergens naartoe kijken. Als hij naar de transcendente wereld kijkt, wordt hij tot *yogamāyā* aangetrokken en als hij naar *mahāmāyā* kijkt, wordt hij tot deze wereld aangetrokken.

Vraag: Dit kan geen bewuste keuze van de *jīva* zijn, want hij heeft geen ervaring van Kṛṣṇa en de spirituele wereld.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Hij heeft geen ervaring, maar Kṛṣṇa heeft hem onafhankelijkheid gegeven en met die onafhankelijkheid kijkt hij, waar hij naartoe wil gaan.

Vrajanātha: Śrī Kṛṣṇa loopt over van genade. Waarom heeft Hij de *jīva* dan zo zwak gemaakt, dat hij in *māyā* verstrikt raakt?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Het is waar, dat Hij overloopt van genade, maar Hij loopt ook over van de wens om spel uit te voeren. Omdat Hij allerlei soorten spel in uiteenlopende situatie wil uitvoeren, heeft Śrī Kṛṣṇa de *jīvas* voor alle condities geschikt gemaakt, van de marginale status tot de hoogste status van de liefde van de *gopīs* voor Kṛṣṇa genaamd *mahābhāva*. Om de vooruitgang van de *jīvas* naar hun kwalificatie voor Zijn dienstverlening op praktische en stabiele wijze te faciliteren heeft Hij ook de lagere niveau's van het materiële bestaan geschapen – vanaf de laagste bewegingloze materie tot vals-ego – hetgeen de oorzaak is van onbepaalde obstructie voor het krijgen van de hoogste zegen.

De *jīvas*, die van hun constitutionele positie zijn gevallen en verstrikt zitten in *māyā*, zijn onverschillig voor Kṛṣṇa en worden in beslag genomen door persoonlijke lustbevrediging. Śrī Kṛṣṇa is echter het reservoir van genade. Hoe dieper de *jīva* valt, hoe meer Kṛṣṇa hem voorziet van gelegenheden om de hoogste spirituele perfectie te bereiken. Hij bewerkstelligt dit door aan hem te verschijnen met Zijn spirituele woonplaats en eeuwige metgezellen. De *jīvas*, die van deze genadevolle gelegenheid gebruik maken en oprecht moeite doen om die hogere positie te krijgen, bereiken geleidelijk de spirituele wereld en krijgen een status, die gelijk is aan die van de eeuwige metgezellen van Śrī Hari.

Vrajanātha: Waarom moeten de *jīvas* lijden omwille van Bhagavāns spel en vermaak?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De *jīvas* beschikken over enige onafhankelijkheid. Dit is eigenlijk een teken van Gods speciale genade voor hen. Statische objecten zijn zeer onbeduidend en waardeloos, omdat ze geen onafhankelijke wens hebben. De *jīva* heeft soevereiniteit over de statische wereld gekregen alleen vanwege dit onafhankelijke verlangen.

Ellende en geluk zijn mentale condities. Dus datgene, dat wij als ellende beschouwen, voelt aan als geluk voor iemand, die erdoor in beslag wordt genomen. Omdat alle soorten materiële lustbevrediging uiteindelijk in niets anders dan ellende resulteren, oogst een materialistisch persoon altijd alleen maar ellende. Wanneer dat lijden extreme vormen aanneemt, geeft het aanleiding om te zoeken naar geluk. Uit dat verlangen komt onderscheidingsvermogen voort en uit onderscheidingsvermogen wordt de neiging tot vraagstelling geboren. Als gevolg daarvan krijgt men de associatie van heilige toegewijden, waardoor *śraddhā* (vertrouwen in de dienstverlening aan Kṛṣṇa) ontwikkelt. Wanneer *śraddhā* is geboren, stijgt de *jīva* op

naar een hoger platform, namelijk het pad van toegewijde dienst aan Bhagavān.

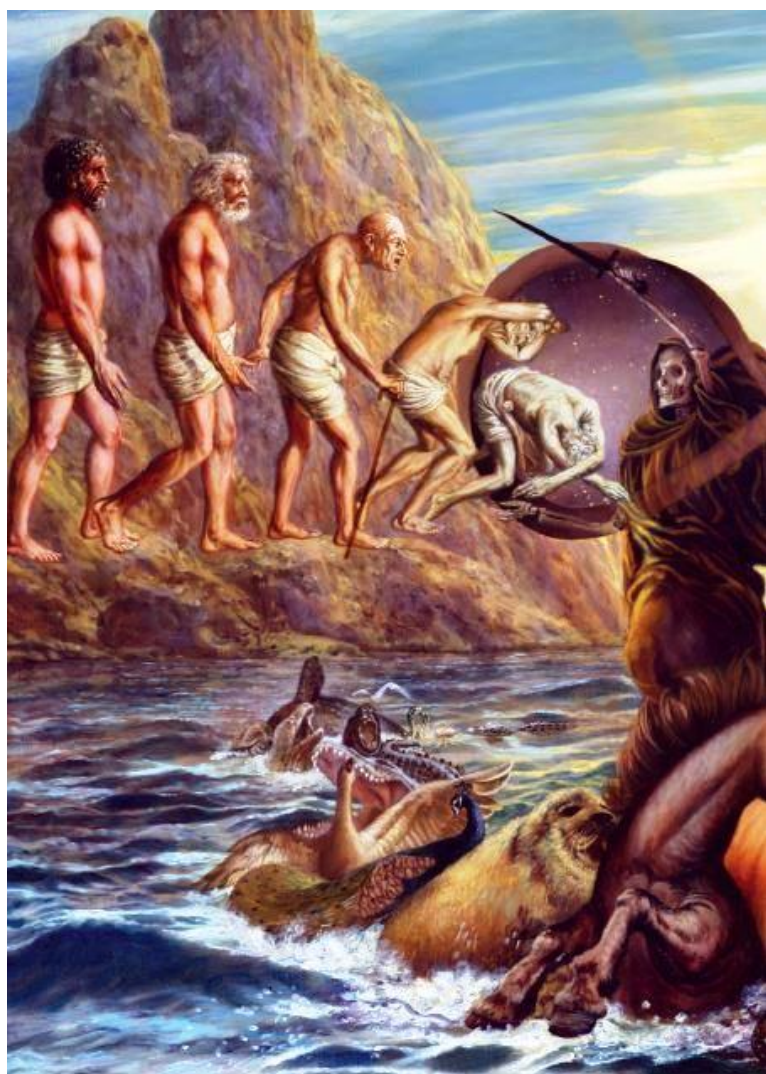
Goud wordt gezuiverd door het te verhitten en met een hamer te slaan. Omdat de *jīva* onverschillig is voor Kṛṣṇa, is hij onzuiver geworden door zich met wereldse lustbevrediging bezig te houden. Daarom moet hij worden gezuiverd door met de hamers van ellende op het aanbeeld van deze materiële wereld te worden geslagen. Met dit proces mondt de ellende van de *jīvas*, die gekeerd zijn tegen Kṛṣṇa, tenslotte uit in geluk. Daarom is het ondergaan van lijden juist een teken van Gods genade. Dat is de reden, waarom mensen met inzicht het lijden van *jīvas* in het spel van Śrī Kṛṣṇa zien als heilzaam, terwijl kortzichtige lieden het alleen kunnen zien als een heilloze bron van ellende.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 16)

Probeer *Jaiva-dharma* van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura grondig te lezen en streef ernaar om zijn lessen te volgen. Je moet ervan uitgaan, dat je deze filosofische principes niet met materiële intelligentie kunt harmoniseren. Voer *bhajana* uit en aspireer ernaar om jouw vooruitgang in toegewijde dienst te vergroten. Als je dan verder gevorderd bent, worden al jouw twijfels en vragen automatisch beantwoord.

GEEN CONTROLE OVER VRIJHEID

Vraag: We zien op onze ochtendwandeling miljarden graspieten staan. Door welke soort *karma* kan men uit een menselijke geboorte helemaal naar beneden vallen en in een geboorte als grasspriet terecht komen?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Het gebeurt uit vrije wil. Ik heb eerder de vergelijking van een klein mosterdzaad gegeven. Als dat zaadje op de scherpe snede van een zwaard valt, rolt het onmiddellijk de ene of de andere kant uit. Het blijft niet op de scherpe snede liggen. Zelfs zonder te lijden of te genieten van de vruchten van *karma* valt het de ene of de andere kant uit. Zelfs al is de ziel niet onderhevig aan de pijn of het plezier, dat resulteert uit voorgaande activiteiten, omdat zijn natuur *taṭastha* (marginaal) is, moet hij op dezelfde manier altijd het ene of het andere pad kiezen. Hij kan niet in het *taṭastha* gebied blijven.

Vraag: Maar waar is de vrij wil? Het lijkt, alsof er geen vrij wil bij te pas komt. De *jīvas* vallen hier of daar zonder keuze.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Kṛṣṇa heeft hen onafhankelijkheid, vrije wil, gegeven, niet alleen in het gebied van *taṭastha-śakti* maar ook als geconditioneerde ziel. Zelfs wanneer ze worden bevrijd, blijft die *taṭastha-bhāva*, het gevoel van een vrije wil om te kiezen, in hen aanwezig.

Vraag: Maar als hij die demarcatielijn – die scherpe rand van het blad – raakt en die kant of die kant uitgaat...

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Ik heb eerder gezegd, dat materiële vergelijkingen niet in alle opzichten afdoende zijn. Het mosterdzaad is niet bewust, terwijl de *jīva* in alle situaties zijn natuurlijke, intrinsiek marginale natuur heeft. Kṛṣṇa bemoeit Zich nooit met zijn vrijheid. Hij kan gaan, waarheen hij wil.

Vraag: De menselijke levensvorm is een platform, waarop men *karma* uitvoert. Hoe val je van een menselijke levensvorm helemaal in een grasspriet?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Vrijheid kent zoveel mogelijkheden. Iemand kan denken, “Ik wil een grasspriet zijn.” Je kunt de vrijheid van iemand niet onder controle houden. Je kunt denken, “Ik word een berg,” of “Ik word een rivier,” of “Ik word een mens,” of “Ik word een tijger.” Er is geen controle over de vrijheid van een ander levend wezen.

Vraag: Wie wil nou een grasspriet zijn?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Uddhava wilde een grasspriet in Vṛndāvana zijn. Waarom zou hij geen grasspriet willen zijn? Op die manier zouden Kṛṣṇa en de *gopīs* langs hem heen lopen en dan zou hij een bad kunnen nemen in het stof van hun lotusvoeten.

Vraag: Op het moment dat de *jīva* moet kiezen, welke kant hij uit moet gaan, kan hij links en rechts kijken. Wat ziet hij dan precies?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Hij ziet, dat iedereen in deze wereld geniet van zintuiglijke lustbevrediging. Aangezien de *jīva* in alle stadia van zijn bestaan onafhankelijk is, kan hij bovendien met enthousiasme het proces van Kṛṣṇa-bewustzijn oppakken en later van gedachten veranderen. Later kan hij gaan denken, “Oh, zintuiglijke bevrediging is ontzettend goed. Het loont meer dan Kṛṣṇa’s dienst. In Kṛṣṇa’s dienst is niets van waarde te bekennen.”

Vraag: Soms wordt gezegd, dat de *jīva* door toeval in deze wereld terecht komt en soms wordt gezegd, dat zijn val aan zichzelf te wijten is. Wat is juist?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Probeer te begrijpen, dat beide hetzelfde is.

[Behalve de paragraaf “Geen controle over vrijheid” is dit hoofdstuk een collectie passages uit een conversatie met Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja tijdens zijn ochtendwandeling in Badger, Californië, op 14 juni 2008. “Geen controle over vrijheid” werd gesproken op een ochtendwandeling in Venetië, Italië, op 9 juni 2009.]

Hoofdstuk Zeven
Onbevattelijke, Jiva-tattva

VRAAG: IN ŚRĪ CAITANYA-CARITĀMṚTA STAAT een vers, waarin staat, dat de *jīva* in deze wereld eeuwig geconditioneerd is. De woorden *nitya-saṁsāra* betekenen ‘eeuwig geconditioneerd’.

‘*nitya-baddha*’—*kṛṣṇa haite nitya-bahirmukha*
‘*nitya-saṁsāra*’, *bhuñje narakādi duḥkha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.13)

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: De *jīva* is niet eeuwig geconditioneerd. In dit bepaalde vers betekent *nitya* niet ‘eeuwig’. *Nitya* betekent ook ‘onbeperkt’, ‘constant’ of ‘geregeld’.¹

---

¹ “Daarom benadrukken we, ‘Blijf horen, blijf lezen, blijf altijd horen’. *Nityaṁ bhāgavata-sevayā (Śrīmad-Bhāgavatam 1.2.18)*. *Nitya*. Als je constant, vierentwintig uur lang hoort en chant... ‘Horen’ betekent iemand chant of je chant zelf, of je hoort, of jouw collega chant en jij hoort het”

In dit verband betekent het *anādi*, of ‘zonder begin’, hetgeen betekent, dat de *jīva* sinds een tijd zonder begin geconditioneerd is geweest.² Indien het in de ware zin des woords ‘eewig’ zou hebben betekend, zou er geen uitzicht zijn geweest op ontsnapping aan *māyā*. Een nauwgezette vertaling van het vers openbaart deze waarheid.

Vraag: Heeft de *anādi-baddha-jīva*, het levend wezen, dat sinds onheuglijke tijden geconditioneerd is geweest, nooit een rechtstreekse relatie met Kṛṣṇa gehad?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Alles met betrekking tot de relatie van de *jīva* met Kṛṣṇa is aanwezig in zijn *svarūpa*, maar hij heeft nooit ervaring van die relatie gehad. Je kunt niet zeggen, dat in een zaad geen boom, geen vruchten, geen takken en geen bladeren aanwezig zijn. Alles is in het zaad latent aanwezig, maar we kunnen het niet zien. Dit geldt ook voor de *jīva*.

De *mukta-mahāpuruṣa*, de bevrijde zelfgerealiseerde ziel, ziet dat iedere ziel in deze wereld Kṛṣṇa dient. Maar wij zien, dat we geconditioneerde zielen zijn. Onze visie omvat geen spirituele realiteit.

Er zijn geen wereldse woorden om de gedaante van de ziel te beschrijven, want dit ligt buiten ons bevattingvermogen.

(Lezing door Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja over *Śrīmad-Bhāgavatam* 5.5.6 in Vṛndāvana op 28 oktober 1976).

² “De *nitya-dharma* van de *jīva* is dienaarschap aan Kṛṣṇa. Als hij dit vergeet, wordt hij onderhevig aan de tyrannie van *māyā* en raakt hij vanaf dat moment van Kṛṣṇa afgeleid. De val van de *jīva* vindt niet plaats binnen de context van materiële tijd. Daarom worden de woorden *anādi-bahirmukha* gebruikt, hetgeen betekent, dat de *jīva* sinds een tijd zonder begin is afgeleid geweest” (*Jaiva-dharma*, Hoofdstuk 1).

Māyā is niet in *ātmā* aanwezig en om te helpen dit te begrijpen geef ik de analogie van de zon en de wolken. De zon wordt hier vergeleken met de geestelijke ziel en *māyā* wordt vergeleken met de wolken. Hoewel er buiten de zon wolken zijn, zijn er geen wolken in de zon zelf. Degenen op de grond zien de wolken, maar degenen boven de wolken zien altijd de zon; ze zien geen wolken. Op dezelfde manier kunnen zelfge-realiseerde zielen, zoals Śrī Nārada Ṛṣi, zien dat we altijd dienen, ook al zijn we geconditioneerd, maar wij geconditioneerde zielen kunnen niet zien, dat de ziel Kṛṣṇa dient.

Datgene, dat ik nu aan jou uitleg, is alleen voor jou in dit stadium van jouw spirituele leven. Streef ernaar om *harināma* uit te voeren, het chanten van de zuivere heilige namen van Kṛṣṇa en smee om genade, zodat je aan *māyā* kunt ontsnappen en al deze waarheden kunt realiseren. Zonder het chanten van de heilige namen is het realiseren van transcendentie niet mogelijk.

Een toegewijde in het stadium van *nirdhūta-kaṣāya* (gevoerd stadium van *bhāva-bhakti*, waarin alle onzuiverheden uit het hart zijn verdwenen, maar waarin men nog een materieel lichaam heeft) of *bhagavat-pārsada-deha-prāpta* (het stadium, waarin men het spirituele lichaam van een eeuwige metgezel van Bhagavān heeft)³ realiseert zich, dat er eigenlijk helemaal

---

³ *Siddhā-mahāpuruṣas* bestaan in drie typen: (1) *bhagavat-parṣada-deha-prāpta* (degenen die een geperfectioneerd spiritueel lichaam als een eeuwige metgezel van Bhagavān hebben gekregen); (2) *nirdhūta-kaṣāya* (degenen die alle materiële onzuiverheden hebben afgeworpen) en (3) *mūrchhita-kaṣāya* (degenen in wie nog een spoor van materiële contaminatie ligt te sluimeren).

geen *māyā* is. Anderzijds is in een geconditioneerde ziel geen realisatie van bevrijding. De metgezellen van Kṛṣṇa kunnen de transcendente realiteit realiseren, maar geconditioneerde zielen kunnen zich dit alleen voorstellen.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura schrijft in *Jaiva-dharma*, dat toegewijden, die *harināma* uitvoeren en van Śrī Kṛṣṇa en Śrī

---

(1) *Bhagavat-parṣada-deha-prāpta* – Nadat ze het grofstoffelijke lichaam hebben opgegeven, krijgen degenen, die zich door middel van de beoefening van *bhakti* hebben geperfectioneerd, een spirituele gedaante van *sat-cit-ānanda*, dat geschikt is voor de dienstverlening aan Bhagavān als een metgezel (*pārṣada*). Deze personen zijn de besten van alle *uttama-bhāgavatas*.

(2) *Nirdhūta-kaṣāya* – Degenen, die geen spoor van materieel verlangen of materiële indrukken (*saṁskāras*) meer in hun hart hebben en toch nog in het grofstoffelijke lichaam van vijf elementen wonen, worden *nirdhūta-kaṣāya* genoemd (degenen die alle materiële onzuiverheden hebben afgeworpen).

(3) *Mūrccita-kaṣāya* – De *siddhā-mahāpuruṣa*, die het pad van *bhakti* gaat en in wiens hart een soort verlangen en indrukken gebaseerd op de materiële geardheid goedheid zijn achtergebleven, heten *mūrccita-kaṣāya*. Onder invloed van hun *bhakti-yoga* blijven deze verlangens en indrukken in een sluimerende of onbewuste staat achter. Zodra zich een gunstige gelegenheid voordoet, veroorzaakt hun vererenswaardige object, Śrī Bhagavān, op de een of andere manier, dat hun verlangen wordt geconsumeerd en trekt hen aan tot Zijn lotusvoeten. Dergelijke verheven zielen behoren tot het eerste stadium (*kaniṣṭha*) van *uttama-bhāgavata*. Devarṣi Nārada is een voorbeeld van de hoogste klasse *uttama-bhāgavata*. Śukadeva Gosvāmī behoort tot de middenklasse *uttama-bhāgavatas* (*nirdhūta-kaṣāya*). Śrī Nārada in zijn voorgaande leven als de zoon van een dienstmeisje is een voorbeeld van het eerste stadium van *uttama-bhāgavata* (*mūrccita-kaṣāya*).

De associatie en genade van de drie typen *mahā-bhāgavatas* veroorzaakt de manifestatie van *śraddhā*. (*Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu-bindu*, Vers 3, *Śrī Bindu-vikāśinī-vṛtti*, Commentaar)

Caitanya Mahāprabhu om genade smeken, transcendentie (*cit-vastu*) kunnen realiseren. Kṛṣṇa is de complete *cit-vastu*, de Complete Transcendente Entiteit, en de *jīva* is de kleine *cit-vastu*, de kleine geestelijke vonk.

In *sāstra* zijn talloze *siddhāntas*, filosofische conclusies, voor bepaalde toegewijden in bepaalde stadia van hun spirituele leven uiteengezet. *Siddhānta* is niet voor iedereen in alle stadia van hun devotionele ontwikkeling dezelfde. Er is *siddhānta* voor *kaniṣṭha* Vaiṣṇava's (neofieten in *bhakti*), *madhyama* Vaiṣṇava's (middenklasse toegewijden) en *uttama* Vaiṣṇava's (toegewijden die *māyā* voorbij zijn). In *Śrīmad-Bhāgavatam* worden vele categorieën *siddhānta* voor verschillende klassen personen gegeven.

Chant, "Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare." Probeer *bhajana* te doen en realiseer al deze transcendente waarheden. Wereldse logica en redenering kunnen nooit de vragen beantwoorden over de individuele ziel en zijn relatie met de Allerhoogste Ziel.

Vraag: Śrīla Jīva Gosvāmī zegt, dat je *bhakti* krijgt door associatie of genade. Kunt u dit nader uitleggen?

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Het verkrijgen van *bhakti* is afhankelijk van degene met wie we associëren, een *kaniṣṭha* Vaiṣṇava, een *madhyama* Vaiṣṇava of een *uttama* Vaiṣṇava.

Een *madhyama* Vaiṣṇava kan alleen *siddhānta* geven. Hij kan niet spreken uit ervaring van spirituele realisatie. Als we realisatie willen hebben, is het noodzakelijk te horen en te associëren met geraliseerde zielen, namelijk de drie soorten *uttama* Vaiṣṇava's. De associatie van een *madhyama* Vaiṣṇava

kan ons naar de toegang tot gereguleerde toegewijde praktijk (*sādhana-bhakti*) brengen en met zijn genade kan hij ons naar een gerealiseerde ziel brengen, een *uttama* Vaiṣṇava.

[“Onbevattelijke *Jīva-tattva*” is een uittreksel van een conversatie tussen Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja en een groep *sannyāsīs* van ISKCON GBC en andere seniore ISKCON leden. Dit gesprek heeft plaats gehad op 29 maart 1993.]

Deel Twee
Jaiwa-dharma

Inleiding op
Jaiva-dharma

IK BEN ERG BLIJ, DAT *JAIVA-DHARMA* VAN Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura in het Engels is gedrukt en gepubliceerd. Het is een zeer authentiek boek om de fundamentele filosofische waarheden te leren begrijpen, het proces om de perfectie van *kṛṣṇa-prema* te bereiken en tenslotte om *kṛṣṇa-prema* zelf te krijgen.

Toen ik het voor het eerste in het Hindi publiceerde, dacht ik, dat het ten behoeve van de hele wereld ook in het Engels vertaald zou moeten worden, omdat het een spirituele revolutie teweeg zou brengen. Nu het is gepubliceerd en door de wereld verspreid gaat worden, zal die revolutie van nieuwe denkbeelden zich zeker voltrekken, waarmee verkeerde indrukken over *jīva-tattva*, *bhakti-tattva* en alle andere belangrijke filosofische principes zullen worden opgehelderd. Degeenen, die dit boek onder leiding van een gekwalificeerde Vaiṣṇava lezen, zullen zijn gloriën zeker leren inzien.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft in zijn *Jaiva-dharma* hetzelfde proces overgenomen, dat door Śrīla Vyāsadeva in *Śrīmad-Bhāgavatam* was aangenomen, dat wil zeggen, hij heeft *tattva* op een dusdanig interessante en levendige wijze gepresenteerd, dat het boek een roman lijkt te zijn.

Maar het is geen roman, het is geschiedenis. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura zag in zijn *samādhi* (mystieke trance) een reeks historische goddelijke gebeurtenissen en toen heeft hij het systematisch gedocumenteerd. Hij was in staat dat te doen, omdat hij behalve deze gebeurtenissen te hebben gerealiseerd ook alle geschreven documenten had gerealiseerd van Śrīla Rūpa Gosvāmī, Śrīla Sanātana Gosvāmī, Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī, Śrīla Jīva Gosvāmī, Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, de lessen van Caitanya Mahāprabhu en de lessen van alle *ācāryas* in Zijn opvolging.

Als je het spirituele gebied wilt binnentreden, moet je *Jaiva-dharma* grondig lezen onder leiding van een verheven gerealiseerde Vaiṣṇava en dan niet één keer maar honderd keer.

[Een lofprijzing van *Jaiva-dharma* door Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja gesproken in september 2001 in Mathurā, India.]

Hoofdstuk Vijftien

Jiva-tattva

De volgende drie hoofdstukken uit Jaiva-dharma van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura bevatten alle mooie samenvattende waarheden over de ziel – het transcendente deeltje, dat zich tegelijkertijd in het lichaam en buiten het lichaam bevindt. Hier treft u het geluk om de ideale guru, Śrī Raghunātha dāsa Bābājī, te ontmoeten en zijn ideale discipel, Vrajanātha, in de ideale en goddelijke entourage van Śrī Dhāma Māyāpura.

DE VOLGENDE DAG ARRIVEERDE VRAJANĀTHA eerder op de binnenplaats van het huis van Śrī-vāsa Paṇḍita dan op voorgaande dagen. De Vaiṣṇava's uit Godruma waren ook vóór de avond gekomen om de *sandhyā-āratī* ceremonie van de Ṭhākurajī's (godsbeelden) bij te wonen. Śrī Premadāsa Paramahaṁsa Bābājī, Vaiṣṇava dāsa, Advaita dāsa en andere Vaiṣṇava's hadden al plaatsge-

nomen op het kleine podium vóór de Godsbeelden, waar toegewijden de ceremonie gadeslaan.

Toen Vrajanātha de transcendente stemmingen van de Vaiṣṇava's uit Godruma observeerde, was hij stomverbaasd en dacht, "Ik zal mijn leven perfectioneren door zo snel mogelijk hun associatie te krijgen." Toen die Vaiṣṇava's de nederige en devotionele houding van Vrajanātha zagen, schonken ze hem allemaal hun zegeningen.

Toen de *ārātī* ceremonie voorbij was, liepen Vrajanātha en de oudere Bābāji samen zuidwaarts richting Godruma. Raghunātha dāsa Bābāji zag, dat er constant tranen uit de ogen van Vrajanātha liepen en omdat hij hem zeer toegenegen was, vroeg hij hem liefdevol, "Waarom huil je?"

Vrajanātha zei, "Meester, als ik aan uw liefdevolle instructies denk, wordt mijn hart rusteloos en lijkt de hele wereld leeg te zijn. Mijn hart wil gretig zijn toevlucht nemen tot de lotusvoeten van Śrī Gaurāṅga-deva [Śrī Caitanya Mahāprabhu]. Als u me genadig wilt zijn, vertelt u me dan alstublieft iets over mijn ware identiteit en waarom ik naar deze wereld ben gekomen."

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Mijn beste zoon, je hebt me gezegend door een dergelijke vraag te stellen. Op de gunstige dag, dat de *jīva* deze vraag stelt, verschijnt er zeker goed geluk in zijn leven. Wees zo goed om naar het vijfde vers van *Daśamūla* te luisteren, dan verdwijnen al jouw twijfels.

*sphulingāḥ ṛddhāgner iva cid-aṅavo jīvā-nicayāḥ
hareḥ sūryasyaivāpṛthag api tu tad-bheda-viṣayāḥ
vaśe māyā yasya prakṛti-patir eveśvara iha
sa jīvo mukto 'pi prakṛti-vaśā-yogyāḥ sva-guṇataḥ*

Zoals vonken uit een laaiend vuur springen, zo zijn de ontelbaar vele *jīvas* geestelijke deeltjes in de stralen van de spirituele zon, Śrī Hari. Ofschoon ze niet-verschillend zijn van Hem, zijn ze tegelijkertijd wel eeuwig verschillend. Het eeuwige verschil tussen de *jīva* en God is, dat God heer en meester is van Zijn begoochelende vermogen, terwijl de *jīva* de potentie heeft om vanwege zijn constitutionele natuur zelfs in zijn bevrijde staat onder haar controle te vallen.

Vrajanātha: De filosofische conclusie, die u hebt gegeven, is zeker uniek en ongeëvenaard. Toch zou ik in relatie hiermee graag enige vedische bewijsvoering willen horen. De uitspraken van Śrī Caitanya zijn zeker Veda (vedische kennis), maar mensen zullen gedwongen zijn om Zijn leer te aanvaarden, indien de Upaniṣaden deze kunnen onderbouwen.

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Deze waarheid wordt op veel plaatsen in de Veda's beschreven. Ik zal enkele referenties citeren.

*yathāgneḥ kṣudrā visphuliṅgā vyuccaranti
evam evāsmad ātmanaḥ sarvāṇi bhūtāni vyuccaranti*

Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad (2.1.20)

Ontelbaar veel *jīvas* komen voort uit de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, zoals kleine vonken uit een vuur.

tasya vā etasya puruṣasya dve eva sthāne / bhavata idaṅ ca paraloka-sthānaṅ ca / sandhyam tṛtīyam svapna-sthānam / tasmin sandhye sthāne tiṣṭhann ete ubhe / sthāne paśyatīdaṅ ca paraloka-sthānaṅ ca

Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad (4.3.9)

De *jīva* heeft de mogelijkheid om een van de twee residenties te zoeken – het materiële gebied en het spirituele gebied. Hij

bevindt zich in een derde positie, een dromende conditie (*svapna-sthāna*) en dat is het raakvlak (*taṭastha*) tussen de andere twee. Vanuit die middenpositie kan hij zowel de materiële als de spirituele wereld zien.

Dit vers beschrijft het marginale karakter van *jīva-śakti*. Verderom in *Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad* (4.3.18) wordt het volgende gezegd.

tad yathā mahā-matsya ubhe kule 'nusañcarati / pūrvañ cāparañ caivam evāyaṃ puruṣa etāv ubhāv antāv / anu sañcarati svapnāntaṃ ca buddhāntaṃ ca

De symptomen van het marginale bestaan lijken op die van een groot waterdier, dat uit vrije wil aan de oostelijke kant of aan de westelijke kant van de rivier kan leven. De *jīva* ziel, die zich ophoudt in de wateren van de Causale Oceaan, welke zich tussen de materiële en de spirituele wereld bevindt, kan zowel in de droomwereld van de materie leven als in de spirituele wereld van goddelijk bewustzijn.

Vrajanātha: Wat is de vedische definitie van het woord *taṭastha*?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De grens tussen de zee en het land wordt kustlijn (*taṭa*) genoemd, maar de plek, die de zee raakt is eigenlijk niets anders dan land, dus waar is de kustlijn? De *taṭa* is de demarcatielijn, die de zee van het land scheidt, en die is zo dun, dat hij met het blote oog niet kan worden gezien. Als we het transcendente gebied vergelijken met de zee en de materiële wereld met het land, is *taṭa* de subtiele lijn, die de twee scheidt. De *jīva-śakti* bevindt zich op die plek.

De ontelbaar vele atomische deeltjes, die in de stralen van de zon zweven, geven een glimp van de ware positie van de *jīva*. Omdat ze zich in het midden bevinden, zien ze de spirituele wereld aan de ene zijde en het materiële universum gecreëerd door *māyā* (Gods begoochelende materiële vermogen) aan de andere zijde. Het spirituele vermogen aan de ene zijde is onbegrensd en het materiële vermogen aan de andere zijde is enorm groot. Er tussenin bevinden zich ontelbaar veel uiterst kleine *jīvas*. De *jīvas* komen voort uit het marginale vermogen van Śrī Kṛṣṇa, vandaar dat hun natuur ook marginaal is.

Vrajanātha: Wat is de marginale natuur?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Het is de natuur, die de *jīva* in staat stelt om zich tussen beide werelden te bevinden en beide te zien. Het is de tendens van de *jīva* om ondergeschikt te raken aan de overheersing van een van beide vermogens. Soms loopt de oever onder water vanwege de erosie van de rivier en dan weer voegt hij zich bij het land, omdat de rivier zijn koers verlegt. Als de *jīva* naar Kṛṣṇa kijkt, dat wil zeggen, naar de spirituele wereld, wordt hij op dezelfde manier door Kṛṣṇa's innerlijke energie beïnvloed. Dan gaat hij de spirituele wereld binnen en dient Śrī Kṛṣṇa in zijn zuivere, volkomen bewuste, spirituele gedaante. Indien hij echter naar *māyā* kijkt, raakt hij van Kṛṣṇa afgekeerd en wordt door het net van *māyā* gebonden. Deze natuur met zijn twee facetten wordt marginaal genoemd.

Vrajanātha: Is er een illusoir materieel component (*māyā-sakti*) in de oorspronkelijke constitutie van de *jīva* aanwezig?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: Nee, de *jīva* wordt alleen uit de *cit-śakti* (transcendent of spiritueel vermogen) geschapen. Hij kan door *māyā* worden verslagen of bedekt, omdat hij van nature klein is en spiritueel vermogen ontbeert. Er is echter zelfs geen spoor van *māyā* in zijn bestaan aanwezig.

Vrajanātha: Ik heb van mijn leraar gehoord, dat *brahma*, de alomtegenwoordige spirituele Absolute Waarheid, een *jīva* wordt, wanneer een fractie van *brahma* door *māyā* wordt bedekt. Hij legde uit, dat het luchtruim altijd ondeelbaar is, maar wanneer een deel ervan in een pot wordt opgesloten, het een pot luchtruim wordt. Op dezelfde manier is de *jīva* constitutioneel niets anders dan *brahma*, maar zodra *brahma* door *māyā* wordt bedekt, gaat zich het vals-ego van een *jīva* ontwikkelen. Is dit juist?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: Deze doctrine is eenvoudig *māyāvāda*. Hoe kan *māyā* het transcendente *brahma* toucheren? De *māyāvādīs* stellen zich voor, dat *brahma* geen vermogen heeft. Als vermogen verondersteld wordt niet bestaand te zijn, hoe kan *māyā*, dat een vermogen is, mogelijkterwijs *brahma* benaderen?

Omgekeerd, als we het transcendente vermogen (*cit-śakti*) van *brahma* aanvaarden, hoe kan het materiële vermogen, *māyā-śakti*, dat onbeduidend is, het transcendente vermogen verslaan en de *jīva* uit *brahma* scheppen? Bovendien, hoe komt *māyā* zo assertief, als ze niet over onafhankelijk vermogen en een onafhankelijke wil beschikt? *Brahma* kan nooit door *māyā*'s lijkwade van illusie worden begoocheld. En verder, *brahma* is ondeelbaar, dus hoe kan *brahma* gefragmen-

teerd raken? Het idee dat *māyā* invloed heeft op *brahma* is niet aanvaardbaar.

Māyā speelt geen rol in de schepping van *jīvas*. De *jīva* is weliswaar atomisch klein, maar dan nog is de *jīva* een realiteit, die bovengeschiedt is aan *māyā*.

Vrajanātha: Een andere leraar heeft ook eens gezegd, dat de *jīva* niets anders is dan een reflectie van *brahma*. De zon wordt op het water gereflecteerd en zo wordt *brahma* gezien als *jīva*, wanneer het op *māyā* wordt gereflecteerd. Wat denkt u van dit idee?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Dit is ook weer een voorbeeld van *māyāvāda* filosofie. *Brahma* is onbegrensd en een onbegrensd entiteit kan nooit worden gereflecteerd. Het idee om *brahma* te beperken staat lijnrecht tegenover de conclusies van de Veda's, dus deze onlogische theorie van reflectie dient krachtig van de hand te worden gewezen.

Vrajanātha: Een geleerde in polemie (debat) heeft me eens verteld, dat er in werkelijkheid geen substantie als *jīva* bekend is. Men denkt van zichzelf een *jīva* te zijn alleen vanwege illusie en wanneer de illusie wordt weggenomen, is er alleen één ondeelbaar *brahma*. Bevat dit idee dan enige waarheid?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Dit is eveneens een *māyāvāda* doctrine, die totaal geen basis heeft. In *sāstra* staat, “*ekam evādvītyam* – er is niets behalve *brahma*.” Als dit een feit is, waar komt illusie dan vandaan en wie wordt verondersteld in illusie te zijn? Als je zegt, dat *brahma* in illusie is, zeg je in feite, dat *brahma* eigenlijk niet *brahma* is, dat groot betekent, maar in plaats daarvan onbeduidend. En verder, als je ervan

uitgaat, dat illusie een afzonderlijke en onafhankelijke entiteit is, ontken je de non-duale staat van *brahma*.

Vrajanātha: Er kwam eens een invloedrijke geleerde naar Navadvīpa en op een conferentie van geleerden heeft hij geprobeerd aan te tonen, dat alleen de *jīva* bestaat. Volgens zijn theorie schept de *jīva* alles in zijn dromen en daarom geniet hij van geluk en lijdt hij aan verdriet. En als de droom dan stopt, ziet hij, dat hij niets anders dan *brahma* is. In hoeverre klopt dit idee dan?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Dit is wederom *māyāvāda*. Als *brahma* ongedifferentieerd is, zoals ze zeggen, hoe kan het dan mogelijkwijs de *jīva* en zijn droomstaat produceren? *Māyāvādīs* gebruiken voorbeelden, zoals het optische bedrog van de moeder der parels (de glanzende binnenkant van een oesterschelp) aanzien voor goud en een touw aanzien voor een slang. Met dergelijke argumenten vormt hun filosofie geen consistente basis voor de non-duale eenheid.

Vrajanātha: Dus *māyā* heeft niets te maken met het scheppen van de constitutionele gedaante van de *jīvas* – dit moet worden aanvaard. Ik heb ook goed begrepen, dat de *jīva* van nature ondergeschikt is aan de invloed van *māyā*. Nu zou ik graag willen weten, of de *cit-śakti* de *jīvas* met hun marginale natuur rechtstreeks heeft gecreëerd.

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Nee. De *cit-śakti* is het complete vermogen van Kṛṣṇa en haar manifestaties bestaan allemaal uit eeuwig perfecte wezens (*nitya-siddhas*). De *jīva*, die uit het *taṭastha* gebied afkomstig is, is geen *nitya-siddhā*, ofschoon hij wel perfect kan worden en transcendent geluk kan ervaren, evenals de *nitya-siddhas*, voor zover hij gereguleerde toege-

wijde dienst (*sādhana*) uitvoert. Śrīmatī Rādhikā heeft vier typen *sakhīs* (vriendinnen), die *nitya-siddhā* zijn en rechtstreekse expansies (*kāya-vyūha*) zijn van de *cit-śakti* in eigen persoon, Śrīmatī Rādhikā Zelf.

Alle *jīvas* zijn uit de *jīva-śakti* van Śrī Kṛṣṇa gemanifesteerd geworden. De *cit-śakti* is Zijn complete vermogen, terwijl de *jīva-śakti* Zijn incomplete vermogen is. De complete entiteiten zijn allemaal transformaties van het complete vermogen en de ontelbaar veel atomisch bewuste *jīvas* zijn transformaties van het incomplete vermogen.

Kṛṣṇa vestigt Zich in al Zijn *śaktis* en manifesteert Zijn *svarūpa* volgens de natuur van die *śaktis*. Als Hij Zich in de *cit-svarūpa* bevindt, manifesteert Hij Zijn essentiële *svarūpa*, zowel als Śrī Kṛṣṇa Zelf als ook als Nārāyaṇa, de Meester van Vaikuṅṭha. Als Hij Zich in de *jīva-śakti* bevindt, manifesteert Hij Zijn *svarūpa* als Zijn *vilāsa-mūrti* (spelexpansie) van Vraja, Baladeva. En als Hij Zich in de *māyā-śakti* plaatst, manifesteert Hij de drie gedaanten van Viṣṇu: Kāraṇodakaśāyī, Garbhodakaśāyī en Kṣīrodakaśāyī.

In Zijn gedaante van Kṛṣṇa manifesteert Hij alle spirituele aangelegenheden in de overtreffende trap. In Zijn *svarūpa* van Baladeva als *śeṣa-tattva* manifesteert Hij *nitya-mukta-pārṣada-jīvas* (eeuwig bevrijde metgezellen), die acht soorten diensten verlenen aan Kṛṣṇa Zelf, de oorsprong van *śeṣa-tattva*. En weer als Saṅkarṣaṇa in Vaikuṅṭha manifesteert Hij acht typen dienaren om acht soorten diensten te verlenen als eeuwig bevrijde metgezellen van Nārāyaṇa. Mahā-Viṣṇu, een expansie van Saṅkarṣaṇa, plaatst Zich in het hart van de *jīva-*

śakti en manifesteert als Paramātmā de *jīvas* in de materiële wereld.

Deze *jīvas* zijn ontvankelijk voor de invloed van *māyā* en tenzij ze met de genade van Bhagavān de bescherming van de *hlādinī-śakti* krijgen, is het mogelijk, dat ze door *māyā* worden verslagen. De talloze geconditioneerde *jīvas*, die door *māyā* zijn begoocheld, staan onder beheer van de drie geaardheden van de materiële natuur.

Vrajanātha: U hebt eerder gezegd, dat de geestelijke wereld eeuwig is en dat de *jīvas* dat ook zijn. Als dit waar is, hoe kunnen dan eeuwige wezens worden geschapen, gemanifesteerd of geproduceerd? Als ze op een zeker moment in de tijd zijn geschapen, suggereert dit, dat ze vóór die tijd niet hebben bestaan. Hoe kunnen we hun eeuwigheid aanvaarden?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Tijd en ruimte, zoals ze in deze materiële wereld worden ervaren, zijn totaal anders dan in de spirituele wereld. Materiële tijd is verdeeld in drie aspecten, namelijk verleden, heden en toekomst, terwijl in de spirituele wereld alleen één onverdeeld eeuwig heden bestaat. Iedere gebeurtenis in de geestelijke wereld is eeuwigdurend aanwezig.

Alles, dat we in de materiële wereld zeggen of schrijven, staat onder jurisdictie van materiële tijd en ruimte. Als we zeggen, “De *jīvas* werden geschapen,” “De spirituele wereld werd gemanifesteerd” of “Er is geen invloed van *māyā* op de schepping van de gedaante van de *jīvas*,” kan materiële tijd niets anders dan onze taal en uitspraken beïnvloeden. In onze geconditioneerde staat is dit onvermijdelijk en daarom kunnen we de invloed van materiële tijd niet van onze begrips-

vorming en beschrijvingen van atomische *jīvas* en spirituele objecten isoleren. Het is onvermijdelijk om te denken en te spreken in termen van verleden, heden en toekomst.

Anderzijds kunnen degenen, die zich wijden aan het zuiver transcendente gezichtspunt, de toepassing van het eeuwige heden wel bevatten, wanneer ze de beschrijvingen van de spirituele wereld horen. Wees in dit opzicht zeer voorzichtig. Wijs het onvermijdelijk wereldse aspect van de beschrijving af en kijk naar de spirituele realiteit.

De *jīva* is een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa. Zijn eeuwige natuur bestaat eruit om Kṛṣṇa te dienen en omdat hij die eeuwige natuur is vergeten, is hij aan *māyā* gebonden geraakt. Dit begrip wordt door alle typen Vaiṣṇava's gedeeld en ze zien allemaal, dat er twee typen *jīva* zijn: *nitya-mukta* en *nitya-baddha*. Ofschoon alle soorten Vaiṣṇava's dit erkennen, bestaan er echter verschillende ideeën over. Het menselijke intellect wordt overweldigd door giftige ideeën vanwege zijn grofstoffelijke identificatie en daarom kan het transcendent aangelegenheden niet bevatten, terwijl gerealiseerde zielen de niet-verstoffelijke waarheid in hun spirituele trance kunnen waarnemen.

Onze woorden gaan altijd in gebreke van een paar materiële beperkingen, dus wat we ook zeggen, het heeft altijd materiële defecten. Mijn dierbare zoon, je moet altijd proberen de zuivere waarheid te realiseren. Logica en redenering kunnen je hierin niet bijstaan. Het is zinloos om met logica en rede onbevattelijke kwesties te trachten te doorgronden.

Ik ben me bewust van het feit, dat je de diepten van deze spirituele gedachtengang niet onmiddellijk kan bevatten. Als

jouw devotionele beoefening en spirituele gehechtheid echter toenemen, zal jouw kracht om onderscheid aan te leggen tussen geest en materie scherper worden. Met andere woorden, de massa spirituele stemmingen zal spontaan in jouw zuivere hart verschijnen.

Jouw lichaam is stoffelijk en alle activiteiten van jouw lichaam zijn ook materieel, maar in werkelijkheid ben je niet materieel. Je bent een klein bewust wezen. Hoe beter je jezelf kent, hoe beter je in staat zal zijn te realiseren, hoe jouw ware gedaante een waarheid is, die superieur is aan de wereld van *māyā*.

Door jou dit te vertellen kun je het echter niet realiseren. Door er alleen over te horen kun je het niet bereiken. Cultiveer zoveel mogelijk de praktijk van het chanten van *harināma*. Als je blijft chanten, gaat een veelvoud van transcendente gevoelens zich van nature in jouw hart manifesteren. In de mate waarin dat gebeurt, zal je in staat zijn de transcendente wereld te realiseren.

Het verstand en de spraak hebben beide hun oorsprong in de materie. Ze kunnen de transcendente waarheid niet raken, zelfs niet met de grootste moeite. De Veda's (*Taittirīya Upaniṣad* 2.9) zeggen het volgende.

yato vāco nivartante aprāpya manasā saha

Spraak en verstand keren terug van hun zoektocht naar *brahma*, zonder dat ze Hem konden bereiken.

Ik kan jou adviseren om over dit filosofische onderwerp niet bij anderen om inlichtingen te vragen, maar om het zelf te realiseren. Ik heb jou zojuist een aanwijzing gegeven.

Vrajanātha: U hebt uitgelegd, dat de *jīva* lijkt op een vonk uit een vuur of op een atomisch lichtdeeltje in de stralen van de spirituele Zon. Wat is hierin de rol van *jīva-śakti*?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Śrī Kṛṣṇa, die in deze analogieën met het laaiende vuur van de Zon wordt vergeleken, is de zelfmanifesterende Absolute Waarheid. Dus alles in de vlammen van die Zon is volkomen spiritueel. De stralen, die voortkomen uit hun bron, de spirituele Zon, bestaan uit *jīva-śakti* of *taṭastha-śakti*, een ondergeschikte expansie van de *svarūpa-śakti*, en de atomische lichtdeeltjes, die zich in de stralen van deze spirituele Zon bevinden, zijn de *jīvas*.

De *svarūpa-śakti* heeft de Zonplaneet gemanifesteerd en de activiteiten, die buiten de globe van de Zon plaatsvinden, zijn activiteiten van *jīva-śakti*, de deelexpansie van *svarūpa-śakti*. Daarom zijn alle activiteiten met betrekking tot de *jīvas* alleen de actie van *jīva-śakti*.

“*Parāśya śaktir vividhaiva śrūyate* – dat onbevattelijke vermogen wordt *parā-śakti* genoemd. Hoewel het één is, heeft dit essentiële vermogen veelvoudige differentiaties” (*Śvetāśvatara Upaniṣad* 6.8). Volgens dit schriftuurlijke aforisme is de *cit-śakti* een manifestatie van de *parā-śakti* en komt uit haar eigen sfeer voort, het spirituele gebied. De *jīva-śakti* in het marginale gebied tussen de spirituele en materiële universa manifesteert ontelbaar veel eeuwige *jīvas*, die lijken op atomische lichtdeeltjes in de stralen van de spirituele Zon.

Vrajanātha: Het vuur, de Zon, de vonken en atomische lichtdeeltjes zijn allemaal materiële objecten. Waarom is in de discussie over spirituele waarheid een vergelijking gemaakt met deze materiële objecten?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Zoals ik al zei, in alle materiële uitspraken over de spirituele waarheid zitten onvermijdelijk materiële gebreken, maar wat is het alternatief? We zijn genoodzaakt om deze voorbeelden als leidraad te gebruiken, want zonder deze voorbeelden zijn we hulpeloos. Daarom proberen degenen, die de gevestigde waarheid kennen, de spirituele substantie (*cit-vastu*) uit te leggen door deze met vuur of de Zon te vergelijken. In werkelijkheid is de Zon van Śrī Kṛṣṇa veruit superieur aan de materiële zon. Zijn uitstraling is veruit superieur aan de straling van de zon en Zijn stralen met atomen erin – dat wil zeggen, de *jīva-sakti* en de *jīvas* – zijn veruit superieur aan de stralen van de zon en de lichtdeeltjes in zijn stralen. Toch zijn deze voorbeelden gebruikt, omdat ze er overeenkomsten mee hebben.

Voorbeelden kunnen sommige spirituele kwaliteiten weergeven, maar niet allemaal. De schoonheid van het licht van de zon en het vermogen van zijn stralen om andere objecten te verlichten zijn beide kwaliteiten, die kunnen worden vergeleken met spirituele realiteit, want het is een kwaliteit van de geest om zijn eigen schoonheid te openbaren en andere objecten te verlichten. De gloeiend hete zonnestrallen daarentegen hebben geen tegenhanger in de spirituele substantie, noch het feit, dat de stralen uit materieel licht bestaan. Als we zeggen, “Deze melk lijkt op water,” nemen we als vergelijking alleen de vloeibare eigenschap van water in ogenschouw. Indien anders alle eigenschappen van water in melk aanwezig zouden zijn, waarom zou melk dan geen water zijn? Dus voorbeelden kunnen sommige specifieke eigenschappen en kenmerken van een object aangeven, maar niet allemaal.

Vrajanātha: De spirituele stralen van de transcendente Kṛṣṇa Zon en de spirituele atomen in die stralen zijn niet-verschillend van de Zon en tegelijkertijd zijn ze wel eeuwig verschillend. Hoe kunnen beide feiten tegelijkertijd waar zijn?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Als in de materiële wereld het ene object uit het andere object wordt geproduceerd, is het eindproduct ofwel verschillend van zijn bron, of het blijft er deel van uitmaken. Dit is de aard van materiële objecten. Een ei scheidt zich van de moedervogel af, zodra het wordt gelegd, terwijl iemands nagels en haar onderdeel van het lichaam blijven, totdat ze van het lichaam worden afgeknipt, ook al zijn ze door zijn lichaam geproduceerd.

Het karakter van de spirituele realiteit is anders. Alles dat uit de Spirituele Zon, Śrī Kṛṣṇa, wordt voortgebracht, is tegelijkertijd één met Hem en verschillend van Hem. De stralen van de zon en de atomische lichtdeeltjes in de stralen zijn niet van de zon afgescheiden, zelfs niet nadat ze uit de zon zijn voortgekomen. Zo zijn ook de stralen van Kṛṣṇa's gedaante en de atomen in die stralen – *jīva-śakti* en de *jīvas* – niet van Hem afgescheiden, ook al zijn ze uit Hem voortgekomen.

Ofschoon de *jīvas* niet-verschillend van Hem zijn, zijn ze tegelijkertijd ook eeuwigdurend wel verschillend en van Hem afgescheiden, omdat ze hun eigen kleine pakketje onafhankelijke verlangens hebben. Daarom is het verschil en niet-verschil van de *jīva* met Hem een eeuwige waarheid. Dit is het bijzondere kenmerk van het transcendente gebied.

De wijzen geven een voorlopige analogie [een vergelijking die niet helemaal accuraat is, maar voorlopig dienst kan doen, totdat realisatie ervan verrijst] van onze ervaring met statische

materie. Stel je voor, dat je een klein stukje goud van een groot stuk afzaagt en het gebruikt om er een bangle (polsband) van te maken. In het perspectief van het goud is de bangle niet verschillend van het oorspronkelijke stuk goud. In het perspectief van de bangle echter zijn de twee wel verschillend van elkaar. Dit voorbeeld biedt geen complete weergave van de transcendente waarheid, maar het illustreert wel een belangrijk aspect ervan.

In het licht van kwalitatief spirituele realiteit bestaat er geen verschil tussen de Allerhoogste Bestuurder en de *jīva*, maar in het licht van status en kwantiteit zijn deze twee wel eeuwigdurend verschillend. God is de complete geest, terwijl de *jīva* een atomische geest is. God is groot, terwijl de *jīva* onbeduidend klein is. Sommige mensen geven in dit verband een analogie van het oneindig grote luchtruim en het lucht-ruim in een pot, maar dit voorbeeld is volslagen inconsistent met betrekking tot het spirituele gebied.

Vrajanātha: Als transcendente entiteiten en materiële objecten tot compleet verschillende categorieën behoren, hoe kunnen materiële objecten dan worden gebruikt als geschikte voorbeelden om transcendente entiteiten te leren begrijpen?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Er zijn verschillende categorieën materiële objecten en de geleerden uit de school van wereldse logica beschouwen ze als eeuwig. Er bestaat echter geen dergelijk categorisch verschil tussen transcendent en materieel. Ik heb eerder gezegd, dat transcendentie de enige realiteit is en dat materie eenvoudig haar geperverteerde transformatie is. Het getransformeerde object is verschillend van de oor-

spronkelijke bron, maar het komt nog steeds in veel opzichten overeen met het zuivere, originele object.

Bijvoorbeeld, ijs is een transformatie van water en ijs gedraagt zich door deze transformatie anders dan water, maar veel van hun eigenschappen blijven overeenkomsten behouden, zoals kou. Heet en koud water beschikken niet alletwee over de eigenschap kou, maar hun eigenschap vloeibaarheid is wel dezelfde. Daarom behoudt het getransformeerde object enige overeenkomst met het zuivere, originele object. Volgens dit principe kan de transcendente wereld met behulp van materiële voorbeelden tot op zekere hoogte worden begrepen.

Door de logica van *arundhatī-darśana*¹ aan te wenden kan men materiële voorbeelden gebruiken om iets van de spirituele natuur te begrijpen. Door de grofstoffelijke kenmerken van materie te vergelijken met zijn tegenovergestelde natuur, namelijk geest, kunnen we de esoterische waarheden van de spirituele natuur inschatten, omdat bepaalde kenmerken, die inherent zijn aan de materiële natuur, zich dichtbij spirituele waarheden bevinden.

Het spel van Śrī Kṛṣṇa is compleet spiritueel en er is zelfs niet het minste of geringste spoor van een materiële mentaliteit in aanwezig. Het spel en vermaak van Vraja beschreven in *Śrīmad-Bhāgavatam* zijn transcendent, maar wanneer de beschrijvingen in een gezelschap worden voorgedragen, zijn de vruchten van het horen ervan verschillend naar gelang de uit-

---

¹ Arundhatī is een zeer kleine ster, die zich dichtbij de ster Vasiṣṭha in de constellatie van de Grote Beer bevindt. Zijn lokatie wordt eerst bepaald door naar een grotere ster ernaast te kijken en als men dan goed kijkt, kan men daar vlak naast Arundhatī zien staan.

eenlopende kwalificaties van toehoorders. Degenen, die verzonken zijn in materiële lustbevrediging, kunnen de ornamentale stijlfiguren van de poëzie in een werelds perspectief appreciëren en ze interpreteren deze vertellingen als verhalen over een gewone held en heldin.

De middenklasse toegewijden (*madhyama-adhikārīs*) nemen hun toevlucht tot de logica van *arundhatī-darśana* en nemen onder de beschrijvingen de spirituele waarheid waar en ervaren een subliem geluk vanwege hun devotionele houding. Wanneer tenslotte de beste toegewijden (*uttama-adhikārīs*) de beschrijvingen van dat spel en vermaak horen, raken ze zonder enige wereldse kwaliteit ondergedompeld in hun zuivere transcendente relatie met Bhagavān en proeven spirituele *rasa*.

De Absolute Waarheid bevindt zich buiten de materie, dus hoe kunnen we de *jīva* onderricht geven zonder de principes te gebruiken, die ik zojuist heb beschreven? Kan de geconditioneerde *jīva* een onderwerp bevatten, dat hem sprakeloos maakt en zijn verstand stilzet? Er schijnt geen andere methode te zijn om deze onderwerpen uit te leggen dan het principe van vergelijking – de logica van *arundhatī-darśana*.

Materiële objecten kunnen verschillend of niet-verschillend van elkaar zijn, dus verschil en niet-verschil zijn niet op hetzelfde moment zichtbaar. Maar dit is niet het geval met transcendente waarheid. We moeten accepteren, dat Śrī Kṛṣṇa tegelijkertijd verschillend en niet-verschillend van Zijn *jīva-sakti* en de *jīvas* is. Dit gelijktijdige verschil en niet-verschil is naar zeggen onbevattelijk, want het ligt buiten de begrenzing van het menselijke intellect.

Vrajanātha: Wat is het verschil tussen Bhagavān en de *jīva*?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Je moet eerst de eenheid begrijpen en daarna zal ik het eeuwige verschil uitleggen. God is de belichaming van kennis, de zelfgemanifesteerde hoogste godheid, de lichtgever aan anderen, de kenner van de velden van actie (*kṣetrajñā*), de zelfgedetermineerde autocraat en genie-ter.

De *jīva* is ook een belichaming van kennis, een kenner, een denker en een genie-ter. Hij is ook van nature zelfverlichtend en verlicht anderen. Hij is de kenner van het veld van zijn eigen lichaam en handelt naar eigen goeddenken. In dit opzigt is er geen verschil tussen hen.

God is daarentegen almachtig en vanwege deze almacht is Hij de basis van al deze eigenschappen, die in Hem ten volle aanwezig zijn. Deze eigenschappen zijn ook aanwezig in de atomische *jīva*, maar slechts in minimale mate. Dus de natuur en de gedaante van God en de *jīva* zijn eeuwig van elkaar onderscheiden, want de ene is compleet en omvat alles en de andere is uiterst klein. Tegelijkertijd ontbreekt er onderscheid tussen hen, want hun kwaliteiten zijn overeenkomstig.

Door de absolute invloed van Zijn *svarūpa-śakti* is de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods de Meester van *cit-śakti*, *jīva-śakti* en *māyā-śakti*. Deze verschillende vormen van *śakti* zijn Zijn dienstmaagden, die klaar staan om alleen Zijn verzoeken in te willigen zonder individuele privileges. Hij is de Meester van *śakti*, die handelt in overeenstemming met Zijn wensen. Dit is de natuur van God. Hoewel de eigenschappen van God ook in geringe mate in de *jīva* aanwezig zijn, staat de *jīva* niettemin onder beheer van *śakti*.

Het woord *māyā* is gebruikt in *Daśa-mūla*², niet alleen als een indicatie van materiële *māyā*, maar ook als een indicatie van *svarūpa-śakti*, ook bekend als *yogamāyā*. “*Mīyate anayā iti māyā – māyā* is hetgeen, waarmee dingen kunnen worden opgemeten.” Het woord *māyā* verwijst naar het vermogen, dat de identiteit van Śrī Kṛṣṇa in alle drie werelden verlicht, namelijk de spirituele wereld, de materiële wereld en de marginale levende wezens. Kṛṣṇa is de bestuurder van *māyā* en de

² *Daśa-mūla* betekent ‘tien wortels’. In *Ayurveda*, de wetenschap van kruidengeneeskunde, zijn tien wortels, die in combinatie met elkaar een tonicum vormen, dat het leven ondersteunt en ziekten bestrijdt. Op dezelfde manier zijn er tien ontologische principes. Als deze goed zijn begrepen en worden gerealiseerd, vernietigen ze de aandoening van het materiële bestaan en geven leven aan de ziel. Het eerste principe heet *pramāṇa*, de bewijsvoering, die het bestaan van de fundamentele waarheden aantoonst. De andere negen principes heten *prameya*, waarheden die dienen te worden vastgesteld.

De *pramāṇa* verwijst naar de vedische literatuur en in het bijzonder naar *Śrīmad-Bhāgavatam*. De *Bhāgavatam* is de essentie van alle Veda’s, die het meest intieme, liefdevolle karakter van God openbaart evenals het vermogen van de ziel om zich met God en Zijn eeuwige metgezellen te verenigen in hun spel van goddelijke liefdevolle uitwisseling.

Van de negen *prameyas* hebben de eerste zeven betrekking op *sambandha-jñāna*, kennis van de interrelatie tussen Śrī Bhagavān, Zijn vormen van energie en de levende wezens, zowel geconditioneerd als bevrijd. De achtste *prameya* heeft betrekking op *abhidheya-jñāna*, kennis van de manier, waarop het levend wezen zich in een eeuwigdurende liefdevolle relatie met Hem kan vestigen. De negende *prameya* is gerelateerd aan *prayojana*, het hoogste doel, dat wordt bereikt door het transcendent pad te volgen. Dat doel heet *kṛṣṇa-prema* en het neemt een on-eindige diversiteit aan, wanneer het zich manifesteert in verschillende *bhaktas*, die over diverse verschillende gevoelens van goddelijke liefde beschikken.

jīva staat onder controle van *māyā*, zoals wordt gezegd in de *Śvetāśvatara Upaniṣad* (4.9-10),

*yasmān māyī sṛjate viśvam etat
tasmimś cānyo māyayā sanniruddhaḥ
māyāṁ tu prakṛtiṁ vidyān māyinaṁ tu maheśvaram
tasyāvayava-bhūtais tu vyāptam sarvam idaṁ jagat*

God is de Meester van *māyā* en Hij heeft de menigte *jīvas* in deze wereld gemaakt van vijf grove elementen stevig opgeknoopt. Het dient te worden geweten, dat *māyā* Zijn energie is en dat Hij Maheśvara is, de bestuurder van *māyā*. Deze hele wereld is doordrongen van de ledematen van Zijn Universele Gedaante.

In dit vers wordt het woord *māyī* gebruikt om te wijzen op Kṛṣṇa, de bestuurder van *māyā*, en *prakṛti* (energie) wordt gebruikt om te wijzen op Zijn complete vermogen of macht. Zijn grote eigenschappen en Zijn natuur zijn Zijn speciale kenmerken. Ze zijn in de *jīva* niet aanwezig en de *jīva* kan ze niet krijgen, zelfs niet na zijn bevrijding.

In de *Brahma-sūtra* (4.4.17) staat, “*Jagat-vyāpāra-varjjam prakaraṇā sannihitavāt* – de schepping, de instandhouding en het bestuur van de totale transcendente en inerte wereld is het werk van God alleen; niemand anders.” Behalve deze activiteit met betrekking tot de spirituele en materiële werelden zijn alle andere activiteiten voor bevrijde *jīvas* mogelijk. Het vedische geschrift zegt, “*Yato vā imāni bhūtāni jāyante* – de Allerhoogste Absolute Waarheid is de primaire bron van alle levende wezens, de instandhouder van alles en tegelijkertijd de bestemming, waarin de totale destructie binnengaat” (*Taittirīya Upaniṣad* 3.1).

Deze uitspraken zijn alleen gedaan in relatie tot God. Ze kunnen met geen enkele vorm van manipulatie op de *jīva* van toepassing zijn, want er wordt hier geen verwijzing naar bevrijde *jīvas* gegeven. *Śāstra* stelt, dat het alleen de Allerhoogste Godheid is en niet de bevrijde *jīva*, die activiteiten van schepping, instandhouding en vernietiging uitvoert.

Men kan in de veronderstelling zijn, dat de *jīva* deze activiteiten ook kan uitvoeren, maar dit geeft aanleiding tot de filosofie van veelgodendom en dat is dysfunctioneel. Daarom is de correctie filosofie, dat de *jīva* voor bovengenoemde activiteiten niet gekwalificeerd is, zelfs niet wanneer hij bevrijd is. Dit toont het eeuwige verschil tussen de *jīva* en God aan en deze conclusie wordt door alle geleerden gedragen.

Dit verschil is niet denkbeeldig, maar eeuwig. In geen enkele fase in het bestaan van de *jīva* verdwijnt dit verschil. Per consequentie dient de uitspraak, “*jīvera ‘svarūpa’ haya kṛṣṇera nitya-dāsa* – de *jīva* is een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa” te worden aanvaard als een *mahā-vākya*, een dictum waarvan de betekenis alles omvat en fundamenteel is voor een juist begrip van spirituele waarheid.

Vrajanātha: Als het eeuwige verschil tussen God en de *jīva* is aangetoond, hoe kan eenheid dan worden aanvaard? Een ander punt is, indien er ongedifferentieerde eenheid bestaat, bestaat er dan een staat zoals *nirvāṇa*? Moet dit worden aanvaard?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Nee, helemaal niet. De *jīva* is in geen enkel stadium in alle opzichten één met Kṛṣṇa.

Vrajanātha: Waarom spreekt u dan van onbevattelijke gelijktijdige eenheid en verschil?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Wat betreft spirituele kwaliteit is er geen verschil tussen God en de *jīva*, maar met betrekking tot hun constitutionele natuur (*svarūpa*) bestaat er wel een eeuwig verschil tussen hen. Hun eenheid is eeuwig en hun onderscheid is ook eeuwig, maar het aspect van eeuwig onderscheid tussen hen is markant en het meest vooraanstaand.

Neem het voorbeeld van een huiseigenaar. Zijn huis is tegelijkertijd van hem afgescheiden en toch één met hem, omdat hij ermee wordt geïdentificeerd. Hoewel het in één opzicht wordt gezien als onafhankelijk van hem, weten de mensen om hem heen desondanks, dat het huis van hem is.

Een ander voorbeeld uit de materiële wereld is de zichtbare hemel. Het is statische materie en heeft een bron, maar ondanks dat het één is met zijn bron – het grotere luchtruim – is de zichtbare hemel vanzelfsprekend vanwege het onderscheid van zijn bron.

Dus het eeuwige verschil tussen de *jīva* en God schenkt de *jīva* ondanks Zijn gelijktijdige eeuwige eenheid met Hem in feite zijn eeuwige identiteit en is om die reden het meest belangrijke aspect van hun eeuwige relatie.

Vrajanātha: Wilt u de eeuwige natuur van de *jīva* alstublieft duidelijker uitleggen?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De *jīva* is atomisch bewustzijn. Hij beschikt over kennis en wordt aangeduid met het woord 'ik'. Hij is de genierter, de denker en de kenner. Hij heeft een eeuwige gedaante, die zeer esoterisch en subtiel is.

Zoals de verschillende onderdelen van het grofstoffelijke lichaam, namelijk handen, benen, neus, ogen enzovoort, in combinatie met elkaar een prachtige gedaante vormen, wan-

neer ze zich op hun aangewezen plaats bevinden, zo heeft de *jīva* ook een zeer mooi atomisch spiritueel lichaam, dat bestaat uit verschillende spirituele onderdelen. Dit spirituele lichaam is de eeuwige constitutionele gedaante van de *jīva*, maar als de *jīva* verstrikt zit in *māyā*, wordt hij door twee materiële aanduidingen of valse identiteiten afgedekt. De ene aanduiding wordt het fijnstoffelijke lichaam genoemd en het andere wordt het grofstoffelijke lichaam genoemd.

Hoewel het fijnstoffelijke lichaam een kunstmatige bedekking over het atomische spirituele lichaam vormt, kan het vanaf het begin van de geconditioneerde staat van de *jīva* tot zijn bevrijding niet worden afgelegd. Wanneer de *jīva* van het ene lichaam naar het andere verhuist, verandert het grofstoffelijke lichaam, maar het fijnstoffelijke lichaam niet. Wanneer de ziel het grofstoffelijke lichaam verlaat, draagt het fijnstoffelijke lichaam al zijn baatzuchtige activiteiten en verlangens naar het volgende lichaam met zich mee. Zijn verandering van lichaam en transmigratie worden uitgevoerd op basis van de wetenschap van *pañcāgni* (vijf vuren), dat in de Veda's uiteen wordt gezet. Het systeem van *pañcāgni*, zoals het crematievuur, het spijsverteringsvuur, het vuur dat neerslag aanroept enzovoort³ is beschreven in *Chāndogya Upaniṣad* en *Brahma-sūtra*.

De geconditioneerde staat van de *jīva* in een nieuw lichaam is het gevolg van indrukken (*saṃskāras*) in zijn fijnstoffelijke lichaam uit zijn voorgaande levens en in overeenstemming

---

³ Het woord 'vuur' is een beeldspraak, die verwijst naar een van de vijf componenten van *yajña* en die in Veda en Vedānta wordt gebruikt als een paradigma om alle aspecten van de kosmos te verklaren. (-red.)

met deze geaardheid krijgt hij een geboorte met een bepaalde status en in een bepaalde kaste (*varṇa*). Nadat hij *varṇāśrama*⁴ is binnengegaan, raakt hij opnieuw gehecht aan baatzuchtige activiteit en wanneer hij sterft, herhaalt hij hetzelfde proces. Dus de eerste bedekking van de eeuwige spirituele gedaante is het fijnstoffelijke lichaam en de tweede bedekking is het grofstoffelijke lichaam.

Vrajanātha: Wat is het verschil tussen het eeuwige spirituele lichaam en het fijnstoffelijke lichaam?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Het eeuwige lichaam is het eigenlijke, oorspronkelijke lichaam en dat is atomisch, spiritueel en feilloos. Het is de ware identiteit, waarover dient te worden gesproken als ‘ik’, het ware ego. Het fijnstoffelijke lichaam verschijnt uit het contact met materie en bestaat uit drie geperverteerde transformaties, namelijk verstand, intelligentie en vals-ego.

Vrajanātha: Zijn verstand, intelligentie en vals-ego materiële entiteiten? En als ze dat zijn, hoe komen ze dan aan de eigenschappen bewustzijn, kennis en activiteit?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji:

*bhūmir āpo ‘nalo vāyuḥ khaṁ mano buddhir eva ca
ahaṅkāra itīyaṁ me bhinnā prakṛtir aṣṭadhā
apareyam itas tv anyāṁ prakṛtiṁ viddhi me parāṁ
jīva-bhūtām mahā-bāho yayedam dhāryate jagat*

---

⁴ *Varṇāśrama* is het vedische sociale stelsel, dat de samenleving in vier beroepsgroepen (*varṇas*) en vier levensfasen (*āśramas*) organiseert.

*etadyonīni bhūtāni sarvāṅīty upadhāraya
aham kṛtsnasya jagataḥ prabhavaḥ pralayas tathā*

Bhāgavad-gītā (7.4-6)

Mijn afgescheiden, achtvoudige, inferieure energie bestaat uit vijf grove elementen, namelijk aarde, water, vuur, lucht en ruimte; en drie subtiele elementen, namelijk verstand, intelligentie en vals-ego.

Afgezien daarvan, O sterk bewapende Arjuna, heb Ik een superieure energie in de vorm van bewuste *jīvas*. Alle *jīvas*, die uit deze superieure energie zijn gemanifesteerd, maken de passieve wereld vol bewustzijn. De *jīva* wordt *taṭastha* genoemd, omdat hij voor beide werelden geschikt is, voor de spirituele wereld, die zich uit Mijn innerlijke energie manifesteert, en voor de materiële wereld, die uit Mijn externe energie wordt gemanifesteerd.

Aangezien de totale spirituele wereld en alle materiële werelden worden gemanifesteerd uit deze twee vormen van energie van Mij, moet je weten, dat Ik, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, van de schepping en de destructie van alle werelden van bewegende en niet-bewegende wezens de enige oorspronkelijke oorzaak ben.

Deze verzen uit *Gītopaniṣad* beschrijven de twee vormen van energie van de almachtige Bhagavān. De ene wordt *parā-prakṛti* (superieure energie) genoemd en de andere wordt *aparā-prakṛti* (inferieure energie) genoemd. Ze zijn ook bekend als respectievelijk *jīva-śakti* en *māyā-śakti*. De *jīva-śakti* is de superieure energie, omdat deze vol spiritueel atomische deeltjes zit. *Māyā-śakti* is inferieur, omdat ze passief is.

De *jīva* wordt volkomen onderscheiden van de inferieure energie, die bestaat uit acht elementen: de vijf grofstoffelijke

elementen, namelijk aarde, water, vuur, lucht en ruimte; en de drie fijnstoffelijke elementen, namelijk verstand, intelligentie en vals-ego.

Wat betreft deze laatste drie subtiel materiële elementen, is het aspect kennis, dat erin zichtbaar is, materieel en niet spiritueel. Het verstand creëert een onechte wereld door zijn kennis van objecten te baseren op de invloeden, die het uit het aardse gebied absorbeert. Ofschoon deze drie elementen vanwege de aanwezigheid van de *jīva* enige vorm van bewustzijn en kennis tentoon spreiden, bevatten ze geen transcendent bewustzijn, maar werelds geperverteerd bewustzijn als gevolg van de gehechtheid van de *jīva* aan de inferieure *māyā-sakti*.

Dit scala aan kennis vindt zijn basis in passieve materie, niet in geest. De faculteit, die op die kennis afaaat om onderscheid aan te leggen tussen echt en onecht, wordt intelligentie genoemd, die zijn basis eveneens in de materie heeft. Het ego, of het gevoel van 'ik', dat ontstaat door bovenstaande kennis te accepteren, is ook materieel.

Deze drie faculteiten bij elkaar manifesteren de tweede gedaante van de *jīva*, die optreedt als verbinding tussen de *jīva* en de materie en wordt het fijnstoffelijke lichaam genoemd. Naarmate het vals-ego van het fijnstoffelijke lichaam van de geconditioneerde *jīva* sterker wordt, dekt dit het ware ego van zijn eeuwige gedaante verder af.

Het ego in de constitutionele natuur van de *jīva* in relatie tot de Spirituele Zon, Śrī Kṛṣṇa, is eeuwig en zuiver en manifesteert zich in de bevrijde staat. Zolang echter het eeuwige lichaam bedekt blijft door het fijnstoffelijke lichaam, blijft de

materiële invloed, die voortkomt uit het grofstoffelijke en fijnstoffelijke lichaam, sterk. Het gevolg is, dat het zelfbeeld van een relatie met geest praktisch afwezig is. Het fijnstoffelijke lichaam is zeer delicaat, dus het grofstoffelijke lichaam dekt het af en voert er doorheen zijn eigen functies uit.

Op die manier verschijnt in het fijnstoffelijke lichaam de identificatie van het grofstoffelijke lichaam met kaste en zo voort. Hoewel de drie subtiële elementen – verstand, intelligentie en vals-ego – materieel zijn, is het ego met betrekking tot het hebben van kennis aan die subtiële elementen inherent, omdat die subtiële elementen gehavende of geperverteerde transformaties van de functie van de ziel zijn.

Vrajanātha: Ik begrijp, dat de eeuwige constitutie van de *jīva* van nature spiritueel en atomisch is en dat de *jīva* een prachtig en subliem lichaam heeft met spirituele lichaamsdelen. In de geconditioneerde staat blijft dat prachtige spirituele lichaam afgedekt door het fijnstoffelijke en het grofstoffelijke lichaam. Als het zodanig wordt overschaduwd, heeft er een corruptie of een vervorming plaats met betrekking tot de constitutionele natuur van de *jīva*.

Nu zou ik graag willen weten, of de *jīva* in zijn geëmancipeerde staat volkomen feilloos is.

Śrī Raghunātha dāsa Bābajī: De atomisch spirituele gedaante is vrij van gebreken, maar vanwege zijn geringe omvang is hij zwak en kwetsbaar, waardoor hij incompleet wordt genoemd. Het enige gebrek in deze staat is, dat de spirituele gedaante van de *jīva* door associatie met de sterke materiële energie kan worden afgedekt.

In *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.2.32) wordt gezegd,

*ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninas
tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
āruhya kṛcchreṇa param padam tataḥ
patanty adho 'nādrta-yuṣmad-aṅghrayaḥ*

O Heer met lotusogen, behalve Jow toegewijden denken alle anderen, zoals impersonalisten, *yogīs* en wereldverzakkers, dat ze volkomen bevrijd zijn. Omdat het hen echter ontbreekt aan devotie, is hun intelligentie niet geheel zuiver. Ze voeren zware soberheden en boetedoeningen uit en krijgen hetgeen, waarvan zij denken, dat het de volkomen bevrijde positie is, maar toch vallen ze van die positie af in een zeer lage conditie door het veronachtzamen van Jow lotusvoeten.

Vandaar, dat het incomplete aspect van zijn constitutie altijd bij hem blijft, ongeacht welke verheven positie een bevrijde ziel ook kan bereiken. Het is de inherente aard van de *jīva*. Daarom wordt in de Veda's gezegd, dat Bhagavān de bestuurder van *māyā* is, terwijl de *jīva* onder alle omstandigheden potentieel aan haar bestuur onderhevig blijft.

ALDUS EINDIGT HOOFDSTUK VIJFTIEN VAN JAIVA-DHARMA
GETITELD JĪVA-TATTVA

Hoofdstuk Zestien
Jivas en Maya

NADAT VRAJANĀTHA DE VERHELDERENDE beschrijving van *jīva-tattva* in *Daśa-mūla* had gehoord, keerde hij terug naar huis. Hij lag op zijn bed en kon niet slapen. Hij lag diep na te denken, “Ik heb een antwoord op de vraag gekregen, ‘Wie ben ik?’ Nu kan ik mezelf zien als een lichtatoom in de stralen van de spirituele Zon, Śrī Kṛṣṇa. Hoewel ik van nature atomisch klein ben, heb ik mijn eigen inherente kwaliteiten, levensdoel, goddelijke kennis en spirituele zegen.

“Zelfs al is mijn gedaante atomisch klein, hij lijkt op Kṛṣṇa’s menselijke gedaante. Ik kan deze gedaante op dit moment niet zien en dat is mijn ongeluk. Alleen een uiterst fortuinlijke ziel kan deze realiseren. Het is belangrijk, dat ik duidelijk weet, waarom ik in deze heilloze situatie te lijden heb. Morgen ga ik hierover bij Śrī Gurudeva informeren.”

Met deze gedachte viel Vrajanatha rond middernacht in slaap. Vlak voor de dageraad droomde hij, dat hij zijn gezin had achtergelaten en de kleding van een Vaiṣṇava had aanvaard. Toen hij wakker werd, dacht hij blijmoedig, “Het ziet er naar uit, dat Śrī Kṛṣṇa me spoedig uit deze materiële verwikkeling trekt.”

Toen hij later in de ochtend op het bordes zat, kwamen een paar van zijn studenten naar hem toe. Ze boden hun respect aan en zeiden, “U hebt ons lange tijd goed onderwezen en onder uw leiding hebben we veel diepgaande onderwerpen met betrekking tot *nyāya* (logica) geleerd. We hopen, dat u ons nu les wilt geven in het beroemde boek over logica, *Nyāya Kusumāñjali* (Bloemoffer der logica).

Met diepe nederigheid antwoordde Vrajanātha, “Mijn dierbare broeders, ik ben niet in staat jullie verder onderwijs te geven, want ik kan mijn hoofd totaal niet meer met onderwijs bezighouden. Ik heb besloten een ander pad te gaan. Onder deze omstandigheden kan ik jullie adviseren om onder leiding van een andere leraar verder te studeren.” De studenten waren niet blij om dat te horen, maar aangezien ze er niets aan konden veranderen, vertrokken ze geleidelijk een voor een.

Rond die tijd kwam Śrī Caturbhūja Mīśra Ghaṭaka naar het huis van Vrajanātha om de grootmoeder van zijn vaders kant een voorstel voor zijn huwelijk voor te leggen. Hij zei, “Ik weet zeker, dat u Vijayanātha Bhaṭṭācārya kent. Hij komt uit een goede familie, die goed bemiddeld is, en daarom zal het een geschikte kandidaat voor Vrajanātha zijn. Het allerbelangrijkste is, dat dit meisje even gekwalificeerd als mooi is. Bhaṭṭācārya zal van zijn kant geen voorwaarden stellen met

betrekking tot het huwelijk van zijn dochter met Vrajanātha. Hij is bereid haar uit te huwelijken op iedere manier, die u wenst.”

Bij het horen van dit aanzoek kwam de grootmoeder van Vrajanātha van blijdschap weer tot leven, maar Vrajanātha zelf voelde zich in zijn hart diep teleurgesteld. “Alas!” dacht hij, “Mijn grootmoeder is mijn huwelijk aan het organiseren en ik loop met het plan rond om mijn familie en de wereld te verlaten. Hoe kan ik op dit moment blij zijn om over een huwelijk te praten?”

Later ontstond er bij hen thuis een intense strijd over trouwen met argumenten en tegenargumenten. Vrajanātha’s moeder, grootmoeder en alle andere oudere dames stonden aan de ene zijde, terwijl Vrajanātha helemaal in zijn eentje aan de andere zijde stond. De dames drongen er op allerlei manieren op aan, dat Vrajanātha moest trouwen, maar hij was het er niet mee eens.

De discussie ging de hele dag door. Tegen de avond begon het zwaar te regenen. Het goot de hele nacht door en daardoor kon Vrajanātha niet naar Māyāpura vertrekken. De volgende dag kon hij vanwege de verhitte debatten over trouwen niet eens normaal zijn maaltijden gebruiken.

’s Avonds ging hij naar de hut van Bābāji. Hij bood zijn eerbetuigingen aan en ging vlak naast Śrī Raghunātha dāsa Bābāji zitten, die tegen hem zei, “Gisterennacht heeft het hard geregend. Dat is zeker de reden, waarom je niet kon komen. Ik ben heel blij, nu ik jou vandaag weer zie.”

Vrajanātha zei, “Meester, ik zit met een probleem, waarover ik u later iets zal vertellen. Wilt u me eerst uitleggen, hoe

de hoe de *jīva* in deze ellendige wereld verstrikt is geraakt, als hij een zuivere spirituele entiteit is.”

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji glimlachte en zei,

*svarūpārthair hinān nija-sukha-parān kṛṣṇa-vimukān
harer māyā-dandyān guṇa-nigada-jālaiḥ kalayati
tathā sthūlair lingair dvi-vidhāvaraṇaiḥ kleśa-nikarair
mahākarmālānair nayati patitān svarga-nirayau*

Daśa-mūla (Verse 6)

Vanwege hun oorspronkelijke natuur zijn de *jīvas* eeuwige dienaren van Kṛṣṇa; het is hun grondrechtelijke natuur om Hem diensten te verlenen. Het begoochelende vermogen van Bhagavān straft de *jīvas*, die hun eeuwige plicht hebben nage-
laten, die tegen Kṛṣṇa gekeerd zijn en verzonken zijn in hun eigen geluk. *Māyā* bindt hen vast met de ketenen van de drie geaardheden van de materiële natuur – goedheid, hartstocht en onwetendheid – dekt hun grondrechtelijke gedaante af met een grofstoffelijk en fijnstoffelijk lichaam en gooit hen in de miserabele gebondenheid van baatzuchtige actie en reactie. Op die manier laat ze hen in de hemel en de hel herhaaldelijk geluk en verdriet ervaren.

Ontelbaar veel *nitya-parsada jīvas* (eeuwig bevrijde metgezellen) komen voort uit Śrī Baladeva Prabhu om Vṛndāvanavihārī Śrī Kṛṣṇa als Zijn eeuwige metgezellen in Goloka Vṛndāvana te dienen en anderen komen voort uit Śrī Saṅkar-
ṣaṇa om de Meester van Vaikuṅṭha, Śrī Nārāyaṇa, in de geestelijke wereld te dienen. Ze proeven altijd *rasa*, houden zich bezig met dienstverlening aan hun vererenswaardige Heer en blijven altijd verankerd in hun grondrechtelijke positie. Ze

streven er constant naar om Bhagavān een plezier te doen en zijn altijd alert op Hem.

Omdat ze de bescherming van *cit-śakti* genieten, zijn ze altijd sterk. Ze hebben geen verbinding met de materiële energie. Ze weten in feite niet eens, of er een begoochelende energie genaamd *māyā* bestaat of niet. Omdat ze in de geestelijke wereld wonen, is *māyā* zeer ver van hen verwijderd en heeft geen enkele invloed op hen. Ze zijn altijd verzonken in de zegen van de dienstverlening aan hun vererenswaardige Heer, ze zijn eeuwig bevrijd en kennen geen materieel geluk en verdriet. Hun leven bestaat alleen uit liefde en ze zijn zich totaal niet bewust van ellende, dood of angst.

Er zijn ook ontelbaar veel atomisch bewuste *jīvas*, die voortkomen uit de vluchtige blik van Kāraṇodakaśāyī Mahā-Viṣṇu, die Hij op Zijn *māyā-śakti* werpt. Omdat deze *jīvas* zich vlak naast Māyā bevinden, kunnen ze haar wonderbaarlijke werken waarnemen. Ofschoon ze over alle eigenschappen van *jīvas* beschikken, die ik eerder heb beschreven, kijken ze vanwege hun minuscule omvang en marginale natuur soms naar de geestelijke wereld en soms naar de materiële wereld.

In deze randconditie is de *jīva* zeer zwak, want tot dat moment heeft hij geen spirituele kracht verkregen door de genade van zijn vererenswaardige Godheid. Van deze ontelbaar veel *jīvas* worden degenen, die van *māyā* willen genieten, in beslag genomen door wereldse lustbevrediging en gaan een staat van oneindige slavernij aan haar binnen.

Aan de andere kant ontvangen de *jīvas*, die pogingen in het werk stellen om Bhagavān te dienen, door Zijn genade spiri-

tuele kracht en gaan de geestelijke wereld binnen. Het is ons grote onheil, dat we onze dienst aan Śrī Kṛṣṇa zijn vergeten en in de kenenen van *māyā* verstrengeld zijn geraakt. Omdat we op die manier verstoken zijn van het ware doel van ons bestaan, zitten we nu in deze betreurenswaardige situatie.

Vrajanātha: Meester, ik begrijp, dat deze marginale positie zich op het raakvlak van de spirituele en materiële werelden bevindt. Hoe komt het, dat sommige *jīvas* van daaruit naar de materiële wereld gaan en anderen naar de spirituele wereld?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Kṛṣṇa's eigenschappen zijn ook in de *jīvas* aanwezig, maar alleen in geringe mate. Kṛṣṇa is hoogst onafhankelijk, dus de wens om onafhankelijk te zijn is ook eeuwigdurend in de *jīvas* aanwezig. Als de *jīva* zijn onafhankelijkheid op de juiste wijze gebruikt, blijft hij geneigd tot de dienst van Śrī Kṛṣṇa, maar als hij haar misbruikt, wordt hij onverschillig voor Hem. Juist deze onverschilligheid geeft in het hart van de *jīva* aanleiding tot het verlangen om van *māyā* te genieten.

Vanwege de wens om van *māyā* te genieten ontwikkelt de *jīva* het weezinwekkende vals-ego, dat van materiële lustbevrediging wil genieten. Op dat moment bedekken de vijf soorten onwetendheid zijn zuivere, atomische natuur. De vijf soorten onwetendheid zijn: *tamaḥ* (onbekendheid met de geestelijke ziel), *moha* (de illusie van lichaamsbewustzijn), *mahā-moha* (bezetenheid van materieel plezier), *tāmisra* (vergetelheid van de constitutionele positie vanwege woede en afgunst) en *andha-tāmisra* (het idee, dat de dood het uiterste eind is). Onze bevrijding en onderwerping zijn eenvoudig af-

hankelijk van het juiste of onjuiste gebruik van onze minimale onafhankelijkheid.

Vrajanātha: Śrī Kṛṣṇa loopt over van genade. Waarom heeft Hij de *jīva* dan zo zwak gemaakt, dat hij in *māyā* verstrikt raakt?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Het is waar, dat Hij overloopt van genade, maar Hij loopt ook over van de wens om spel en vermaak uit te voeren. Met het oogpunt, dat de *jīva* een actieve partner in Zijn uiteenlopende spirituele spel en vermaak kan worden, heeft Bhagavān hem veelzijdig gemaakt en in staat gesteld om zich uit zijn nederige positie als marginaal wezen te verheffen tot het stadium van de liefde van de *gopīs* voor Kṛṣṇa, genaamd *mahābhāva*, het hoogste spirituele bewustzijn, dat onbegrensd en transcendent is. Om de vooruitgang van de *jīva* naar de kwalificatie voor Zijn dienstverlening op een praktische en stabiele manier te faciliteren heeft Hij ook de lagere niveau's van het materiële bestaan geschapen vanaf de laagste passieve materie tot vals-ego.

Mocht de *jīva* het pad van materiële vooruitgang kiezen, werpt de passieve materie op zijn weg op zoek naar het hoogste geluk praktisch onoverkomelijke hindernissen op. De *jīva*, die van zijn constitutionele positie is gescheiden en verstrikt is geraakt in *māyā*, is vijandig jegens Kṛṣṇa en wordt in beslag genomen door persoonlijke lustbevrediging. Omdat Śrī Kṛṣṇa echter het reservoir van genade is, voorziet Kṛṣṇa de *jīva* met meer gelegenheden om de hoogste spirituele perfectie te bereiken, naarmate hij meer verdorven raakt. Hij doet dat door samen met Zijn spirituele woonplaats en eeuwige metgezellen aan hem te verschijnen. De *jīvas*, die hun voordeel doen met

deze genadevolle gelegenheid en oprecht moeite doen om een hogere positie te krijgen, bereiken geleidelijk de geestelijke wereld en krijgen een status, die gelijk is aan die van de eeuwige metgezellen van Bhagavān.

Vrajanātha: Waarom moeten sommige *jīvas* te lijden krijgen omwille van Gods spel en vermaak?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De *jīvas* beschikken over enige onafhankelijkheid en dit is eigenlijk een teken van Gods bijzondere genade. Passieve objecten zijn zeer onbeduidend en waardeloos, want ze hebben geen wens naar dergelijke onafhankelijkheid. De *jīva* heeft soevereiniteit over de passieve wereld gekregen alleen vanwege deze wens naar onafhankelijkheid.

De ervaring van ellende en geluk is een conditie van het verstand. Dus datgene, dat wij kunnen zien als ellende, betekent geluk voor iemand, die erdoor in beslag wordt genomen. Aangezien alle soorten materiële lustbevrediging uiteindelijk resulteren in niets anders dan ellende, oogst een materialistisch persoon alleen ellende. Zodra dat lijden excessief wordt, geeft het aanleiding tot een zoektocht naar onvermengd en eindeloos geluk. Uit die wens verschijnt onderscheidingsvermogen en uit onderscheidingsvermogen ontstaat de neiging om te informeren naar de hoogste realiteit. Het gevolg hiervan is, dat men de associatie krijgt van heilige toegewijden, waarna zich *śraddhā* (vertrouwen in het dienen van Kṛṣṇa) ontwikkelt. Wanneer *śraddhā* wordt geboren, stijgt de *jīva* geleidelijk op naar het prijzenswaardige pad, dat naar toegewijde dienst aan Bhagavān leidt.

Goud wordt gezuiverd door verhitting en door het met een hamer te slaan. Omdat de *jīva* onverschillig is voor Kṛṣṇa, is hij door begoochelende lustbevrediging en afkeer van Hem onzuiver geworden. Daarom moet hij worden gezuiverd met de klappen van de hamer van ellende op het aanbeeld van deze materiële wereld. Hierdoor mondt de ellende van de *jīvas*, die tegen Kṛṣṇa gekeerd zijn, tenslotte uit in geluk. Lijden is daarom een teken van Gods genade. Dat is de reden, waarom personen met goddelijke visie het lijden van *jīvas* in Śrī Kṛṣṇa's spel in Zijn materiële schepping zien als gunstig, terwijl degenen zonder die visie het verafschuwen als louter een lijdensweg.

Vrajanātha: Het lijden van de *jīva* in zijn geconditioneerde staat is in hoogste instantie heilzaam, maar is tegelijkertijd ook pijnlijk. Had Kṛṣṇa, gezien Zijn almacht, geen minder problematisch pad kunnen bedenken?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Het spel van Śrī Kṛṣṇa is uiterst verbazingwekkend en divers en dit is één aspect ervan. Als de onafhankelijke Bhagavān allerlei soorten spel uitvoert, waarom zou dit dan het enige spel zijn, dat Hij zou overslaan? Er kan geen spel worden afgewezen, indien er complete diversiteit moet zijn. Welk spel het ook mag zijn, de deelnemers, die Bhagavān assisteren, kunnen zich gedwongen zien om veel ontberingen en pijn te moeten verdragen.

Śrī Kṛṣṇa is de Hoogste Genieter en tevens Schepper. Alle deelnemers en toebehoren staan volkomen onder Zijn beheer en zijn Zijn instrumenten. Door zich volkomen over te geven aan de zoete wil van Bhagavān zal men van nature tegenslag moeten incasseren. Als deze materiële tegenslag tenslotte in

een heilzame staat verandert, die verre van ellendig is, waarom zou men het dan nog tegenslag noemen?

Op het transcendente platform zijn de beproevingen van de *jīva* in zijn poging om Bhagavān in Zijn spel een plezier te doen in alle opzichten plezierig. Het zogenaamde lijden, dat hij ondergaat om Kṛṣṇa's spel te voeden en te steunen, is eigenlijk een bron van de hoogste verrukking.

Het onafhankelijke verlangen van de *jīva* is de oorzaak, dat hij het plezier van zijn dienstverlening aan Kṛṣṇa heeft verlaten. Doordat de *jīva* zichzelf de jubelstemming ontzegt, die hij ervaart in de directe assistentie aan Śrī Kṛṣṇa in Zijn transcendente spel en vermaak, omarmt hij in plaats daarvan *māyā*, die alleen straf uitdeelt. Dit is een fout van de *jīva*, niet van Kṛṣṇa.

Vrajanātha: Had het kwaad kunnen doen, als de *jīva* geen onafhankelijk verlangen was gegeven? Kṛṣṇa is alwetend en Hij heeft deze onafhankelijkheid aan de *jīvas* gegeven, terwijl Hij wist, dat ze daardoor te lijden zouden krijgen. Is daarom niet Hij verantwoordelijk voor het lijden van de *jīva*?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: Onafhankelijkheid is een kostbaar juweel. Passieve objecten, die er niet over beschikken, zijn daarom onbeduidend en waardeloos. Als de *jīva* geen onafhankelijkheid had gekregen, zou hij ook zo onbeduidend en waardeloos zijn geweest als materiële objecten.

De *jīva* is een atomische spirituele entiteit, dus hij moet zeker over alle kwaliteiten van spirituele entiteiten beschikken. Hij is een onderdeel van de Complete Spirituele Entiteit (*cit-vastu*). Vandaar, dat hij dezelfde kwaliteiten heeft als het Absolute Geheel, maar alleen in geringe mate. Het enige verschil

tussen hem en de hoogste spirituele substantie, Śrī Kṛṣṇa, is dat de complete spirituele entiteit over al deze kwaliteiten in hun geheel beschikt, terwijl de *jīva* er alleen in zeer geringe mate over beschikt.

Onafhankelijkheid is een onderscheidende eigenschap van de spirituele entiteit en een inherente (onvervreembare) eigenschap van een entiteit kan niet van hem worden afgenomen. Per consequentie heeft de *jīva* ook deze eigenschap van onafhankelijkheid, maar alleen in een zeer geringe mate, omdat hij atomisch klein is. Alleen vanwege deze onafhankelijkheid is de *jīva* het meest verheven wezen in de materiële wereld en is in materiële zin heer en meester.

Juist omdat de *jīva* beschikt over minimale onafhankelijkheid, is de *jīva* een dierbare dienaar van Kṛṣṇa. Als Kṛṣṇa de ellende van de *jīva* ziet, nadat hij zijn onafhankelijkheid heeft misbruikt en aan *māyā* gehecht is geraakt, gaat Kṛṣṇa huilend achter hem aan en verschijnt in de materiële wereld om hem te verlossen. Śrī Kṛṣṇa, de oceaan van mededogen met een hart, dat smelt van genade voor de *jīva*, manifesteert Zijn onbevattelijke spel in de materiële wereld in de veronderstelling, dat Zijn verschijning de *jīva* in staat zal stellen om dat ambrozijzen spel en vermaak waar te nemen.

Ondanks dat de *jīva* met zoveel genade is besprenkeld, begrijpt hij de essentie van Kṛṣṇa's spel niet. Dan daalt Śrī Kṛṣṇa neer in Śrī Navadvīpa in de gedaante van *guru*. Hij beschrijft in eigen persoon het hoogste proces van het chanten van Zijn naam en het verheerlijken van Zijn gedaante, kwaliteiten en spel. Hij geeft de *jīva* persoonlijk instructies en inspiratie om dit pad te gaan door het Zelf te praktiseren. Hoe kun

je Kṛṣṇa verwijten, dat hij op welke manier dan ook een fout zou maken, als Hij zo genadevol is? Zijn genade is onmetelijk, maar ons onheil is betreurenswaardig.

Vrajanātha: Is *māyā-sakti* dan de oorzaak van het euvel? Zouden de *jīvas* te lijden hebben gehad, als de almachtige en alwetende Śrī Kṛṣṇa *māyā* uit hun buurt zou hebben gehouden?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: *Māyā* is een schaduw en een gehavende transformatie van Kṛṣṇa's innerlijke vermogen, *svarūpa-sakti*, en ze lijkt op een brullende oven, waarin de *jīvas*, die niet zijn gekwalificeerd voor de dienstverlening aan Kṛṣṇa, worden gestraft en dan geschikt worden gemaakt voor de spirituele wereld. *Māyā* is Kṛṣṇa's dienstmaagd. Om de *jīvas*, die zich tegen Hem hebben gekeerd, te zuiveren straft ze hen en geeft hen een geschikte therapie om zuiver te worden.

De microscopisch kleine *jīva* is vergeten, dat hij een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa is. *Māyā* neemt de gedaante van een heks aan en straft hem voor die overtreding. Deze materiële wereld lijkt op een huis van bewaring en *Māyā* is de gevangenisbe-waarder, die ontspoorde *jīvas* arresteert en hen straffen toebedeelt. Een koning bouwt een gevangenis voor het welzijn van zijn onderdanen en op dezelfde manier heeft God Zijn immense genade jegens de *jīvas* getoond door deze penitenti-aire inrichting, de materiële wereld, te bouwen en *Māyā* als oppasser aan te stellen.

Vrajanātha: Als deze materiële wereld een gevangenis is, zijn er ook een paar geschikte ketenen nodig. Welke zijn dat?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: *Māyā* zet *jīvas* in overtreding met drie soorten ketenen gevangen: ketenen gemaakt uit

goedheid, ketenen gemaakt uit hartstocht en ketenen gemaakt uit onwetendheid. Deze boeien kluisteren de *jīva* in de geardheid onwetendheid, hartstocht en zelfs in goedheid. Boeien kunnen zijn gemaakt van verschillende metalen, zoals goud, zilver of ijzer, maar dat verschil heeft geen invloed op de pijn, die ze veroorzaken door gebonden te zijn.

Vrajanātha: Als we aannemen, dat de *jīva* spiritueel is, hoe kunnen de kettingen van Māyā hem dan in hechtenis houden?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Objecten van deze materiële wereld kunnen spirituele objecten niet aanraken. Zodra de *jīva* echter het idee krijgt, dat hij een genietter van *māyā* is, wordt zijn atomische spirituele gedaante door het fijnstoffelijke lichaam gemaakt van vals-ego afgedekt. Dat is de manier, waarop de boeien van Māyā zijn voeten binden.

De *jīvas* met een vals-ego in de geardheid materiële goedheid wonen in de hogere planetaire stelsels en worden halfgoden genoemd. Hun voeten zijn gebonden door boeien in de geardheid goedheid, die van goud zijn gemaakt. *Jīvas*, die gebukt gaan onder de geardheid hartstocht beschikken over een mengsel van neigingen van halfgoden en mensen en zij worden door boeien in de geardheid hartstocht in hechtenis genomen, die zijn gemaakt van zilver. De *jīvas*, die gebukt gaan onder de geardheid onwetendheid en dol zijn op de smaak van de zegen van dode materie, worden in de ijzeren ketenen van onwetendheid vastgebonden. Ze ondergaan diverse soorten ellende en blijven in gevangenschap.

Vrajanātha: Welke soort activiteiten voeren de *jīvas* uit in hun gevangenschap in Māyā's huis van bewaring?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Aanvankelijk voert de *jīva* activiteiten uit om zichzelf te voorzien van zijn gewenste zintuiglijke plezier in overeenstemming met zijn materiële aanleg. Daarna voert hij activiteiten uit om te trachten de ellende te verdrijven, die voortvloeit uit zijn gebondenheid aan de ketenen van Māyā.

Vrajanātha: Wilt u alstublieft de eerste soort baatzuchtige activiteit in detail uiteenzetten?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De bedekking van het grofstoffelijke lichaam kent zes fasen, namelijk geboorte, bestaan, groei, schepping van bijproducten, verval en dood. Deze zes transformaties zijn de inherente eigenschappen van het grofstoffelijke lichaam. Verder ondergaat het lichaam honger, dorst en andere ongerieflijke behoeften. Een *jīva*, die zich in het materiële lichaam bevindt, wordt beheerst door eten, slapen en zintuiglijke activiteiten, zoals zijn materiële zintuigen hem dat dicteren. Met het doel om van materiële vormen van comfort te genieten gaat hij zich bezighouden met uiteenlopende activiteiten, die voortkomen uit zijn materiële verlangens.

Om dergelijke objectieven te verwerven kan hij voor de optie materiële vroomheid kiezen. Vanaf zijn geboorte tot zijn laatste ademtocht kan hij de tien vedische ritualistische vrome activiteiten (*saṁskāras*) uitvoeren om zichzelf in stand te houden en zijn materiële doelstellingen te bewerkstelligen. Het is zijn intentie om door middel van deze activiteiten vrome verdiensten te verzamelen, zodat hij materiële genoegens kan genieten door in deze wereld te worden geboren in een brahmaanse of een andere hoge klasse familie om daarna god-

delijke genoegens te ervaren in de hogere planetaire stelsels. Hij gaat dus het pad van baatzuchtige activiteit.

Onreligieuze geconditioneerde *jivas* daarentegen nemen hun toevlucht tot goddeloosheid en genieten op godslasterende wijze van zinnelijk plezier door zich aan allerlei soorten zondige activiteiten over te geven.

Jivas in de eerste categorie bereiken de hogere planeten en ervaren hemelse genoegens als gevolg van hun vrome activiteiten. Wanneer deze periode van plezier maken eindigt, zoals dat moet gebeuren, worden ze weer als menselijke wezens of in andere levensvormen op aardse planeten geboren. *Jivas* in de tweede categorie gaan naar de hel vanwege hun zondige activiteiten en nadat ze daar een verscheidenheid aan ellende hebben ondergaan, worden ze weer op Aarde geboren.

Dus de *jīva*, die in *māyā* verstrikt zit en in de cyclus van baatzuchtige activiteiten en hun resultaten is verwickeld, zwerft hier en daar naartoe op zoek naar lustbevrediging. Tussendoor geniet hij van een paar tijdelijke genoegens als gevolg van vrome activiteiten en ondergaat ellende vanwege zijn zonden.

Vrajanātha: Wilt u ook alstublieft de tweede soort baatzuchtige actie beschrijven?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: De *jīva* in het grofstoffelijke lichaam ondergaat immens lijden vanwege het feit, dat hij gevangen zit in het verstikkende web van zijn gebreken en voert allerlei soorten activiteiten uit in een poging om deze ellende te minimaliseren. Hij verzamelt diverse soorten voedsel en dranken om zijn honger en dorst te lenigen en hij zwoegt om geld te verdienen, zodat hij gemakkelijk voedsel kan aan-

schaffen. Hij verzamelt warme kleding om zich tegen de kou te beschermen, hij trouwt om zijn verlangen naar zinnelijk plezier te bevredigen en werkt hard om zijn gezin te voeden en het in zijn behoeften te voorzien. Hij neemt medicijnen in om ziekten van het grofstoffelijke lichaam te genezen, vecht met anderen en gaat naar de rechtbank om zijn materiële bezittingen te beschermen.

Omdat hij wordt beheerst door de zes vijanden, namelijk lust, woede, intoxicatie, illusie, afgunst en angst, zwelgt hij ook in allerlei zondige activiteiten, zoals vechten, afgunst, diefstal en ander wangedrag. De begoochelde *jīva* voert al deze activiteiten uit om zijn lijdensweg te verlichten en op die manier verspilt hij zijn leven in een poging om aan zijn verlangens tegemoet te komen en ellende te vermijden.

Vrajanātha: Zou het doel van Māyā niet reeds gediend zijn geweest, als ze de *jīva* alleen met het subtiële lichaam zou hebben bedekt?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: Het grofstoffelijke lichaam is ook noodzakelijk, want het fijnstoffelijke lichaam kan geen werk uitvoeren. Verlangens worden in het fijnstoffelijke lichaam ontwikkeld vanwege activiteiten, die de *jīva* in zijn grofstoffelijke lichaam heeft uitgevoerd, waarna hij een grofstoffelijk lichaam krijgt, dat geschikt is om die verlangens ten uitvoer te leggen.

Vrajanātha: Wat is de verbinding tussen *karma* (baatzuchtige of vrucht dragende activiteit) en zijn vruchten? Volgens de school van *mīmāṃsā* is er geen Allerhoogste Bestuurder of God, die de vruchten van activiteiten toekent. God is slechts een denkbeeldig wezen. De aanhangers van deze school zeg-

gen, dat er een ongekend en constant veranderend principe is, dat *karma* heet, dat wordt gegenereerd uit voorgaande activiteiten en dat het resultaat van alle activiteiten toekent. Is dat waar?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De volgelingen van de *mīmāṃsā* school zijn niet op de hoogte van de principes, die in de Veda's worden onderwezen. Ze hebben gezien, dat in de Veda's een algemene aanbeveling wordt gedaan voor diverse vormen van *karma* onder leiding van de praktijk van *yajña* en hebben op basis daarvan met veel moeite een filosofie uitgedokterd. Maar hun doctrine wordt nergens in de Veda's aangetroffen. In tegendeel, in de Veda's staat heel duidelijk, dat Bhagavān alle vruchten van materiële activiteit toekent. Bijvoorbeeld de *Śvetāśvatara Upaniṣad* (4.6) en *Mundaka Upaniṣad* (3.1.1) zeggen het volgende,

*dvā suparṇā sayujā sakhāyā
samānam vrkṣam pariśaṣvajāte
tayor anyah pippalam svādv aty
anaśnann anyo 'bhicākaṣīti*

Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu en de *jīva* wonen in dit tijdelijke lichaam als twee bevriende vogels in een *pippala*-boom. Een van de twee vogels – de *jīva* – proeft de vruchten van de boom volgens de resultaten van zijn voorgaande *karma*. De andere – Paramātmā – proeft de vruchten niet, maar observeert eenvoudig als getuige.

De betekenis van het bovengenoemde vers is, dat dit tijdelijke materiële lichaam lijkt op een *pippala*-boom, waarin twee vogels op stok zitten. Een ervan is de geconditioneerde *jīva* en de andere is zijn vriend, de Allerhoogste Persoonlijkheid

Gods in Zijn gedaante als Paramātmā, de Superziel. De eerste vogel proeft de vruchten van de boom, terwijl de andere vogel niet van die vruchten geniet, maar eenvoudig naar de eerste vogel zit te kijken. Dit betekent, dat de *jīva*, die gebonden is door *māyā*, *karma* uitvoert en van de vruchten geniet. God, de Meester van *māyā*, kent de resultaten van die acties toe.

Dit spel van Bhagavān blijft doorgaan, totdat de *jīva* zich naar Hem toekeert. Met andere woorden, zolang de *jīva* niet in staat is een rechtstreekse audiëntie van God te hebben, blijft God met de *jīva* een spel spelen, dat voor zijn situatie geschikt is. Waar is nu de relevantie van de “bestemming veroorzaakt door resulterende acties van ver afgelegen *karma*” te vinden, die is uitgedokterd door de volgelingen van *mīmāṃsā*? Hierover moet jijzelf eens nadenken. Goddeloze doctrines kunnen nooit in alle opzichten compleet en perfect zijn.

Vrajanātha: Waarom hebt u gezegd, dat *karma* zonder begin is?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De kiem van alle materiële activiteit is het verlangen om het uit te voeren en de grondoorzaak van dit verlangen is *avidyā*, onwetendheid. *Avidyā* is vergetelheid van de waarheid: “Ik ben een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa,” en het vindt zijn oorsprong niet in wereldse tijd. Het heeft zijn oorsprong in het *taṭastha* gebied op het raakvlak van de spirituele en materiële werelden. Dat is de reden, waarom *karma* geen begin heeft in wereldse tijd en waarom het ‘zonder begin’ wordt genoemd.

Vrajanātha: Wat is het verschil tussen *māyā* en *avidyā*?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: *Māyā* is een vermogen van Kṛṣṇa. Śrī Kṛṣṇa heeft door middel van haar het materiële uni-

versum geschapen en heeft haar aangespoord om de *jivas*, die tegen Hem gekeerd zijn, te zuiveren. *Māyā* heeft twee functies: *avidyā*, onwetendheid, en *pradhāna*, de conditie van de materiële natuur direct vóór haar manifestatie. *Avidyā* heeft betrekking op de *jivas*, terwijl *pradhāna* betrekking heeft op passieve materie. De totale inerte wereld vindt zijn oorsprong in *pradhāna*, terwijl het verlangen van de *jīva* om materiële activiteit uit te voeren afkomstig is uit *avidyā*.

Er zijn nog twee andere verdelingen van *māyā*, namelijk *vidyā* (kennis) en *avidyā* (onwetendheid), die alletwee betrekking hebben op de geconditioneerde *jīva*. *Avidyā* bindt de *jīva*, terwijl *vidyā* hem bevrijdt. De functie van *avidyā* blijft operationeel, zolang de gevangen *jīva* Kṛṣṇa blijft vergeten, maar wanneer hij Kṛṣṇa gunstig gestemd wordt, wordt *avidyā* verplaatst door de functie *vidyā*. *Brahma-jñāna* (kennis van de Allerhoogste Geest, de kleine geestelijke zielen en hun wederzijdse relatie) is de specifieke functie van *vidyā*.

Als *vidyā* zich manifesteert in het spiritueel ontwakende bewustzijn van de *jīva*, heeft ze twee fasen. In haar eerste fase stimuleert *vidyā* tot vrome daden en tot een positieve spirituele poging en in haar tweede, rijpe fase schenkt ze realisatie van de Allerhoogste Waarheid. Wanneer zich eerst onderscheidingsvermogen ontwikkelt, probeert de *jīva* zich met gunstige activiteiten bezig te houden, en wanneer onderscheidingsvermogen rijp is geworden, manifesteert zich spirituele kennis. *Avidyā* dekt de *jīva* af en *vidyā* neemt die bedekking weg.

Vrajanātha: Wat is de functie van de *pradhāna*?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De hoedanigheid van de materiële natuur direct vóór haar manifestatie wordt *pradhāna* genoemd. Wanneer Bhagavān de factor Tijd op gang zet om Zijn vermogen *māyā* te stimuleren, creëert Māyā eerst de aggregatie van materiële elementen (*mahat-tattva*), die zelf wordt gegenereerd uit ongemanifesteerde *pradhāna*. Dus wanneer de *pradhāna* door Tijd op gang wordt gezet, komt materie tot bestaan.

Vals-ego wordt geboren uit een transformatie van de *mahat-tattva* en ruimte (ether) wordt gecreëerd uit een transformatie van vals-ego in de geaardheid onwetendheid. Lucht wordt gecreëerd uit een transformatie van ruimte en vuur wordt gecreëerd uit een transformatie van lucht. Water wordt dan gecreëerd door de transformatie van vuur en aarde wordt gecreëerd door de transformatie van water. Op deze manier komen de materiële elementen tot stand. Ze worden de vijf grove of gigantische elementen genoemd.

Nu moet je horen, hoe de vijf zintuigobjecten worden gecreëerd. Tijd stimuleert de faculteit van materiële energie genaamd onwetendheid (*avidyā*) en scheidt binnen de *mahat-tattva* tendensen voor baatzuchtige activiteit (*karma*) en materiële kennis (*jñāna*). Wanneer de neiging of de tendens van de *mahat-tattva* wordt getransformeerd, worden kennis en activiteiten uit respectievelijk de geaardheden goedheid en harts-tocht geschapen. *Mahat-tattva* wordt ook getransformeerd om vals-ego te worden en dan wordt intelligentie gecreëerd uit een transformatie van ego. Geluid, dat een eigenschap van de ruimte is, wordt gecreëerd uit de transformatie van intelligen-

tie. De eigenschap gevoel (op de huid) wordt gecreëerd uit de transformatie van geluid en het bevat zowel gevoel, de eigenschap van lucht, als geluid, de eigenschap van ruimte of ether. Levensadem, energie en kracht worden gecreëerd uit deze eigenschap van gevoel (door aanraking). Uit een transformatie van gevoel worden vorm en kleur in lichtgevende objecten gegeneerd, die de eigenschappen van vuur zijn. Vuur heeft drie eigenschappen, namelijk vorm, gevoel en geluid. Wanneer deze eigenschap door Tijd wordt getransformeerd, wordt het water, die vier eigenschappen heeft, namelijk, smaak, vorm, gevoel en geluid. Wanneer deze verder wordt getransformeerd, is het resultaat de vijf eigenschappen in aarde, namelijk geur, smaak, vorm, gevoel en geluid. Alle transformaties vinden plaats met assistentie en ondersteuning van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods.

Er zijn drie soorten vals-ego, namelijk goedheid, hartstocht en onwetendheid. Materiële elementen komen voort uit vals-ego in de geardheid onwetendheid en de tien zintuigen komen voort uit vals-ego in hartstocht. Er zijn twee soorten zintuigen: kennisvergarende zintuigen en actieve werkzintuigen. Ogen, oren, neus, tong en huid zijn de vijf zintuigen voor het verwerven van kennis en stem, handen, voeten, anus en genitaliën zijn de vijf actieve werkzintuigen.

Zelfs wanneer de vijf grove elementen een combinatie met de subtiële elementen aangaan, is er geen activiteit, tenzij de atomisch bewuste *jīva* erin binnengaat. Zodra de *jīva*, een gelokaliseerd deeltje in de lichtstraal van Gods vluchtige blik, het lichaam binnengaat, dat is gemaakt van grove en subtiële elementen, worden alle activiteiten in beweging gezet. Op

deze manier ontmoeten de zintuigen gemanifesteerd door de materiële geaardheden goedheid en hartstocht de zintuigobjecten, die de *pradhāna* via de geaardheid onwetenschap had gemanifesteerd. Al deze elementen gaan met elkaar een amalgaam aan en interacteren om een geschikt veld te vormen voor de materiële actie van de *jīva*. Op deze manier doen *avidyā* en *pradhāna* hun werk.

Er zijn dus vierentwintig elementen in deze wereld van *māyā*: vijf grove of gigantische elementen, namelijk aarde, water, vuur, lucht en ruimte; vijf zintuigobjecten, namelijk geur, smaak, vorm, gevoel en geluid; vijf zintuigen voor het vergaren van kennis; vijf actieve werkzintuigen; verstand; intelligentie; gecontamineerd bewustzijn; en vals-ego. Deze zijn de vierentwintig elementen van de materiële natuur. De atomisch bewuste *jīva*, die het lichaam van vierentwintig elementen binnengaat, is het vijfentwintigste principe en Paramātmā is het zesentwintigste principe.

Vrajanātha: Wilt u me alstublieft vertellen, hoeveel ruimte van het totale menselijke lichaam van drieëneenhalve armlengte wordt ingenomen door het fijnstoffelijke lichaam en hoeveel ruimte door het grofstoffelijke lichaam; en in welk deel van het lichaam de bewuste *jīva* woont?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: De vijf grove elementen, de vijf zintuigobjecten en de tien zintuigen beslaan het grofstoffelijke lichaam. De vier subtiële elementen, namelijk intelligentie, gecontamineerd bewustzijn, verstand en vals-ego vormen het fijnstoffelijke lichaam. Iemand die zich op valse gronden identificeert met het lichaam en eisen stelt in relatie tot het lichaam en zodoende leeft met de valse ideeën van 'ik' en

‘mijn’, is een *jīva*, die is gedepriveerd van zijn ware, intrinsieke natuur.

De *jīva* is uiterst subtiel, bevindt zich buiten materiële ruimte, tijd en kwaliteiten, maar ondanks dat hij zeer klein is, doordringt hij het hele lichaam. Zoals het plezierige effect van een kleine druppel sandelhoutpasta, die op één lichaamsdeel is aangebracht, zich over het hele lichaam verspreidt, zo is de atomische *jīva* de kenner van het hele lichaam en ervaart al zijn pijnen en genoegens.

Vrajanātha: Als de *jīva* degene is, die *karma* uitvoert en de consequenties van pijn en fijn ervan ervaart, wat is hierin dan de actieve betrokkenheid van Bhagavān?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: *Jīva* is de initiatiefnemer en wanneer hij materiële activiteiten uitvoert, zorgt Bhagavān voor de vruchten, waarvoor de *jīva* bevoegd is geworden. Kortom, Bhagavān kent de resultaten toe, terwijl de *jīva* ervan ‘geniet’.

Vrajanātha: Hoeveel typen geconditioneerde zielen zijn er?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Er zijn vijf soorten, namelijk degenen met een compleet afgedekt bewustzijn; degenen met een gebrekkig, verminkt, of samengetrokken bewustzijn; degenen met een licht ontluikend bewustzijn; degenen met ontwikkeld bewustzijn en degenen met een volkomen ontwikkeld bewustzijn.

Vrajanātha: Welke *jīvas* hebben een volkomen afgedekt bewustzijn?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Dat zijn *jīvas* met het lichaam van bomen, klimplanten, grassen, stenen enzovoort, die hun dienstverlening aan Kṛṣṇa totaal zijn vergeten en zozeer in

beslag worden genomen door de eigenschappen van *māyā*, dat er geen spoor van hun bewuste natuur is overgebleven. Er bestaat alleen nog een lichte indicatie van hun waarnemingsvermogen in de zes transformaties.

Dit is de diepste val, die een *jīva* kan maken, en dit feit wordt gestaafd door de epische verhalen van *Ahalyā*, *Yama-lārjuna* en *Sapta-tāla*. Men valt alleen naar deze conditie vanwege een of andere ernstige overtreding en men kan er alleen van worden verlost door Kṛṣṇa's genade.

Vrajanātha: Welke *jīvas* hebben een verminkt of gebrekkig bewustzijn?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Wilde dieren, vogels, slangen, vissen, waterdieren, muggen en vergelijkbare schepselen hebben een gebrekkig of samengetrokken bewustzijn. Het bewustzijn van deze *jīvas* is in zekere mate aanwijsbaar in tegenstelling tot dat van *jīvas* in de vorige groep met een compleet afgedekt bewustzijn. Deze *jīvas* voeren bijvoorbeeld activiteiten uit, zoals eten, slapen, komen en gaan op eigen gelegenheid en vechten met anderen om dingen, die ze zien als hun eigendom. Ze vertonen ook angst en ze worden kwaad, wanneer ze onrecht zien. Ze beschikken echter niet over kennis van de spirituele wereld.

Zelfs apen hebben in hun snaakse verstand enig wetenschappelijk begrip, want ze hebben een idee wat wel en niet in de toekomst gaat gebeuren en ze kennen het gevoel van dankbaarheid. Sommige dieren hebben ook gedegen kennis van verscheidene objecten. Ondanks al deze eigenschappen hebben ze echter niet de neiging om naar God te informeren. Dus hun bewustzijn is samengetrokken.

In *sāstra* wordt gezegd, dat Bharata Mahārāja kennis had van de namen van Bhagavān, toen hij zich in het lichaam van een hert bevond, maar dit is natuurlijk hoogst ongebruikelijk; dit gebeurt alleen in bijzondere gevallen. Bharata en Koning Nṛga moesten vanwege hun overtredingen als een dier worden geboren en ze werden verlost, toen hun overtredingen door de genade van Bhagavān werden geneutraliseerd.

Vrajanātha: Welke *jīvas* hebben een licht ontluikend bewustzijn?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Geconditioneerde *jīvas* in een menselijk lichaam vallen in drie categorieën uiteen: degenen met een licht ontluikend bewustzijn, met een ontwikkeld bewustzijn en met een volkomen ontwikkeld bewustzijn. Over het algemeen kan de menselijke soort in vijf groepen worden onderverdeeld: (1) immorele atheïsten, (2) morele atheïsten, (3) morele theïsten met moraal en vertrouwen in God, (4) degenen betrokken in *sādhana-bhakti*, toegewijde dienst uitgevoerd met het doel om *bhāva* of spirituele emoties voor Kṛṣṇa te ontwikkelen en (5) degenen betrokken in *bhāva-bhakti* in toewijding uitgevoerd met verkregen spirituele emoties, en zuivere toegewijden met spontane toewijding aan Bhagavān.

Degenen, die bewust of onbewust atheïst zijn, zijn ofwel immorele of morele atheïsten. Als een moreel persoon een beetje vertrouwen in God ontwikkelt, wordt hij een morele theïst genoemd. Degenen, die belangstelling voor *sādhana-bhakti* ontwikkelen volgens de principes van de geschriften, worden *sādhana-bhaktas* genoemd. En degenen, die min of meer onvermengde liefde voor God hebben ontwikkeld, wor-

den *bhāva-bhaktas* genoemd. Zowel immorele als morele atheïsten beschikken over een licht ontluikend bewustzijn; morele theïsten en *sādhana-bhaktas* beschikken over een ontwikkeld bewustzijn en *bhāva-bhaktas* hebben een volkomen ontwikkeld bewustzijn.

Vrajanātha: Hoelang blijven *bhāva-bhaktas* aan *māyā* gebonden?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: Die vraag zal ik beantwoorden, wanneer ik het zevende vers van *Dāśa-mūla* ga uitleggen. Het is inmiddels laat geworden, dus je kunt nu beter naar huis gaan.

Vrajanātha keerde naar huis terug en dacht na over alle waarheden, die hij had gehoord.

ALDUS EINDIGT HOOFDSTUK ZESTIEN VAN JAIVA-DHARMA
GETITELD “JIVAS BEZETEN DOOR MĀYĀ”

Hoofdstuk Zeventien

Jiva's bevrijding van Maya

DE GROOTMOEDER VAN VRAJANĀTHA HAD alle voorbereidingen voor zijn huwelijk afgerond en legde 's avonds de details aan hem uit. Vrajanātha gebruikte zijn maaltijd in stilte en gaf die dag geen antwoord. Hij lag nog laat in de avond klaarwakker op zijn bed in diepe gedachten verzonken over de staat van de zuivere spirituele ziel. In de tussentijd was zijn oude grootmoeder druk in de weer om manieren te vinden, die hem konden overhalen om het huwelijk in te stappen.

Op dat moment kwam Veṇī-mādhava binnen, Vrajanātha's neef van moeders zijde. Het meisje, met wie Vrajanātha verondersteld werd te gaan trouwen, was Veṇī-mādhava's nicht van vaders zijde en Vijaya-vidyāratna had hem gestuurd om de laatste regelingen te treffen.

Veṇī-mādhava informeerde, “Wat is er aan de hand, Grootmoeder? Waarom houdt u de voorbereidingen voor het huwelijk van broer Vraja tegen?”

Vrajanātha’s grootmoeder antwoordde met nogal wat angst in haar stem, “Mijn zoon, jij bent een intelligente jongen. Misschien wil hij van gedachten veranderen, als jij eens met hem gaat praten. Al mijn pogingen zijn tevergeefs geweest.”

Het karakter van Veṇī-mādhava was duidelijk herkenbaar aan zijn kleine gestalte, zijn korte nek, zijn zwarte huidskleur en zijn ogen, die constant knipperden. Hij hield er meer van om overal zijn neus in te steken en te weten, wat er gaande was, dan zich met zijn eigen zaken bezig te houden en zijn betrokkenheid in andermans zaken was nooit bijzonder bruikbaar geweest. Nadat hij de oude dame had aangehoord, fronste hij licht zijn wenkbrauwen en pochte toen, “Dit is geen probleem. Ik heb alleen uw toestemming nodig. Veṇī-mādhava krijgt alles voor elkaar. U kent me heel goed. Ik maak geld door gewoon de golven te tellen. Laat mij dit met hem maar één keer bespreken. En als het me lukt, gaat u me dan tracteren op een feest van *pūrīs* en *kacorīs*?”

“Vrajanātha heeft zojuist gegeten en slaapt nu,” zei Grootmoeder.

“Goed, ik kom morgenochtend en zal de zaken regelen,” antwoordde Veṇī-mādhava en ging terug naar huis.

De volgende dag kwam hij vroeg in de ochtend terug met een waterpot in zijn hand en rondde zijn ochtendbad af. Vrajanātha was verrast hem te zien en zei, “Broer, waarom ben jij zo vroeg in de ochtend gekomen?”

Veṅī-mādhava antwoordde, “Oudere broer, je hebt *nyāya-sāstra* nu een lange tijd gestudeerd en onderwezen. Je bent de zoon van Paṇḍita Harinātha Cūḍāmaṇi en je bent in het hele land beroemd. Jij bent het enige overlevende mannelijke familielid van het huis en als je geen erfgenamen hebt, wie, denk je dan, gaat de zorg voor dit grote huis van jou voor zijn rekening nemen? Wij doen jou een verzoek. Ga alsjeblieft trouwen.”

Vrajanātha antwoordde, “Broer, geef me niet onnodig problemen. Tegenwoordig aanvaard ik de toevlucht van de toegewijden van Śrī Gaurasundara en ik heb geen enkele behoefte om in wereldse zaken te worden betrokken. Ik ervaar ware rust in het gezelschap van de Vaiṣṇava's in Māyāpura en ik heb geen enkele aantrekkingskracht voor deze wereld. Ofwel ik ga *sannyāsa* aanvaarden, of ik slijt mijn leven onder bescherming van de lotusvoeten van de Vaiṣṇava's. Ik heb mijn hart aan jou gelucht, omdat ik weet, dat je mijn beste vriend bent, maar vertel dit niet aan iemand anders.”

Veṅī-mādhava had in de gaten, dat niets anders dan een list de gedachten van Vrajanātha kon veranderen, dus hij begon op sluwe wijze zijn gevoelens te beteugelen. Om een zekere indruk te geven zei hij, “Ik ben altijd jouw assistent gebleven bij alles, dat je hebt gedaan. Ik droeg jouw boeken, toen je op school Sanskriet studeerde, dus ik zal ook jouw staf en waterpot dragen, wanneer je *sannyāsa* aanvaardt.”

Het is moeilijk om de intentie van verdorven mensen in te schatten. Ze hebben een gespleten tong, waarmee ze één ding met de ene helft zeggen en precies het tegenovergestelde met de andere helft. Ze zijn bandieten in de kleding van een heili-

ge, nemen de naam van Śrī Rāma in de mond en dragen een dolk onder hun oksel.

In antwoord op de lieve woordjes van Venī-mādhava zei Vrajanātha, “Broer, ik heb jou altijd als mijn dierbare vriend beschouwd. Grootmoeder is een oude vrouw en begrijpt ernstige zaken niet. Ze is zeer enthousiast om me in deze oceaan van wereldse aangelegenheden te storten door me met een of ander meisje te laten trouwen. Het zou een pak van mijn hart zijn, als jij haar van gedachten kan veranderen en het haar op de een of andere manier kan afraden. Ik zal jou altijd schuldig blijven.”

Venī-mādhava antwoordde, “Niemand zal zich tegen jouw wens durven verzetten, zolang Sharmarāma leeft. Oudere broer, je zal zien waartoe ik in staat ben. Maar vertel me één ding: waarom heb je zo een aversie tegen deze wereld ontwikkeld? Wie geeft jou het advies om dergelijke gevoelens van verzaking te omarmen?”

Vrajanātha beschreef alle incidenten, die tot zijn gevoel van onthechting hadden geleid. Hij zei, “Er zit een oudere en ervaren *bābāji* in Māyāpura genaamd Śrī Raghunātha dāsa Bābāji. Hij is mijn geestelijk voorganger. Iedere dag na zonsondergang zit ik aan zijn voeten, waar ik verlichting vind van de bosbrand van deze materiële wereld. Hij is me zeer genadig.”

De kwaadaardige Venī-mādhava zette bij zichzelf een samenzwering op, “Nu begrijp ik, wat de zwakheid van broer Vraja is. Hij moet met deskundige misleiding op het rechte spoor worden gezet.” Uiterlijk zei hij, “Broer, maak je geen zorgen. Ik ga nu naar huis, maar ik zal geleidelijk de gedachten van Grootmoeder veranderen.”

Veṇī-mādhava deed alsof hij de weg naar huis nam, maar ging een andere weg op naar Śrīvāsāṅgana in Māyāpura. Daar ging hij op een verhoogd platform onder de *bakula*-boom zitten en begon de rijkdommen van de Vaiṣṇava's te bewonderen. "Deze Vaiṣṇava's zijn in feite genietters van deze wereld," zei hij bij zichzelf. "Wat een prachtige tuinhuisen en schitterende loofhutten! Wat een mooie uitspatting op een wonderbaarlijke binnenplaats!

"In ieder tuinhuis zit een Vaiṣṇava *harināma* op zijn kralen te chanten en iedereen ziet er zeer tevreden uit, zoals stieren der religie. De vrouwen uit naburige dorpen komen op eigen gelegenheid in de Gaṅgā baden en voorzien deze Vaiṣṇava's van fruit, wortels, water, ghee, kruiden en ander smakelijke ingrediënten.

"De *brāhmaṇas* praktiseren *karma-kāṇḍa* activiteiten (baatzuchtige activiteiten zoals beschreven in de Veda's voor verheffing naar de hemelse planeten en een hogere geboorte met materieel plezier) eenvoudig om deze faciliteiten te krijgen, maar in plaats daarvan genieten deze groepen *bābājīs* van de room!

"Alle eer aan Kali-yuga, het tijdperk van ruzie en hypocrisie! Deze discipelen van Kali zijn gezegend met groot geluk en mijn geboorte in een hoge brahmaanse familie is zinloos! Alas! Tegenwoordig informeert niemand bij ons over wat dan ook, laat staan dat iemand aan ons fruit en water aanbiedt! De Vaiṣṇava's vervloeken de brahmaanse wetenschappers der logica en beschuldigen ons van woordspel eenvoudig vanwege de discussie over materiële objecten en noemen ons idioten. Bovendien is mijn oudere broer, zelfs na deze wetenschap van

logica grondig te hebben bestudeerd en een goed onderlegd man te worden, begonnen de woorden van deze sluwe figuren in lendedoeken te accepteren. Ik, Veṇī-mādhava, zal Vrajanātha hervormen en ook deze *bābājis* een flink pak slaag geven!”

Met deze gedachten liep Veṇī-mādhava een van de tuinhuisjes binnen en dat was juist de hut, waar Śrī Raghunātha dāsa Bābāji op een mat van bananenblad *harināma* zat te chanten.

Iemands karakter is duidelijk zichtbaar op zijn gezicht en de bejaarde Bābāji wist, dat Kali in eigen persoon was binnengekomen in de gedaante van deze zoon van een *brāhmaṇa*. Vaiṣṇava's beschouwen zichzelf lager dan een blad gras. Ze bieden degenen hun respect, die hen beledigen en ze bieden voor het welzijn van een tegenstander, zelfs als hij hen kwelt. Zonder enig verlangen naar persoonlijke eer bieden ze alle eer aan anderen. Bābāji Mahārāja bood Veṇī-mādhava dan ook vol eerbied een zitplaats aan. Veṇī-mādhava had geen enkele *vaiṣṇava* kwaliteit, dus nadat hij was gaan zitten, bood hij Bābāji Mahārāja zijn zegeningen aan, waarmee hij zich boven alle *vaiṣṇava* etiketten plaatste.

“Bābā, hoe heet je? Wat brengt jou hier naartoe?” informeerde Śrī Bābāji Mahāśaya op informele wijze. Veṇī-mādhava werd woedend door te worden aangesproken met het informele woord ‘jij’ in plaats van het formele ‘u’. Met een gezicht verwrongen van walging zei hij, “O Bābāji, kun jij gelijkwaardig worden aan de *brāhmaṇas* door eenvoudig een lendedoek te dragen? Maar het geeft niet! Vertel me eens, ken je Vrajanātha Nyāya-pañcānana?”

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: (die de reden van zijn ergernis begreep) Verontschuldigt u alstublieft deze oude man en voelt u zich niet beledigd door zijn woorden. Ja, Vrajanātha komt soms hier met zijn genade naartoe.

Veṅī-mādhava: Denk niet, dat hij een sufferd is. Hij komt hier met bijbedoelingen. Eerst doet hij beleefd om jouw vertrouwen te wekken. De *brāhmaṇas* van Belpukura zijn buitengewoon geëgerd door jouw gedrag. Ze hebben met elkaar beraadslaagd en hebben besloten om Vrajanātha naar jou toe te sturen. Je bent een oude man. Wees voorzichtig. Ik zal af en toe langskomen om jou in te lichten over de voortgang van hun samenzwering. Vertel hem niets over mij, anders krijg je nog meer problemen. Ik zal het voor vandaag hierbij laten.”

Nadat hij dit had gezegd, stond Veṅī-mādhava op en ging terug naar huis. Later, nadat hij zijn lunch had gebruikt, ging hij een bezoek brengen aan Vrajanātha. Toen Vrajanātha op zijn veranda zat, dook Veṅī-mādhava plotseling op uit het niets, ging naast hem zitten en begon een gesprek.

“Broer, ik ben vandaag voor zaken naar Māyāpura geweest,” begon hij. “Daar zag ik een oude man, misschien dezelfde Raghunātha dāsa Bābājī met wie jij hebt gesproken. We zaten over algemene dingen te praten en toen ging het gesprek over jou. De dingen, die hij over jou zei! Ik heb nooit zulke weerzinwekkende dingen over een *brāhmaṇa* horen zeggen. Op het eind zei hij, ‘Ik zal hem van zijn hoge brahmaanse status neerhalen door hem de restanten van allerlei lagekaste mensen te geven’. Verfoeid is hij! Het is voor een geleerde, zoals jij, niet gepast om met een dergelijk persoon te

associëren. Als je zo handelt, zal je het hoge prestige van de *brāhmaṇas* te gronde richten.”

Vrajanātha was verbijsterd om Veṇī-mādhava dit allemaal te horen zeggen. Om een of andere onbekende reden verdubbelde juist zijn vertrouwen en respect voor de Vaiṣṇava's en Śrī Raghunātha dāsa Bābāji en hij zei op ernstige toon, “Broer, ik ben even druk. Ga jij even weg. Morgen hoor ik alles van jou en dan maak ik een beslissing.”

Veṇī-mādhava ging er vandoor en Vrajanātha werd zich nu volkomen bewust van de gespleten tong van Veṇī-mādhava. Hoewel hij goed belezen was in *nyāya-sāstra* en hij van nature een afkeer had van verdorvenheid, had de gedachte, dat Veṇī-mādhava hem zou helpen op het pad naar *sannyāsa*, hem aanleiding gegeven om vriendschappelijk met hem om te gaan.

Nu echter begreep Vrajanātha, dat al die lieve woordjes van Veṇī-mādhava met een bepaald motief waren gesproken. Bij nader inzien realiseerde hij zich, dat Veṇī-mādhava zich zo bedriegelijk had gedragen, omdat hij betrokken was bij het huwelijksaanzoek. Hij realiseerde zich, dat dit de reden moest zijn geweest, waarom Veṇī-mādhava naar Māyāpura was gegaan – om het zaad van een geheim plan te zaaien. Hij bad in gedachten, “O Heer! Laat mijn vertrouwen in de lotusvoeten van mijn Gurudeva en de Vaiṣṇava's sterk blijven. Mag het nooit worden gereduceerd door de verstoring van dergelijke onzuivere lieden.” Hij bleef tot de avond in deze gedachten verzonken. Toen maakte hij zich gereed om naar Śrīvāsāṅgaṇa, de binnenplaats van Śrīvāsa Ṭhākura's huis, te gaan en arriveerde daar in grote bezorgdheid.

In Māyāpura, nadat Veṇī-mādhava was vertrokken, dacht Bābāji, “Deze man is zeker een *brahma-rākṣasa*. ‘*Rākṣasāḥ kalim āśritya jāyante brahma-yoniṣu – rākṣasas* (demonen) nemen hun toevlucht tot Kali-yuga en worden geboren in brahmaanse families’. Deze uitspraak geldt zeker voor die persoon. Zijn gezicht vertoont duidelijk de trots op zijn hoge kaste, zijn vals-ego, zijn afgunst op Vaiṣṇava’s en zijn religieuze hypocrisie. Zijn korte nek, zijn ogen en zijn misleidende manier van praten vertegenwoordigen in feite zijn innerlijke mentaliteit. Ach, deze man is van nature een volkomen atheïstische demon, terwijl Vrajanātha zo een zacht karakter heeft. O Kṛṣṇa! O Gaurāṅga! Geef me nooit de associatie van een dergelijk persoon. Ik moet Vrajanātha vandaag waarschuwen.”

Toen Vrajanātha de hut bereikte, riep Bābāji hem toegene- gen bij zich, “Kom, kom!” en omhelsde hem. Vrajanātha kreeg een brok in zijn keel van emotie en er stroomden tranen over zijn gezicht, toen hij aan de voeten van Śrī Raghunātha dāsa Bābāji viel. Śrī Bābāji Mahārāja tilde hem met genegen- heid op en zei zachtjes, “Er kwam hier vanochtend een zwarte *brāhmaṇa* langs. Hij sprak een aantal beroerde dingen en ging daarna weer weg. Ken je hem?”

Vrajanātha: Prabhu, uw goede zelf vertelde me eerder, dat er verschillende soorten *jīvas* in deze wereld zijn. Sommigen zijn zo afgunstig, dat ze er zonder reden plezier in hebben om an- deren in de problemen te brengen. Onze broer, Veṇī- mādhava, is een van de aanvoerders in die categorie. Ik zou blij zijn om niet meer over hem te spreken. Het is zijn aard om u tegen mij op te zetten en mij tegen u om dispuut tussen

ons te zaaien door valse beschuldigingen te verspreiden. Ik hoop, dat u geen aandacht hebt besteed aan hetgeen hij heeft gezegd.

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: O Kṛṣṇa! O Gaurāṅga! Ik heb de Vaiṣṇava's nu vele dagen gediend en met hun genade heb ik de kracht gekregen om het verschil te zien tussen een Vaiṣṇava en een niet-Vaiṣṇava. Dus wat dit betreft, ben ik me overal van bewust. Je hoeft hierover verder niets meer te zeggen.

Vrajanātha: Ja, laten we het allemaal maar vergeten. Wilt u me alstublieft vertellen, hoe de geconditioneerde ziel zich kan bevrijden uit de ketenen van *māyā*?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Je krijgt jouw antwoord in het zevende vers van *Daśa-mūla*,

*jadā bhrāmaṁ bhrāmaṁ hari-rasa-galad-vaiṣṇava-janaṁ
kadācit saṁpaśyan tad-anugamane syād ruci-yutaḥ
tadā kṛṣṇāvr̥tṭyā tyajati śanakair māyika-daśāṁ
svarūpaṁ bibhrāṇo vimala-rasa-bhogaṁ sa kurute*

Wanneer een *jīva*, die is gebonden door de ketenen van *māyā-śakti*, in de loop van zijn zwerftocht door hogere en lagere levenssoorten in de cyclus van herhaalde geboorte en dood een Vaiṣṇava ziet, die dronken is van de zoetheid van toewijding aan Śrī Hari, rijst in zijn hart een smaak om het pad van de Vaiṣṇava te volgen. Dan realiseert hij zich stap voor stap de onvermengde smaken van rechtstreekse dienstverlening aan Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa.

Vrajanātha: Zou ik hiervan een bewijs uit de Veda's mogen horen om dit te verifiëren?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Zowel de *Mundaka Upaniṣad* (3.1.2) als de *Śvetāśvatara Upaniṣad* (4.7) herhalen dezelfde *śloka*,

*samāne vṛkṣe puruṣo nimagno
'nīśayā śocati muhyamānaḥ
juṣṭam yadā paśyaty anyam īsam
asya mahimānam eti vīta-śokaḥ*

De *jīva* bevindt zich in het materiële lichaam als een vogel, die in een boom zit. Hij wordt gemagnetiseerd door het begoochelende vermogen van Bhagavān en hij vervalt in lichaamsbewustzijn, waarmee hij plezier tracht te zoeken door de vruchten in die boom te eten. Hij beklagt zich herhaaldelijk, omdat hij voelt, dat hij geen bescherming heeft. Zodra hij echter in de boom van zijn lichaam een andere vogel waarneemt, Bhagavān, het juiste object van zijn dienstverlening, houdt hij op met klagen en verkrijgt zijn eigen glorie in de vorm van dienstverlening aan Śrī Kṛṣṇa.

Vrajanātha: Dit vers zegt, dat de *jīva* voor altijd vrij wordt van zorgen en angst en de edelmoedigheid van God rechtstreeks waarneemt, zodra hij de vererenswaardige Godheid ontwaart. Impliceert dit bevrijding?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De beëindiging van de gevangenschap van de *jīva* in *māyā* wordt *mukti* genoemd, dat bereikbaar is voor degene, die met zuivere toegewijden associeert. Het belangrijkste is om te kijken naar de details van de status, die de *jīva* na *mukti* krijgt. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.10.6) verklaart het volgende.

muktir hitvānyathā-rūpaṁ svarūpena vyavasthitiḥ

Mukti is de permanente situatie van het levend wezen in zijn constitutionele transcendente gedaante, die hij heeft verkregen, nadat hij de veranderlijke grofstoffelijke en subtiel materiële lichamen heeft opgegeven.

Dit vers laat zien, dat bevrijding betekent het achterlaten van deze andere gedaanten en gesitueerd zijn in de oorspronkelijke spirituele gedaante. Het verkrijgen van de constitutionele positie is voor de *jīva* een fundamentele noodzaak. Het werk van bevrijding is voltooid op het moment, dat de *jīva* uit de boeien van *māyā* wordt verlost. Dan beginnen er zoveel activiteiten te komen, als hij eenmaal zijn natuurlijke, constitutionele positie heeft bereikt. *Mukti* kan ook worden gedefinieerd als *atyanta-duḥkha-nivṛtti*, hetgeen betekent ‘bevrijding van eindeloos lijden’. Nadat deze bevrijding is bereikt, komt echter het stadium van positief spiritueel geluk. Die staat wordt beschreven in de *Chāndogya Upaniṣad* (8.12.3),

*evam evaiṣa samprasādo ‘smāc charīrāt samutthaya
param jyoti-rūpa-sampadya svena rūpenābhiniṣpadyate
sa uttama-puruṣaḥ sa tatra paryeti jakṣan krīḍan ramamāṇaḥ*

De bevrijde *jīva* transcendeert de beperkingen van zijn grofstoffelijke en subtiel materiële lichamen en krijgt een spirituele gedaante, die straalt met transcendente luister. Dit is zijn intrinsieke, bovennatuurlijke identiteit. Hij is een volmaakt wezen en woont in de spirituele wereld, waar hij ieder moment sublieme activiteiten en goddelijke zegen proeft.

Vrajanātha: Welke zijn de symptomen van degenen, die van *māyā* zijn bevrijd?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Ze hebben acht symptomen, die de *Chāndogya Upaniṣad* (8.7.1) als volgt beschrijft.

*ya ātmāpahata-pāpmā vijaro vimṛtyur viṣoko 'vijighatso
'pipāsaḥ satya-kāmaḥ satya-saṅkalpaḥ so 'nveṣṭavyaḥ*

Men dient serieus te zoeken naar de associatie van een bevrijde ziel, die over de volgende acht eigenschappen beschikt: (1) *apahata-pāpmā* – hij is vrij van alle zonden, dat wil zeggen, hij is vrij van iedere verbinding met de verslaving aan zondige activiteiten, die voortkomen uit de onwetendheid van *māyā*; (2) *vijara* – hij is niet onderhevig aan de ellende van ouderdom, dat wil zeggen, omdat hij niet de neiging heeft in verval te raken, blijft hij altijd jong en fris; (3) *vimṛtyu* – hij sterft niet; hij valt nooit onder invloed van de dood; (4) *viṣoka* – hij is nooit verdrietig; (5) *vijighatso* – hij heeft geen behoefte aan persoonlijk plezier; (6) *apipāsa* – hij heeft een natuurlijke neiging om zijn meest geliefde Kṛṣṇa zonder andere verlangens te dienen; (7) *satya-kāma* – zijn verlangens zijn precies geschikt voor de dienstverlening aan Śrī Kṛṣṇa en omgekeerd zijn zijn verlangens vrij van fouten (omdat ze alleen zijn bedoeld voor het plezier van de Allerhoogste Absolute Waarheid); en (8) *satya-saṅkalpaḥ* – al zijn wensen worden vervuld. Deze acht eigenschappen zijn afwezig in *jīvas*, die gebonden zijn door *māyā*.

Vrajanātha: In het vers van *Daśa-mūla* wordt gezegd, “Het grote geluk van de *jīva*, die doelloos in de materiële wereld rondzwerft, verschijnt wanneer hij een *rasika* Vaiṣṇava tegenkomt, de zuivere toegewijde, die de nectar van Hari proeft.” Men zou het bezwaar kunnen aantekenen, dat men uiteinde-

lijk ook toewijding aan Śrī Kṛṣṇa kan krijgen door vrome activiteiten uit te voeren, zoals *aṣṭāṅga-yoga* (het achtvoudige *yoga* systeem) en ontwikkeling van de kennis van het onpersoonlijke aspect van God.

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: Dit zijn Śrī Kṛṣṇa's eigen woorden,

*na rodhayati māṁ yogo na sāṅkhyam dharma eva ca
na svādhyāyas tapas tyāgo neṣṭā-pūrttam na dakṣiṇā
vratāni yajñās chandāṁsi tīrthāni niyamā yamāḥ
yathāvarundhe sat-saṅgaḥ sarva-saṅgāpaho hi mām*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.12.1-2)

De Allerhoogste Persoonlijkheid Gods zei, “Mijn beste Uddhava, door met Mijn zuivere toegewijden te associëren kan men de gehechtheid aan alle objecten voor materiele lustbevrediging opheffen. Toewijding ontwikkeld in dergelijk zuiverend gezelschap brengt Me onder beheer van Mijn toegewijde. Men kan het *aṣṭāṅga-yoga* systeem beoefenen, zich bezighouden met de filosofische analyse van de elementen van de materiële natuur, geweldloosheid en andere gewone principes van piëteit praktiseren, de Veda's chanten, boetedoening uitvoeren, de wereldverzakende levensorde aannemen, vuuroffers uitvoeren en putten graven, bomen planten en andere activiteiten voor het openbare welzijn uitvoeren, zware geloften afleggen, de *devas* vereren, vertrouwelijke *mantras* chanten, heilige plaatsen bezoeken en grotere of kleinere disciplinaire sommaties aanvaarden, maar dergelijke activiteiten brengen Me niet onder controle.”

Er wordt ook gezegd in *Hari-bhakti-sudhodhaya* (8.51),

*yasya yat-saṅgatiḥ puṁso maṇi-vat syāt sa tad-gunaḥ
sva-kularddhyaitato dhīmān sva-yūthāny eva saṁsrayet*

Zoals een juweel of een kristal de kleuren reflecteert van het object, waarmee het in contact staat, zo ontwikkelt een persoon eigenschappen in overeenstemming met het gezelschap dat hij houdt. Daarom kan men door gezelschap te houden met zuivere, onvermengde toegewijden ook een zuivere toegewijde worden. Dus de associatie van dergelijke toegewijden is de grondoorzaak van al het goede geluk.

In de geschriften betekent het woord *niḥsaṅga* ‘solitair leven’. Dit impliceert, dat we alleen in associatie van toegewijden dienen te leven. *Niḥsaṅga* betekent alle andere associatie achterwege laten en associatie van een zuivere toegewijde nemen. Zelfs onbedoelde associatie met heilige personen brengt de *jīva* goed geluk.

*saṅgo yaḥ saṁsṛter hetur asatsu vihito ‘dhiyā
sa eva sādhuṣu kṛto niḥsaṅgatvāya kalpate*

Śrīmad-Bhāgavatam (3.23.55)

Het gezelschap van materialisten veroorzaakt gebondenheid in de materiële wereld, ook al hoeft men niet te weten, dat dit gebeurt. Om dezelfde reden wordt associatie met heiligen, zelfs al heeft die associatie door toeval of onbewust plaats, *niḥsaṅga* genoemd.

In *Śrīmad-Bhāgavatam* (7.5.32) wordt gezegd,

*naiṣāṁ matis tāvad urukramāṅghriṁ
spṛśaty anarthāpagamo yad-arthaḥ
mahīyasāṁ pāda-rajo-‘bhiṣekaṁ
niṣkiñcanānāṁ na vṛṇīta yāvat*

De lotusvoeten van Bhagavān, die wordt verheerlijkt voor Zijn ongewone activiteiten, doen alle *anarthas* in het hart teniet. Degenen echter, die zeer materialistisch zijn, kunnen zich niet aan Zijn lotusvoeten hechten, totdat ze hun lichaam baden in het stof van de lotusvoeten van grote zielen, die in Zijn liefdevolle dienst zijn verzonken en geheel zijn bevrijd van materiële gehechtheden.

Śrīmad-Bhāgavatam (10.48.31) zegt,

*na hy am-mayāni tīrthāni na devā mṛc-chilā-mayāh
te punanty uru-kālena darśanād eva sādhaṇaḥ*

Pas na een lange tijd Gaṅgā-devī, de heilige pelgrimsoorden en de aarden en marmeren godsbeelden van halfgoden te hebben vereerd wordt de ziel van een dergelijke aanbieder geheiligd, terwijl een onvermengde toegewijde van Bhagavān ieder persoon zuivert door hem louter een moment associatie van zijn aanwezigheid te geven.

Śrīmad-Bhāgavatam (10.51.53) zegt verder,

*bhavāpavargo bhramato yadā bhavej
janasya tarhy acyuta sat-samāgamaḥ
sat-saṅgamo yarhi tadaiva sad-gatau
parāvareṣe tvayi jāyate matiḥ*

O onfeilbare Bhagavān! De *jīva* heeft sinds een tijd zonder begin in deze wereld van geboorte en dood rondgezworven. Wanneer de tijd aanbreekt, dat hij deze cyclus van wedergeboorten gaat verlaten, krijgt hij associatie van Uw zelfgereali-seerde zuivere toegewijden. Vanaf het moment dat hij deze associatie krijgt, raakt zijn verstand stevig verankerd in U, de enige en hoogste toevlucht van zielen, die zich aan U hebben

overgegeven, de bestuurder van alles en de Oorzaak der oorzaken.

Sinds een tijd zonder begin heeft de *jīva*, die eeuwigdurend door *māyā* gebonden is geweest, zich door het universum bewogen en werd volgens zijn baatzuchtige activiteiten soms als halfgod geboren en is soms in diverse dierlijke levensvormen terecht gekomen. Vanaf het moment, dat hij vanwege zijn voorgaande vrome activiteiten de associatie van heilige personen krijgt (*sukṛti*), richt hij zijn verstand stevig op Kṛṣṇa, de bestuurder van alles.

Vrajanātha: U hebt gezegd, dat *sādhū-saṅga* door *sukṛti* wordt verkregen. Wat is *sukṛti*? Is het een onderdeel van baatzuchtige activiteit of van de ontwikkeling van kennis?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: De geschriften schrijven de term *sukṛti* toe aan gunstige activiteit. Er zijn twee soorten *sukṛti*. De ene (*bhakti-sukṛti*) veroorzaakt het verschijnen van *bhakti* en de andere (*sādhāraṇa-sukṛti*) produceert allerlei inferieure, tijdelijke resultaten. Een andere betekenis van *karma* is 'voorgeschreven plichten'. Die plichten bestaan uit twee soorten: die welke dagelijks verplicht zijn (*nitya*) en die welke verplicht zijn voor bepaalde gelegenheden (*naimittika*), zoals *piṇḍa*. De uitvoering van vrome activiteiten (die welke zijn voorgeschreven voor dagelijkse uitoefening en die welke zijn voorgeschreven voor bepaalde gelegenheden) en de cultivering van kennis leiden tot onpersoonlijke bevrijding en leveren inferieure resultaten op. De gunstige activiteiten, die toewijding aan Śrī Kṛṣṇa als eindresultaat genereren, zijn de associatie van zuivere toegewijden en contact met heilige plaatsen, gunstige tijdstippen en geheiligde voorwerpen.

Wanneer voldoende van dergelijke *sukṛti* is verzameld, geeft het aanleiding tot *kṛṣṇa-bhakti*. De andere soort *sukṛti* daarentegen wordt geconsumeerd, nadat de resultaten zijn genoten, dus deze soort *sukṛti* accumuleert niet om enig permanent resultaat op te bouwen. Liefdadigheid en alle andere vrome daden in de wereld resulteren alleen in het verkrijgen van objecten voor zintuiglijke bevrediging. De *sukṛti* van onpersoonlijke speculatie resulteert in onpersoonlijke bevrijding. Geen van deze vormen van *sukṛti* kan uitmonden in toegewijde dienst aan Bhagavān.

Activiteiten zoals *sādhu-saṅga* en de inachtneming van heilige dagen, zoals Ekādaśī, Janmāṣṭamī en Gaura-pūrṇimā, dragen allemaal bij aan de ontwikkeling van geheiligde eigenschappen. Tulasī, de restanten van Bhagavāns voedsel genaamd *mahā-prasādam*, Zijn tempels, heilige plaatsen en artikelen gebruikt door *sādhus* zijn allemaal heilzaam en geven aanleiding tot *bhakti*.

Vrajanātha: Kan iemand *bhakti* krijgen, als hij wordt gekweld door materiële problemen en zo intelligent is om zijn toevlucht te nemen tot de lotusvoeten van Śrī Hari om verlichting van zijn problemen te krijgen?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: De *jīva*, die wordt geteisterd door de beproevingen van de godin der illusie, kan met intelligent onderscheidingsvermogen op de een of andere manier begrijpen, dat wereldse bezigheden eenvoudig problematisch zijn en dat de lotusvoeten van Kṛṣṇa en Zijn zuivere toegewijden de enige soelaas kunnen bieden. Zodra hij dit weet, rent hij naar de lotusvoeten van Śrī Kṛṣṇa, waarvan de eerste stap in dit proces het aanvaarden van de bescherming van

bhagavad-bhaktas is. Deze acceptatie is de belangrijkste *sukṛti*, die *bhakti* schenkt, waarmee hij de lotusvoeten van Bhagavān verkrijgt.

Het aanvankelijke gevoel van de *jīva* voor verzaking en de staat van een ontwakend bewustzijn spelen een indirecte, secundaire rol als springplank naar zijn hoogste devotionele doel. *Sādhu-saṅga*, een onontbeerlijke noodzaak, is echter het belangrijkste middel om *śuddha-bhakti* aan de lotusvoeten van Śrī Kṛṣṇa te krijgen.

Vrajanātha: Als *karma*, *jñāna*, verzaking en onderscheidingsvermogen indirecte methoden zijn om *bhakti* te krijgen, wat is dan het bezwaar om ze *bhakti* schenkende *sukṛti* te noemen?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Daar is een groot bezwaar tegen: ze binden aan inferieure, tijdelijke resultaten. Het uitvoeren van baatzuchtige activiteit levert geen permanent resultaat. Integendeel, het bindt de *jīva* aan de objecten van lustbevrediging en maakt hem daardoor zelfgenoegzaam. Verzaking en empirische (zintuiglijke) kennis overstelpen de *jīva* met kennis van de onpersoonlijke Waarheid en maken, dat hij onverschillig voor Bhagavān wordt. Dit principe voorkomt, dat hij de lotusvoeten van Bhagavān krijgt.

Het is waar, dat deze processen zeer zelden tot *bhakti* leiden en dan is het een uitzondering, niet de regel. Associatie van zuivere toegewijden daarentegen levert geen inferieur voordeel, maar brengt de *jīva* zeker naar *prema*. Dit wordt in *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.25.25) uitgelegd,

*satām prasāṅgān mama vīrya-samvido
bhavanti hṛt-karṇa-rasāyanāḥ kathāḥ*

taj-joṣaṇād āśv apavarga-vartmani
śraddhā ratir bhaktir anukramisyati

In het gezelschap van zuivere toegewijden zijn de recitatie van en discussie over Mijn glorieuze activiteiten en spel zowel voor het hart als de oren plezierig. Door zich op deze manier met toegewijde dienst bezig te houden raakt men op dat pad gevestigd, waar alle onwetendheid teniet wordt gedaan en waar men achtereenvolgens *śraddhā*, dan *bhāva* en tenslotte *prema-bhakti* verkrijgt.

Vrajanātha: Ik begrijp hieruit, dat *sādhu-saṅga* de enige *sukṛti* vormt, die toegewijde dienst laat uitbreiden en ontwikkelen. Men dient te luisteren naar de *hari-kathā* uit de mond van *sādhus* en daarna krijgt men *bhakti*. Is dit de juiste volgorde om in *bhakti* vooruitgang te maken?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Ik zal de juiste methode uitleggen om in toewijding vooruitgang te maken. Luister alsjeblieft met grote aandacht. Alleen met groot geluk krijgt de *jīva*, die door het universum zwerft, de *sukṛti*, die aanleiding geeft tot *bhakti*.

Ieder onderdeel van de vele vormen van zuivere *bhakti* kan het leven van de *jīva* treffen. Bijvoorbeeld, hij kan vasten op Ekādaśī, of de heilige plaatsen zien van Bhagavāns spel en vermaak, of een gast bedienen, die toevallig een zuivere toegewijde is, of hij kan de kans krijgen om *hari-nāma* of *hari-kathā* uit de lotusmond van een toegewijde te horen, die geen ander eigendom heeft dan Kṛṣṇa.

Degene, die materiële voordelen of onpersoonlijke bevrijding van dergelijke activiteiten wenst, krijgt niet het resultaat, dat leidt tot toegewijde dienst. Indien daarentegen deze activi-

teiten worden uitgevoerd door iemand, die zelfs geen kennis heeft van de wetenschappelijke spirituele waarheden van *bhakti*, maar ook niet het doel heeft om onpersoonlijke bevrijding of lustbevrediging te krijgen en als die activiteit wordt uitgevoerd vanwege de toevallige associatie van *sādhus* of om een wereldse reden, zoals familieleden een plezier doen enzovoort, leiden deze activiteiten tot de opeenstapeling van *sukṛti*, die aanleiding geeft tot *bhakti*.

Nadat dergelijke *sukṛti* over vele levens is verzameld, is het voldoende geconcentreerd geraakt om vertrouwen in onvermengde *bhakti* te wekken. Wanneer het vertrouwen in die vorm van *bhakti* verder ontwikkelt, krijgt men een behoefte om met zuivere toegewijden te associëren. Door associatie met *sādhus* wordt men geleidelijk betrokken in de uitvoering van *sādhana* (toegewijde activiteiten, die de neiging voor lustbevrediging reguleren en zuiveren) en *bhajana* (chanten, horen en het herinneren van Śrī Kṛṣṇa). Dit leidt tot het wegvallen van *anarthas* (ongewenste gewoonten en activiteiten, die afleiden van zuivere toewijding) in proportie tot de zuiverheid, waarmee de toegewijde chant.

Wanneer *anarthas* zijn weggevallen, wordt het voorgaande vertrouwen verder van besmettingen gezuiverd en getransformeerd in *niṣṭhā* (sterk vertrouwen). Deze *niṣṭhā* wordt ook geleidelijk gezuiverd en getransformeerd in *ruci* (spirituele smaak) en onder invloed van de betoverende schoonheid van *bhakti* wordt deze *ruci* sterker en wordt getransformeerd in *āśakti* (transcendente gehechtheid). Als *āśakti* dan geleidelijk rijp wordt, komt de grote gift van de volop geperfectioneerde staat van *rati* of *bhāva* (spirituele emoties). Wanneer *rati* dan

een combinatie aangaat met de juiste ingrediënten, wordt het *rasa* (een bovenzinnelijke relatie in zuivere, goddelijke liefde voor Kṛṣṇa). Dit is de stapsgewijze voortgang in de ontwikkeling van *kṛṣṇa-prema*.

Het belangrijkste punt is, dat in het hart de neiging ontstaat om het pad van *bhakti* te gaan, wanneer mensen met toereikende *sukṛti* zuivere *sādhus* tegenkomen. Eerst ontmoet men door toeval een zuivere toegewijde en dit leidt tot het eerste vertrouwen, waarna men een tweede keer de associatie van dergelijke toegewijden krijgt. Het gevolg van de eerste ontmoeting is *śraddhā*, dat ook ‘aanvaarding van het pad van overgave’ kan worden genoemd. De eerste *sādhu-saṅga* wordt tot stand gebracht door contact te hebben met heilige plaatsen, gunstige tijden en toebehoren, plus de ontvangers van de genade van Śrī Hari, die Hem allemaal dierbaar zijn. Deze leiden tot vertrouwen in Zijn bescherming. De symptomen van de ontwikkeling van dat vertrouwen worden beschreven in *Bhāgavad-gītā* (18.66),

*sarva-dharmān parityajya / mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo / mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

Hier impliceren de woorden *sarva-dharmān* wereldse religieuze plichten, *aṣṭāṅga-yoga*, *sāṅkhya-yoga*, *jñāna*¹ en verzaaking. De *jīva* kan zijn hoogste spirituele doel nooit bereiken door al deze wereldse religies te praktiseren, hetgeen de reden is, waarom hier de instructie wordt gegeven om ze op te geven. Śrī Kṛṣṇa zegt, “Mijn gedaante van gecondenseerde

---

¹ Zie Glossarium voor de definities van *aṣṭāṅga-yoga*, *sāṅkhya-yoga* en *jñāna*.

eeuwigheid, kennis en zegen, die verschijnt als de uitvoerder van wonderbaarlijk spel in Vraja, is voor de *jīvas* de enige toevlucht. Als je dit begrijpt, geef je alle verlangens naar materiële lustbevrediging en onpersoonlijke bevrijding op en neem je met onverdeelde aandacht de toevlucht tot Mij." Deze vorm van *śraddhā* is het enige middel, waarmee het proces van *bhakti* op dynamische wijze vooruitgang kan maken. Wanneer dit vertrouwen in het hart van de *jīva* gaat dagen, besluit hij met tranen in zijn ogen om een volgeling van een *vaiṣṇava sādhu* te worden. De Vaiṣṇava, bij wie hij zijn toevlucht neemt, heet *śrī guru*.

Vrajanātha: Hoeveel verschillende soorten *anarthas* (ongewenste gewoonten en mentaliteiten) zijn er?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Er zijn vier soorten *anarthas*: (1) *svarūpa aprāpti*, het onvermogen om zijn constitutionele gedaante te realiseren; (2) *asat-tṛṣṇā*, hunkering naar hetgeen niet permanent is; (3) *aparādha*, overtredingen; en (4) *hrdaya-daurbalya*, zwakheid van het hart.

Wanneer de *jīva* vergeet, dat hij een kleine geestelijke vonk en een dienaar van Kṛṣṇa is, dwaalt hij ver van zijn oorspronkelijke spirituele positie als Kṛṣṇa's dienaar af en gaat zijn idee van 'ik' en 'mijn' op passieve materie projecteren. *Asat-tṛṣṇā* verschijnt in de vorm van drie verlangens naar zinnelijk plezier van voorbijgaande aard: het verlangen naar nageslacht, rijkdom en de genoegens van de hemel. Er zijn tien soorten *aparādha*, overtredingen, die ik later zal bespreken. Vanwege *hrdaya-daurbalya*, zwakheid van het hart, verschijnt beklag en verdriet. De vier soorten *anarthas* worden ontwikkeld vanwege de materieel geconditioneerde natuur van de

jīvas, die gebonden zijn door onwetendheid. En ze worden geleidelijk verdreven door het cultiveren van zuiver Kṛṣṇabewustzijn in associatie van zuivere toegewijden.

Het pad van *yoga* bestaat uit vier onderdelen: (1) *pratyāhāra*, zich terugtrekken van zintuigobjecten; (2) *yama*, fundamentele principes, zoals onthouding van onzedelijk seksleven, consumptie van vlees, vis enzovoort, intoxicatie, gokken, speculeren en andere lichtzinnige bezigheden; (3) *niyama*, secundaire reguleringen, zoals vroeg in de ochtend opstaan en baden, enzovoort; en (4) *vairāgya*, verzaking. Dit pad is niet de methode om zich te bevrijden van materiële angst, want het kan niet de hoogste perfectie geven, het zit vol problemen en herbergt het gevaar van vallen en mislukking. Uiteindelijk is zuivering door middel van dit pad [zonder bijstand van *bhakti*] slechts een zeer ver afgelegen mogelijkheid.

Het enige proces, dat vrij is van verstoring, is de cultivering van zuiver Kṛṣṇabewustzijn in de associatie van zuivere toegewijden. Daarmee wordt de *jīva* uit de greep van *māyā* verlost en wordt zijn constitutionele positie geopenbaard in proportie tot de mate, waarin *anarthas* uit zijn hart zijn verdwenen.

Vrajanātha: Kunnen mensen zonder spoor van *anarthas* bevrijd worden genoemd.

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Overweeg de volgende *ślokas*,

*rajobhiḥ sama-saṅkhyātāḥ pārvivair iha jantavaḥ
teṣāṁ ye kecanehante śreyo vai manujādayaḥ
prāyo mumukṣavaḥ teṣāṁ kecanaiva dvijottama
mumukṣūṇāṁ sahasreṣu kaścin mucyate sidhyati*

*muktānām api siddhānām nārāyaṇa-parāyaṇaḥ
 sudurlabhaḥ prasāntātmā koṭīṣv api mahā-mune*

Śrīmad-Bhāgavatam (6.14.3-5)

O Heer! Er zijn in deze materiële wereld evenveel *jīvas* als zandkorrels. Slechts enkelen ervan zijn menselijke wezens, waarvan slechts enkelen naar enige vorm van spirituele voorspoed streven. (De meeste *jīvas* worden bedwelmd door onbeduidende lustbevrediging.) Eén ervan kan bevrijding bereiken in de zin van het opgeven van materiële gehechtheid aan samenleving, vriendschap, liefde, land, huis, vrouw en kinderen, maar van vele duizenden van dergelijke bevrijde personen is de ene, die de ware betekenis van bevrijding begrijpt, zeer zeldzaam. Onder honderden miljoenen van dergelijke bevrijde of geperfectioneerde wezens, komt men zeer zelden een grote ziel tegen, wiens geest geheel kalm is en die een toegewijde van Śrī Nārāyaṇa is. Daarom is een toegewijde van Nārāyaṇa zeer zeldzaam.

Iemand, die vrij is van alle *anarthas*, wordt een zuivere toegewijde genoemd. Zulke toegewijden zijn zeer zeldzaam. Zelfs onder miljoenen bevrijde personen kan men immers nauwelijks een enkele toegewijde van Śrī Kṛṣṇa vinden. Daarom is geen enkele associatie in deze wereld zeldzamer dan die van Kṛṣṇa's toegewijden.

Vrajanātha: Impliceert het woord Vaiṣṇava een *bhakta*, die het gezinsleven heeft opgegeven?

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī: Een zuivere toegewijde van Kṛṣṇa is een Vaiṣṇava ongeacht of hij gezinshoofd (*gr̥hastha*), *sannyāsī* (verzaker), *brāhmaṇa*, *caṇḍāla* (hondenvleeseter), rijk of arm is. In de mate, waarin hij zuivere toewijding voor

Kṛṣṇa koestert, dient hij als een *kṛṣṇa-bhakta* te worden erkend.

Vrajanātha: U hebt al gezegd, dat er vijf typen *jīvas* zijn, die gebonden zijn door *māyā*. Tot die categorie hebt u ook toegewijden gerekend, die *sādhana-bhakti* en *bhāva-bhakti* uitvoeren. In welk stadia zijn toegewijden van *māyā* bevrijd?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Vanaf het eerste begin van toegewijde dienst is de *jīva* bevrijd van de ketenen van *māyā*, maar complete bevrijding van de twee materiële lichamen (grofstoffelijk en fijnstoffelijk) wordt alleen bereikt, wanneer zijn *bhakti-sādhana* volrijp is. Daarvóór is men bevrijd in de mate, waarin men zich van zijn constitutionele positie gewaar is. Alleen wanneer de *jīva* helemaal is gedissocieerd van het grofstoffelijke en fijnstoffelijke lichaam, is hij helemaal vrij.

Het stadium van *bhāva-bhakti* ontluikt in het hart van de *jīva* als gevolg van het praktiseren van *sādhana-bhakti*. Dan is hij nog niet geheel vrij van *māyā*'s heerschappij, zelfs niet in het beginstadium van *bhāva-bhakti*, zolang hij *sādhana-bhakti* uitvoert, want een spoor van de conditionering van *māyā* blijft altijd aanwezig. Pas wanneer de *jīva* stevig in *bhāva-bhakti* is verankerd, geeft hij zijn grofstoffelijke lichaam op en daarna zijn fijnstoffelijke lichaam en raakt hij in zijn zuiver spirituele lichaam gevestigd.

De gezagsdragers in onze *guru-paramparā* hebben *sādhana-bhakti* en *bhāva-bhakti* nauwgezet in ogenschouw genomen en hebben toegewijden, die beide stadia praktiseren, in de vijf stadia van geconditioneerde zielen ondergebracht. De materialisten en impersonalisten behoren natuurlijk ook tot de vijf categorieën van geconditioneerde zielen.

De enige methode van bevrijding uit de ketenen van *māyā* is zuivere toewijding aan Śrī Hari. De gevangenschap van de *jīva* is begonnen, toen hij zijn positie als eeuwige dienaar van Śrī Kṛṣṇa is vergeten. Deze vergetelheid vormt de oorspronkelijke overtreding en is de basis van al zijn volgende overtredingen. Alleen de genade van Śrī Kṛṣṇa kan al deze overtredingen vergeven en niets anders. Daarom is alleen de genade van Śrī Kṛṣṇa het onontbeerlijke instrument, dat de *jīva* geheel kan vrijmaken van zijn gevangenschap in *māyā*.

Impersonalisten geloven, dat men alleen door het ontwikkelen van onpersoonlijke kennis bevrijding van *māyā* kan krijgen, maar dit idee is nergens op gebaseerd. Er is geen mogelijkheid om vrij van *māyā* te worden zonder Kṛṣṇa's genade. Dit wordt in *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.2.32-33) uiteengezet,

*ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninaḥ
tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
āruhya kṛcchreṇa paraṁ padaṁ tataḥ
patanty adho 'nādr̥ta-yuṣmad-aṅghrayaḥ*

O Heer met lotusogen! Degenen, die zo arrogant zijn te denken, dat ze bevrijd zijn zonder toegewijde dienst aan U te verlenen, hebben zeker een onzuivere intelligentie. Hoewel ze zware soberheden en boetedoening uitvoeren en oprijzen tot de spirituele positie van onpersoonlijke realisatie van *brahma*, vallen ze weer terug, omdat ze geen respect hebben voor de toegewijde dienst aan Uw lotusvoeten.

*tathā na te mādhava tāvakāḥ kvacid
bhraśyanti mārgāt tvayi baddha-sauhr̥dāḥ
tvayābhiguptā vicaranti nirbhayā
vināyakānikapa-mūrdhasu prabho*

O Mādhava, Jouw meest dierbare *bhaktas*, die ware liefde voor Jouw lotusvoeten koesteren, zijn niet zoals die arrogante *jñānīs*, want ze vallen nooit van het pad van toegewijde dienst. Aangezien Jij hen beschermt, bewegen ze zich onbevreesd en stappen boven op het hoofd van degenen, die hun pad versperren, zodat geen obstakel hun vooruitgang kan belemmeren.

Vrajanātha: Hoeveel verschillende typen *jīvas* zijn van *māyā* bevrijd?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Twee soorten *jīvas* zijn vrij van *māyā*'s overheersing: (1) *nitya-mukta*, de *jīvas*, die zich nooit onder de heerschappij van *māyā* hebben bevonden; en (2) *baddha-mukta*, degenen die ooit onder beheer van *māyā* stonden maar nu vrij zijn.

De *nitya-mukta-jīvas* worden ook in twee categorieën verdeeld: (1) degenen, die worden aangetrokken door het aspect van weelde en verhevenheid van Bhagavān (*aiśvarya-gata*); en (2) degenen, die worden aangetrokken door Zijn aspect van beminnelijkheid (*mādhurya-gata*).

De *jīvas*, die worden aangetrokken door Kṛṣṇa's rijkdom en vermogen als majesteit, zijn persoonlijke metgezellen van Śrī Nārāyaṇa, de Meester van Vaikuṅṭha. Ze zijn deeltjes in de spirituele uitstraling van Śrī Mūla-Sankarasana, die in Vaikuṅṭha resideert. De *jīvas*, die worden aangetrokken door Bhagavāns beminnelijke, menselijke spel, zijn persoonlijke metgezellen van Śrī Kṛṣṇa, de Meester van Goloka Vṛndāvana. Zij zijn deeltjes in de spirituele uitstraling gemanifesteerd uit Śrī Baladeva, die in Goloka Vṛndāvana resideert.

Er zijn drie soorten *baddha-mukta-jīvas*: (1) *aiśvarya-gata*, degenen die worden aangetrokken tot Bhagavāns aspect van

rijkdom en verhevenheid; (2) *mādhurya-gata*, degenen die worden aangetrokken tot Zijn aspect van beminnelijkheid; en (3) *brahma-jyoti-gata*, degenen die worden aangetrokken tot Zijn onpersoonlijke uitstraling.

Degenen, die in hun spirituele beoefening worden aange-trokken tot Zijn rijkdom, worden eeuwige metgezellen van Śrī Nārāyaṇa, de meester van het spirituele universum, en zij krijgen *sālokya-mukti* (de rijkdom van een residentie op Zijn planeet). *Jivas* die tijdens hun devotionele beoefening worden aangetrokken tot Śrī Kṛṣṇa's beminnelijkheid, krijgen directe dienst aan Hem, wanneer ze worden bevrijd in de eeuwige woonplaatsen Vṛndāvana en andere overeenkomstige gebie-den. *Jivas*, die tijdens hun periode van beoefening trachten op te gaan in de onpersoonlijke uitstraling, krijgen *sāyujya-mukti* wanneer ze worden bevrijd. Ze gaan op in Zijn uitstraling en worden totaal vernietigd.

Vrajanātha: Wat is de hoogste bestemming van de onver-mengde toegewijden van Śrī Gaura-Kiśora (Caitanya Ma-hāprabhu)?

Śrī Raghunātha dāsa Bābāji: Śrī Kṛṣṇa en Śrī Gaura-Kiśora zijn geen afzonderlijke realiteiten. Ze zijn beiden de stand-plaats van *mādhura-rasa* (het aspect van beminnelijkheid). Er is echter een klein verschil tussen Hen, omdat *madhura-rasa* twee kamers heeft. De ene is het gevoel van *mādhurya* (be-minnelijkheid) en de andere is het gevoel van *audārya* (grootmoedigheid). Waar het gevoel van *mādhurya-rasa* overheerst, wordt de gedaante van Śrī Kṛṣṇa op genadevolle wijze manifest en waar *audārya* overheerst, wordt de gedaante van Śrī Gaurāṅga op stralende wijze manifest. Zo heeft ook

het originele Vṛndāvana twee afdelingen. De woonplaats van Śrī Kṛṣṇa en de woonplaats van Śrī Gaura.

In de woonplaats van Śrī Kṛṣṇa hebben Zijn *nitya-siddhā* en *nitya-mukta* metgezellen een gevoel van *audārya*, maar daar overheerst *mādhurya-rasa*, terwijl in de woonplaats van Śrī Gaura Zijn metgezellen het gevoel van liefvalligheid koesteren, terwijl die *mādhurya-rasa* wordt overheerst en afgedekt door een overweldigend gevoel van edelmoedigheid. Sommige metgezellen wonen tegelijkertijd in beide gebieden in expansies van het zelf (*svarūpa-vyūha*) en anderen wonen in één spirituele gedaante in één gebied en niet in het andere.

Degenen die tijdens hun periode van *sādhana* alleen Śrī Gaura hebben vereerd, dienen alleen in de woonplaats van Śrī Gaura, wanneer ze perfectie hebben bereikt, terwijl degenen, die tijdens hun periode van *sādhana* alleen Śrī Kṛṣṇa hebben vereerd, bij het bereiken van perfectie in de woonplaats van Śrī Kṛṣṇa dienen. Degenen echter, die de gedaanten van Śrī Kṛṣṇa en Śrī Gaura beiden vereren tijdens hun periode van *sādhana* manifesteren twee gedaanten, wanneer ze perfectie bereiken, en wonen tegelijkertijd in beide gebieden. Dit principe van gelijktijdige eenheid en verschil van Śrī Gaura en Śrī Kṛṣṇa is een uiterst vertrouwelijk geheim.

Toen Vrajanātha al deze lessen hoorde over de staat van de *jīvas*, die bevrijd zijn van *māyā*, kon hij zich niet langer inhouden. Hij liep over van emoties en viel aan de lotusvoeten van de oudere Vaiṣṇava, Bābāji Mahāśaya. Hij hilde hevig en Bābāji tilde hem op en omhelsde hem.

Het was al laat in de avond. Vrajanātha nam afscheid van Śrī Bābāji Mahāśaya en ging naar huis. Hij werd volkomen in beslag genomen door meditatie op zijn instructies.

Toen Vrajanātha thuis kwam, gebruikte hij zijn maaltijd en waarschuwde zijn grootmoeder met grote nadruk, “Grootmoeder, als jullie me hier willen zien, moeten jullie ophouden gesprekken te hebben over mijn huwelijk en geen enkel contact meer onderhouden met Veṇī-mādhava. Hij is mijn grootste vijand en vanaf morgen zal ik geen woord meer tegen hem zeggen. U moet hem ook negeren.”

Grootmoeder was zeer intelligent. Toen ze had begrepen, wat de stemming van Vrajanātha was, besloot ze de hele kwestie van het huwelijk op de lange baan te schuiven. “Gezien de soort gevoelens, die hij vertoont,” dacht ze, “ziet het ernaar uit, dat hij naar Vṛndāvana of Vāraṇasī kan vertrekken, als we teveel bij hem aandringen. Laat God beslissen, wat Hij wil.”

ALDUS EINDIGT HOOFDSTUK ZEVENTIEN VAN JAIVA-DHARMA
GETITELD “PRAMEYA: JIVAS DIE VRIJ ZIJN VAN MĀYĀ”

Deel Drie
De nalatenschap van
Srila Svami Maharaja

Vanuit het
Raakvlak

OM ZIJN TOEHOORDERS HET WEZENLIJKE EN complexe onderwerp van *jīva-tattva* te laten begrijpen en vooral om hun vertrouwen te versterken in de woonplaats van Śrī Kṛṣṇa als eeuwig toevluchtsoord van de *jīva* heeft Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja hen dikwijls verzocht om instructie te nemen van zijn *sikṣā-guru*, Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja (Śrīla Prabhupāda).

Op verzoek van Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja introduceren de redacteuren citaten uit vertalingen, tekstverklaringen (Purports), lezingen en brieven van Śrīla Prabhupāda. Tenzij anders aangegeven zijn de bedoelde citaten in Deel Drie rechtstreeks overgenomen uit zijn Vedabase folio van de Bhaktivedānta Book Trust (BBT), de omvattende database van al zijn gesproken en geschreven woord.

UIT HET GRENSGEBIED

De volgende citaten bevestigen, dat de *jīvas* in deze wereld afkomstig zijn uit het gebied genaamd *taṭastha-śakti*, dat zich op de grens tussen het spirituele universum en de materiële wereld bevindt.

De Allerhoogste Persoonlijkheid Gods heeft drie primaire vormen van energie of vermogen. De eerste wordt *antarāṅga-śakti* of innerlijk vermogen genoemd. De tweede wordt *taṭastha-śakti* of marginaal vermogen genoemd. De derde wordt *bahirāṅga-śakti* of extern vermogen genoemd. De levende wezens bestaan uit marginaal vermogen en ze bevinden zich tussen de interne en externe vermogens in.

Nectar of Instruction (Verse 2, Purport)

Volgens *Viṣṇu Purāṇa*, *Bhāgavad-gītā* en alle andere vedische literatuur worden de levende wezen gegenereerd uit de *taṭastha* energie van Bhagavān en bestaan dus altijd uit de energie van God en zijn geen eigenaars van energie.

Śrīmad-Bhāgavatam (3.7.9, Purport)

De *jīva* heeft toegang tot twee gebieden, waaruit hij kan kiezen: deze materiële wereld en het geestelijke gebied. Hij bevindt zich in *svapna-sthanam*, de droomachtige derde staat op de grens van deze twee werelden. Vanuit dat raakvlak kan hij zowel de materiële als de spirituele wereld zien.

Bṛhad-āranyaka Upaniṣad (4.3.9)

De symptomen van het marginale bestaan lijken op die van een groot waterdier, dat uit eigen vrije wil zowel aan de oostelijke als de westelijk zijde van de rivier kan leven. Op dezelfde manier kan de ziel van de *jīva*, die zich in het water van de Causale Oceaan tussen de materiële en spirituele wereld in be-

vindt, zowel in de droomwereld van de materie leven als in de spirituele wereld van goddelijk waakbewustzijn.

Brhad-āranyaka Upaniṣad (4.3.18)

De grens tussen water en land wordt *taṭa* genoemd. Het water loopt tegen het land aan, dus waar is dan de *taṭa*, de marge? De *taṭa* is alleen de demarcatielijn, die het water van het land scheidt. Deze *taṭa* is een zeer subtiele staat en kan niet in een werelds gezichtsveld worden waargenomen. In deze vergelijking beschouwen we het water als de spirituele wereld en het land als de materiële wereld. Dus die fijne lijn, die de twee werelden van elkaar scheidt, is de *taṭa*, de subtiele demarcatie, precies daar, waar de ziel van de *jīva* zich bevindt.

Jaiva-dharma (Hoofdstuk 15)

VOOR DE EERSTE KEER IN KṚṢṆA'S WOONGEBIED

De volgende citaten laten zien, dat wij, geconditioneerde zielen, nog niet in ons eeuwige huis, het spirituele woongebied van Bhagavān, zijn geweest.

Rijpere toegewijden, die het Kṛṣṇabewustzijn in zijn geheel hebben beoefend, worden onmiddellijk overgebracht naar het universum, waar Kṛṣṇa is verschenen. In dat universum krijgen de toegewijden hun eerste gelegenheid om persoonlijk en rechtstreeks met Kṛṣṇa te associëren.

Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead (Chapter 28)

Om verder in te gaan op jouw vraag over de gedaante van de geestelijke ziel van het geconditioneerde levende wezen: er is altijd een spirituele gedaante, maar het ontwikkelt zich ten volle, wanneer het levend wezen naar Vaikuṅṭha gaat. Deze gedaante ontwikkelt zich naar de wens van het levend wezen.

Totdat dit geperfectioneerde stadium is bereikt, ligt de gedaante in een sluimerende toestand, zoals de vorm van de boom in een sluimerende staat in het zaad aanwezig is.

Brief aan Rūpānuga, Los Angeles, 8 augustus 1969

Het enige vermogen van Kṛṣṇa, dat spiritueel is en functioneert als Kṛṣṇa's eigen, gepaste macht, heeft Zijn spel van Goloka of Gokula gemanifesteerd. Door Haar gratie [de gratie van Śrīmatī Rādhikā, die de personificatie van Kṛṣṇa's enige vermogen is] kunnen individuele zielen, die bestaan uit het marginale vermogen, toegang krijgen tot zelfs dat spel en vermaak.

Brahma-saṁhitā (Verse 6, Purport)

Een ontelbaar aantal atomisch bewuste deeltjes komt als een aggregatie van levende wezens voort uit de spirituele stralen van Paramātmā. Deze ontelbaar vele *jīvas* hebben geen relatie met de materiële wereld, wanneer ze zichzelf leren kennen als eeuwige dienaren van God. Op dat moment worden ze ingebed in het gebied van Vaikuṅṭha.

Brahma-saṁhitā (Verse 16, Purport)

GEEN MĀYĀ IN DE SPIRITUELE WERELD

In de volgende citaten bevestigt Śrīla Prabhupāda, dat inwoners van de spirituele wereld nooit naar de materiële wereld vallen.

De eeuwig bevrijde levende wezens bevinden zich in de Vaikuṅṭha-jagat, de spirituele wereld, en ze vallen nooit in de materiele wereld.

Śrīmad-Bhāgavatam (5.11.12, Purport)

Uit gezaghebbende bronnen kan worden vernomen, dat metgezellen van Śrī Viṣṇu, die uit Vaikuṅṭha neerdalen, in feite niet vallen. Ze komen met het doel om de wens van Bhagavān te vervullen. Hun afdaling naar deze materiële wereld is vergelijkbaar met die van Bhagavān Zelf. Bhagavān komt naar deze materiële wereld krachtens Zijn innerlijke vermogen en op dezelfde manier daalt een toegewijde of een metgezel van Bhagavān naar deze materiële wereld af door de actie van de spirituele energie. Ieder spel, dat de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods uitvoert, wordt gearrangeerd door *yogamāyā*, niet door *mahāmāyā*. Daarom dient men te weten, dat Jaya en Vijaya in hun afdaling naar deze materiële wereld iets gingen doen voor de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Verder is het een feit, dat niemand uit Vaikuṅṭha kan vallen. Uit gezaghebbende bronnen weten we, dat Jaya en Vijaya naar deze materiële wereld werden gestuurd om Bhagavāns verlangen naar een vechtpartij te vervullen. Anders lijkt de uitspraak onaannemelijk, dat een dienaar van God uit Vaikuṅṭha zou kunnen vallen, *aśraddheya tvābhāti*, zoals Yudhiṣṭhira Mahārāja zegt.

Śrīmad-Bhāgavatam (7.1.35, Purport)

Soms wordt gevraagd, hoe het levend wezen uit de spirituele wereld naar de materiële wereld valt. Hier is het antwoord. Tenzij men tot de Vaikuṅṭha planeten is verheven en rechtstreeks contact heeft met de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, is men aan een val onderhevig, hetzij uit de realisatie van onpersoonlijk Brahman of uit een extatische trancemeditatie.

Śrīmad-Bhāgavatam (3.25.29, Purport)

De conclusie is, dat niemand uit de spirituele wereld of een Vaikuṅṭha planeet valt, want dat is het eeuwige gebied.

Śrīmad-Bhāgavatam (3.16.26, Purport)

God is de ziel van alle levende wezens en Hij wil altijd, dat alle levende wezens zich in hun *svarūpa* bevinden, in hun grondrechtelijke positie, om in Zijn associatie aan het transcendente leven deel te nemen. Zijn aantrekkelijke gedrag en zoete glimlach dringen diep door in het hart van iedereen. En als dat eenmaal is gebeurd, wordt het levend wezen in het koninkrijk van God toegelaten, vanwaar hij nimmer terugkeert. Dit wordt bevestigd in de *Bhāgavad-gītā*.

Śrīmad-Bhāgavatam (1.10.27, Purport)

De spirituele relatie met Bhagavān is zo vitaliserend en onuitputtelijk, dat niemand het gezelschap van Bhagavān kan verlaten, die eenmaal zijn toevlucht tot Hem heeft genomen.

Śrīmad-Bhāgavatam (1.11.33, Purport)

VAIKUṆṬHA – HET PERFECTE WOONOORD

De volgende uitspraken bevestigen, dat niemand ooit de verkeerde beslissing maakt om uit Vaikuṅṭha te vertrekken, omdat er geen *māyā* is – geen onwetendheid, geen hartstocht en zelfs geen materieel besmette goedheid.

Kāraṇābdhi-pāre. Precies aan de andere zijde van de Causale Oceaan bevindt zich de materiële energie. *Virajāra pāre para-vyome nāhi gati*. En deze materiële energie heeft geen toegang tot het spirituele koninkrijk.

Lezing over *Śrī Caitanya-caritāmṛta*
(*Madhya-līlā* 20.255-81) New York, 1966

Op dat moment was Śrī Bhagavān verheugd met de boetedoening van Brahmā en toonde hem Zijn woonplaats. Vaikuṅṭha kent geen verdriet (*kleśa*) en is vrij van illusie of angst vanwege dat verdriet. Er is geen plek, die aan dat gebied superieur is, en vrome, zelfgerealiseerde zielen willen daar altijd naartoe. Er

heerst geen materiële hartstocht en onwetendheid en zelfs geen materiële goedheid, die is vermengd met hartstocht en onwetendheid. Daar is alleen zuivere goedheid en er is geen effect van de factor tijd. Om niet te preken van woede, afgunst enzovoort, zelfs *māyā*, het begoochelend vermogen, de grondoorzaak van materieel geluk en verdriet, zijn daar niet aanwezig. Het is de permanente residentie van de eeuwige metgezellen van Bhagavān, die zowel door halfgoden als demonen wordt aanbeden.

Śrīmad-Bhāgavatam (2.9.9-10)

Bhagavān heeft Zijn innerlijke energie, die nog een andere creatie heeft en Vaikuṅṭhaloka heet, waar geen onwetendheid, geen hartstocht, geen illusie en geen verleden en toekomst bestaan.

Śrīmad-Bhāgavatam (2.9.10, Purport)

De inwoners van die planeten zijn bevrijd van geboorte, dood, ouderdom en ziekten en ze beschikken over alle kennis; ze zijn allemaal godsdienstig en vrij van allerlei soorten materiële hunkeringen. Ze hebben daar niets anders te doen dan transcendente liefdevolle dienst te leveren aan de Allerhoogste Śrī Nārāyaṇa, de heersende Godheid van dergelijke Vaikuṅṭha planeten.

Śrīmad-Bhāgavatam (2.6.18, Purport)

De inwoners van Vaikuṅṭha-loka weten heel goed, dat hun meester Nārāyaṇa of Kṛṣṇa is en dat ze allemaal Zijn dienaren zijn. Ze zijn allemaal zelfgerealiseerde zielen, die *nitya-mukta* zijn, of eeuwig bevrijd. Ofschoon het mogelijk zou zijn zichzelf uit te roepen tot Nārāyaṇa of Viṣṇu, doen ze dat

nooit; ze blijven altijd Kṛṣṇabewust en dienen Bhagavān trouwhartig. Dit is de atmosfeer van Vaikuṅṭha-loka.

Śrīmad-Bhāgavatam (6.1.34-6, Purport)

In de volgende conversatie openbaart Śrīla Prabhupāda, dat de emoties en gevoelens in deze wereld reflecties zijn uit de spirituele wereld, maar dat ze hier allemaal vol imperfecties en vergif zitten. De emoties en gevoelens van de inwoners van Bhagavāns geestelijke woonoord, de ware wereld, zijn daarentegen perfect en schitterend.

Vraag: Svāmījī, als alles hier een reflectie is van hetgeen perfect is in de geestelijke wereld, zouden dan haat en frustratie, wanhoop en vooroordeel ook niet in de geestelijke wereld aanwezig moeten zijn?

Prabhupāda: Ja.

Vraag: Oh ja?

Prabhupāda: Ja.

Vraag: Maar is dat niet... zijn ze niet slecht?

Prabhupāda: Maar die frustratie kent geen teleurstelling. Dat is de schoonheid ervan. Śrī Caitanya manifesteert ook die spirituele frustratie, “Oh Kṛṣṇa, Ik kon Jou niet zien.” Hij springt van frustratie in zee, maar die frustratie is de hoogste perfectie van liefde. Ja, alles is daar, maar zonder dronkenschap. Er is frustratie, maar niet deze materiële frustratie. Die spirituele frustratie verrijkt de gretigheid naar de liefde voor Kṛṣṇa.

Moet je Viṣṇu zien. Er is natuurlijk in Vaikuṅṭha-jagat geen gewelddadigheid. Maar Viṣṇu neemt het symbool van gewelddadigheid op. Wat is anders de betekenis van die werpschijf en wapenstok? Dus als Hij gewelddadig wil zijn, komt Hij hier naartoe als Nṛsimha-mūrti. En Hij stuurt een van Zijn toegewijden om het spel van gewelddadigheid te spelen. Dat is Hiraṇyakaśipu.

Daar zijn de toegewijden zo sterk in overeenstemming met Kṛṣṇa en Viṣṇu, dat er geen sprake is van onenigheid. Maar geweld is daar, waar onenigheid heerst – met de atheïst. Daarom wordt soms een toegewijde naar deze wereld afgevaardigd om de atheïst te spelen en Kṛṣṇa komt er achteraan om hem te vermoorden – om deze mensen te leren, dat “Als je atheïst wordt, zijn hier Mijn discus en macis voor jou.” Maar dit kan niet in Vaikuṅṭha worden vertoond. Zoals er wel eens een schijngevecht is. Een vader voert een schijngevecht met een klein kind en hij wordt verslagen; dat is grote pret.

Kamerconversatie, New York, 11 april 1969

Daarom is de conclusie, dat de inwoners van de Vaikuṅṭha planeten allemaal *brahma-bhūta* (zelfgerealiseerd) levende wezens zijn in tegenstelling tot aardse schepselen, die allemaal een vernauwd bewustzijn hebben door hunkering en beklag. Als je je in de materieel wereld niet in de geardheden ontweendheid en hartstocht bevindt, wordt je verondersteld in de geardheid goedheid te zijn. Goedheid in de materiële wereld wordt ook van tijd tot tijd aangeroerd door besmettingen van de geardheden hartstocht en onwetendheid. In Vaikuṅṭha-loka bestaat alleen onvermengde goedheid. De hele situatie daar is vrijheid van de begoochelende manifestatie van de externe energie.

Śrīmad-Bhāgavatam (2.9.10, Purport)

VṚNDĀVANA – HET MEEST PERFECTE WOONOORD

In de volgende passages verheerlijkt Śrīla Prabhupāda Vṛndāvana, dat hoger ligt dan de Vaikuṅṭha planeten, als de hoogste bestemming. Vṛndāvana is niet-verschillend van Kṛṣṇa en daarom is het even vererenswaardig als Hij. Omdat er in Hem

geen *māyā* aanwezig is, is er ook geen *māyā* in Zijn woonplaats aanwezig. In dat oord kunnen we vertrouwen hebben.

Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura zei, dat de missie van Śrī Caitanya is, “*ārādhyo bhagavān vrajeśa-tanaya* – Kṛṣṇa, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, is *ārādhya*.” *Ārādhya* betekent ‘Hij is vererenswaardig’. Hij is de enige vererenswaardige persoonlijkheid. *Ārādhyo bhagavān vrajeśa-tanaya tad-dhāmaṁ vṛndāvanam* – “En zoals Śrī Kṛṣṇa vererenswaardig is, zo is ook Zijn speelloord, Vṛndāvana-dhāma, vererenswaardig.”

Lezing over *Śrī Caitanya-caritāmṛta*
(*Madhya-līlā* 20.124-25) New York, 26 november 1966

De heilige plaats, Mathurā, is spiritueel hoger dan Vaikuṅṭha, de transcendente wereld, want Bhagavān is daar verschenen. Hoger dan Mathurā-Purī is het transcendente bos van Vṛndāvana vanwege de *rasa-līlā* van Kṛṣṇa. En hoger dan het bos van Vṛndāvana is Govardhana Heuvel, want hij werd opgetild door de goddelijke hand van Śrī Kṛṣṇa en werd de plek van Zijn liefdesspel. En boven alles staat het superexcellente Śrī Rādhākuṅḍa, want dat wordt overspoeld door de ambrozijnen *prema* van de Heer van Gokula, Śrī Kṛṣṇa. Waar is dan die intelligente persoon, die niet bereid is om deze goddelijke Rādhākuṅḍa te dienen, die zich aan de voet van Govardhana Heuvel bevindt?

Nectar of Instruction (Verse 9)

Ik aanbid die transcendente zetel, Śvetadvīpa, waar de Lakṣmī's als liefdevolle gezellinnen in hun onvermengde spirituele essentie de amoureuze dienst aan de Hoogste Śrī Kṛṣṇa als hun enige geliefde praktiseren; waar iedere boom een transcendente wensboom is; waar de ziel de wenssteen is, waar al het water uit nectar bestaat, waar ieder woord een lied is, iedere stap een

dans, waar de fluit de favoriete assistent is, waar uitstraling vol transcendente zegen is en waar de hoogste spirituele wezens allemaal plezierig en smaakvol zijn, waar talloze melkkoeien transcendente melkoceanen produceren; waar een eeuwig bestaan van transcendente tijd heerst, dat zich altijd in het heden afspeelt en geen verleden of toekomst kent en daarom niet onderhevig is aan de eigenschap van sterven, zelfs niet gedurende een fractie van een moment. Dat gebied is bekend als Goloka alleen voor zeer weinig zelfgerealiseerde zielen in deze wereld.

Brahma-saṁhitā (5.56)

GODS GENADE - DE VRIJE WIL VAN DE ZIEL

De volgende conversaties verklaren, waarom Bhagavān de *jīva* van een vrije wil heeft voorzien.

Prabhupāda: Dat potentieel is eeuwig. God is eeuwig. Wij zijn eeuwig. Onze relatie is eeuwig. Alles is eeuwig. Maar omdat wij kleine, minutieuze fragmenten zijn, vallen we wel eens.

Vraag: Ze zeggen, “God moet ons hebben geschapen, zodat wij...”

Prabhupāda: Waarom zou je God de les lezen? God heeft perfect geschapen. Hij heeft jou onafhankelijkheid gegeven. Jij valt; dat is jouw fout. Als jij jouw onafhankelijkheid misbruikt, val je. Evenals de regering iedereen een gelegenheid geeft. Waarom word je misdadig en ga je naar de gevangenis? Dat is jouw eigen schuld.

Vraag: Ze zeggen, dat God ons had moeten maken, zodat we...

Prabhupāda: Waarom ‘had moeten maken’? Hij heeft alles al perfect gemaakt. Omdat je perfect bent, beschik je over de onafhankelijkheid om misbruik te bedrijven. Je bent geen dode steen. Dat is perfectie.

Ye yathā mām prapadyante (Bhāgavad-gītā 4.11). Je kunt overall naartoe – Svarga. Je kunt naar de Vaikuṅṭha gaan. *Yānti deva vratā devān (Bhāgavad-gītā 9.25)*. Je kunt naar de hogere planeten gaan. Je kunt naar de hel gaan. Als je naar de hel gaat, is dat jouw keuze. God heeft jou alle perfectie gegeven. *Pūrṇam idaṁ, pūrṇam adaḥ, pūrṇāt pūrṇam udacyate (Śrī Īśo-paniṣad, Invocation)*. Alles is compleet, perfect, en omdat jij perfect bent, beschik je over onafhankelijkheid. Maar als je die onafhankelijkheid misbruikt, ben je imperfect. Nogmaals, door het juiste gebruik van jouw onafhankelijkheid te verlevendigen kun je perfect worden, hoewel je nu imperfect bent. Dat is de beweging voor Kṛṣṇabewustzijn...

Omdat zichzelf imperfect zijn geworden, geven ze God de schuld. “God is goed” – dit vergeten ze. Dat is hun imperfectie. Enerzijds zeggen ze, “God is goed”. En toch geven ze God de schuld. Wat is dit voor onzin? Als Hij God is en God is goed, hoe kun je Hem dan de schuld geven? God is goed; Hij is goed onder alle omstandigheden. Dat is de betekenis van goed. Goed betekent niet, dat je de ene keer goed bent en de volgende keer slecht...

God heeft alles gemaakt. Zoals dit ding hier [wijzend op een materieel object]. Dit is gemaakt om niet te bewegen. Blijf staan. Maar wij zijn beter dan dit. Nietwaar? Het kan niet bewegen. Dus God heeft ook dit gemaakt. Maar omdat wij wel kunnen bewegen, zijn wij beter dan dit. En dan zeggen ze, “Waarom heeft God me zo gemaakt, dat ik fouten maak?” Die ellendeling begrijpt niet, dat dat vrijheid is. Waarom neem je niet het juiste pad? God zegt, “Dit is juist.” *Sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja (Bhāgavad-gītā 18.66)*. Waarom doe je dat niet? Hoe kun je zeggen, dat God niet deugt? Wat is het argument ervoor?

Vraag: Nou ja, het argument is, als God zo almachtig is, waarom laat Hij me dan vallen?... Waarom redt Hij me niet van mijn eigen stommititeit? Waarom doet Hij niet...?

Prabhupāda: Ja, Hij is jou aan het redden, maar jij voert niets uit. Zijn opdracht... Zoals ik zeg, “Chant zestien rondjes.” Als je dat niet doet, wat kan ik dan nog meer doen? Dat is jouw probleem.

Vraag: Als God ons zou dwingen, zou er geen liefde zijn.

Prabhupāda: Nee, nee. Dwang is niet goed. Er is dwang. Er is dwang. De *māyā* is ook een dwang.

Morning Walk, Los Angeles, 6 december 1973

De bovenstaande referenties laten ons genadevol zien, dat wij spirituele zielen onder leiding van de zuivere toegewijden van Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa kunnen leren om onze onafhankelijkheid op de juiste wijze aan te wenden. Met vol vertrouwen in het perfecte spirituele gebied van God kunnen we geleidelijk worden gekwalificeerd om onze liefdevolle diensten aan God binnen te gaan en er onafgebroken van te genieten.

Dezelfde boodschap

DIT HOOFDSTUK PRESENTEREN WE OM HET begrip aan te vullen, dat Śrī Kṛṣṇa's woonplaats en zijn inwoners eeuwig volmaakt zijn.

Een ander doel van dit hoofdstuk is om nader vast te stellen, dat de lessen van Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Prabhupāda, Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja en al onze voorgaande *ācāryas* dezelfde zijn. Hun boodschap is eender. Door dit in te zien kunnen we hun gecombineerde zegen krijgen.

INLEIDING – GEEN CONTRADICTIE

In de volgende citaten laat Śrīla Prabhupāda zien, dat dezelfde boodschap in alle geschriften en door alle zuivere toegewijden, *gurus* en *ācāryas* wordt gegeven.

Vedische literatuur betekent, dat er geen tegenstrijdigheid is. Je kunt deze Veda of die Veda lezen. Mensen die niet wijs zijn, kunnen het niet begrijpen en zien wel eens een contradictie.

Nee. Er is geen contradictie. Eén en dezelfde wet.

Lezing over *Śrīmad-Bhāgavatam* (7.9.30)
Māyāpura, 1976

Dus er is een schakel van de ene vedische literatuur naar de andere. Er is geen tegenstelling. Maar er staan verschillende dingen in voor verschillende klassen mensen.

Lezing over *Bhāgavad-gītā* (4.1) Montreal, 24 augustus 1968

Hetgeen Vyāsadeva of Kṛṣṇa vijfduizend jaar geleden onderwees, onderwijzen wij precies hetzelfde. Er is geen verschil tussen instructies. Daarom is *guru* één en dezelfde. Hoewel er honderdduizenden *ācāryas* komen en gaan, de boodschap is dezelfde. *Guru* kan niet twee zijn. *Guru* spreekt niet anders.

Guru moet afkomstig zijn uit het *paramparā* systeem via disciplinaire opvolging. Of het nu vijfduizend jaar of vijf miljoen jaar geleden is geweest, hetgeen werd gesproken door de allerhoogste God of *guru* is hetzelfde, dat de huidige *guru* zegt. Dat is *guru*. Dat is bonafide *guru*. Anders is hij geen *guru*. Simpele definitie. *Guru* kan geen woord van de voorganger veranderen.

Lezing 'Wat is *guru*?' Londen, 22 augustus 1973

Bovenstaande uitspraken bevestigen, dat in de lessen van Śrīla Prabhupāda over de oorsprong van de ziel geen tegenstellingen aanwezig zijn. Dat onderwijs kan op verschillende manieren tot uitdrukking worden gebracht in overeenstemming met het bevattingsvermogen van een bepaalde groep toehoorders, maar de essentie blijft dezelfde.

Nu bieden we onze gerespecteerde lezer enkele passages aan uit boeken, brieven en andere documenten van Śrīla Prabhupāda, die soms verkeerd worden begrepen, waardoor men denkt, dat de zielen van deze wereld uit Goloka Vṛndāvana of Vaikuṅṭha zijn gevallen. Zoals Śrīla Nārāyaṇa Gos-

vāmī Mahārāja in zijn lezingen in Deel Een van *De reis van de Ziel* uitlegt, verzwakt het misverstand over dergelijke passages het vertrouwen in de woonplaats van Kṛṣṇa en het verlangen en enthousiasme om dit gebied te bereiken.

Daarom zullen we in dit Deel Drie van *De reis van de Ziel* diezelfde passages uitleggen in het licht van verklarende citaten van Śrīla Prabhupāda, in het licht van de lezingen van Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī in Deel Een en in het licht van de drie hoofdstukken van *Jaiva-dharma* in Deel Twee.

Vergeeft u ons alstublieft voor mogelijke tekortkomingen in onze presentatie.

De Redacteurs

WE HEBBEN KṚṢṆA NOG NIET GEZIEN

Als zuivere volgeling van de disciplinaire opvolging van zelfgerealiseerde *gurus* onderwijst Śrīla Prabhupāda, dat de geconditioneerde ziel God voor het eerst ziet, wanneer hij zelfrealisatie bereikt. De zielen van deze wereld hebben Hem nooit eerder rechtstreeks gezien.

Wat betreft jouw tweede vraag, hebben de geconditioneerde zielen Kṛṣṇa ooit gezien? Waren ze bij God, voordat ze werden geconditioneerd door het verlangen om de baas te spelen over de materiële natuur? Ja, geconditioneerde zielen zijn een onderdeel van God en waren bij Kṛṣṇa, voordat ze werden geconditioneerd.

Zoals het kind de vader moet hebben gezien, omdat de vader het kind in de baarmoeder van de moeder plaatst, zo heeft iedere ziel Kṛṣṇa of de Allerhoogste Vader gezien. Maar op dat moment ligt de geconditioneerde ziel in een conditie ge-

naamd *susupti*, die precies lijkt op diepe slaap zonder droom, of de staat van narcose. Daardoor kunnen ze zich niet herinneren, dat ze bij Kṛṣṇa waren, wanneer ze in de materiële wereld wakker worden en in materiële aangelegenheden verwickeld raken.

Brief aan Jagadīśa, Los Angeles, 25 maart 1970

Het kan aanvankelijk lijken, dat in deze brief wordt gezegd, dat geconditioneerde zielen voorheen bij Śrī Kṛṣṇa in Zijn transcendente woonplaats, Goloka Vṛndāvana, zijn geweest. Maar een zorgvuldige studie onthult een andere geschiedenis.

Śrīla Prabhupāda zegt, dat Kṛṣṇa lijkt op een vader, die het kind in de baarmoeder van de moeder plaatst. Ofschoon het kind een onderdeel van de vader is en zich in het lichaam van de vader bevond, voordat hij de baarmoeder binnenging, bevond hij zich op dat moment in zaadvorm. Hij had nooit met de vader geassocieerd.

In Bhagavāns gedaante van Mahā-Viṣṇu is Hij op dezelfde manier de zaadgevende vader, die het zaad van het levend wezen in de baarmoeder van de materiële natuur legt. Het levend wezen in deze wereld moet nog persoonlijk met Kṛṣṇa in Zijn woning associëren.

HOE ZIJN WE IN KṚṢṆA'S LĪLĀ GEWEEST ?

In 1972 heeft Śrīla Prabhupāda in antwoord op een brief van zijn leerlingen in Australië een kort essay gedictieerd met de titel, "Kraai en Tala-vrucht logica". De volgende uitspraken zijn passages uit dat essay.

We hebben nog nooit een gelegenheid gehad om van Kṛṣṇa te scheiden.

Śrīla Prabhupāda zal later openbaren, dat we nooit van Kṛṣṇa gescheiden zijn geweest, omdat we altijd in Zijn energie zijn geweest, die niet-verschillend van Hem is. We zijn in feite één van Zijn vermogens; zoals in *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.5.6) wordt gezegd, “Hij breidt Zich uit in vele levende wezens, die worden gemanifesteerd als verschillende levenssoorten.” Bovendien is Zijn expansie als Superziel in het hart van alle wezens sinds het begin der tijden bij ons geweest. Op die manier zijn we nooit van Hem gescheiden geweest.

Het essay vervolgt,

Zoals iemand ligt te dromen en zichzelf vergeet. In de droom maakt hij van zichzelf verschillende gestalten, “Nu ben ik de koning” en hij praat op die manier. Deze creatie van zichzelf bestaat uit de ziener en het onderwerp, dat wordt gezien – twee dingen. Maar zodra hij uit zijn droom ontwaakt, verdwijnt het ‘geziene’, maar de ziener blijft bestaan. Nu bevindt hij zich in zijn oorspronkelijke hoedanigheid.

Onze afgescheidenheid van Kṛṣṇa lijkt daarop. We dromen over dit lichaam en over zoveel relaties met andere zaken. Eerst verschijnt de gehechtheid aan het genot van lustbevrediging. Zelfs met Kṛṣṇa is het verlangen naar zintuigelijke lustbevrediging aanwezig.

Hier onderwijst Śrīla Prabhupāda, dat Kṛṣṇa overal aanwezig is, omdat Kṛṣṇa’s uiteenlopende vormen van energie overal aanwezig zijn. Zijn uitspraak, “zelfs met Kṛṣṇa is het verlangen naar zintuigelijke lustbevrediging aanwezig” betekent, dat zelfs al is Kṛṣṇa als Superziel in ons hart aanwezig en zelfs al

zijn we bij Hem in die zin, dat deze wereld geen afzonderlijk bestaan van Hem heeft, keren we ons toch van Hem af en willen we onafhankelijk van Hem plezier maken. De betekenis van ‘oorspronkelijke hoedanigheid’ zal ook nog worden besproken.

Zijn essay vervolgt,

Er is een sluimerende houding om Kṛṣṇa te vergeten en een atmosfeer te scheppen om onafhankelijk plezier te maken. Zoals het water op het strand soms toestroomt en soms wegstroomt en er droog zand te zien is – het is komen en gaan. Onze positie lijkt daarop, soms afgedekt, soms vrij, zoals het getijde heen en weer stroomt. Zodra we vergeten, is onmiddellijk de illusie aanwezig. Daarom kunnen we niet zeggen, dat we niet bij Kṛṣṇa zijn.

Als Śrīla Prabhupāda zegt, “We kunnen niet zeggen, dat we niet bij Kṛṣṇa zijn,” bevestigt hij, dat zijn voorgaande uitspraak, “Zelfs met Kṛṣṇa is het verlangen naar zintuigelijke lustbevrediging aanwezig,” niet noodzakelijkerwijs betekent, dat we in Zijn woning zijn. Kṛṣṇa is overal. Hij is daarom ook aanwezig in zijn *taṭastha* gebied, waar geestelijke zielen met Hem als Zijn deeltjes zijn verbonden. Hij woont ook met de ziel in de materiële wereld, waar Hij zich in het hart van de geconditioneerde ziel als Superziel bevindt. In deze materiële wereld zijn ook de materiële elementen manifestaties van Zijn energie. In deze context zegt Śrīla Prabhupāda, “We kunnen daarom niet zeggen, dat we niet bij Kṛṣṇa zijn.”

Hij schrijft over de analogie van het strand en het getijde. Hij bespreekt de denkbeeldige lijn tussen het open land en het water genaamd *taṭa*. De *jīva* is uit dit gebied afkomstig

tussen de spirituele en materiële werelden, dat in de spirituele filosofie *taṭastha* heet.

Het essay vervolgt,

Zodra we een poging doen om God te worden, worden we onmiddellijk afgedekt door *māyā*. Voorheen waren we met Kṛṣṇa in Zijn *līlā* [spel] of sport. Maar deze afdekking van *māyā* kan zeer, zeer, zeer, zeer lang duren; daardoor kunnen er vele scheppingen zijn gekomen en gegaan.

Sinds onheugelijke tijden hebben we in de materiële wereld gediend in de *līlā* (spel en vermaak) van Kṛṣṇa. De schepping, instandhouding en destructie van deze materiële wereld zijn ook het tijdverdrijf van God. In *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.4.12) wordt naar deze cyclus verwezen als *sad-udbhava-sthāna-norodha-līlayā* en in *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Ādi-līlā* 5.9) als *śṛṣṭi-līlā*. We hebben in het spel van Kṛṣṇa hier in de materiële wereld gediend en doen dat nog steeds. Om die reden zegt Śrīla Prabhupāda, “We kunnen daarom niet zeggen, dat we niet bij Kṛṣṇa zijn.”

Het essay vervolgt,

Vanwege deze lange periode wordt wel eens gezegd, dat we altijd geconditioneerd zijn geweest. Maar deze lange duur wordt onbeduidend, wanneer we tot Kṛṣṇabewustzijn komen. Zoals we in een droom het idee hebben, dat er een lange tijd is verstreken, maar als we wakker worden en op de klok kijken, blijkt dat het slechts een kort moment is geweest.

De ware positie is dienaar van Kṛṣṇa en dienaar van Kṛṣṇa betekent *kṛṣṇa-līlā*. We dienen de *līlā* van Kṛṣṇa altijd, hetzij rechtstreeks of indirect. Zelfs als we dromen. We kunnen

overdag ook niet buiten het zonlicht blijven, dus hoe kunnen we uit *kṛṣṇa-līlā* weglopen?

Śrīla Prabhupāda bevestigt hier, dat we nu zelfs in Kṛṣṇa's *līlā* zitten. De schepping van *taṭastha-śakti* en de materiële wereld zijn ook aspecten van Zijn tijdverdrijf.

Het essay vervolgt,

Er kunnen wolken in de lucht hangen en het kan grijs en donker worden, maar toch is er overdag overal zonlicht. Omdat ik een deeltje van Kṛṣṇa ben, sta ik altijd in verbinding. Ook al kan mijn vinger gewond zijn, hij blijft een onderdeel van mijn lichaam. We proberen hem te genezen, want hij is een onderdeel. Dus Kṛṣṇa komt Zelf, wanneer we Hem zijn vergeten, of Hij stuurt Zijn vertegenwoordiger.

Een leerling vroeg eens aan Śrīla Prabhupāda, “Als we nooit bij Kṛṣṇa zijn geweest en nooit in Kṛṣṇa-loka zijn geweest, hoe kunnen we dan Zijn spel en Zijn gedaante ‘herinneren’. Śrīla Prabhupāda antwoordde, “Je herinnert Kṛṣṇa's spel door *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen. Je kunt het spel van Kṛṣṇa horen. Dat kun je herinneren.” De leerling vroeg toen, “Maar kunnen we ‘herinneren’, als we het nooit eerder hebben gekend?” Prabhupāda antwoordde, “Je kunt het weten door het van *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen. Waarom citeren we zoveel geschriften, zoals *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Bhāgavad-gītā*? Om jezelf eraan te herinneren” (Kamerconversatie, Boston, 27 april 1969). In deze conversatie uit 1969 heeft Śrīla Prabhupāda bevestigd, dat woorden als ‘herinneren’ en ‘vergeten’ louter indicaties zijn. [Het Engelse woord ‘remember’ betekent zowel herinneren als onthouden. –vert.]

Het essay vervolgt,

Of ik nu droom of wakker ben, ik ben dezelfde man. Zodra ik wakker word en mezelf zie, zie ik Kṛṣṇa. Oorzaak en gevolg zijn alletwee Kṛṣṇa. Zoals katoen een draad wordt en zoals een draad textiel wordt, is katoen de eerste oorzaak. Daarom is in hoogste instantie alles Kṛṣṇa. Als we met Kṛṣṇa geen persoonlijk contact kunnen maken, hebben we contact met Zijn vormen van energie. Dus er is geen mogelijkheid om buiten Kṛṣṇa's spel te staan.

Hier verifieert Śrīla Prabhupāda, dat zijn voorgaande verwijzing naar geconditioneerde zielen, die formeel in Kṛṣṇa's *līlā* zijn geweest, wijst op Zijn *līlā* van de materiële schepping. Zoals in Hoofdstuk Zestien van *Jaiva-dharma* staat, sommige zielen zijn in Zijn *līlā* in de geestelijke wereld en sommigen zijn in Zijn *līlā* in de materiële wereld.

In de volgende conversatie toont Śrīla Prabhupāda verder aan, dat we in deze wereld altijd bij Kṛṣṇa zijn en altijd bij Hem zijn geweest. Op deze manier kunnen we zijn uitspraak nader in overeenstemming brengen, “Voorheen waren we bij Kṛṣṇa in Zijn *līlā*.” Met andere woorden, we waren in Zijn *līlā* en we zijn in Zijn *līlā*, terwijl we ons in het *taṭastha* gebied en in de materiële wereld bevinden.

Yaśomatinandana: Wordt [de *jīva*] toegestaan om in het begin met Kṛṣṇa te associëren?

Prabhupāda: Hij is altijd bij Kṛṣṇa. Hij is het alleen vergeten. Ben jij nooit bij Kṛṣṇa geweest? We staan op dit zand. Het zand is Kṛṣṇa. Kṛṣṇa's energie. We staan aan het water. Dit is Kṛṣṇa's energie. *Bhūmir āpo 'nalo vāyuh* (*Bhāgavad-gītā* 7.4). Heb je dat niet gelezen? Is het dan verschillend van Kṛṣṇa?

Yaśomatinandana: Nee, maar het is...

Prabhupāda: Mijn lichaam is ook Kṛṣṇa's energie. Ik ben ook Kṛṣṇa's energie. Ik ben altijd bij Kṛṣṇa. Ik ben het alleen vergeten.

Yaśomatinandana: Maar dit is Kṛṣṇa's inferieure energie, toch?

Prabhupāda: Dat kan zijn. Dat is een vergelijkende studie, inferieur of superieur. Maar het is energie.

Yaśomatinandana: Ja.

Prabhupāda: Als energie is het niet verschillend van Kṛṣṇa.

Yaśomatinandana: *Vāsudevaḥ sarvam iti (Bhāgavad-gītā 7.19).*

Prabhupāda: Ja. Hoe kun je als energie een onderscheid tussen Kṛṣṇa aanleggen?

Ochtendwandeling, Los Angeles, 5 december 1973

WIJ ZIJN BIJ KṚṢṆA ALS SUPERZIEL

Prabhupāda legt hieronder uit, dat de activiteiten van Paramātmā, de Superziel in het hart van alle schepselen, ook worden beschouwd als Kṛṣṇa's spel. De geconditioneerde ziel heeft voorheen met Kṛṣṇa in de gedaante van Superziel geassocieerd en associeert ook nu met Hem.

Dus we zijn ook met Kṛṣṇa als Paramātmā in het hart geassocieerd.

Lezing over *Bhāgavad-gītā* (4.5), Bombay, 25 maart 1975

WE ZIJN NOG NIET THUIS GEWEEST

In onderstaande verzen verschijnt Paramātmā in de gedaante van een *brāhmaṇa* aan Zijn toegewijde en converseert met haar. Deze verzen worden soms verkeerd geïnterpreteerd door te denken, dat de geestelijke ziel zijn oorspronkelijke huis, Goloka Vrndavan, heeft verlaten.

De *brāhmaṇa* informeerde als volgt, “Wie ben je? Wiens vrouw of dochter ben je? Wie is de man, die hier ligt? Het ziet ernaar uit, dat je treurt om zijn dode lichaam. Herken je Me niet? Ik ben jouw eeuwige vriend. Misschien weet je nog, dat je Me in het verleden diverse keren om raad hebt gevraagd.”

De *brāhmaṇa* vervolgde, “Mijn lieve vriendin, ook al kun je Me niet direct herkennen, weet je nog, dat je in het verleden een hele intieme vriend had? Helaas heb je Mijn gezelschap opgegeven en een positie als genietster van deze materiële wereld geaccepteerd.

“Mijn dierbare, zachtmoedige vriendin, jij en Ik zijn precies twee zwanen. We leven samen in hetzelfde hart, dat precies lijkt op het Meer Mānasa. Ofschoon we vele duizenden jaren hebben samengewoond, bevinden we ons nog ver van ons oorspronkelijke huis.”

Śrīmad-Bhāgavatam (4.28.52-54)

Paramātmā is sinds onheuglijke tijden van het ene lichaam naar het andere met ons meegereisd. Paramātmā is echter niet Śrī Kṛṣṇa van Goloka Vṛndāvana, zoals Śrīla Prabhupāda in de volgende tekstverklaring uitlegt.

Kṛṣṇa is in Zijn aspect van Paramātmā de oude vriend van iedereen. De Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Paramātmā, verscheen aan de koningin als een *brāhmaṇa*, maar waarom verscheen Hij niet in Zijn oorspronkelijke gedaante als Śrī Kṛṣṇa? Śrīla Viśvanātha Cakravartī Thākura merkt op, dat men de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods niet kan zien, zoals Hij is, tenzij men in de liefde voor Hem zeer ver gevorderd is.

Śrīmad-Bhāgavatam (4.28.51, Purport)

Paramātmā is niet Śrī Kṛṣṇa in Vṛndāvana noch Śrī Nārāyaṇa in Vaiṅkuṅṭha. Paramātmā heeft nooit in Vṛndāvana of Vai-

kunṭha, het oorspronkelijke thuis van al het bestaan, geresideerd en Hij zal er ook nooit wonen. Dit wordt uitgelegd in de volgende passage van Prabhupāda's teksverklaring.

De manifestatie van Paramātmā is ook een tijdelijk, alomtegenwoordig aspect van Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu. De manifestatie van Paramātmā is niet eeuwig in de geestelijke wereld. Daarom is de eigenlijke Absolute Waarheid de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Kṛṣṇa. Hij is de complete, energetische persoon en Hij beschikt daarom over verschillende afzonderlijke en innerlijke vormen van energie.

Bhāgavad-gītā (7.4, Purport)

Hoewel Śrī Paramātmā de woorden 'ons oorspronkelijke huis' uitspreekt, is Hij daar nooit geweest en zijn de geconditioneerde zielen van deze wereld er ook nog nooit geweest. De bepaling, dat de zielen van deze wereld niet uit de geestelijke wereld zijn gevallen, wordt in de volgende sectie uiteengezet.

GEEN HEENGAAN EN TERUGKEER

Het oorspronkelijke huis van het levend wezen en de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods is de spirituele wereld. In de spirituele wereld wonen God en de levende wezens heel rustig en vredig samen. Aangezien het levend wezen bezig blijft met dienst verlenen aan Śrī Bhagavān, delen ze in de spirituele wereld met elkaar een zegenrijk leven. Wanneer echter het levend wezen zichzelf wil amuseren, valt hij omlaag in de materiele wereld. Zelfs in die positie blijft God bij hem als Superziel, zijn boezemvriend.

Śrīmad-Bhāgavatam (4.28.54, Purport)

Het is zeker waar, dat de geestelijke wereld het grondrechtelijke huis is van het levend wezen, maar het is niet waar, dat hetzelfde levend wezen tussen de spirituele en materiële werelden heen en weer verhuist. In zijn vertalingen, tekstverklaringen en lezing hieronder zegt Śrīla Prabhupāda, dat er twee categorieën levende wezens bestaan.

De levende wezens, de *jīvas*, worden in twee categorieën verdeeld. Sommigen zijn *nitya-mukta*, eeuwig bevrijd, en anderen zijn eeuwig geconditioneerd.

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.10)

De eerste categorie is die van de eeuwig bevrijde levende wezens in de spirituele wereld, die nooit door *māyā* worden overweldigd. Ze hebben nooit het verlangen om hun eigen zintuigen te bevredigen. Ze willen alleen, dat Kṛṣṇa gelukkig is.

Degenen, die eeuwig bevrijd zijn, zijn altijd alert in Kṛṣṇabewustzijn, en ze leveren transcendente liefdevolle dienst aan de voeten van Śrī Kṛṣṇa. Ze worden beschouwd als eeuwige metgezellen van Kṛṣṇa en ze genieten eeuwigdurend de transcendente zegen van de dienstverlening aan Kṛṣṇa.

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.11)

De tweede categorie is die van de blijvend geconditioneerde zielen van deze wereld, die nog zuivere toegewijden moeten worden en zich bij de eeuwig bevrijde zielen in het koninkrijk van God moeten voegen.

Behalve de eeuwig bevrijde toegewijden zijn er geconditioneerde zielen, die zich voortdurend van de dienstverlening aan God afkeren. Ze zijn in deze materiële wereld permanent ge-

conditioneerd en zijn onderhevig aan materiële ramspoed, die tweeweg wordt gebracht door verschillende lichaamsvormen in helse condities.

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.12)

De *nitya-baddhas* worden constant geconditioneerd door de externe energie en de *nitya-muktas* komen met de externe energie nooit in contact. Soms daalt een eeuwig bevrijde persoonlijke metgezel van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods naar dit universum af, zoals God afdaald. Ook al doet de boodschapper van Bhagavān zijn werk voor de bevrijding van geconditioneerde zielen, hij blijft onaangeroerd door de materiële energie. Over het algemeen wonen de eeuwig bevrijde persoonlijkheden in de spirituele wereld als metgezellen van Śrī Kṛṣṇa en heten *kṛṣṇa-pariṣada*, metgezellen van Bhagavān. Hun enige bezigheid is genieten van Kṛṣṇa's gezelschap en zelfs al komen deze eeuwig bevrijde personen naar deze materiële wereld om het doel van Bhagavān te dienen, genieten ze Kṛṣṇa's gezelschap zonder onderbreking. De eeuwig bevrijde persoon, die werkt in Kṛṣṇa's naam, geniet Śrī Kṛṣṇa's gezelschap in zijn betrokken bezigheid.

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.14-15, Purport)

*svarīśa-vibhinnāśa-rūpe hañā viśtāra
ananta vaikunṭha-brahmaṇḍe karena vihāra*

Dus Kṛṣṇa is zowel in de geestelijke wereld als in de materiële wereld. Omdat we Kṛṣṇa vertegenwoordigen, zitten we in deze *brahmaṇḍa* – geconditioneerd. Maar er zijn veel levende wezens, die eeuwig bevrijd zijn. Zij komen nooit naar deze [wereld]. Zoals de zee en de rivieren. In de rivier tref je vissen aan en in de zee treft je vissen aan. Soms zwemmen de vissen van de rivier naar de oceaan, maar de vissen van de oceaan komen

nooit de rivier op – ze komen nooit naar de rivier. Daar is geen plaats voor ze.

*sei vibhinnāṁśa jīva-dui ta' prakāra
eka-'nitya-mukta', eka-'nitya saṁsāra'*

Welnu, deze energie, die wordt gemanifesteerd als levende wezens, bestaat ook uit twee soorten. Welke soorten zijn dat? *Eka-nitya-mukta*. Eén klasse levende wezens is eeuwig bevrijd. Zoals de vissen in de oceaan. Neem de oceaan als de plaats van bevrijding. Die individualiteit is daar aanwezig. En die individualiteit wordt uitgewisseld tussen Kṛṣṇa en de individuele zielen. Ze worden *nitya-mukta* genoemd, eeuwig bevrijd. En de andere klasse, die lijkt op riviervis, wordt *nitya-baddha* genoemd. Daarmee bedoel ik te zeggen, dat in de rivier, of in de vijver, of in de put een beperkte atmosfeer heerst.

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.6)

New York, 8 januari 1967

Op deze manier maakt Śrīla Prabhupāda duidelijk, dat eeuwig bevrijde zielen nooit geconditioneerd raken en dat de zielen in deze wereld voorheen nooit in de spirituele wereld hebben gewoond. Het is een groot geluk, dat geconditioneerde zielen zich met het proces van *bhakti-yoga* onder de juiste leiding ook bij Bhagavān kunnen voegen.

WE HEBBEN NOG NOOIT MET ONZE HOOGSTE VADER GESPROKEN

Uit onderstaande uitspraken kan het erop lijken, dat geconditioneerde zielen voorheen rechtstreeks met Kṛṣṇa hebben gesproken.

We zijn erg opgetogen over onze zintuigen, maar deze zintuigen zijn ons op dezelfde manier gegeven, als waarop een vader zijn kind een speeltje geeft. Op dezelfde manier als het kind wilden wij van deze materiële wereld genieten. Onze materiële zintuigen worden daarom beloond, “Goed, je kunt genieten. Je gaat deze materiële wereld ervaren en wanneer je erachter komt, ‘Ik ben niet gelukkig,’ kom je weer terug bij Mij.”

Lezing over *Bhāgavad-gītā* (2.55-58), New York, 15 april 1966

Iets rechtstreeks van Bhagavān horen of direct met Hem discussiëren is alleen voor grote toegewijden weggelegd – degenen die vrij zijn van de neiging om van hun materiële zintuigen te genieten. Waarom schijnt Prabhupāda dan te zeggen, dat Kṛṣṇa rechtstreeks spreekt tegen een geconditioneerde ziel, die zich van Hem heeft afgekeerd?

Dit is een ander voorbeeld van *sākhā-candra-nyāya*, de logica van de maan op de tak. In een van zijn tekstverklaringen in *Śrī Caitanya-caritāmṛta* schrijft Śrīla Prabhupāda, “Eerst wordt een kind de takken van een boom getoond en dan laat men hem door de takken de maan zien. Dit wordt *sākhā-candra-nyāya* genoemd. Het idee is, dat eerst een eenvoudiger voorbeeld wordt gegeven. Daarna wordt de meer complexe achtergrond uitgelegd” (*Śrī Caitanya-caritāmṛta, Madhya-līlā* 21.31, Purport).

Omdat *jīva-tattva* niet echt kan worden begrepen door iemand die denkt, “Ik ben een dame” of “Ik ben een jongen” en Prabhupāda daarom op genadevolle wijze is afgedaald naar deze wereld met materialistische personen, die geheel in beslag worden genomen door het idee “Ik ben dit lichaam en alles in relatie tot dit lichaam is van mij,” geeft hij hier een

indicatie – God is onze vader, Hij houdt van ons en Hij wil, dat wij de toevlucht bij Hem zoeken en gelukkig worden.

Als wij, geconditioneerde zielen, in ons devotionele leven perfectie bereiken, zullen we voor de eerste keer Śrī Kṛṣṇa in Zijn woning ontmoeten. Dit wordt hieronder uitgelegd in het boek van Prabhupāda, *Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead*.

Rijpe toegewijden, die het Kṛṣṇabewustzijn in zijn geheel hebben uitgeoefend, worden onmiddellijk overgebracht naar het universum, waar Kṛṣṇa is verschenen. In dat universum krijgen die toegewijden hun eerste gelegenheid om met Kṛṣṇa persoonlijk en rechtstreeks te associëren.

Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead (Chapter 28)

Dit afsluitende citaat bevestigt, dat de geconditioneerde ziel, die vrij is geworden van de ketenen van *māyā*, de spirituele woning van God zal bereiken en met Hem voor de eerste keer gaat associëren.

TERUG NAAR HUIS, TERUG NAAR GOD

De materiële schepping door de Meester der schepselen (Viṣṇu) is een geboden kans aan geconditioneerde zielen om terug te keren naar huis, terug naar God.

Bhāgavad-gītā (3.10, Purport)

Śrīla Prabhupāda heeft de slogan “Back Home, Back to Godhead” (Terug naar huis, terug naar God) populair gemaakt en die is dan ook in de hele wereld bekend geworden. Deze slagzin kan de indruk wekken, dat de zielen van deze wereld voorheen in Goloka Vṛndāvana waren, daar zijn vertrokken en daar nu moeten terugkeren. We hopen, dat de discussie hieronder kan bijdragen aan de opheldering van de betekenis van ‘terug naar huis, terug naar God’.

Een oudere discipel van Śrīla Prabhupāda vroeg Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja in Vṛndāvana in 1993, “Wat heeft Śrīla Prabhupāda bedoeld, toen hij zei, ‘Back home, back to Godhead?’”

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja gebruikte het leven van die leerling als een analogie en legde uit, dat haar zoon, die was geboren en opgegroeid in Vṛndāvana, India, zichzelf beschouwt als Amerikaan, omdat zijn moeder Amerikaans is. Als de schoolvakantie begint, zegt hij tegen zijn vrienden en klasgenoten op de Gurukula in Vṛndāvana, “Ik ga naar huis.”

Zo helpt de zin van Śrīla Prabhupāda, “Back Home, Back to Godhead” de geconditioneerde ziel aan God als hun vader te denken. En waar hun vader woont is thuis. Deze zin helpt ons begrijpen, dat Kṛṣṇa niet onpersoonlijk is en dat Zijn huis ons rechtmatige huis is. Dit wordt in de volgende passage uiteengezet.

Back to Godhead betekent God is een persoon, een persoon zoals jij en ik en zoals jouw vader een persoon is. Dat is praktische kennis. De vader van jouw vader is ook een persoon. Zijn vader is ook een persoon. Zijn vader is ook een persoon. Dat kun je meteen begrijpen. Daarom moet de allerhoogste vader ook een persoon zijn.

Lezing over *Śrīmad-Bhāgavatam* (6.1.11)

New York, 25 juli 1971

Bhagavān wil niet, dat Zijn zonen, de levende wezens, te lijden hebben van de drievoudige ellende van het leven. Hij wil, dat ze allemaal naar Hem toekomen en bij Hem wonen. Maar teruggaan naar God betekent, dat men zich eerst van materiële infecties moet zuiveren.

Śrīmad-Bhāgavatam (1.5.35, Purport)

Terug naar God betekent, dat je compleet zuiver moet zijn. Een geringe onzuiverheid wordt niet getolereerd.

Lezing over *Śrīmad-Bhāgavatam* (6.1.34-39)

Surat, 19 december 1970

In twee van de drie citaten hierboven wordt het begrip zuiverheid samen met terug naar huis genoemd. Dit betekent, dat in Gods woning geen onzuiverheid aanwezig is, geen onzuiver verlangen om afzonderlijk van Kṛṣṇa te genieten. *Māyā* kan de spirituele wereld niet binnenkomen.

VOOR DE NIEUWKOMERS

Het volgende citaat uit een lezing van Śrīla Prabhupāda kan in contrast tot voorgaande uitspraken met betrekking tot de oorsprong van de levende wezens controversieel lijken en zelfs de voorgaande *ācāryas* schijnbaar tegenspreken, maar in werkelijkheid is dat niet het geval.

... omdat wij ook enkele miljoenen en miljoenen jaren geleden uit Vaikuntha naar beneden zijn gekomen. *Anādi karamaphale*. *Anādi* betekent ‘vóór de schepping’. Wij, levende wezens, zijn eeuwig. Zelfs als de schepping na miljoenen en triljoenen jaren wordt ontbonden, worden de levende wezens niet vernietigd.

Lezing over *Bhāgavad-gītā* (2.6), Londen, 6 augustus 1973

Er bestaat geen tegenspraak tussen Śrīla Prabhupāda en zijn *guru* of *parātpara-guru*. Omdat hij een zuivere volgeling is van zijn *parātpara-guru*, Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, is hij een zuivere volgeling van zijn uitspraak in *Jaiva-dharma*, “Voor zover ze in de geestelijke wereld wonen, blijft *māyā* ver van hen uit de buurt en heeft geen enkele invloed op hen.” En hijzelf heeft natuurlijk geschreven, “Er zijn in de spirituele wereld Vaikuṅṭha planeten en de toegewijden daar zijn allemaal bevrijd. Deze toegewijden zijn *akṣara*, hetgeen betekent,

dat ze niet in de materiële wereld vallen. Ze blijven in de geestelijke wereld van de Vaikuṅṭa's" (*Śrīmad-Bhāgavatam* 7.1.35, Purport).

Dus waarom spreekt Prabhupāda in zeldzame gevallen op een manier, zoals in de bovengenoemde lezing in Londen? Hij beantwoordt dit zelf in zijn lezing van 1968, die aan het begin van dit hoofdstuk is geciteerd, "Er is geen tegenspraak, maar er zijn verschillende dingen voor verschillende klassen mensen." Zoals hierboven gezegd, soms heeft hij de begrippen eeuwigheid en "Back Home, Back to Godhead" voor een bepaald publiek versimpeld om tegemoet te komen aan degenen, die nieuw zijn op het pad van Kṛṣṇabewustzijn. Op die manier konden we de onbevattelijke *jīva-tattva* geleidelijk leren begrijpen.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja heeft uitgelegd, dat onze *ācāryas* soms 'babyvoeding aan babies geven'. Met andere woorden, ze geven een uitleg, die voor nieuwkomers gemakkelijk te verteren is en op het ontwikkelingsniveau van die toegewijden begrijpelijk overkomt. We hebben meegemaakt, dat Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja in zeer zeldzame gevallen dit 'babyvoedsel' aan zijn nieuwe publiek gaf. Bijvoorbeeld, bij een *darśana* in Miami in 2008 zei hij tegen een nieuwe gast, "Je bent per ongeluk vanuit Goloka Vṛndāvana in deze wereld gegooid. De bewaker van die Goloka planeet, Yogamāyā-devī, heeft ons in deze wereld gegooid. Jij bent eigenlijk een mannelijke of vrouwelijke dienaar van Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, maar je wilde genieten van zintuiglijke lustbevrediging en je bent jouw ware erfgoed vergeten."

INWONERS VAN VAIKUṆṬHA WAGEN DE KANS NIET

Het is waar, dat *jīvas* altijd beschikken over onafhankelijkheid, zelfs in Vaikuṇṭha.

Grondrechtelijk loopt ieder levend wezen, zelfs wanneer het zich in Vaikuṇṭha-loka bevindt, de kans om te vallen.

Brief aan Upendra, Tittenhurst, 27 oktober 1969

Maar degenen in Vaikuṇṭha nemen nooit de gelegenheid om die onafhankelijkheid te misbruiken en Kṛṣṇa te vergeten. De consistentie van de filosofische gedachtenlijn van Śrīla Prabhupāda wordt hieronder bevestigd.

Vraag: Wanneer de zielen, die helemaal nooit geconditioneerd waren... hebben zij ook die onafhankelijkheid?

Prabhupāda: Ja, maar ze hebben die nooit misbruikt. Ze weten, “Ik ben bedoeld voor Kṛṣṇa’s dienst,” en zijn gelukkig in de dienstverlening aan Kṛṣṇa.

Vraag: Zouden ze er ooit misbruik van kunnen maken?

Prabhupāda: Ja, zij kunnen die ook misbruiken. Dat vermogen is er. Ja?

Vraag: Nou, ik geloof, dat u eens hebt gezegd, dat een geconditioneerde ziel, die eenmaal geperfectioneerd is en uit de materiele wereld komt en naar Kṛṣṇa-loka gaat, geen mogelijkheid heeft om terug te vallen.

Prabhupāda: Nee, de mogelijkheid bestaat, maar hij doet het niet. Het is hetzelfde, als jouw hand in het vuur houden. Dat doe je nooit meer, als je echt intelligent bent. Dus degenen, die teruggaan naar God, worden intelligent.

Lezing over *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (Ādi-līlā 7.108)
San Francisco, 1969

In de spirituele wereld zijn Vaikuṅṭha planeten en de toegewijden daar zijn allemaal bevrijd. Deze toegewijden zijn *akṣara*, hetgeen betekent, dat ze niet in de materiële wereld vallen. Ze blijven in de geestelijke wereld van de Vaikuṅṭha's. Zij zijn ook personen zoals wij, maar ze zijn eeuwige personen, compleet met alle kennis en zegen. Dat is het verschil tussen hen en ons. Dat is *tattva-jñāna*. Met andere woorden, deze metgezellen van Bhagavān, Jaya en Vijaya, zijn naar deze materiële wereld afgedaald om God te dienen door Zijn wens naar een vechtpartij in vervulling te brengen. Anders lijkt de uitspraak, dat een dienaar van God uit Vaikuṅṭha kan vallen, onaannemelijk – *āsraddheya tvābhāti*, zoals Yudhiṣṭhira Mahārāja zegt.

Śrīmad-Bhāgavatam (7.1.35, Purport)

NIETS VERKEERD MET VAIKUṅṬHA TOEGEWIDEN

De tekstverklaring van Śrīla Prabhupāda hiervoor laat ons weten, dat Yudhiṣṭhira Mahārāja heeft gezegd, “De uitspraak, dat een dienaar van God uit Vaikuṅṭha kan vallen, lijkt onaannemelijk.” In de tekstverklaring zegt Prabhupāda, dat alle inwoners van Vaikuṅṭha eeuwig zijn en over alle zegen en kennis beschikken. Ofschoon de volgende tekstverklaring niet tegenstrijdig is, kan deze aanvankelijk de indruk wekken, dat deze de woorden van Yudhiṣṭhira tegenspreekt.

In de *Bhakti-sandarbhā* van Śrīla Jīva Gosvāmī staat een citaat uit de *Skanda Purāṇa* met de waarschuwing, dat iemand die op Ekādaśī granen eet, een moordenaar van zijn moeder, vader, broer en geestelijk leermeester wordt en dat hij valt, als hij naar een Vaikuṅṭha planeet is gepromoveerd.

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 15.9, Purport)

Prabhupāda zegt in feite, “Zelfs al denkt men van zichzelf, dat men een perfecte transcendentalist is, die gekwalificeerd is om een inwoner van Vaikuṅṭha te zijn, kan men Ekādaśī niet veronachtzamen.” Prabhupāda impliceert, dat niemand zo arrogant moet zijn om te denken, dat men Ekādaśī niet hoeft te volgen, dat Kṛṣṇa Zelf is gemanifesteerd in de vorm van een tijdperiode. Śrīla Prabhupāda schreef dit als waarschuwing aan beginnende toegewijden om de ernst van het volgen van vasten op Ekādaśī te benadrukken – hij zei niet, dat zuivere toegewijden vallen, als ze Vaikuṅṭha eenmaal hebben bereikt.

ZELFS WARE TOEGEWIJDEN IN DEZE WERELD VALLEN NIET

Ware toegewijden blijven zelfs in deze wereld op hun sublieme positie staan, om niet te spreken van de geestelijke wereld. Na een vluchtige lezing van de volgende passages uit *Śrī Caitanya-caritāmṛta* lijkt het tegendeel te worden gepresenteerd, maar we zullen spoedig zien, dat er van contradictie geen sprake is.

Hier lijkt de metgezel van Caitanya Mahāprabhu, Svarūpa Dāmodara Gosvāmī, een zuivere toegewijde, te impliceren, dat *hij* zelfs van zijn positie kan vallen bij het horen van impersonalistische (*māyāvāda*) filosofie. Bhagavān Ācārya had Svarūpa Dāmodara Gosvāmī verzocht naar een commentaar op Vedānta van zijn *māyāvādī* broer, Gopāla, te luisteren. Enigzins boos antwoordde Svarūpa Dāmodara Gosvāmī als volgt, “Als een Vaiṣṇava naar de *Śārīraka-bhāṣya* luistert, het *māyāvāda* commentaar op de *Vedānta-sūtra*, geeft hij de Kṛṣṇabewuste houding op, waarin Bhagavān de meester is en het

levend wezen Zijn dienaar. In plaats daarvan beschouwt hij zichzelf als God.”

*maha-bhāgavata yei, kṛṣṇa prana-dhana yara
māyāvāda-sravane citta avasya phire tantra*

De *māyāvāda* filosofie presenteert een dusdanig woordspel, dat zelfs een hoog verheven toegewijde, die Kṛṣṇa als zijn ziel en zaligheid heeft aanvaard, zijn besluit wijzigt, wanneer hij het *māyāvāda* commentaar op *Vedānta-sūtra* leest.

Svarūpa Dāmodara Gosvāmī is de meest geliefde volgeling van Mahāprabhu en in *kṛṣṇa-līlā* is hij niemand anders dan de meest dierbare *sakhī* van Śrīmatī Rādhikā, Lalitā-devī. Als een dergelijke verheven Vaiṣṇava wijst op de mogelijkheid, dat *hij* zelfs kan vallen, doet hij dat uit nederigheid, of voor de grap, of om anderen te waarschuwen. Śrīla Vyāsadeva Gosvāmī waarschuwt de beginnende Vaiṣṇava, die van zichzelf kan denken, dat hij gevorderd en onkwetsbaar is. Als die beginnening *māyāvāda* filosofie hoort, kan hij zijn zwakke vertrouwen in Kṛṣṇa als Allerhoogste Persoon verliezen.

Verderop openbaart Svarūpa Dāmodara Gosvāmī de ware, onderliggende reden om niet te willen luisteren naar *māyāvāda* filosofie, namelijk omdat zijn hart breekt, wanneer hij een overtreding tegen zijn geliefde Śrī Kṛṣṇa hoort maken.

De conversatie wordt in de volgende passage vervolgd.

Ondanks het protest van Svarūpa Dāmodara ging Bhagavān Ācārya door, “We zijn allemaal met hart en ziel verankerd in de lotusvoeten van Kṛṣṇa. Daarom kan de *Śārīraka-bhāṣya* ons niet van gedachten veranderen.”

Svarūpa Dāmodara antwoordde, “Als we naar de *māyāvāda* filosofie luisteren, horen we niettemin, dat Brahman kennis is

en dat het universum van *māyā* onecht is, maar we krijgen geen spiritueel begrip. De *māyāvāda* filosoof probeert aan te tonen, dat het levend wezen denkbeeldig is en dat de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods onder invloed van *māyā* staat. Als een toegewijde deze soort van commentaar aanhoort, breekt zijn hart en zijn leven.”

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 2.96-99)

BRAHMĀ EN ŚIVA VALLEN OOK NIET

Dit zijn voorbeelden. Brahmā werd aangetrokken door zijn dochter. Śiva werd aangetrokken door de schoonheid van Mohinī-mūrti, notabene in aanwezigheid van zijn vrouw. Dus dit seksleven kan alleen worden beheerst door Kṛṣṇabewust te worden.

Kamerconversatie, Bombay, 7 januari 1977

De bovenstaande passage kan lijken te impliceren, dat zelfs Śrī Brahmā en Śrī Śiva, die beiden zuivere toegewijden zijn, door *māyā* kunnen worden begoocheld. Het spel van Brahmā en Śiva echter, waarin ze door *māyā* schijnen te worden aangetrokken, is louter bedoeld om geconditioneerde zielen instructie te geven.

Brahmā en Śiva bezetten de hoogste posten in het universum – respectievelijk als schepper en vernietiger – en soms ambiëren geconditioneerde zielen dergelijke hoge posities. In de volgende conversatie waarschuwt Śrīla Prabhupāda zijn toehoorders tegen het verlangen naar iedere verheven positie in deze wereld, want alle materiële situaties zitten vol ellende aangeboden door *māyā*. Śrīla Prabhupāda moedigt zijn ge-

hoor aan om alleen zuivere toewijding aan Śrī Kṛṣṇa te verlangen.

Toegewijde: Hier staat, dat een zuivere toegewijde, zoals Hari-dāsa Ṭhākura, niet ten prooi kan vallen aan de verleidingen van Māyā-devī, maar dat zelfs Śrī Brahmā en Śrī Śiva er slachtoffer van kunnen worden. Ik heb altijd gedacht, dat zij zuivere toegewijden van Bhagavān waren.

Prabhupāda: Nee. Ze zijn zuivere toegewijden, maar ze zijn *guṇāvātāra* (presiderende godheden van de geaardheden van de natuur), zoals Śrī Brahmā de hoogste persoonlijkheid in dit materiële universum is. Hij is de vader van de levende wezens. Dus ze zijn zuivere toegewijden. Als we dit zeer nauwgezet bestuderen, bevindt Haridāsa Ṭhākura zich in toegewijde dienst op een grotere positie dan Brahmā, ofschoon hij als incarnatie van Brahmā wordt beschouwd – Brahmā Haridāsa.

Dus we moeten niet verstoord raken, als we zien, dat Śrī Brahmā en Śrī Śiva op die manier geboeid raken. We moeten dit als een instructie opvatten, “Brahmā en Śiva vallen soms ten prooi aan *māyā*, laat staan wat er dan met ons gebeurt. Daarom zullen we zeer, zeer voorzichtig moeten zijn. Er bestaat zelfs een kans te vallen met de status van Brahmā en Śiva, laat staan gewone personen. Daarom dienen we sterk geneigd te zijn tot Kṛṣṇabewustzijn, zoals Haridāsa Ṭhākura. Dan zijn we met gemak in staat om de verlokkingen van *māyā* te weerstaan.” Dit moet je eruit begrijpen. Niet dat “Brahmā zwakheid heeft getoond, dat hij zwak is of minder.” Nee. Het is bedoeld voor onze instructie.

Lezing over *Bhāgavad-gītā* (2.62-72)

Los Angeles, 16 december 1968

Deze citaten tonen aan, dat Brahmā en Śiva als zuivere toegewijden van Kṛṣṇa Bhagavān assisteren met het geven van Zijn instructies aan de zielen in dit universum.

De wijzen, zoals Marīci, deden niets verkeerd door protest aan te tekenen tegen de handelingen van hun grote vader [Brahmā]. Ze wisten heel goed, dat achter de misstap, die hun vader had gezet, een groter doel verscholen ging, anders zou een dergelijke grote persoonlijkheid een dergelijke vergissing niet hebben gemaakt. Het kan zijn, dat Brahmā zijn onderdanen heeft willen waarschuwen tegen de menselijke zwakheden in hun omgang met vrouwen.

Śrīmad-Bhāgavatam (3.12.29)

De begoochelende materiële energie wordt vertegenwoordigd door Durgādevī, de echtgenote van Girīśa, of Śrī Śiva. Durgādevī kon Śiva niet boeien, maar nu Śiva de vrouwelijke gedaante van Śrī Viṣṇu wilde zien, nam Śrī Viṣṇu middels Zijn mystieke vermogen een gedaante aan, die zelfs Śrī Śiva zou magnetiseren. Daarom was Śrī Viṣṇu ernstig en glimlachte tegelijkertijd.

Śrīmad-Bhāgavatam (8.12.14)

De Allerhoogste Persoonlijkheid Gods wist, dat Śiva geen gewoon persoon was en zelfs niet door de mooiste vrouw kon worden betoverd. Cupido zelf probeerde in aanwezigheid van Pārvatī wellustige gevoelens in Śrī Śiva op te roepen, maar Śiva raakte er niet door opgewonden. Integendeel, het laaiende vuur uit Śiva's ogen legde Cupido in de as. Daarom moest Śrī Viṣṇu twee keer nadenken om erachter te komen, welke soort prachtige gedaante zelfs Śrī Śiva zou kunnen betoveren.

Śrīmad-Bhāgavatam (8.12.15)

Brahmā en Śiva zijn geen gewone zielen en zijn niet onderhevig aan verleiding. Ze blijven vrij van de verlokkingen van *māyā*. Ze bevinden zich juist onder invloed van *yogamāyā* – om niet te spreken van de inwoners van de spirituele gebieden van Bhagavān. Brahmā en Śiva vereren in feite de inwoners van Gods woonplaatsen, vooral de inwoners van Vṛndāvana.

ANDERE VOORBEELDEN

Er zijn talloze andere voorbeelden van persoonlijkheden in de geschiedenissen in *sāstra*, die geconditioneerde zielen zoals wij niet kunnen begrijpen zonder hulp van toegewijden, zoals Śrīla Prabhupāda en zijn disciplinaire opvolging. In *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt bijvoorbeeld de geschiedenis beschreven van Kṛṣṇa's metgezellen en persoonlijke familieleden [in Dvārakā], die vlak vóór de verdwijning van Bhagavān met elkaar vochten en elkaar vermoordden, nadat ze van de rijstwijn dronken waren geworden. In dit verband zegt Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, naar wiens commentaren Śrīla Prabhupāda dikwijls verwijst, dat dit leek op een tovertruc, die werd toegepast door de grootste illusionist, Śrī Kṛṣṇa Zelf, om hen terug te sturen naar hun [transcendente] woonoord.

Een ander voorbeeld is de geschiedenis van de 'demon' Śiśupāla, Kṛṣṇa's neef, die Kṛṣṇa probeerde te vermoorden en die uiteindelijk door Hem werd onthoofd. Hoe is het mogelijk, dat Kṛṣṇa's neef een demon kon worden? In dit verband wordt in de vertalingen en tekstverklaringen van Śrīla Prabhupāda in *Śrīmad-Bhāgavatam* geopenbaard, dat Śiśupāla het lichaam van Kṛṣṇa binnenging, nadat hij door Hem was 'vermoord', en als een van Bhagavāns twee metgezellen, Jaya

en Vijaya, ‘terugkeerde’ naar Vaikuṅṭha. Jaya en Vijaya hadden Vaikuṅṭha nooit verlaten. Volgens onze *ācāryas* was hun oorspronkelijke gedaante in Vaikuṅṭha gebleven en om Bhagavāns verlangen naar een ridderlijke knokpartij in vervulling te brengen, speelde hun expansie in deze wereld de rol van demon.

Een ander voorbeeld is de geschiedenis van Choṭa Haridāsa, welke door Prabhupāda op genadevolle wijze is vertaald in zijn *Śrī Caitanya-caritāmṛta*. In dat verhaal strafte Śrī Caitanya Mahāprabhu Zijn metgezel, Choṭa Haridāsa, en wees hem af, omdat hij zich in de wereldverzakende levensorde bevond en tegelijkertijd vol begeerte naar een dame lonkte. Hoe is het mogelijk, dat een dierbare metgezel van Mahāprabhu in wel lust kon vervallen? Śrīla Prabhupāda citeert de versie van zijn Guru Mahārāja, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura, die zei, dat Śrī Caitanya Mahāprabhu, de oceaan van genade, Choṭa Haridāsa, Zijn dierbare toegewijde, strafte om aan te tonen, dat iemand in de devotionele lijn niet hypocriet mag zijn. Choṭa Haridāsa was in werkelijkheid niet gevallen.

Een ander voorbeeld is het verhaal van Kālā Kṛṣṇadāsa, die door toegewijden van Mahāprabhu was aangewezen om Zijn waterpot en andere benodigdheden van Hem te dragen, toen Hij door Zuid-India trok. Op deze tochten werd Kālā Kṛṣṇadāsa beïnvloed en verleid door zigeuners, die hem lokten met vrouwen. Mahāprabhu had Kālā Kṛṣṇadāsa uit zijn benarde situatie gered, maar ondanks de tranen van Kālā Kṛṣṇadāsa had Hij hem Zijn gezelschap ontzegd. Ook al had Bhagavān hem afgewezen, hadden Zijn vertrouwelijke toegewijden hem op genadevolle wijze echter nog een kans gegeven. Hun

overweging was, “We hebben iemand nodig, die naar Bengalen gaat om Śācimātā in te lichten over de komst van Śrī Caitanya Mahāprabhu in Jagannātha Purī.” Op die manier hebben ze hem als instrument ingezet om de zuivere toegewijden van Bhagavān een plezier te doen.

Is Kālā Kṛṣṇadāsa uit de geestelijke wereld gevallen en werd hij later opnieuw geïnstalleerd? In de spirituele wereld zijn geen zigeuners aanwezig om de eeuwig bevrijde metgezellen van Śrī Kṛṣṇa te verleiden. Prabhupāda schrijft het volgende in *Śrī Caitanya-caritāmṛta, Madhya-līlā* 7.39,

Deze Kṛṣṇadāsa, die bekend staat als Kālā Kṛṣṇadāsa, is niet de Kālā Kṛṣṇadāsa, die wordt genoemd in Hoofdstuk Elf, vers 37 van *Ādi-līlā*. De Kālā Kṛṣṇadāsa genoemd in Hoofdstuk Elf is een van de twaalf *gopālas* (koeherdersjongens), die verscheen om een bijdrage te leveren aan het spel van Śrī Caitanya Mahāprabhu. Hij staat bekend als een groot toegewijde van Śrī Nityānanda Prabhu. De *brāhmaṇa* genaamd Kālā Kṛṣṇadāsa, die met Śrī Caitanya naar Zuid-India reisde en later naar Bengalen ging, wordt genoemd in *Madhya-līlā*, Hoofdstuk Tien, verzen 62-79. Deze twee mogen niet worden gezien als dezelfde persoon.

Er zijn in deze wereld veel fortuinlijke zielen, die met Śrī Caitanya Mahāprabhu tijdens Zijn manifeste spel hier in contact komen en ze worden daardoor geweldig begunstigd. Ze worden verder gezuiverd door contact te hebben met Bhagavān en Zijn metgezellen en bereiken daarna perfectie. Toch zijn ze in deze wereld, omdat ze aanvankelijk een verlangen hadden naar lustbevrediging. Dit is de les van dit spel.

Men kan zich afvragen, waarom zijn naam wordt genoemd in *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Ādi-līlā* 10.145, als een tak van *prema-kalpataru*, Śrī Caitanya Mahāprabhu. Het antwoord hierop wordt gegeven door de *guru* van Śrīla Prabhupāda, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura, in zijn lezing gegeven in 1933, welke is gepubliceerd in *Gauḍīya*, Elfde Jaargang, Nummer 41, pagina's 646-48. Dit betrof een zeer belangrijke discussie over Choṭa Haridāsa en Jagāi en Mādhāi, waarin hij tevens licht wierp op de kwestie Kālā Kṛṣṇadāsa.

Hij zegt, dat Śrīman Mahāprabhu Kālā Kṛṣṇadāsa eerst had afgewezen, maar dat hij door de genade van Śrīman Nityānanda Prabhu en door zijn eigen oprechte spijt opnieuw als dienaar van Mahāprabhu werd geïnstalleerd. Het was alleen te danken aan de genade van Nityānanda Prabhu, dat hij later als een tak aan Mahāprabhu's *prema-kalpataru* werd toegevoegd. Hij was voorheen geen eeuwige metgezel geweest.

Met dit spel heeft Mahāprabhu laten zien, dat men tijdens de beoefening van het devotionele proces uitermate voorzichtig moet zijn, omdat we kunnen worden verleid door Mahāprabhu's begoochelende *māyā*, voordat we perfectie hebben bereikt. In *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Madhya-līlā* 17.14 heeft Mahāprabhu tegen Zijn metgezellen gezegd,

“Een dergelijk persoon moet een nieuwe man zijn en hij moet een kalme geest hebben. Als Ik een dergelijk persoon kan krijgen, stem Ik erin toe hem bij Me te houden.”

Śrīla Prabhupāda schrijft in zijn tekstverklaring het volgende,

Toen Śrī Caitanya Mahāprabhu naar Zuid-India ging, is een *brāhmaṇa* genaamd Kālā Kṛṣṇadāsa met Hem meegegaan. Kālā Kṛṣṇadāsa is aan een vrouw ten prooi gevallen en Śrī Caita-

nya Mahāprabhu moest de moeite nemen om hem uit de boeien van de zigeuners te bevrijden. Daarom zegt Bhagavān hier, dat Hij een nieuwe man wil hebben, die een rustige geest heeft. Iemand zonder een rustige geest raakt opgewonden onder invloed van bepaalde impulsen en dat geldt vooral voor seksueel verlangen, zelfs al bevindt hij zich in het gezelschap van Caitanya Mahāprabhu... *Māyā* is zo sterk, dat zelfs de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods geen bescherming meer kan bieden, tenzij men vast besloten is om niet aan *māyā* ten prooi te vallen.

Bhagavān en Zijn vertegenwoordiger willen altijd bescherming geven, maar de persoon moet zelf met hun persoonlijke contact zijn voordeel doen. Als men denkt, dat de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods of Zijn vertegenwoordiger een gewoon mens is, zal men zeker vallen. Dus Śrī Caitanya Mahāprabhu wilde niet, dat iemand als Kālā Kṛṣṇadāsa Hem vergezelde. Hij wilde iemand, die vastbesloten was, die een kalme geest had en die niet door bijbedoelingen werd aangedreven.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja steunt in zijn lezing van 3 mei 2001 de versie van Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī en Śrīla Prabhupāda als volgt,

Śrī Caitanya Mahāprabhu had een persoonlijke dienaar, Kālā Kṛṣṇadāsa, die met Hem voor ongeveer vier maanden naar Zuid-India meeging. Hij had geen smaak voor chanten, herinneren of het horen van *hari-kathā*, maar hij hielp Mahāprabhu. Hij had het geluk een dienst te verlenen, maar hij had er geen smaak voor. Mahāprabhu chantte in alle tempels “Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa” en maakte van iedereen een Vaiṣṇava, maar wat kwam er van Zijn dienaar terecht?

Deze jongen had geen smaak. Hij had nog nooit tegen Mahāprabhu gezegd, “Oh, ik wil *hari-kathā* horen.” Hij vroeg Hem nooit iets en luisterde nooit naar Zijn onderwijs. Wat

kwam er van hem terecht? Hij viel op de Bhaṭṭathāri's, de zigeunermeisjes, die zo mooi waren, dat hij van het ene op het andere moment Caitanya Mahāprabhu opgaf, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods Kṛṣṇa Zelf.

En als toevoeging daarop zei hij in een gesprek op 20 november 2001 het volgende.

Het is verbazingwekkend, dat Kālā Kṛṣṇadāsa notabene op reis was met God, Śrī Caitanya Mahāprabhu, en dat Mahāprabhu niet in staat was hem te helpen. De reden daarvan was, dat Kālā Kṛṣṇadāsa alleen betrokken was in externe dienstverlening aan Mahāprabhu. Hij informeerde niet bij Hem over *bhakti*, hij had ook geen smaak voor Zijn *hari-kathā*, noch had hij smaak voor chanten. Men andere woorden, hij kon de innerlijke goedmoedigheid van Mahāprabhu niet aannemen.

DE VOLMAAKTEN BLIJVEN VOLMAAKT

De volgende citaten tonen de onfeilbare positie aan van zelfgerealiseerde toegewijden, die zich in deze wereld bevinden. De zuivere toegewijden in deze wereld vallen niet van hun positie ondanks de alomtegenwoordige verlokkingen van *māyā* hier. Om niet te spreken van toegewijden in hun geaante als inwoner van de geestelijke wereld. In hen kunnen we vertrouwen hebben en we kunnen de wereld vertrouwen, waar ze vandaan komen.

Zuivere toegewijde dienst is spiritueel zo smaakvol, dat een toegewijde automatisch ongeïnteresseerd raakt in materieel plezier. Dat is het teken van perfectie in toenemende toegewijde dienstverlening. Een zuivere toegewijde denkt constant aan

de lotusvoeten van Śrī Kṛṣṇa en vergeet Hem geen moment, zelfs niet in ruil voor alle rijkdom van de drie werelden.

Śrīmad-Bhāgavatam (1.5.19, Purport)

Toen Uddhava volkomen werd geabsorbeerd door de transcendente extase van de liefde voor God, had hij de hele externe wereld vergeten. De zuivere toegewijde bevindt zich constant in de woning van Bhagavān, zelfs in zijn huidige lichaam, dat schijnbaar tot deze wereld behoort. De zuivere toegewijde bevindt zich niet echt op het lichamelijke vlak, omdat hij is verzonken in transcendente gedachten aan Bhagavān.

Śrīmad-Bhāgavatam (3.2.6, Purport)

Vraag: Prabhupāda, een toegewijde ontwikkelt zich dikwijls nadat hij heeft gechant heel, heel hoog. Ik zie veel toegewijden, die terugvallen in *māyā*. Wat is daarvan de reden?

Prabhupāda: Hij is geen toegewijde. Hij pretendeert een toegewijde te zijn. Een toegewijde valt nooit. Er zijn zoveel valse toegewijden. Hij valt.

Ochtendwandeling, Toronto, 21 juni 1971

Vraag: De toegewijde denkt vaak, dat hij ongelukkiger is dan de *karmīs*, omdat hij weet, dat hij ongelukkig is.

Prabhupāda: Dat betekent dan, dat hij geen toegewijde is.

Vraag: Hij is geen toegewijde.

Prabhupāda: Ja. Hij is geen toegewijde. Toegewijde betekent, dat het eerste teken is, dat hij gelukkig is. *Brahma-bhūtaḥ prasannātmā* (*Bhāgavad-gītā* 18.54). Als hij niet *prasannātmā* is, is hij een ellendeling. Hij is zelfs niet het devotionele leven binnengegaan. Hij is een buitenstaander. Dat is de test. Precies zoals Dhruva Mahārāja. Toen hij Viṣṇu zag, zei hij, “Alles is goed. Ik wil niets hebben. *Svāmin kṛtārtho ‘smi.*” Dat is Vaiṣṇava. En als hij nog steeds gelukkig wil worden, betekent dat,

dat hij totaal geen spiritueel leven heeft. Hij maakt er eenvoudig een vertoning van.

Ochtendwandeling, Melbourne, 24 april 1976

De rode draad, die deze vier citaten verbindt, is het begrip ‘hogere smaak’. Śrīla Prabhupāda legt uit, dat perfecte toegewijden de hogere smaak van hun dienstverlening aan Śrī Kṛṣṇa proeven en dat daardoor de verlokkingen van *māyā* hen eenvoudig niet meer kunnen aantrekken. Degenen, die in feite niet die smaakvolle, hogere smaak hebben bereikt, hebben nog een smaak voor materieel plezier. *Māyā* heeft dan nog steeds het vermogen om de aspirerende toegewijde van het pad van toewijding af te leiden.

De derdeklasse persoon in Kṛṣṇabewustzijn kan vallen, maar zodra men zich in de tweede klasse bevindt, valt men niet meer, en voor de eersteklasse persoon in Kṛṣṇabewustzijn bestaat de kans om te vallen niet langer meer.

Bhāgavad-gītā (9.3, Purport)

Er bestaat geen mogelijkheid, dat een eersteklasse toegewijde valt, zelfs al heeft hij om te prediken omgang met niet-toegewijden.

Śrī Caitanya-caritāmṛta (*Madhya-līlā* 22.71, Purport)

Een valse *guru* valt ten prooi aan *māyā*, terwijl een bonafide *guru*, de ware toegewijde, Kṛṣṇa geen moment vergeet. Een dergelijke *guru* kan zijn leerlingen, volgelingen en toehoorders naar zijn eigen niveau van perfectie brengen.

Śrīla Prabhupāda heeft in de conclusie van zijn tekstverklaring van *Nectar of Instruction*, Vers Vijf geschreven, “Men mag geen geestelijk leermeester worden, tenzij men het platform van *uttama-adhikārī* [eersteklasse toegewijde] heeft be-

reikt. Een neofiete Vaiṣṇava of een middenklasse Vaiṣṇava kan ook leerlingen accepteren, maar die leerlingen moeten zich op hetzelfde platform bevinden. En men dient te begrijpen, dat ze onder zijn ontoereikende leiding niet veel vooruitgang naar het hoogste levensdoel kunnen maken. Daarom dient een discipel zorgvuldig te werk te gaan en een *uttama-adhikārī* als geestelijk leermeester te aanvaarden.”

“Devarsi Nārada is een voorbeeld van de hoogste *uttama-bhāgavata*. Śukadeva Gosvāmī behoort tot de middenklasse van *uttama-bhāgavatas* (*nirdhuta-kāśayā*). Śrī Nārada in zijn voorgaande leven als zoon van een dienstmeisje is een voorbeeld van het eerste stadium van *uttama-bhāgavata* (*mūrcchita-kāśayā*). De associatie en de genade van deze drie soorten *mahā-bhāgavatas* veroorzaken de manifestatie van *śraddhā*” (*Srī Bhakti-rasāmṛta-sindhu-bindu*, Vers 3, *Śrī Bindu-vikāśinī-vṛtti*, Commentaar).

ONZE OORSPRONKELIJKE POSITIE

Om te illustreren, hoe geconditioneerde zielen zich afkeren van hun inherente liefde en dienstverlening aan Kṛṣṇa, geeft Śrīla Prabhupāda de analogie van vonken, die uit een vuur springen. Deze analogie wijst op de *jīvas* in het *taṭastha* gebied, die zich afkeren van hun inherente natuur.

Op diverse plaatsen wordt gezegd, dat de levende wezens lijken op vonken uit een vuur en dat de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods lijkt op het vuur zelf. Als de vonken op de een of andere manier uit het vuur vallen, verliezen ze hun natuurlijke lichtgevendheid. Hier wordt dus vastgesteld, dat de levende wezens in deze materiële wereld precies zo terecht komen als

vonken, die uit een groot vuur vallen. Het levend wezen wil Kṛṣṇa imiteren en probeert de baas te spelen over de materiële natuur om te genieten van zintuiglijke lustbevrediging. Op die manier vergeet hij zijn oorspronkelijke positie en wordt zijn lichtgevend vermogen, zijn spirituele identiteit, gedooft.

Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead (Chapter 87)

Bhagavān is oneindig veel groter dan vuur en daarom is de bovengenoemde analogie niet helemaal accuraat. Toch kunnen wereldse vergelijkingen ons er op hun minst een allereerste idee van geven. In dit verband betekenen de zinsneden ‘uit vuur vallen’, ‘verliezen hun natuurlijke lichtgevendheid’, ‘vergeet zijn oorspronkelijke positie’ en ‘zijn spirituele identiteit wordt gedooft’ niet, dat de ziel vanuit Vaikuṅṭha of Goloka Vṛndāvana naar deze wereld is gevallen. Deze zinsneden zijn eigenlijk nadere voorbeelden van de maan-op-de-tak logica.

In het citaat uit het ‘Kṛṣṇa-boek’ hierboven impliceren de woorden ‘vergeet zijn oorspronkelijke positie’, dat de liefde voor Kṛṣṇa, zuiver Kṛṣṇabewustzijn, aan onze ziel inherent (aangeboren) of latent (sluimerend aanwezig) is, zoals amandelolie inherent is aan de amandel, zoals ghee inherent is aan melk en de boom inherent is aan zijn zaad. Śrīla Prabhupāda bevestigt deze conclusie in de volgende brief.

Wat betreft jouw vraag – “Wat betekent, ‘We zijn oorspronkelijk allemaal Kṛṣṇabewuste wezens?’ We zijn altijd met Kṛṣṇa. Waar is Kṛṣṇa niet aanwezig? Dus hoe kun je zeggen, dat we dat eerder niet waren? Je bent altijd bij Kṛṣṇa en als we dit feit vergeten, zijn we ver, ver van Hem verwijderd. In de *Īsopaniṣad* staat duidelijk, “*tad dure tad vantike* – Hij is ver weg, maar Hij is ook zeer nabij.”

Brief aan Upendra, Los Angeles, 15 juli 1970

Dus deze vergetelheid is onze val. Het kan ieder moment gebeuren en we kunnen deze vergetelheid onmiddellijk bestrijden door op het platform van Kṛṣṇabewustzijn te komen.

Brief aan Upendra, Los Angeles, 15 juli 1970

De volgende passage bevat ook de woorden ‘vergeten’ en ‘oorspronkelijk’ en toont verder hun betekenis aan in de context van *jīva-tattva*, het principe van de ziel.

Je bent een christen. Je kunt jouw geloof morgen wijzigen. Het Sanskriete woord religie betekent niet geloof. Religie betekent de oorspronkelijke karakteristiek. Dat wordt religie genoemd. Dus de oorspronkelijke karakteristiek betekent, dat deze niet kan worden gewijzigd. Die kwaliteit, die karakteristiek is altijd bij ons. De vedische versie is, dat het levend wezen een eeuwige dienaar van God is. Zodra hij deze relatie vergeet, dat hij de eeuwige dienaar van God is, betekent het, dat zijn materiële bestaan een aanvang neemt.

Lezing aan het St. Pascal’s Franciscan Seminary,
Melbourne, 28 juni 1974

Prabhupāda legt hierboven uit, dat het woord ‘oorspronkelijk’ in de context van *jīva-tattva* ‘onveranderlijk’ betekent, ‘datgene dat inherent is of sluimerend in ons aanwezig is’. Dit wordt nader bevestigd in de volgende uitspraak.

Aangezien Kṛṣṇabewustzijn aan ieder levend wezen inherent is, dient iedereen een kans te worden gegeven om over Kṛṣṇa te horen. Door eenvoudig te horen en te chanten – *śravaṇam kīrtanam* – wordt het hart onmiddellijk gezuiverd en wordt onmiddellijk het oorspronkelijke Kṛṣṇabewustzijn gewekt.

Nectar of Devotion (Vers 4, Purport)

ONZE NATUURLIJKE POSITIE

In citaten hieronder gebruikt Śrīla Prabhupāda de uitdrukking ‘natuurlijke positie’ om de inherente natuur van het Kṛṣṇa-bewustzijn uit te leggen, zoals ghee inherent is aan melk en amandelolie inherent is aan de amandel.

Eeuwig geconditioneerd betekent... We kunnen niet eeuwigdurend geconditioneerd zijn, want we zijn een onderdeel van Kṛṣṇa. Onze natuurlijke positie is om altijd bevrijd te zijn, eeuwig bevrijd. Maar omdat we Kṛṣṇa wilden imiteren, we wilden Kṛṣṇa worden, zoals de *māyāvādīs* dat willen, daarom [zijn we geconditioneerd]. In de spirituele wereld is Kṛṣṇa de enige genie-ter.

Lezing over *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.10.5)
Māyāpura, 20 juni 1973

Het woord ‘herwinnen’ hieronder heeft dezelfde betekenis als ‘verlevendigen’ of ‘nieuw leven inblazen’. In relatie tot *jīva-tattva* betekent ‘verlevendigen’ wakker worden voor hetgeen inherent is, zoals de boom inherent is aan het zaad.

Hieronder legt Śrīla Prabhupāda uit, dat de natuurlijke positie van de ziel, zijn inherente, sluimerende vermogen van Kṛṣṇabewustzijn, van binnen eeuwigdurend aanwezig is.

Er bestaan bepaalde voorgeschreven methoden om onze zintuigen en ons verstand aan te wenden op een manier, waarop ons sluimerende bewustzijn om Kṛṣṇa lief te hebben wordt gewekt, zoals een kind met een beetje oefening kan beginnen te lopen. Iemand zonder de fundamentele capaciteit om te lopen kan in de praktijk niet lopen. Op dezelfde manier kan Kṛṣṇabewustzijn niet uitsluitend door oefening worden gewekt. Een dergelijke oefening bestaat in feite niet. Als we onze aangebo-

ren capaciteit voor toegewijde dienst willen ontwikkelen, zijn daarvoor bepaalde procedures, die veroorzaken – indien we ze aanvaarden en uitoefenen – dat die sluimerende capaciteit wordt opgeroepen. Die beoefening heet *sādhana-bhakti*.

Nectar of Devotion (Chapter 2)

Hier volgt nog een analogie, die laat zien hoe ‘natuurlijk’ betekent, dat iets latent aanwezig is, maar nog niet is ontwikkeld. Prabhupāda legt dit als volgt uit.

Prema is niet iets, dat je van buiten krijgt aangeleverd. Het is reeds aanwezig. Zoals een jongen en een meisje. Zodra ze elkaar ontmoeten, is er een natuurlijke aantrekkingskracht. Die is er al. Hij heeft die aantrekkingskracht er niet naartoe gebracht of in een winkel aangeschaft. Nee. Deze is reeds aanwezig en wordt eenvoudig door combinatie opgewekt. Dat is alles. Zo is *kṛṣṇa-prema* ook reeds aanwezig.

Lezing over *Bhāgavad-gītā* (2.22)

Hyderabad, 26 november 1972

Dit laatste citaat hieronder sluit het thema van Deel Drie van *De reis van de Ziel* af, namelijk dat de geestelijke zielen in deze wereld hun spirituele gedaante nog moeten manifesteren, die nu in zaadvorm ligt te sluimeren.

Om verder te refereren aan jouw vraag over de gedaante van de geestelijke ziel van het geconditioneerde wezen het volgende. Er is altijd een spirituele gedaante aanwezig, maar deze ontwikkelt zich alleen, wanneer het levend wezen terugkeert naar Vaikuṅṭha. Deze gedaante ontwikkelt zich volgens het verlangen van het levend wezen. Totdat dit geperfectioneerde stadium is bereikt, ligt de gedaante te sluimeren, zoals de vorm van de boom in het zaad van de boom ligt te sluimeren.

Brief aan Rūpānuga, Los Angeles, 8 augustus 1969

Bovenstaande citaten tonen aan, dat we onze spirituele gedaante pas ontwikkelen, wanneer we eenmaal zuivere toegewijden worden door toevlucht te nemen tot Śrī Kṛṣṇa's metgezel, de bonafide zelfgerealiseerde geestelijk leermeester en door het proces van *bhakti-yoga* te volgen. Dan wonen we daar, evenals alle andere inwoners van Vaikuṅṭha en Goloka Vṛndāvana, voor de eeuwigheid in ongelimiteerd geluk.

We kunnen in dat gebied vertrouwen hebben, zoals werd gezegd door de *paratpara-guru* van Śrīla Prabhupāda, Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, in zijn *Jaiva-dharma* (Hoofdstuk Zes-tien), “Als ze in de spirituele wereld wonen, blijft *māyā* ver uit hun buurt en kan hen totaal niet hinderen. Ze zijn altijd verzonden in de zegen van de dienstverlening aan hun vererenswaardige Godheid. Ze zijn eeuwig bevrijd en zijn zich niet gewaar van enig materieel geluk of verdriet. Hun leven bestaat alleen uit liefde en ze zijn zich zelfs niet bewust van elende, dood of angst.”

Deel Vier

Overzicht

Overzicht

Een laatste opmerking van de Redacteurs

ER ZIJN TWEE CATEGORIEËN *VIBHINNĀMŚA JĪvas*, niet drie. De *jīvas*, die in de spirituele wereld manifest zijn, zijn eeuwig bevrijde (*nitya-mukta*) *vibhinnāṁśa jīvas*. En de *jīvas*, die manifest zijn in het *taṭastha* gebied en van daaruit naar de spirituele wereld kijken, zijn ook eeuwig bevrijde (*nitya-mukta*) *vibhinnāṁśa jīvas*. De *jīvas*, die vanuit het *taṭastha* gebied naar de materiële wereld kijken, worden geconditioneerde zielen genoemd, *nitya-baddha* (of *nitya-saṁsāra*) *vibhinnāṁśa jīvas*.

Hoewel de *jīvas*, die door Baladeva en Zijn expansies in de spirituele werelden zijn gemanifesteerd, eeuwige metgezellen zijn (*nitya-pārsadas*), zijn ze technisch *vibhinnāṁśa-tattva*, of *vibhinnāṁśa jīvas*. In *Jaiva-dharma* wordt gezegd, “Wanneer Hij (Kṛṣṇa) Zich in de *jīva-sakti* bevindt, manifesteert Hij Zijn *svarūpa* als Baladeva.” Er staat ook, “Er manifesteren zich uit

Śrī Baladeva Prabhu ontelbaar veel *nitya-pārsada jīvas* om Vṛndāvana-vihārī Śrī Kṛṣṇa als Zijn eeuwige metgezellen in Goloka Vṛndāvana te dienen en anderen worden gemanifesteerd uit Śrī Saṅkarṣaṇa om de Godheid van Vaikuṅṭha, Śrī Nārāyaṇa, in de spirituele wereld te dienen.”

Het bewijs, dat er twee soorten *jīva* zijn, wordt als volgt gegeven in de lezing getiteld “Oorsprong van het levend wezen” (Deel Een, Hoofdstuk Drie).

*sei vibhinnāmsa jīva—dui ta’ prakāra
eka—‘nitya-mukta’, eka—‘nitya-saṁsāra’*

*‘nitya-mukta’ nitya kṛṣṇa-carane unmukha
‘kṛṣṇa-pāriṣada’ nāma, bhūñje sevā-sukha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.10-11)

De levende wezens [*jīvas*] worden verdeeld in twee categorieën. Sommigen zijn eeuwig bevrijd en anderen zijn eeuwig geconditioneerd. Degenen, die eeuwig zijn bevrijd zijn altijd wakker in Kṛṣṇabewustzijn en ze verlenen transcendente liefdevolle dienst aan de voeten van Kṛṣṇa. Ze zijn eeuwige metgezellen van Kṛṣṇa en genieten eeuwigdurend de zegen van de dienstverlening aan Hem.

In “Oorsprong van het levend wezen” wordt ook Śrīla Jīva Gosvāmī geciteerd,

*tad evam anantā eva jivākhyās taṣasthāḥ śaktayaḥ
tatra tāsāṁ varga-dvayam eko vargo’ nādīta eva bhagavad-
unmukhaḥ anyas tv anādīta eva bhagavat-parāṇmukhaḥ
svabhāvatas tadīya-jñāna-bhāvāt tadīya-jñānābhāvāt ca*

Paramātmā-sandarbha (Anuccheda 47, Text 1)

Zo bestaat Gods marginale vermogen uit individuele geestelijke zielen. Hoewel deze individuele geestelijke zielen in aantal

onbeperkt zijn, kunnen ze in twee groepen worden onderverdeeld: (1) zielen die Bhagavān sinds onheuglijke tijden gunstig gezind zijn; en (2) rebellerende zielen, die sinds onheuglijke tijden van Bhagavān zijn afgekeerd. De eerste groep is zich bewust van Gods glorie en de andere groep is zich er niet van bewust.

Śrīla Jiva Gosvāmī vervolgt,

tatra prathamo 'ntaraṅgā-śakti-vilāsānugrḥito / nitya-bhagavat-parikara-rūpo garudādikaḥ / thoktaṁ pādmottara-khaṇde tri-pad-vibhūter / lokas tu ity adau bhagavat-sandarbhodāḥṛte asya ca taṭasthatvaṁ jīvatva-prasiddher īśvaratva-koṭāv apraveśāt

Paramātmā-sandarbhā (Anuccheda 47, Text 2)

De eerste groep bestaat uit Garuḍa en andere eeuwige metgezellen van Bhagavān. Deze toegewijden nemen hun toevlucht tot Gods innerlijke vermogen en ervaren plezier in het spel met Hem. Zij wonen in de spirituele wereld, die in de *Bhagavat-sandarbhā* (Anuccheda 78) zal worden besproken. Zij worden aangeduid als '*taṭastha*', omdat ze beroemd zijn als *jīvas* en niet de categorie van Īśvara (God) binnengaan.

Als het woord '*taṭastha*' wordt gebruikt om te verwijzen naar eeuwige metgezellen, zoals genoemd in het bovenstaande citaat, wil dat niet zeggen, dat dergelijke zielen de neiging hebben om naar de geestelijke wereld of de materiële wereld te kijken. Ze zijn zo ver verwijderd van *māyā*, dat ze haar niet zien. In dit verband betekent het, dat ze praktisch God zijn in die zin, dat ze beschikken over de kwaliteiten van God, maar niet God zijn. Ze zijn kwalitatief één met Hem, zoals wordt bevestigd in alle vedische geschriften (*sākṣād-dharitvena sa-*

masta-sastraih), en tegelijkertijd zijn ze Zijn meest vertrouwelijke dienaren (*kintu prabhor yaḥ priyā eva tasya*).

Ze bevinden zich dicht bij het Godzijn in kwalitatieve zin, maar ze zijn God niet, omdat (1) Hij *vibhu* (onbeperkt) is en zij *anu* (oneindig klein) zijn, en (2) Hij de energetische bron is van alle vormen van energie en zij altijd uit Zijn energie bestaan. Ze zijn niet God en ze zijn niet gemaakt uit *māyā-śakti*; ze zijn zuiver, transcendent en vrij van materiële eigenschappen. Ze worden *taṭastha* genoemd, omdat ze zich bevinden in de marginale categorie.

Het probleem van het harmoniseren van verscheidene referenties van het woord *taṭastha* in uiteenlopende contexten ontstaat door het dagelijkse gebruik ervan en de emotionele connotaties, die ermee gepaard gaan. Velen onder ons zullen niet bekend zijn met *taṭastha* in relatie tot Kṛṣṇa's eeuwige metgezellen, waardoor we zien, dat het woord *taṭastha* hun grootsheid minimaliseert en dat ze min of meer worden gelijkgeschakeld aan ons, *nitya-baddhas*. We zijn geneigd dit te denken, wanneer we de prachtige uitleg van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura in *Jaiva-dharma*, Hoofdstuk Zestien lezen, waarin staat, dat de *jīvas* gemanifesteerd door Baladeva in de spirituele wereld en de *jīvas* gemanifesteerd oor Mahā-Viṣṇu in het *taṭastha* gebied in wezen kwalitatief dezelfde zijn. In Hoofdstuk Zestien staat,

Deze *nitya-pārsadas* houden zich eeuwigdurend bezig met dienstverlening aan hun object van verering, de Allerhoogste Godheid, die verzonken is in *rasa*.

Ze beschikken altijd over een extreem hoog spiritueel potentieel, omdat ze verzadigd zijn van de *cit-śakti* van Bhagavān.

Ze hebben geen verbinding met *māyā* en zijn zich van haar bestaan zelfs niet bewust [...] *Prema* is hun ziel en zaligheid en ze weten niet eens, dat verdriet, dood en angst bestaan.

Er komen ook talloze oneindig kleine *jīvas* voort uit Kāraṇodakaśāyī Mahā-Viṣṇu, die op de Causale Oceaan ligt en wiens vluchtige blik de *māyā-śakti* impregneert. Aangezien deze *jīvas* de burens van *Māyā* zijn, zijn ze getuige van haar gevarieerde werken. De symptomen van de *jīvas*, die eerder zijn besproken, zijn ook in deze *jīvas* aanwezig. Maar omdat ze een microscopische omvang hebben en zich in de marge bevinden, is hun constitutionele natuur de oorzaak, dat ze zowel naar de materiële wereld als de spirituele wereld kunnen kijken. Hun marginale conditie maakt hen kwetsbaar, want – tot dat moment – zijn ze door de genade van Bhagavān, hun vererenswaardige object, niet bekrachtigd geworden met *cit-bala*, de potentie van het spirituele vermogen.

Daarom dient zich de noodzaak aan om de alternatieve interpretatie van *taṭastha* door Śrīla Jīva Gosvāmī in ogenschouw te nemen, die de kwalitatieve eenheid van de *nitya-pārsada jīvas* met God prijst alsmede hun intieme, vertrouwelijke relatie met Hem. We hoeven voor het begrip *taṭastha* niet te worden beperkt tot een idee van de geografische lokatie van oorsprong. Het Sanskriet is uitermate diepgaand en er is geen woord, dat slechts één betekenis heeft. Het begrip, dat *taṭastha* met ‘plaats’ of ‘lokatie’ associeert, hoeft de manier, waarop Śrīla Jīva Gosvāmī en Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī het hebben gebruikt, niet uit te sluiten.

Als we horen of lezen, “Garuḍa, het grote vogeldraagdier van Śrī Viṣṇu, de *nitya-siddhā pārsada* van God, is een *taṭastha-śakti jīva*,” kunnen we denken, “Dit is absurde *apasiddhān-*

ta.” Dit kan gebeuren, omdat we het idee hebben, dat ons wordt verteld te geloven, dat Garuḍa is voortgekomen uit Mahā-Viṣṇu in het *taṭastha* gebied tussen de spirituele en materiële werelden. Op basis van die interpretatie van het woord *taṭastha* betreft het natuurlijk een absurde *apasiddhānta*.

Zoals hierboven aangegeven, legt Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura in *Jaiva-dharma* uit, dat de *nitya-pārsada jīvas*, die zijn gemanifesteerd uit Baladeva, en de *jīvas*, die in het *taṭastha* gebied worden gemanifesteerd uit Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, in wezen dezelfde kwaliteit hebben, “Ofschoon ze alle kwaliteiten van de [*nitya-pārsada*] *jīvas* hebben, zoals ik eerder heb beschreven, kijken ze vanwege hun kleine en marginale natuur soms naar de spirituele wereld en soms naar de materiële wereld.”

Het hebben van respect voor eeuwige metgezellen, omdat ze in ieder opzicht veruit superieur zijn aan ons, is natuurlijk gezond, gunstig en positief. Toch wordt door te zeggen, dat de metgezellen van God technisch geen *vibhinnāṁśa jīvas* zijn, de noodzaak geschapen om voor hen nog een speciale categorie aan te leggen als toevoeging op de standaard van twee typen expansies, namelijk *svāṁśa* en *vibhinnāṁśa*. Met uitzondering van *kāyavyūha-rūpa* (rechtstreekse expansies van Śrī Rādhā) wordt in de geschriften van onze Gosvāmī’s geen extra categorie vermeld.

Dus de *vibhinnāṁśa* categorie is hier van toepassing op degenen, die *nitya-mukta* zijn (nooit geconditioneerd [*baddha*] geweest) en *nitya-baddha* zijn (nooit in de spirituele wereld geweest). Daardoor omvat de *nitya-mukta* categorie zowel *nitya-pārsada jīvas* (eeuwige metgezellen), die uit Baladeva

afkomstig zijn, als de *jīvas*, die uit uit Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu zijn voortgekomen en zo fortuinlijk waren om naar *yogamāyā* te kijken zonder dat ze *mahāmāyā* zagen, waardoor ze daarna metgezellen van Bhagavān zijn geworden. Vanwege de atmosfeer, waarin ze hun activiteiten in de spirituele wereld uitvoeren, worden ze anders aangeduid, namelijk met ‘*nitya-siddhā*’ [‘*nitya-mukta*’] en ‘*sādhana-siddhā*’ en in het materiële gebied worden ze aangeduid met ‘*sādhaka*’ en ‘*nitya-baddha*’.

In *Jaiva-dharma*, Hoofdstuk Vijftien, staat het volgende,

Kṛṣṇa vestigt zich in al Zijn *śaktis* en manifesteert Zijn *svarūpa* in overeenstemming met het karakter van die *śakti*. Wanneer Hij Zich in de *cit-svarūpa* bevindt, manifesteert Hij Zijn essentiële *svarūpa* als Śrī Kṛṣṇa Zelf maar ook als Nārāyaṇa, de Godheid van Vaikuṅṭha. Wanneer Hij zich in de *jīva-śakti* bevindt, manifesteert Hij Zijn *svarūpa* als *vilāsa-mūrti* van Vraja, Baladeva. En wanneer Hij Zich in de *māyā-śakti* bevindt, manifesteert Hij de drie gedaanten van Viṣṇu: Kāraṇodakaśāyī, Garbhodakaśāyī en Kṣīrodakaśāyī.

In Zijn gedaante van Kṛṣṇa manifesteert Hij **alle spirituele aangelegenheden in overtreffende mate**. In Zijn *svarūpa* van Baladeva als *śeṣa-tattva*¹ manifesteert Hij *nitya-mukta-pārsada jīvas*, die acht soorten dienst verlenen aan Kṛṣṇa Zelf, de oorsprong van *śeṣa-tattva*. Dan weer als *śeṣa-rūpa* Saṅkaraṇa in Vaikuṅṭha manifesteert Hij acht typen dienaren om acht soor-

---

¹ Baladeva is *śeṣa-tattva*. Dit betekent, dat Hij allerlei vormen aanneemt om Kṛṣṇa te dienen en dat Hij Zich ook manifesteert als Śrī Śeṣa, die Zich ten behoeve van dienstverlening ook in diverse vormen manifesteert. Voor meer informatie wordt u vriendelijk verwezen naar *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Ādi-līlā* 5.8-11 en 5.123-24.

ten dienst te verlenen als eeuwig bevrijde metgezellen van *śeṣī-rūpa* Nārāyaṇa.

Mahā-Viṣṇu, die een expansie is van Saṅkarṣaṇa, situeert Zich in het hart van de *jīva-śakti* en als Paramātmā manifesteert Hij de *jīvas* in de materiële wereld. Deze *jīvas* zijn ontvankelijk voor de invloed van *māyā* en tenzij ze door de genade van Bhagavān de toevlucht van de *hlādinī-śakti* krijgen, bestaat de mogelijkheid, dat ze door *māyā* worden verslagen. De ontelbaar veel geconditioneerde *jīvas*, die door *māyā* zijn begoocheld, staan onder beheer van de drie geardheden van de materiële natuur.

Zoals hierboven gezegd, Baladeva is de heersende Godheid van *jīva-śakti*. Hij is ook de heersende Godheid van *sandhinī-śakti*, die alle diversiteit in de spirituele wereld manifesteert en instandhoudt. Hij is het alletwee. In *Śrī Prabandhāvalī*, Hoofdstuk Acht, zegt Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja,

Kṛṣṇa's eerste uitbreiding is Baladeva. Kṛṣṇa's stok, de pauwenveer in Kṛṣṇa's kroon, alle toebehoren van Kṛṣṇa, de toebehoren van de gopīs, Vṛndāvana-dhāma – deze worden allemaal manifest door *sandhinī-śakti* en de belichaming van dat vermogen is Baladeva Prabhu. De belichaming van *hlādinī-śakti* is Rādhikā en Kṛṣṇa is de eigenaar van *cit-śakti*. Deze drie bij elkaar zijn *sac-cid-ānanda*, de complete gedaante van Kṛṣṇa (eeuwigheid, kennis en zegen). Rādhikā noch Baladeva zijn van Hem gescheiden; samen zijn Ze één. Alleen uit Baladeva Prabhu worden alle eeuwig perfecte toegewijden van Kṛṣṇa manifest.

Terwijl de *jīva* een manifestatie van *jīva-tattva* is, is ook de *sandhinī-vṛtti* [*vṛtti* betekent 'functie' of 'activiteit'] van *sva-rūpa-śakti* in hem aanwezig. Evenals Kṛṣṇa Zelf is de zuivere

gedaante van de *jīva* per constitutie (grondrechtelijk) *sac-cid-ānanda* (*Bhāgavad-gītā* 15.7). In *Jaiva-dharma*, Hoofdstuk Veertien, staat het volgende,

Bābajī: *Jīva-śakti* is het atomische (*anu*) vermogen van *svarūpa-śakti*, maar alle drie aspecten van *svarūpa-śakti* zijn er in minimale (*anu*) mate in aanwezig. Dus de *hlādinī-vṛtti* is in de *jīva* altijd aanwezig in de vorm van spirituele zegen; *saṁvit-vṛtti* is aanwezig in de vorm van transcendente kennis; en *sandhinī-vṛtti* is in de kleine gedaante van de *jīva* ook altijd aanwezig (als *anu-caitanya*).

Behalve dat Baladeva Prabhu de heersende Godheid is van *jīva-śakti* en *sandhinī-śakti*, is Hij ook de *akhaṇḍa-guru-tattva*, het onverdeelde, oorspronkelijke principe van *guru*. Er dalen veel genadevolle *ācāryas* door de *guru-paramparā* af naar deze wereld, die ons de waarheden van de onbevattelijke *jīva* komen onderwijzen.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja schrijft in zijn commentaar, *Ānanda-varddhinī*, op *Veṅu-gīta* het volgende,

Deze *gopīs* bestaan in drie typen: de *kāyā-vyūha* van Śrīmatī Rādhikā, de *nitya-siddhā* en de *sādhana-siddhā gopīs*. Dege-
nen, die rechtstreeks uit Śrīmatī Rādhikā voortkomen, worden *kāyā-vyūha* genoemd. Śrīmatī Rādhikā breidt Zich uit in vele gedaanten om de smaken in het spel van Kṛṣṇa te verrijken. *Nitya-siddhā* (eeuwig perfecte) *gopīs* zijn *jīva-tattva*, die voortkomen uit Baladeva Prabhu. Zij worden nooit door *māyā* gebonden.

Wat betreft de *gopīs* en andere metgezellen, die geen *jīvas* zijn, zoals in het citaat hierboven beschreven, zij zijn plenaire (voltallige) expansies van *svarūpa-śakti* Śrīmatī Rādhikā. We

treffen het volgende aan in *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Ādi-līlā* 4.76-81.

Zoals de bron, Śrī Kṛṣṇa, de oorzaak is van alle incarnaties (*svāmśa*), zo is Śrī Rādhā de oorzaak van al deze gezellinnen. De geluksgodinnen zijn deelmanifestaties van Śrīmatī Rādhikā en de koninginnen zijn reflecties van Haar beeltenis. De geluksgodinnen zijn Haar plenaire delen en ze vertonen de gedaanten van *vaibhava-vilāsa*. De koninginnen hebben de natuur van Haar *vaibhava-prakāśa*. De *vraja-devīs* beschikken over diverse lichamelijke aspecten. Zij zijn Haar expansies [*kāyā-vyūha rūpa*] en zijn instrumenten voor het uitbreiden van *rasa*. Zonder veel gezellinnen is er lang niet zoveel gejubel in *rasa*. Daarom zijn er veel manifestaties van Śrīmatī Rādhārāṇī als bijdrage aan het spel van Bhagavān. Onder hen bevinden zich in Vraja diverse groepen gezellinnen met verschillende sentimenten en smaken. Ze helpen Śrī Kṛṣṇa alle zoetheiden van de *rasa* dans en ander spel en vermaak te proeven.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja heeft in zijn werk, *Het Summun van Toewijding*, in het hoofdstuk getiteld “De hoogste eerbaarheid” uitgebreid uitgelegd, dat de geconditioneerde *jīvas* van deze wereld de positie van *sādhana-siddha* kunnen bereiken als een van de vijf typen *sakhī* van Śrīmatī Rādhikā, namelijk Haar dienstmeisje (*nitya-sakhī*) onder leiding van Śrī Rūpa Mañjarī en haar gevolg.

Bibliografie:

- Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Ādi-līlā* 4.76-81, *Ādi-līlā* 5.8-11, *Ādi-līlā* 5.123-24, *Madhya-līlā* 8.164, *Madhya-līlā* 22.9-13
- Śrī Caitanya Mahāprabhu ki Śikṣā* (Hindi), 6de *Paricched* (*Jīva-tattva*), pp. 77-78
- Paramātmā-sandharbha*, *Anuccheda* 47, 1-2
- Veṅṅ-gīta*, Verzen 3-4, *Ānanda-varddhini Vyākhyā*
- Het Summum van Toewijding*, *De hoogste eerbaarheid*
- Jaiva-dharma*, Hoofdstuk 14-17
- Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu* 3.2.56 (*Dāsya-parikāras*)
- Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu* 3.3.53 (*Sakhya-parikāras*)

Deel Vijf

Over de Auteurs

Srila
Bhaktivinoda Thakura

Hier volgt een passage uit de Inleiding op Jaiva-dharma door Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja.

SRĪLA BHAKTIVINODA ṬHĀKURA HEEFT DE transcendente instructies van Śrī Caitanya Mahāprabhu in vele verschillende talen verspreid. Hij heeft ongeveer honderd boeken geschreven in Sanskriet, Bengaals, Oriya, Hindi, Urdu en Engels. Als men naar zijn boekenlijst kijkt, kan men er gemakkelijk uit afleiden, dat de auteur breed onderlegd was in veel verschillende talen.

Ik denk, dat het op dit punt noodzakelijk is om enig licht te werpen op een bijzonder aspect van het leven van de auteur. Ofschoon hij een vooraanstaand geleerde van het westerse gedachtengoed was, bleef hij volkomen vrij van westerse invloeden. “Volg mij niet, maar mijn woord.” Anders gezegd, “Doe niet wat ik doe, maar doe hetgeen ik zeg.” Het leven van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura demonstreert dit principe,

want hij heeft alle instructies van zijn boeken in zijn eigen leven persoonlijk toegepast. Daarom zijn zijn instructies en wijze van *bhajana* bekend geworden als *bhaktivinoda-dhārā* (de lijn van Bhaktivinoda).

Er is geen enkele instructie in zijn boeken, die hij niet persoonlijk heeft gevolgd. Er bestaat geen tweespalt tussen zijn werk en zijn leven, tussen zijn activiteiten en zijn woorden. Ze zijn in alle opzichten een geheel.

Lezers zijn van nature nieuwsgierig naar een grote persoonlijkheid, die over een dergelijk buitengewoon karakter beschikt. Vooral moderne lezers, die iets over een bepaald onderwerp willen weten, kunnen geen vertrouwen hebben in het werk van een auteur zonder met de auteur zelf bekend te zijn. Daarom overleg ik hier een paar woorden over Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura.

Als het leven van grote, zelfgerealiseerde persoonlijkheden, die transcendent zijn aan het sterfelijke bestaan, besproken gaat worden, zou het verkeerd zijn om hun geboorte, levensloop en verdwijning uit het gezichtsveld van deze wereld als dezelfde te beschouwen als die van louter sterfelingen. Ze staan buiten geboorte en dood, ze bevinden zich in een eeuwig bestaan en hun komen en gaan op deze wereld is volstrekt een kwestie van hun eigen verschijnen en verdwijnen.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura verscheen op 2 september 1838 en verlichtte de hemel van het Gauḍīya vaiṣṇavisme. Hij werd geboren in een hogeklasse familie in een dorp genaamd Viranagara in het district Nadiyā in West-Bengalen, niet ver van Śrīdhāma Māyāpura, de verschijningsplaats van Śrī Gaurāṅga. Hij verdween uit deze wereld op 23 juni 1914 in de stad Cal-

cutta op een tijdstip, waarop hij het middagspel van Śrī Śrī Gāndharvikā-Giridhārī (Rādhā-Kṛṣṇa) binnenging, de hoogste objecten van verering voor Gauḍīya Vaiṣṇava's.

In zijn korte levensduur van zesenzeventig jaar heeft hij de wereld instructies gegeven door de plichten van de vier fasen van het spirituele leven persoonlijk uit te dragen: *brahmacārya* (celibatair studentenleven), *gṛhasṭha* (religieus gezinsleven), *vānaprastha* (terugtrekking uit wereldse plichten) en *sannyāsa* (formele verzaking). Hij onderging eerst *brahmacārya* en kreeg verscheidene verheven instructies. Daarna ging hij het *gṛhasṭha* leven binnen en gaf een ideaal voorbeeld van de manier, waarop men een gezin op een eerlijke en nobele wijze dient te onderhouden. Alle huishoudens dienen dit voorbeeld te volgen.

Tijdens zijn gezinsleven reisde hij door heel India als een hooggeplaatste functionaris van de regering en het Ministerie van Justitie van de Britse overheid in India. Met zijn scherpe discriminatievermogen en zijn deskundige bestuursvaardigheden kreeg deze grote persoonlijkheid het voor elkaar om zelfs gebiedsdelen tot de orde te roepen, die berucht waren als weteloze staten. Temidden van zijn plichten als gezinshoofd deed hij zijn tijdgenoten versteld staan van het door hem uitgedragen religieuze ideaal. Hoewel hij onder zware druk stond van zijn verantwoordelijkheden, schreef hij vele boeken in verschillende talen. De lezer, die zijn literatuurlijst bekijkt, kan er duidelijk uit afleiden, dat Bhaktivinoḍa over een ongelooflijk creatief vermogen heeft beschikt.

Nadat Śrīla Bhaktivinoḍa Ṭhākura zich uit zijn overheidstaken had teruggetrokken, nam hij de levensfase van

vānaprastha aan en intensiverde zijn spirituele beoefening. Hij heeft in die tijd een *āśrama* gesticht in Surabhi-kuñja in Godrumadvīpa, een van de negen districten van Navadvīpa. Daar is hij gebleven en heeft er een aanzienlijke tijd *bhajana* uitgevoerd.

Later heeft hij het leven van de asceet aanvaard en woonde in de nabij gelegen Svānanda-sukhada-kuñja. Toen hij daar woonde, heeft hij de verschijningsplaats van Śrī Caitanya Mahāprabhu vastgesteld en vele andere plaatsen van *gaura-līlā*. Hiermee volgde hij het voorbeeld van Mahāprabhu en Zijn gevolg, de Zes Gosvāmī's, die de geboorteplaats en andere plekken van het spel van Śrī Kṛṣṇa hadden ontdekt.

Als Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura niet in deze wereld was verschenen, waren de plaatsen van het spel en de instructies van Śrī Gaurāṅga Mahāprabhu uit deze wereld verdwenen. De hele gemeenschap van Gauḍīya Vaiṣṇava's zal daarom voor altijd aan hem verschuldigd blijven. Om deze reden is hem als Zevende Gosvāmī de hoogste eer in de Vaiṣṇava gemeenschap toegekend.

Sri Śrīmad
Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja

SRĪ ŚRĪMAD BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOsvāmī Mahārāja is de glorieuze discipel van *om viṣṇupāda Śrī Śrīmad Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja*, die een van de vooraanstaande leidende discipelen was van *om viṣṇupāda Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda*.

Om de wereld te zegenen heeft Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja op 7 februari 1921 zijn goddelijke geboorte genomen in het dorp Tewaripur bij de heilige Gaṅgā Rivier in Bihar, India. Op die plaats heeft Śrī Rāmacandra de Taraka demon gedood.

Śrīla Mahārāja verscheen op *amāvasyā* (nieuwe maan) en zijn geboortenaam was Śrīman Nārāyaṇa Tiwari. Hij werd geboren in een zeer religieuze Trivedi *brāhmaṇa* familie en in zijn jeugd kreeg hij veel gelegenheid om zijn vader te verge-

zellen naar *kīrtanas* en bijeenkomsten, waar lezingen werden gegeven.

In februari 1946 had hij voor het eerst een ontmoeting met zijn Gurudeva in Śrī Navadvīpa Dhāma, West-Bengalen. Hij was er vanuit zijn dorp naartoe gereisd om een discipel van Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura te ontmoeten, genaamd Śrīla Narottamānanda Brahmācārī, die door zijn streek had rondgereisd om de boodschap van Śrī Caitanya Mahāprabhu te prediken. Na enkele gesprekken met hem raakte Śrīman Nārāyaṇa Tiwari overtuigd van de hoge positie van de filosofie, die door de *ācāryas* in de lijn van Śrīla Rūpa Gosvāmī werd verspreid. Binnen enkele dagen had hij zijn huis verlaten om zich bij de missie van zijn geestelijk leermeester te voegen en gaf zijn leven aan hem over.

Toen Śrīman Nārāyaṇa Tiwari in Navadvīpa Dhāma arriveerde, nam hij enthousiast deel aan de jaarlijkse *parikramā*. Aan het eind van de *parikramā* werd hem op Gaura-pūrṇimā door Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja zowel *harināma* als *dikṣā mantras* gegeven en ontving hij de naam Śrī Gaura Nārāyaṇa Brahmācārī. Spoedig daarna kende zijn Gurudeva hem tevens de titel ‘Bhakta-bāndhava’ toe, hetgeen betekent ‘vriend van de toegewijden’, omdat hij de Vaiṣṇava’s altijd op een bijzonder plezierige wijze ten dienste stond.

Gedurende de volgende zeven jaar reisde hij uitgebreid rond met zijn Gurudeva op prediktochten door India. In 1952 kende zijn dierbare Gurudeva hem wederom op Gaura-pūrṇimā initiatie in de heilige orde van *sannyāsa* toe. In 1954 werd hij door zijn Gurudeva belast met de zorg voor de pas geopende tempel in Mathurā, Śrī Keśavajī Gauḍīya Maṭha.

Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja heeft vanaf die tijd een deel van het jaar in Mathurā doorgebracht en het andere deel in Bengalen en heeft in beide gebieden uitgebreid diensten verleend. Deze pendeldienst heeft hij veertien jaar uitgevoerd.

Zijn verantwoording nam verder toe, toen Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja hem benoemde tot vice-president van zijn instituut, Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti, en hem aanstelde als hoofdredacteur van zijn Hindi publicaties en maandblad, *Śrī Bhāgavat Patrikā*.

In 1968 verliet zijn Gurudeva deze wereld en Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja heeft persoonlijk de nodige ceremoniële rituelen voor zijn *samādhi* uitgevoerd. Gedurende deze periode is hij als een nederige dienaar van de Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti begonnen de jaarlijkse Kārtika Vraja-maṇḍala *parikramā* te organiseren, die tot vandaag de dag wordt gecontinueerd.

Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja werd door zijn Gurudeva verzocht de boeken van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura uit het Bengaals in zijn moedertaal, het Hindi, te vertalen. Hij heeft dit verzoek ingewilligd door enkele van de meest vooraanstaande boeken van de Ṭhākura te vertalen, zoals *Jaiva-dharma*, *Caitanya-sikṣāmṛta*, *Bhakti-tattva-viveka*, *Vaiṣṇava-siddhānta-mālā*, om er slechts een paar te noemen. Al deze boeken evenals zijn vertalingen en commentaren van andere vooraanstaande *ācāryas* van de *guru-paramparā* worden op dit moment door zijn volgelingen in het Engels en in andere talen vertaald. Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja heeft meer dan tachtig boeken in het Hindi vertaald en gepubliceerd en meer dan zestig boeken in het Engels. Veel van zijn Engelse boeken zijn nu in andere

talen vertaald, inclusief Spaans, Frans, Duits, Italiaans, Russisch, Portugees, Chinees en verscheidene Indiase talen.

Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja gaf ook onophoudelijk lezingen in het Hindi, Bengaals en Engels, zowel in India als internationaal en al zijn lezingen zijn vastgelegd. Verscheidene Hindi lezingen zijn in het Engels getranscribeerd en voor publicatie in andere talen vertaald. Bovendien zijn duizenden Engelse lezingen vastgelegd en gefilmd, die ook als transcriptie, audio en video op het internet worden geplaatst, waar ze honderdduizenden fortuinlijke zielen kunnen bereiken.

Een belangrijke relatie in het leven van Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja was zijn associatie met Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja, die in de hele wereld bekend is als Śrīla Prabhupāda, de beroemde prediker van Gauḍīya vaiṣṇavisme en Stichter-Ācārya van ISKCON, de International Society for Kṛṣṇa Consciousness. Ze hadden elkaar in 1946 voor het eerst in Calcutta ontmoet ter gelegenheid van de inauguratie van een nieuw tak van de Gauḍīya Vedānta Samiti, waar beiden naartoe waren gekomen om diensten te verlenen. Samen met de Gurudeva van Śrīla Gosvāmī Nārāyaṇa Mahārāja is Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja een van de oprichters van de Gaudiya Vedānta Samiti.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja vergezelde zijn Gurudeva naar Jhansi, waar Śrīla Svāmī Mahārāja, of Abhaya Caraṇaravinda Prabhu, zoals hij eerder bekend was, had getracht een Vaiṣṇava gemeenschap op te starten, genaamd The League of Devotees. Enkele jaren later, begin jaren vijftig, kwam Abhaya Caraṇaravinda Prabhu in Mathurā wonen in de Śrī Keśavajī Gauḍīya Maṭha op uitnodiging van zijn godbroeder,

Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja en is daar enige maanden gebleven. Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja wisselde regelmatig devotionele gevoelens met hem uit en voerde met hem diepgaande gesprekken over *vaiṣṇava siddhānta*, waardoor Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja in deze periode met hem een meer intieme relatie ontwikkelde, waardoor hij hem als *śikṣā-guru* en boezemvriend ging beschouwen.

In 1959 heeft Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja Abhaya Caraṇāravinda Prabhu in de heilige *sannyāsa* orde geïnitieerd, gaf hem de *sannyāsa* naam en titel Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja, waarbij de ceremonie van het vedische vuuroffer (*yajña*) en alle rituelen persoonlijk werden uitgevoerd door Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja. Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja woonde in deze periode reeds in Vṛndāvana, eerst in de Vamśī Gopāla Mandīra en enkele jaren later in de Śrī Śrī Rādhā-Dāmodara Mandīra, waar Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja hem dikwijls een bezoek bracht. Dan ging hij voor hem koken en eerde samen met hem de *prasādam*, waarbij ze intieme gesprekken over de *vaiṣṇava* filosofie voerden.

Toen Śrīla Svāmī Mahārāja in het Westen ging prediken en erin slaagde om de eerste Rādhā-Kṛṣṇa tempel in de Verenigde Staten op te starten, stuurde Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja hem de eerste *mṛdaṅga* drums en *karatālas* voor de *saṅkīrtanas*. Śrīla Svāmī Mahārāja onderhield iedere maand of om de maand een regelmatige correspondentie met Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja en Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja tot 1968, toen Śrīla Keśava Gosvāmī Mahārāja *nitya-līlā* bin-

nenging. Daarna bleef hij corresponderen met Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja tot zijn eigen goddelijke verdwijning in 1977.

Tegen het eind van zijn manifeste verblijf in deze wereld heeft hij Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja diverse keren verzocht om zo goed te zijn om zijn westerse leerlingen zijn associatie te geven en hen de diepere waarheden van de *vaiṣṇava* filosofie in de lijn van Śrīla Rūpa Gosvāmī te leren begrijpen. Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja stemde op nederige wijze toe en heeft zijn verzoek gehonoreerd, omdat hij hem als een van zijn vereerenswaardige *sikṣā-gurus* beschouwde. Śrīla Svāmī Mahārāja verzocht Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja tevens om na zijn vertrek de rituelen voor zijn *samādhi* uit te voeren. Beide verzoeken demonstrenen duidelijk, dat hij in Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja een sterk vertrouwen had.

Sinds het vertrek van Śrīla Svāmī Mahārāja uit het gezichtsveld van deze wereld in november 1977 heeft Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja op onwankelbare wijze zijn laatste verzoek ingewilligd door inzichtelijke leiding en liefdevolle toevlucht te bieden aan een ieder, die bij hem kwam om dit te zoeken.

Via het medium van zijn Engelse boeken en intensieve wereldtournee's heeft Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja associatie en goddelijke realisatie gegeven aan de volgelingen van Śrīla Svāmī Mahārāja en alle andere oprechte zoekers op de aardbol. Tot hij negentig jaar was heeft hij jaarlijks door India en door de wereld gereisd om de glorie van Śrī Caitanya Mahāprabhu en Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa te prediken en om de ware glorie te prediken van de Stichter-Ācārya van ISKCON, Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja, en van zijn *guru-paramparā*.

Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja heeft voor zijn prediktournée's eenendertig keer de wereld rondgereisd. In vele landen werd hij door de leden van vooraanstaande Hindu tempels uitgenodigd om gastcolleges te geven over de vedische *sanātana-dharma* van India. Ook Indiase notabelen hebben hem regelmatig uitgenodigd om op hun spirituele programma's te komen spreken.

Als een vooraanstaand lid van de Brahma-Mādhva-Gauḍīya disciplinaire opvolging wordt hij door heel India hoog aangeslagen als een spiritueel geleerde en geestelijk leermeester en als een zuivere toegewijde van Śrī Kṛṣṇa in de lijn van Śrī Caitanya Mahāprabhu. Hij wordt erkend als een strikte volgeling van de vedische cultuur, Hindu *sanātana-dharma*, *vaiṣṇava* etiquette, *daivī-varṇāśrama*, en *bhagavat-bhajana*. De meeste notabele spirituele geleerden van Mathurā en Vṛndāvana nodigden hem uit om op hun bijeenkomsten te komen spreken en hij nodigde ook hen uit om programma's in zijn Maṭha bij te wonen.

Veel Indiase overheidsfunctionarissen, zoals de DCP (Politiecommissaris van Gedeputeerde Staten) maar ook veel rechters aan het hof in Delhi, Bombay, Calcutta, Mathurā en elders rekenen zich onder zijn discipelen. Veel vermaarde industriëlen en zakenmensen kwamen regelmatig naar hem toe om vragen te stellen over het spirituele leven en om zijn zegeningen te ontvangen.

Vele hoofd-*pūjārīs* uit Vraja-maṇḍala brachten hem een bezoek. De hoofd-*pūjārī* van de bekende Rādhā-Govinda Mandira in Jaipur liet regelmatig bloemenslingers en *mahā-prasādam* van de Ṭhākuraḥjī's bezorgen, vooral ter gelegenheid

van de aanvang van een volgende wereldtournee van Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja. Dit gold tevens voor de *pūjārī* van Śrī Jagannātha Mandira in Purī. Ook de leider van de dienaren van Śrī Jagannātha, de Dayitā-pati van Purī, woonde de lezingen van Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja bij, als hij in Purī was.

Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja heeft meer dan vijftig jaar de Vraja-maṇḍala *parikramā* geleid. Tijdens de *parikramā* kwamen de dorpschouwen naar hem toe om hun eerbied te betonen. Hij heeft zich ook bezig gehouden met de organisatie van de restauratie van heilige plaatsen in Vṛndāvana, zoals onder andere Bhāṇḍīraṇa in Bhāṇḍīravana, Kadamba-kyārī bij Nandagrāma, Brahma-kuṇḍa en Surabhi-kuṇḍa in Govardhana en Kāliya-ghāta in Vṛndāvana. Zijn werk wordt erkend door het publiek, de overheid en de pers. Hiervoor en voor andere spirituele verworvenheden werd hem door verscheidene dorpschouwen in Vraja-maṇḍala de titel Yuga-Ācārya toegekend.

Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja heeft tevens ieder jaar tegen de tijd van Gaura-pūrṇimā een Navadvīpa-dhāma *parikramā* geleid. Op die *parikramā* werd hij met zijn *sannyāsīs* door meer dan 20.000 pelgrims uit Bengalen gevolgd en door meer dan 2.000 andere Indiase en westerse pelgrims. Omdat de meeste toegewijden uit Bengalen arme dorpsbewoners waren, werden hen gedurende de week van het festival gratis faciliteiten en *prasādam* aangeboden.

Op negentigjarige leeftijd heeft Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja zijn spel in deze wereld in Cakratīrtha in Śrī Jagannātha Purī-dhāma op 29 december 2010 afgesloten. In Śrī Navadvīpa-dhāma werd de ten volle bekrach-

tigde afgezant van Śrī Gaurasundara, de belichaming van Zijn unieke mededogen, de volgende dag in *samādhi* gegeven. Śrīla Nārāyaṇa Mahārāja heeft een onvervalst leven in de hoogste toewijding en zuivere liefdevolle dienstverlening aan Zijn Gurudeva, zijn *guru-paramparā*, Śrī Caitanya Mahāprabhu en het Goddelijk Paar, Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa, uiteengezet en voorgeleefd. Hij heeft als Hun intieme dienaar het pad verlicht voor degenen, die in de extatische oceaan van *rādhā-dāsyam*, dienstverlening aan de stralend mooie lotusvoeten van Śrī Kṛṣṇa's dierbare geliefde, Śrīmatī Rādhikā, willen duiken. Śrīla Gurudeva zal nooit ophouden in zijn goddelijke instructies aanwezig te zijn en in het hart te wonen van degenen, die aan hem zijn toegewijd. Vanuit zijn *samādhi* zal hij de wereld voor altijd leiding blijven geven.

Glossarium

ācārya – voorganger, iemand die onderwijst door voorbeeld. Iemand die de vertrouwelijke betekenissen van de geschriften aanvaardt en anderen betreft in juist gedrag door dat gedrag zelf uit te dragen.

anartha – *an-artha* betekent ‘on-waarde’; ongewenste verlangens, activiteiten of gewoonten, die vooruitgang in *bhakti*, of zuivere toewijding aan de Allerhoogste Persoon Śrī Kṛṣṇa, belemmeren.

antaraṅga-śakti – het innerlijke vermogen (*antaraṅga* – innerlijk, *śakti* – vermogen) van Śrī Kṛṣṇa; ook *cit-śakti* en *svarūpa-śakti* (zie *svarūpa-śakti*) geheten.

aṣṭāṅga-yoga – het achtvoudige *yoga* proces; *yoga* systeem bestaande uit acht onderdelen: *yama* (beheersing van de zintuigen), *niyama* (beheersing van het verstand), *āsana* (lichaamshoudingen), *prāṇāyāma* (beheersing van de ademhaling), *pratyāhāra* (terugtrekken van het verstand van zintuiglijke waarneming), *dharana* (stabiliseren van het verstand), *dhyāna* (meditatie) en *samādhi* (diepe ononderbroken absorbtie in God in het hart).

ātmā – de ziel; kan ook verwijzen naar het lichaam, verstand, intellect, of het Hoogste Zelf. Verwijst over het algemeen naar de *jīva* ziel.

babaji – iemand die verzonken is in meditatie, boetedoening en soberheid; iemand in verzaking.

bahirāṅgā-śakti – het externe of materiële vermogen van Bhagavān, ook *māyā-śakti* geheten. Dit vermogen is verantwoordelijk voor de schepping van de materiële wereld en alle aangelegenheden met betrekking tot de materiële wereld. Omdat Bhagavān nooit rechtstreeks met de materiële energie in aanraking komt, wordt dit vermogen *bahirāṅgā*, extern, genoemd.

Baladeva of **Balarāma** – Baladeva Prabhu is de eerste *vaibhava-prakāśa* expansie van Śrī Kṛṣṇa. *Vaibhava-prakāśa* betekent, dat er geen verschil tussen Hen bestaat behalve een verschil in kleur: Kṛṣṇa is zwart en Baladeva is wit.

Baladeva verleent constant diensten aan Śrī Kṛṣṇa. Deze dienstverlening is alles voor Hem, of het nu in Vṛndāvana, Mathurā of Dvārakā is. Baladeva Prabhu heeft zes soorten expansies. Uit Zijn oorspronkelijke gedaante als Baladeva in Vṛndāvana komt Mūla-Saṅkarṣaṇa, of wortel-Saṅkarṣaṇa, in Mathurā en Dvārakā voort. Dan breidt Hij Zich uit in Mahā-Saṅkarṣaṇa in Vaikuṅṭha en vervolgens in Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu en Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. Tenslotte breidt Hij Zich uit als Śeṣa. Als Śeṣa heeft Hij miljoenen en miljoenen hoofden (kappen) en Hij houdt miljoenen en miljoenen universa op zijn hoofden, alsof het mosterdzaadjes zijn, terwijl Hij ook de vorm van bedden aanneemt, waarop de drie *puruṣa-avatas* (Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu en Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu) rusten.

Wanneer Śrī Kṛṣṇa in een van Zijn gedaanten naar deze wereld afdaalt, komt Baladeva Prabhu altijd eerst in de vorm van de *dhāma*. Hij komt ook als Kṛṣṇa's eeuwige metgezellen, die voortkomen uit Baladeva Prabhu (of uit een van Zijn expansies) en die Hem naar deze wereld vergezellen ten behoeve van de uitvoering van Zijn spel. Baladeva komt ook persoonlijk en voegt Zich bij het spel en vermaak. Wanneer Śrī Rāmacandra afdaalt, komt Baladeva als Lakṣmaṇa; in het spel van Kṛṣṇa komt Hij als Baladeva en in het spel van Mahāprabhu komt Hij als Nityānanda Prabhu.

Bhagavān – de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Sri Kṛṣṇa. De *Viṣṇu Purāṇa* (6.5.72-4) geeft de volgende definitie van Bhagavan, “Het woord *bhagavat* wordt gebruikt om het Allerhoogste Spirituele Geheel te beschrijven, dat beschikt over alle rijkdom en vermogen, dat volkomen zuiver is en de Oorzaak der oorzaken is. In het woord *bhagavat* heeft de lettergreep *bha* twee betekenissen: iemand die alle levende wezens instandhoudt en iemand die de steun en toeverlaat van alle levende wezens is. Zo heeft ook de lettergreep *ga* twee betekenissen: de schepper en iemand, die veroorzaakt, dat alle levende wezens de resultaten van *karma* en *jñāna* krijgen. Complete rijkdom, religiositeit, roem, schoonheid, kennis en verzaking zijn bekend als *bhaga*, geluk of fortuin.” Het achtervoegsel *vat* betekent bezitten. Dus iemand, die over deze zes fortuinen beschikt, wordt gekend als Bhagavān.

bhakti – de primaire betekenis van het woord *bhakti* is ‘dienst verlenen’. De uitvoering van activiteiten, die zijn bedoeld om Bhagavān Śrī Kṛṣṇa tevreden te stellen of een plezier te doen, die worden uitgevoerd in een goedgezinde geest verzadigd van liefde, activiteiten die vrij zijn van alle verlangens behalve het verlangen naar Zijn voordeel en plezier, en die niet worden bedekt door *karma* en *jñāna*.

bhakti-yoga – het pad van spirituele realisatie door middel van toegewijde dienst aan Śrī Kṛṣṇa.

Bharata Mahārāja – een koning uit Oud-India, die een grote toegewijde van Bhagavān was. Op jonge leeftijd verzaakte hij zijn koninkrijk en zijn familie en vertrok naar een afgelegen woud om zich te verdiepen in de verering van Bhagavān. Hij raakte in zijn spirituele praktijk zeer gevorderd, maar in het laatste deel van zijn leven ontwikkelde hij genegenheid voor een jong hert. Op het moment van de dood dacht hij aan het hert en werd daarna als hert geboren.

Vanwege zijn spirituele praktijk in zijn voorgaande leven en met Kṛṣṇa’s genade kon hij dat leven herinneren en begreep, waarom hij van zijn gevorderde positie was gevallen. Zelfs als

hert bleef hij daarom afgezonderd van het gezelschap van familie en vrienden en bracht zijn tijd door in de kluizenaarshutten van de wijzen, waar hij onderwerpen over Bhagavān hoorde bespreken. In zijn volgende leven werd hij geboren als Jaḍa Bharata in het huis van een religieus toegewijd *brāhmaṇa*. Toen hij weer de menselijke levensvorm had verkregen, was hij deze keer zeer voorzichtig. Hij verspilde niet zijn energie en bereikte zodoende perfectie.

bhāva-bhakti – het eerste stadium van perfectie in het devotionele proces. Een stadium van *bhakti*, waarin *śuddha-sattva*, de essentie van Bhagavāns innerlijke vermogen, dat bestaat uit geestelijke kennis en zegen, uit het hart van de eeuwige metgezellen van Bhagavān wordt overgebracht op het hart van de praktiserende toegewijde.

Het lijkt op een zonnestraal van *prema* en verzacht het hart met diverse emoties. Het is de eerste spruit van zuivere liefde voor God (*prema*) en wordt ook *rati* genoemd. In *bhāva-bhakti* kan een ziel enigszins liefde voor Kṛṣṇa realiseren en de manier, waarop hij Hem kan dienen. Na enige tijd manifesteren zich goddelijke absorbtie en liefde voor Hem, waarmee de ziel het laatste stadium genaamd *prema* bereikt.

brahma – het onpersoonlijke, alomtegenwoordige aspect van God zonder attributen en eigenschappen. Het wordt ook Brahman genoemd.

Brahmā – het eerst geschapen wezen in het universum. Aangestuurd door Śrī Viṣṇu schept hij alle levenssoorten in het universum en heerst over de geaardheid hartstocht.

brāhmaṇa – de hoogste van de vier *varṇas* (kasten) in het vedische sociale stelsel genaamd *varṇāśrama*; iemand die een lid van deze *varṇa* is, zoals een priester of een leraar van goddelijke kennis.

cit – bewustzijn; zuiver denken; kennis; geest; spirituele cognitie of waarneming.

cit-śakti – het innerlijke vermogen van Bhagavān, waarmee Hij Zijn transcendente spel volbrengt (zie ook *svarūpa-śakti*).

darśana – zien, ontmoeten, bezoeken of aanschouwen, vooral met betrekking tot het Godsbeeld, een heilige plaats of een verheven Vaiṣṇava.

Dvārakā – het lager gelegen deel van Goloka, dat het hoogste gebied is in de spirituele wereld (zie Goloka). Dvārakādhiṣa Kṛṣṇa, de Kṛṣṇa die in Dvārakā woont, is een plenaire expansie van de hoogst complete Śrī Kṛṣṇa, die in Vṛndavan woont. In Dvaraka verschijnt Śrī Kṛṣṇa als een prins van de Yadu dynastie en voert allerlei liefdevol spel uit met Zijn koninginnen, die volkomen expansies zijn van Zijn hoogst complete pleziergevendende vermogens, de *gopīs*.

Ekādaśī – de elfde dag van de wassende en afnemende maan, de dag waarop toegewijden vasten van granen en peulvruchten en bepaalde andere voedingsmiddelen en zich verdiepen in herinnering aan Śrī Kṛṣṇa en Zijn metgezellen.

Garbhodakaśayī Viṣṇu – de tweede van drie *puruṣa-avatāras* (zie ook *puruṣa-avatāras*). Hij gaat ieder universum binnen, waar Hij ligt te rusten op de Garbha Oceaan, die voortkwam uit de transpiratie van Zijn eigen lichaam. Hij is de Supeziel in ieder individueel universum.

Uit Zijn navel groeit de stengel van een lotus en op de bloembladeren van die lotus wordt Śrī Brahmā geboren, het eerste levende wezen in het universum. Hij belast Śrī Brahmā met de schepping van alle materiële objecten en alle levenssoorten in dat universum.

Goloka – het hoogste gebied in de spirituele wereld. Het is verdeeld in drie compartimenten in overeenkomst met het niveau van *prema* van de toegewijden, die daar wonen. Het lagere gedeelte van Goloka heet Dvārakā. Toegewijden in dit gebied beschikken over enige kennis van de rijkdom en het vermogen van Śrī Kṛṣṇa als Śrī Bhagavān, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. In het middengedeelte, Mathurā, zijn deze gevoelens van rijkdom, ontzag en eerbied nog aanwezig, hoewel in mindere mate dan in Dvārakā. In het hoogste gedeelte van Goloka, genaamd Vraja, Vṛndāvana of Gokula, weet niemand, dat Śrī Kṛṣṇa God Zelf is;

daar overdekt het gevoel van beminnelijkheid (*mādhurya*) het gevoel van rijkdom en vermogen (*aiśvarya*) volkomen.

Goloka Vṛndāvana – het hogere gedeelte van het hoogste gebied van de spirituele wereld; de woonplaats van Śrī Kṛṣṇa, waar Hij in Zijn oorspronkelijke en hoogste aspect als koeherdersjongen manifest is.

gopīs – de jonge koeherdersmeisjes van Vraja, met Śrīmatī Rādhikā aan het hoofd, die Śrī Kṛṣṇa dienst verlenen met het gevoel van amoureuze liefde.

hari-kathā – vertellingen over de heilige naam, gedaante, kwaliteiten en het spel van Śrī Hari (Kṛṣṇa) en Zijn metgezellen.

hari-nāma – het chanten van de heilige namen van Śrī Kṛṣṇa.

Hiraṇyakaśipu – de demonische vader van een groot toegewijde genaamd Prahlāda Mahārāja. Prahlāda werd door zijn vader ernstig onderdrukt en om Prahlāda te beschermen verscheen Śrī Kṛṣṇa in Zijn half-mens, half-leeuw *avatāra* genaamd Nṛsimhadeva, die de demonische vader in een woedende bui heeft vermoord.

Hiraṇyakaśipu was in zijn voorgaande leven een van de twee poortwachters van Śrī Nārāyaṇa (Jaya en Vijaya), die door de vier broers Kumāra werden vervloekt om op Aarde een geboorte als demoon te nemen (zie ook Jaya en Vijaya).

hlādinī, hlādinī-śakti – het vermogen gerelateerd aan het aspect van zegen van Bhagavān (zie ook *svarūpa-śakti*).

Janmāṣṭamī – de verschijningsdag van Śrī Kṛṣṇa op de achtste dag van de afnemende maan van de maand Bhādra (augustus-september).

Jaya en Vijaya – twee poortwachters van Bhagavān in Vaikuṅṭha. De externe reden, waarom ze door de vier Kumāra's werden vervloekt, was omdat ze werden aangezien als kinderen en hen de toegang werd ontzegd. Dit was in feite een regeling van Bhagavān, die Jaya en Vijaya naar de materiële wereld wilde sturen om een gevecht met Hem te voeren. Ze werden Hiraṇyākṣa en Hiraṇyakaśipu in Satya-yuga, Rāvaṇa en Kumbhakarna in Treta-yuga en Śiśupāla en Dantavakra in Dvāpara-yuga. Nadat ze hun

schijngevechten hadden afgrond, waren de toegewijden en Bhagavān weer als metgezellen op de spirituele planeten geassocieerd. Nieand valt uit de spirituele wereld of uit een Vaikuṅṭha planeet, want het is het eeuwige gebied. Maar als Bhagavān het wil, komen soms toegewijden naar deze materiële wereld om als predikant of atheïst Zijn missie te vervullen. Toen de expansies van Jaya en Vijaya naar de materiële wereld kwamen, hadden ze Vaikuṅṭha in hun oorspronkelijke gedaanten nooit verlaten.

jīva – het eeuwige, individuele levende wezen, dat in zijn geconditioneerde staat van het materiële bestaan materiële lichamen aanneemt uit ontelbaar veel levenssoorten.

jīva-śakti – het vermogen bestaand uit de levende wezens.

jñāna – (1) kennis in het algemeen; (2) kennis die leidt tot onpersoonlijke bevrijding; (3) transcendente kennis van de relatie met Śrī Kṛṣṇa.

Kaṁsa – de demonische heerser van Mathurā, die de macht greep door zijn eigen vader, Koning Ugrasena, van de troon te stoten en gevangen te zetten. Hij is de broer van Devakī en is dus Śrī Kṛṣṇa's oom van moeders zijde. Kaṁsa nam ook Devakī en haar echtgenoot, Vasudeva, gevangen, nadat een stem uit de hemel had aangekondigd, dat hun achtste zoon de oorzaak zou worden van Kaṁsa's dood. Kaṁsa had de eerste zes zonen van Devakī bij hun geboorte reeds vermoord, maar het vermogen van *yogamāyā* had ervoor gezorgd, dat hij Baladeva en Kṛṣṇa, die als Devakī's zevende en achtste zonen verschenen, niet kon aanraken. Beide jongens ontsnapten aan het gevaar van kindermoord door naar het huis van Nanda Mahārāja in Vraja te worden overgebracht.

Toen Kaṁsa in de gaten kreeg, wat er was gebeurd, stuurde hij zijn demonische kameraden naar Vraja om Kṛṣṇa te vermoorden, maar al hun pogingen mislukten. In plaats van dat Kṛṣṇa door de demonen werd gedood, werden de demonen door Kṛṣṇa en Balarāma gedood. Onder voorwendsel van een worstelwedstrijd nodigde Kaṁsa Kṛṣṇa en Balarāma uit in Mathurā, waar hij een samenzwering had beraamd om Hen daar te ver-

moorden. Maar weer werden de demonen verslagen en omgebracht. Op het eind sprong Kṛṣṇa het platform van de worstelarena op, waar Kaṁsa zat, greep hem bij zijn haar en gooide hem tegen de grond. Toen sprong Kṛṣṇa op zijn borst, zodat de levensadem zijn lichaam verliet. Dus Kṛṣṇa versloeg Kaṁsa en zijn kameraden op wonderbaarlijke wijze zonder enige moeite. Kaṁsa werd op die manier door de genade van Śrī Kṛṣṇa bevrijd.

Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu – ook genaamd Mahā-Viṣṇu; de eerste van de drie *puruṣa-avatāras* (zie ook *puruṣa-avatāras*), die rust op de Kāraṇa Oceaan (Causale Oceaan). Hij is de schepper van de totale materiële energie. Met Zijn ademhaling komen er ontelbaar veel universa uit de poriën van Zijn lichaam voort. Hij werpt een blik op de materiële natuur en impregneert haar met levende wezens. Hij is de oorspronkelijke Superziel van de totale materiële schepping, de aggregatie van materiële universa.

karma – (1) iedere activiteit uitgevoerd in de loop van het materiële bestaan; (2) baatzuchtige activiteiten; vrome activiteiten die leiden tot materiële winst in deze wereld of in de hemelse planeten na de dood; (3) noodlot; voorgaande activiteiten die leiden tot onvermijdelijke reacties.

Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu – de derde van de drie *puruṣa-avatāras* (zie ook *puruṣa-avatāras*). Hij gaat ieder universum en ieder atoom van de materiële schepping binnen en Hij gaat het hart van de levende wezens binnen. Hij wordt dus gekend als de Superziel van de individuele levende wezens en de Superziel in alle materiële objecten.

Kumāra's, Vier – de vier Kumāra's heten Śanaka, Sanātana, Sanandana en Sanat. Brahmā heeft hen aan het begin van de schepping uit zijn verstand (*manah*) geschapen. Daarom worden ze Brahmā's *mānasa-putra* (zonen geboren uit zijn verstand) genoemd. Vanwege hun diepgaande kennis waren ze volkomen onthecht van wereldse attracties en boden hun vader geen assistentie bij zijn taak van de schepping.

Brahmā was hierover zeer verbolgen en hij bad aan Bhagavān Śrī Hari voor het welzijn van zijn zonen. Śrī Bhagavān was tevreden met de gebeden van Brahmā en heeft toen in Zijn Haṁsa (zwaan) *avatāra* hun verstand afgeleid van droge onpersoonlijke kennis en het op de kennis van zuivere toegewijde dienstverlening op het absolute platform gericht. Daarom worden Śanaka Ṛṣi en zijn broers gekend als *jñānī-bhaktas*. Ze zijn de oorsprong van de Nimbāditya disciplinaire opvolging.

mahāmāyā – er zijn twee soorten *māyā* – *yogamāyā* en *mahāmāyā*. *Mahāmāyā* is een schaduwexpansie van *yogamāyā*. *Yogamāyā* bestuurt de spirituele werelden en zorgt, dat de inwoners zichzelf in diverse menselijke relaties met Śrī Kṛṣṇa zien. *Mahāmāyā* bestuurt de materiële wereld en begoochelt de geconditioneerde zielen.

Mahā-Saṅkarṣaṇa – een expansie van Baladeva. Uit deze expansie worden de eeuwig bevrijde zielen, die in Vaikuṅṭha wonen, gemanifesteerd en de drie Viṣṇu *puruṣa-avatāras* (zie ook Mūla-Saṅkarṣaṇa en *puruṣa-avatāras*).

Mahā-Viṣṇu – zie Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu.

maya*, *māyā-śakti – het vermogen dat illusie genereert en verantwoordelijk is voor de manifestatie van de materiële wereld, van tijd en van materiële activiteiten.

māyāvāda – de doctrine van begoocheling en impersonalisme; een theorie bepleit door de impersonalistische volgelingen van Śaṅkarācārya, welke inhoudt, dat de gedaante van God, deze materiële wereld en het individuele bestaan van de levende wezens *māyā* of illusie zijn.

mīmāṃsā – een filosofische doctrine met twee richtingen: (1) *pūrva* of *karma-mīmāṃsā* gesticht door Jaiminī, welke inhoudt, dat men door het volbrengen van het ritualistische *karma* van de Veda's de hemelse planeten kan bereiken; en (2) *uttara-mīmāṃsā* gesticht door Bādārāyaṇa Vyāsadeva, dat handelt over de aard van het Brahman.

Mohini – een incarnatie van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods.

Tijdens het karnen van de Melkocean werd nectar onttrokken. De demonen en de halfgoden waren aan het argumenteren over de vraag, aan wie de nectar zou toekomen. De halfgoden namen hun toevlucht tot Bhagavān en toen verscheen Hij in de prachtige vrouwelijke gedaante van Mohinī om de demonen in de luren te leggen. Śrī Śiva heeft Bhagavān eens gevraagd om hem Zijn gedaante als Mohinī-Mūrti te tonen.

Mūla-Saṅkarṣaṇa – *mūla* betekent ‘wortel’ of ‘basis’; de Saṅkarṣaṇa gedaante uit wie alle andere Saṅkarṣaṇa gedaanten voortkomen. Baladeva is de oorspronkelijke Saṅkarṣaṇa, die als Mūla-Saṅkarṣaṇa manifest is in Dvārakā. Uit Hem komt Nārāyaṇa voort, uit wie Mahā-Saṅkarṣaṇa voortkomt, uit wie zich de drie Viṣṇu *puruṣa-avatāras* manifesteren. In de gedaante van Mūla-Saṅkarṣaṇa manifesteert Baladeva ook de eeuwig bevrijde zielen, die in Dvārakā en Mathurā wonen.

Nārada Ṛṣi – een groot wijze onder de *devas*; daarom is hij bekend als Devarṣi. Hij werd geboren uit het verstand van Brahmā. Hij is een bevrijde metgezel van Śrī Kṛṣṇa, die door de materiële en spirituele werelden rondreist om Zijn gloriën te verkondigen. In *caitanya-līlā* verschijnt hij als Śrīvāsa Paṇḍita.

Nārāyaṇa – *nāra* betekent ‘menschheid’ en *ayana* betekent ‘de toevlucht van’. Nārāyaṇa betekent dus ‘de toevlucht voor de mensheid’. Hij is de vermogende expansie met vier armen van Bhagavān Śrī Kṛṣṇa, die eeuwig resideert in Vaikuṅṭha.

nitya-baddha – zielen die sinds een tijd zonder begin gebonden zijn geweest door de materiële natuur (*nitya* – eeuwig; *baddha* - gebonden).

nitya-mukta – eeuwig bevrijde zielen (*nitya* – eeuwig; *mukta* - bevrijd).

nitya-samsāra – de repetitie van geboorte, dood, ouderdom en ziekte.

nitya-siddhā – eeuwig geperfectioneerde toegewijden (*nitya* - eeuwig; *siddhā* – geperfectioneerd).

- Nṛsīmhadeva** – half-mens, half-leeuw incarnatie van Śrī Kṛṣṇa. Hij verscheen in een woeste bui om Zijn geliefde *bhakta*, Prahlāda Mahārāja, te beschermen, toen Prahlāda ernstig werd onderdrukt door zijn demonische vader, Hiraṇyakaśipu.
- nyāya-sāstra** – *sāstras* die handelen over een logische analyse van de realiteit. De principes van *nyāya* worden merendeels verklaard door analogieën afgeleid uit de analyse van gewone objecten, zoals een kleipot (*ghaṭa*) en een stuk textiel (*paṭa*). Dus deze woorden worden herhaaldelijk aangetroffen in discussies over *nyāya*.
- parama-guru** – grootvader geestelijk leermeester; de *guru* van de *guru*.
- Paramātmā** – de Superziel in het hart van de levende wezens als getuige en bron van herinnering, kennis en vergetelheid.
- paramparā** – het systeem van overdracht van goddelijke kennis van *śrī-guru* op de discipel via een ononderbroken opvolging van zuivere geestelijk leermeesters.
- para-śakti** – het superieure of transcendente vermogen van Śrī Kṛṣṇa (*parā* – hoogste; *śakti* – vermogen) (zie *svarūpa-śakti*).
- paratpara-guru** – overgrootvader geestelijk leermeester; de *guru* van de *guru* van de *guru*.
- prema** – liefde voor Śrī Kṛṣṇa, die extreem geconcentreerd is en het hart volkomen smelt en in relatie tot Hem aanleiding geeft tot een diep gevoel van bezit.
- prema-bhakti** – zuivere liefde voor Śrī Kṛṣṇa, het hoogste perfecte stadium in de progressieve ontwikkeling van zuivere toegewijde dienstverlening.
- puruṣa-avatāras** – drie plenaire delen van Śrī Kṛṣṇa, genaamd Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu (of Mahā-Viṣṇu), Garbhodakaśāyī Viṣṇu en Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. Ze zijn de Godheden van de universele schepping. Ze zijn verantwoordelijk voor het scheppen, instandhouden en vernietigen van de totale materiële kosmos en Ze zijn de Superziel in alles in het bestaan. (Het woord *viṣṇu* wil zeggen, “Hij die alomtegenwoordig en alwetend is’.)

Rāma – *līlā-avatāra* of spel *avatāra* van Śrī Kṛṣṇa; Hij is de beroemde held van de *Rāmāyaṇa*. Hij is ook bekend onder de namen Rāmacandra, Raghunātha, Dāśarathi-Rāma en Rāghava-Rāma. Zijn vader is Mahārāja Daśaratha, Zijn moeder is Kausalyā en Zijn vrouw is Sītā. Hij had drie broers genaamd Lakṣmaṇa, Bharata en Śatrughna. De gevierde aap, Hanumān, was Zijn dierbare dienaar en toegewijde. Nadat Hij de verderfelijke demoon, Rāvaṇa, had gedood en Sītārānī met de hulp van het apenleger had gered, keerde Rāma naar Ayodhyā terug en werd tot koning gekroond.

rāsa-līlā – de rondedans van Śrī Kṛṣṇa met de *vraja-gopīs*, een zuivere uitwisseling van spirituele liefde tussen Kṛṣṇa en de *gopīs*, Zijn meest vertrouwelijke dienaressen.

rasika – iemand die deskundig is in het proeven van *rasa*; een kenner van *rasa*.

Rāvaṇa – de demonische koning van Laṅkā met tien hoofden, die de vrouw van Rāmacandra, Sītā-devī, ontvoerde. Śrī Rāmacandra ging naar Laṅkā en bracht Rāvaṇa om samen met zijn hele demonische gevolg.

sādhana-bhakti – het praktiserende stadium van toewijding; de diverse spirituele disciplines uitgevoerd voor het plezier van Śrī Kṛṣṇa, die worden ondernomen met behulp van de zintuigen met het doel om de manifestatie van *bhāva-bhakti* voort te brengen.

sādhu – een hooggerealiseerde ziel, die het doel van het leven kent.

sādhu-saṅga – de associatie van gevorderde toegewijden.

sakhā-candra-nyāya – maan-op-de-tak logica, waarbij naar de maan wordt gewezen door eerst naar een boomtak te wijzen, waar de maan zichtbaar is.

sakhī – een vriendin, metgezellin of assistente; een *gopī* vriendin.

śakti – (1) macht; vermogen; energie; (2) de vermogens van Bhagavān, die ontelbaar zijn. Ze worden over het algemeen ondergebracht in drie categorieën: *antaraṅga-śakti*, het innerlijke vermogen; *taṭastha-śakti*, het marginale vermogen; en *bahiraṅgā-śakti*,

het externe vermogen; (3) Śaktī, de vrouw van Śrī Śiva, ook bekend als Durgā, die de materiële energie overziet.

sampradāya – een bepaalde school met een religieuze leer; een gevestigde doctrine, die wordt overgebracht van leraar op leraar; een lijn van disciplinaire opvolging.

samvit, samvit-śakti – het vermogen, waarmee Bhagavān Zichzelf kent, en dat maakt, dat anderen Hem kennen (zie ook *svarūpa-śakti*).

sandhinī, sandhinī-śakti – het vermogen, dat het spirituele bestaan van Bhagavān en Zijn metgezellen instandhoudt (zie ook *svarūpa-śakti*).

Saṅkarṣaṇa – zie Mūla-Saṅkarṣaṇa.

sāṅkhya-yoga – de *yoga* die analytische kennis levert over *ātma-tattva* en *anātmā-tattva* (wetenschappelijke kennis van de ziel, de Superziel en inerte objecten); het pad van kennis met betrekking tot een analyse van geest en materie.

sannyāsa – wereldverzakende levensorde; de vierde *āśrama* of levensfase in het vedische sociale stelsel genaamd *varṇāśrama-dharma*, dat de samenleving in vier beroepsgroepen (*varṇas*) en vier levensfasen (*āśramas*) organiseert; verzakend ascetisch leven.

śāstra – vedisch geschrift.

śuddha-bhakti – zuivere toewijding of zuivere toegewijde dienst; toewijding, die niet is vermengd met baatzuchtige activiteit of monistische kennis en geen andere verlangens koestert dan het exclusieve plezier van Kṛṣṇa; ook bekend als *uttama-bhakti*.

Svarga – de hemelse planeten in dit materiële universum.

svarūpa – constitutionele natuur; de eeuwige constitutionele natuur en identiteit van het zelf.

svarūpa-śakti – het complete innerlijke vermogen van Śrī Kṛṣṇa. Het wordt *svarūpa-śakti* genoemd, omdat het zich in Zijn gedaante of *svarūpa* bevindt. Dit vermogen is *cinmaya*, volkomen bewust, en is daardoor de antithese van materie. Daarom wordt

het ook *cit-śakti* of kennisvermogen genoemd, dat het principe van bewustzijn belichaamt. Omdat dit vermogen innerlijk is verbonden met Bhagavān en omdat het zich in Zijn gedaante bevindt, wordt het verder gekend als *antaraṅga-śakti*, het innerlijke vermogen. Omdat het superieur is aan Zijn marginale en externe vermogens zowel in vorm als glorie, heet het *parā-śakti*, het superieure vermogen. Dus vanwege haar eigenschappen wordt dit vermogen onder verschillende namen gekend – *svarūpa-śakti*, *cit-śakti*, *antaraṅga-śakti* en *parā-śakti*.

De *svarūpa-śakti* heeft drie onderdelen: (1) *sandhinī*, het vermogen dat het spirituele bestaan van Kṛṣṇa en al Zijn metgezellen accommodeert; (2) *saṁvit*, het vermogen dat transcendentale kennis van Hem geeft; en (3) *hlādinī*, het vermogen waarmee Kṛṣṇa transcendente zegen geniet en die zegen aan Zijn toegewijden schenkt (zie *sandhinī*, *saṁvit* en *hlādinī*).

taṭastha – marginaal. De lijn langs de oever van een rivier, die precies op de grens ligt tussen land en water, wordt marge genoemd. Deze ligt soms onder water en is soms blootgesteld aan de lucht.

Hetzelfde bijvoeglijk naamwoord, marginaal, wordt toegepast op het levende wezen, de marginale energie van Śrī Kṛṣṇa, die in de duisternis van de materiële energie ondergedompeld kan zijn of voor altijd onder de bescherming van Kṛṣṇa's persoonlijke energie kan blijven. Het levend wezen kan niet in de marginale positie blijven, maar moet zijn toevlucht nemen tot de spirituele energie of onderhevig worden aan de materiële energie.

taṭastha-śakti – letterlijk: de *taṭa* (marginaal), *stha* (gesitueerde), *śakti* (energie); de marginale energie van Bhagavān Śrī Kṛṣṇa, waarin de *jīvas* zich bevinden. Hoewel de *jīvas* deel uitmaken van de innerlijke energie (*cit-śakti*) van God, kunnen ze door Gods externe energie (*māyā*) worden overweldigd en erdoor worden afgedekt. Daarom worden ze *taṭastha* of marginaal genoemd.

tattva – waarheid, realiteit, filosofisch principe; de essentie of substantie van een object.

Tulasī – heilige plant, waarvan de bladeren en bloesems door Vaiṣṇava's in de eredienst van Śrī Kṛṣṇa worden gebruikt; een deel-

expansie van Vṛndā-devī; het hout wordt gebruikt voor het maken van bidkralen en halskralen.

Upaniṣaden – 108 filosofische verhandelingen, die deel uitmaken van de vedische literatuur.

Vaikuṅṭha – de eeuwige planeten in de spirituele wereld. Het majestueuze gebied van de spirituele wereld, dat wordt beheerst door Śrī Nārāyaṇa en Zijn verscheidene expansies. Alle inwoners van Vaikuṅṭha hebben een eeuwig spiritueel lichaam. Ze hebben vier armen en een donkere huidskleur zoals die van Bhagavān en houden zich ten volle bezig met Zijn dienstverlening in zuivere devotionele liefde. Hun gevoel van intimiteit met Śrī Bhagavān is enigszins geremd vanwege hun *aiśvarya-bhāva* (gevoel van ontzag en eerbied). Hieraan bovengeschild is Goloka Vṛndāvana, de hoogste planeet van Śrī Kṛṣṇa, die wordt gekenmerkt door *mādhurya* (beminnelijkheid) en intimiteit.

Vaiṣṇava – letterlijk: wiens natuur ‘van Viṣṇu’ is. Met andere woorden, in het hart en de geest van de Vaiṣṇava woont alleen Viṣṇu of Kṛṣṇa. Een toegewijde van Śrī Kṛṣṇa of Viṣṇu.

Vedānta – ‘de conclusie van vedische kennis’. De Upaniṣaden zijn een later deel van de Veda’s en de *Vedānta-sūtra* vat de filosofie van de Upaniṣaden in beknopte uitspraken samen. Daarom verwijst Vedānta vooral naar de *Vedānta-sūtra* (zie *Vedānta-sūtra*). *Śrīmad-Bhāgavatam* van dezelfde auteur, Vyāsadeva, wordt beschouwd als het natuurlijke commentaar op de *Vedānta-sūtra*. Daarom is naar de mening van Vaiṣṇava’s *Śrīmad-Bhāgavatam* de bekroning of de rijpe vrucht van de boom van alle vedische literatuur.

Vedānta-sūtra – de filosofie gevestigd door Śrīla Vyāsadeva, die handelt over het laatste onderdeel van de Veda’s. Na een diepgaande analyse van de Upaniṣaden, die het laatste deel van de Veda’s vormen, en de *smṛti-śāstras*, de supplementen van de Upaniṣaden, heeft Vyāsadeva de filosofische conclusies van die verhandelingen samengevat in de *Vedānta-sūtra*, die ook bekend is als *Brahma-sūtra*, *Vedānta-darśana* en *Uttara-mīmāṃsā*.

Veṇu-gīta – *veṇu* betekent letterlijk ‘bamboe’; *veṇu* is ook de naam van Kṛṣṇa’s bamboefluit. *Gīta* betekent ‘lied’. Dus *veṇu-gīta* kan worden vertaald als ‘het lied van de fluit’. *Veṇu-gīta* is de naam van Hoofdstuk Eenentwintig van Canto Tien van *Śrīmad-Bhāgavatam*, waarin de *gopīs* het lied van Śrī Kṛṣṇa’s fluit verheerlijken.

viṣṇu-tattva – onvoorwaardelijke kennis van de onbepaalde expansies van Viṣṇu.

Vraja – het gebied met een omvang van honderdvijftig vierkante kilometer, waar Śrī Kṛṣṇa het spel en vermaak van Zijn kindertijd en jeugd uitvoerde met Zijn koeherdsvrienden, vriendinnen, ouders en weldoeners.

Vṛndāvana – ‘het bos van Vṛndā’; de beroemde plaats, waar Śrī Kṛṣṇa onbepaald betoverend spel uitvoerde (zie Goloka Vṛndāvana).

yajña – (1) een offer, waarin een godheid wordt verzoend met het opzenden van gebeden, het chanten van *mantras* en het offeren van ghee in het offervuur; (2) iedere intense poging gericht op het verkrijgen van een bepaald doel.

yogamāyā – het innerlijke, spiritueel mystieke vermogen van Śrī Kṛṣṇa, dat Zijn spel arrangeert en versterkt.

Tattva-siddhānta

(Samenvattende waarheid)

*kṛṣṇa bhuli' sei jīva anādi-bahirmukha
ataeva māyā tāre deya saṁsāra-duḥkha*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.117)

De *jīva*, die Kṛṣṇa is vergeten, wordt sinds een tijd zonder begin door het externe vermogen in beslag genomen. Het gevolg is, dat Kṛṣṇa's begoochelende vermogen, *māyā*, hem in de vorm van het materiële bestaan ellende geeft.

De woorden *kṛṣṇa bhuli* in het bovenstaande vers schijnen te betekenen 'Kṛṣṇa vergeten', maar wat is de diepere betekenis ervan? Wil dat zeggen, dat de *jīva* ooit wel in Kṛṣṇa's dienst in Zijn spirituele woonplaats heeft gefunctioneerd en nu die dienstverlening is vergeten? De bedoelde betekenis is anders.

Wat is het probleem om te denken, dat dit vers een bevestiging is van een voorgaande residentie van de *jīva* in Goloka en zijn val in de materiële wereld? Het probleem is als volgt. Als het mogelijk zou zijn om uit de spirituele wereld te vallen, omdat men daar kwetsbaar zou zijn, wat hebben spirituele oefeningen (*sādhana*) en devotionele absorbtie (*bhajana*) om dat oord te bereiken dan voor zin? Als je door het uitvoeren van *bhajana* de geestelijke wereld bereikt en later weer terugvalt naar de materiële wereld, wat heeft het dan voor zin om met grote moeite en vastberadenheid daar naartoe te gaan? Dat zou geen zin hebben. Het zou dan beter zijn om hier in de materiële wereld te blijven.

Het idee, dat de *jīva* uit Goloka Vṛndāvana kan vallen, suggereert bovendien, dat het begoochelende materiële vermogen daar aanwezig is.

Het idee, dat *māyā* in Goloka aanwezig zou zijn, impliceert, dat zelfs de koeherdervrienden van Śrī Kṛṣṇa, zoals Sudāmā, Śrīdāmā en Madhumāṅgala, Zijn ouders, Moeder Yaśodā en Nanda Bābā, en de *gopīs* inclusief Śrīmatī Rādhikā ook Kṛṣṇa zouden kunnen vergeten en zouden kunnen vallen. Maar voor hen is het niet mogelijk om Kṛṣṇa te vergeten.

We hebben hier onder invloed van de materiële energie een bepaalde vocabulaire en we moeten bepaalde woorden gebruiken, zoals *kṛṣṇa bhuli*, dat betekent ‘Kṛṣṇa vergeten’. We kunnen ons begrip van die woorden zuiveren door *sādhana-bhajana* uit te voeren. We kunnen geestelijke onderwerpen niet begrijpen met woorden alleen, want zoals eerder gezegd, wereldse taal strekt zich niet uit buiten de materie. Desondanks maken we van taal gebruik als een gereedschap om iets tot uitdrukking te brengen en daarom hebben we de hulp nodig van zuivere toegewijden om ons te helpen die dingen te begrijpen.

(Citaat uit Hoofdstukken Vier en Vijf van *De reis van de Ziel*)

Centra & Contacten Wereldwijd

www.purebhakti.com/contact-us/centers-mainmenu-60.html

INDIA

Mathura: *Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Jawahar Hata, U.P. 281001 (Opp. Dist. Hospital), Email: mathuramath@gmail.com • **New Delhi:** *Shri Raman-vihari Gaudiya Math* – Block B-3, Janakpuri, New Delhi 110058 (Near musical fountain park), Tel: 9810192540; *Karol Bagh Centre:* Rohini-nandana dasa, 9A/39 Channa Market, WEA, Karol Bagh, Tel: 9810398406, 9810636370, Email: purebhakti.kb@gmail.com • **Vrindavan:** *Shri Rupa-Sanatana Gaudiya Math* – Dan Gali, U.P. Tel: 09760952435; *Gopinath Bhavan* – Parikrama Marga (next to Imli-tala), Seva Kunja, Vrindavan 281121, U.P., Email: vasantidasi@gmail.com • **Puri:** *Jay Shri Damodar Gaudiya Math* – Sea Palace, Chakratirtha Road. Tel: 06752-223375 • **Bangalore:** *Shri Madan Mohan Gaudiya Math* – 245/1 29th Cross, Kaggadasa pura Balaji layout, Bangalore-93, Tel: 089044277754, Email: bvvaikhanas@gmail.com; *Shri Ranganath Gaudiya Math* – Hesaraghatta, Bangalore, Tel: 09379447895, 07829378386 • **Faridabad:** *Shri Radha Madhav Gaudiya Math* – 293, Sector-14, Hariyana, Tel: 09911283869 • **Navadvipa:** *Shri Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Kolerdanga Lane, Nadiya, Bengal, Tel: 09153125442

AUSTRALIA

Garden Ashram – Akhileshvari dasi, Tel: 612 66795916, Email: akhileshvari.dasi@gmail.com • *Shri Gaura Narayan Gaudiya Math* – Brisbane, Queensland, Tel: +61 403 993 746, Email: bhaktibrisbane2010@gmail.com

CHINA / HONG KONG

15A, Hillview Court, 30 Hillwood Road, Tsing Sha Tsui, Kowloon, Tel: +85223774603

UNITED KINGDOM & IRELAND

Birmingham: *Shri Gour Govinda Gaudiya Math* – 9 Clarence Road, Handsworth, Birmingham, B21 0ED, U. K., Tel: (44) 121551-7729, Email: bvashram108@gmail.com • **London:** *Shri Gangamata Gaudiya Math* – 631 Forest Road, E17 4NE London, Tel: 02080578406, Email: gangamatas@hotmail.com • **Galway:** *Family Centre* – Tel: 353 85-1548200, Email: jagannathchild@gmail.com

USA

Gaudiya Vedanta Publications Offices – Tel: (800) 681-3040 ext. 108, Email: orders@bhaktiprojects.org • **Alachua:** *Shri Shri Radha-Govinda Mandir* – Tel: (1) 386-462-2682. Email: yourbvgi@gmail.com, Website: www.bvgi.org • **Houston:** *Shri Govindaji Gaudiya Math* – Tel: (1) 281-650-8689. Email: info@sggm.org, Website: www.sggm.org

Websites

Gauḍiya Vedānta Publications (GVP)

De GVP publiceert, conserveert en distribueert de boeken van Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvami Mahārāja. Voor meer informatie over de inhoud van deze boeken kunt u de volgende websites bezoeken:

www.purebhakti.com – voor nieuws, updates en gratis downloaden van boeken, lezingen en *bhajans*.

www.purebhakti.tv – voor het kijken en luisteren naar lezingen online en voor links naar updates van live web-casts.

www.harikatha.com – voor het per email ontvangen van de lezingen en video's van Śrī Śrīmad BV Nārāyaṇa Mahārāja op zijn wereldreis.

www.backtobhakti.com – voor het laatste nieuws over de IPBYS, de International Pure Bhakti Yoga Society.

Indien u meer wilt weten over boeken, lezingen, audio-opnamen, video's, lessen en de International Pure Bhakti Yoga Society (IPBYS) van Śrī Śrīmad BV Nārāyaṇa Mahārāja kunt u contact opnemen met **connectwithussoon@gmail.com**

Voor het vinden van een centrum in uw buurt:

www.purebhakti.com/contact-us

Engelse publicaties van

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

Arcana-dīpikā
Śrī Bhajana-rahasya
Śrī Bhakti-rasāmṛta-sindhu-bindu
Bhakti-rasāyana
Bhakti-tattva-viveka
Śrī Brahma-saṁhitā
Essence of the Bhagavad-gītā
Five Essential Essays
Going Beyond Vaikuṅṭha
Harmony
Jaiva-dharma
Letters From America
Śrī Manaḥ-śikṣā
My Śikṣā-guru and Priya-bandhu
Pinnacle of Devotion
Śrī Prabandhāvalī
Secret Truths of the Bhāgavatam
Secrets of the Undiscovered Self
Śiva-tattva
Śrī Bṛhad-bhāgavatāmṛta
Śrī Dāmodarāṣṭakam
Śrī Gauḍīya Gīti-guccha
Śrī Gīta-govinda
Śrī Gopī-gīta
Śrī Harināma Mahā-mantra
Śrīmad Bhagavad-gītā

Śrī Navadvīpa-dhāma-māhātmya
Śrī Navadvīpa-dhāma Parikramā
Śrī Prema-sampuṭa
Śrī Rādhā-kṛṣṇa-gaṇoddeśa-dīpikā
Śrī Saṅkalpa-kalpadrumaḥ
Śrī Śikṣāṣṭaka
Śrī Upadeśāmṛta
Śrī Vraja-maṇḍala Parikramā
Śrī Rāya Rāmānanda Saṁvāda
Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī – His Life and Teachings
The Distinctive Contribution of Śrīla Rūpa Gosvāmī
The Essence of All Advice
The Gift of Śrī Caitanya Mahāprabhu
The Journey of the Soul
The Nectar of Govinda-līlā
The Origin of Ratha-yātrā
The Way of Love
Utkalīkā-vallarī
Vaiṣṇava-siddhānta-mālā
Veṇu-gīta
Walking with a Saint
Rays of the Harmonist (periodical)

Nederlandse publicaties

van **Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja**

vertaald en uitgegeven door Pro Deo Uitgever Jaya Radhe

<https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

<p><i>Bhagavad-gītā</i> <i>Bhāgavata-rahāsyā</i> <i>Bhajana-rahāsyā</i> <i>Bhakti-tattva-viveka</i> <i>Boterdief</i> <i>Camatkāra-candrikā</i> <i>Essentie van Bhagavad-gītā</i> <i>Geheimen van Bhajana</i> <i>Geheimen van het onontdekte Zelf</i> <i>Geluk in het paradijs der dwazen</i> <i>Gift van Śrī Caitanya Mahāprabhu</i> <i>Gīta-govinda</i> <i>Gopi-gīta</i> <i>Hari-kathāmṛta</i> <i>Jagannātha Ratha-yātrā</i> <i>Jaīva-dharma</i> <i>Mādhurya-kādambinī</i> <i>Maharṣi Durvāsā</i> <i>Manaḥ-śikṣā</i> <i>Nitya-dharma</i></p>	<p><i>Prabandha Pañcakam</i> <i>Prabandhavalī</i> <i>Prema-pradīpa</i> <i>Prema-samputa</i> <i>Reis van de ziel</i> <i>Rāga-varṭma-candrikā</i> <i>Rāmānanda Rāya Saṁvāda</i> <i>Śikṣāṣṭaka</i> <i>Śiva-tattva</i> <i>Śrī Rādhā</i> <i>Śrī Rūpa Gosvāmī's bijdrage</i> <i>Summum van toewijding</i> <i>Ujjvala-nilāmaṇi-kiraṇa</i> <i>Upadeśamṛta</i> <i>Utkalikā-vallarī</i> <i>Veṇu Gīta</i> <i>Verborgen pad van devotie</i> <i>Voorbij Nirvāṇa</i> <i>Ware sentimenten van de ziel</i> <i>Wijze van Liefhebben</i></p>
---	--

